

4. 2022

ФАХОВА

ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

*З Новим роком —
роком Перемоги та
Різдом Христовим!*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

2020 рік назавжди змінив те, як створювались та використовувались цифрові технології в освіті. А 2022 рік навчив педагогів працювати в екстремальних умовах. У цьому році у державі розгорнулась величезна програма навчання з дому. А без якісного електронного освітнього контенту це ускладнює освітню діяльність. На II Міжнародній науково-практичній конференції «Інформаційно-ресурсне забезпечення освітнього процесу в умовах диджиталізації суспільства», організаторами якої були Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти, Інститут цифровізації освіти НАПН України, Національний університет біоресурсів та природокористування України, Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти, були розглянуті питання цифрової трансформації освіти в умовах правового режиму воєнного стану; використання і розвитку платформ для цифрової освіти; створення електронних засобів навчання: електронних підручників і посібників, відкритих онлайн-курсів, інтерактивних підручників і робочих зошитів, організації роботи бібліотеки в умовах цифровізації суспільства; освіти дорослого населення в умовах диджиталізації суспільства; розвитку цифрової, проєктувальної, інформаційної та медійної компетентностей педагогів. Захід набув широкого розголосу у педагогічній спільноті як цікавий та корисний, особливо зважаючи на умови, що склалися в суспільстві сьогодні.

Цифрова трансформація освіти – це не тільки електронні освітні ресурси. Це і створення цифрових робочих місць для учасників освітнього процесу.

В Україні процес цифровізації робочих місць прискорився на тлі карантину, пов'язаного з пандемією COVID-19. За результатами дослідження компанії EMA Partners International про вплив COVID-19 на бізнес-процеси, зі 131 організації з різних сфер – агро, фармацевтичної, ІТ – 58 % вважають віддалений режим роботи ефективним. Введення воєнного стану, проведення бойових дій, втрачення можливості викладачам і студентам працювати офлайн прискорили створення цифрових робочих місць для педагогів та студентів.

На початку жовтня 2020 року Мінцифри і корпорація Microsoft підписали Меморандум про взаєморозуміння та потенційне співробітництво для цифрової трансформації України з упровадженням сучасних цифрових технологій для автоматизації робочих місць.

Цифрове робоче місце – віртуальний еквівалент фізичного робочого місця, котрий вимагає належної організації, користування та управління, оскільки воно має стати запорукою підвищеної ефективності працівників та створення для них більш сприятливих умов праці.

В умовах цифрової економіки робочі місця перестають бути прив'язаними до фізичних місць. Вони стають "цифровими", віртуальними, мобільними, тобто такими, що не потребують постійного перебування працівника на робочому місці.

На думку віцепрезидента Microsoft у Західній Європі Клауса Хольсека (2017 р.): "У майбутньому успішними будуть ті компанії, які зламають бар'єри між людьми, їх робочим місцем і технологіями, а також нададуть можливість співробітникам бути продуктивними та креативними, де б вони не знаходилися. <...> Це вимагає такої корпоративної культури, яка ставить на перше місце саме людей".

Таким чином, цифрове робоче місце є ефективним каналом зв'язку, який:

- дозволяє побудувати ефективну взаємодію з колегами, викладачами та студентами й тим самим забезпечити дієвий та чіткий обмін інформацією – будь то освітня чи будь-яка інша інформація;
- допомагає закладам освіти та педагогічним установам забезпечити гнучкість команд, поліпшити взаємодію і збільшити залученість студентів та їх мотивацію до оволодіння новими знаннями.

Держава спрацювала на випередження, затвердивши Концепцію цифрової економіки, у якій зазначила про необхідність створення і забезпечення закладів освіти електронними освітніми ресурсами і організацію учасникам освітнього процесу цифрових робочих місць, нібито відчуваючи, які труднощі чекають попереду.

Переглянути матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційно-ресурсне забезпечення освітнього процесу в умовах диджиталізації суспільства» можна за посиланням:

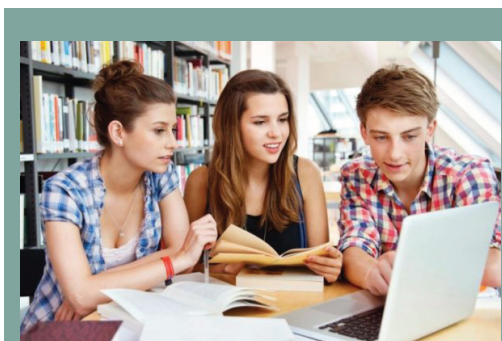
<http://surl.li/easff>

**Головний редактор
Світлана Жуковська**

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

Видається щоквартально

№ 4. 2022

Питання освіти

Тетяна Іщенко, Микола Хоменко, Володимир Зелений
Фахова передвища освіта. Гармонізація ринку освітянських послуг та ринку праці

4

Актуально

Тетяна Тимченко, Євгенія Василенко, Світлана Клименкова
Особистість викладача-науковця – важлива складова успіху здобувачів освіти

13

Алла Кузьменко

Мобільне навчання як спосіб організації і оновлення новітніх методик

17

Анатолій Литвин, Літта Максимова, Яніна Ципуринда

Моніторинг якості освіти в коледжі

20

Ростислав Нагорний, Михайло Горбачов

Партнерство заради майбутнього

26

Ірина Упатова

Квазіпрофесійна дидактико-методична підготовка майбутніх учителів

29

Віталій Москальов

Науковий континуум як неперервний процес формування наукового мислення

32

Освітній процес

Тетяна Свириденко

Розрахунок та розподіл обсягів освітніх компонентів під час складання навчального плану

34

Аліна Кузьміна

Ефективність впровадження студентоорієнтовного навчання в освітньому процесі

37

Оксана Бобрик

Втілення елементів гуманізації під час викладання природничо-наукових дисциплін

39

Марина Бурлачка

Освітні тренди викладання історії України в умовах воєнного стану

42

Ольга Куропятник

Міждисциплінарна інтеграція – це формування професіоналізму майбутнього фахівця

46

Антоніна Возович

Використання сучасних освітніх методів під час викладання дисципліни «Догляд за хворими та медична маніпуляційна техніка»

50

Наталія Бұдь, Олена Рибачук

Вивчення теми «Covid-19 та постковідний синдром» з використанням інтегрованого викладання

52

Михайло Кобзар

Розвиток критичного мислення студентів-медиків у процесі вивчення історії

57

Аркадій Волкотруб

Зарубіжна література як засіб формування духовних цінностей студентської молоді

60

Олексій Глухов, Олексій Туревич

Організація дистанційного навчання в закладах ФПО в умовах воєнного стану

62

Світлана Ступіна

Переваги та недоліки навчання англійської мови в новій українській школі

64

Сергій Ткаченко

Система підготовки до безперервної (переддипломної) практики (педагогічної) практики

70

Віталій Карашук

Роль та місце курсу «Культура безпеки» у закладах фахової передвищої та вищої освіти

72

Самостійна робота

Тетяна Пастушак

Мотивація самостійної роботи здобувачів освіти – шлях до самовдосконалення

76

Формуємо професійну компетентність

Оксана Костюк

Формування професійних компетентностей під час навчання фахових дисциплін

78

Валентина Акулова

Інноваційні підходи до формування економічної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін

81

Боженa Буркут

Інноваційні технології в умовах дистанційного та змішаного навчання на заняттях з хімії

84

Наталія Горбатова

Розвиток економічної компетентності в закладах ФПО

88

Олена Аллазарова

Компетентісно орієнтовані задачі з хімії як засіб формування ключових компетентностей здобувачів освіти

90

Яна Поліщук, Людмила Новікова

Застосування латиномовних компетентностей під час викладання хімії в медичному коледжі

93

Цифрова трансформація освіти

Ольга Касьян Впровадження цифрових технологій для активізації пізнавальної діяльності на заняттях з англійської мови	96
Олена Омельченко Використання сучасних інструментів GOOGLE під час вивчення інженерної графіки	100
Людмила Поперечнюк Реалізація методів інтерактивного навчання засобами цифрових технологій	103
Юлія Кісеєва Інформаційно-ресурсне забезпечення в процесі викладання гуманітарних дисциплін	106
Ольга Величкович Додатки WEB 2.0 для підтримки освітнього процесу ЗФПО	109
Олена Ленченко Створення та використання інтерактивних дидактичних матеріалів. Інфографіка	112
Ярослав Помірко Використання Google вебсайту для викладання технічних дисциплін	115

Інноваційні технології навчання

Сергій Косовський Використання технології «перевернутого навчання» як інноваційного засобу підвищення якості освіти з історії України	117
Наталія Шимчук Використання ігрових технологій на практичних заняттях з історії України	121
Наталія Хмарська Застосування сучасних технологій під час викладання спеціальних дисциплін	124
Оксана Новікова Сучасна наочність та творчі роботи здобувачів освіти під час вивчення зарубіжної літератури	127
Галина Гресь, Тамара Радченко Інтерактивні технології навчання як засіб формування фахових компетентностей	134
Ольга Бодак Копірайтинг як інформаційний розвиток сучасної освіти	138

Плекаймо мову

Валентина Мірошникова Формування духовної особистості в мовній освіті	140
---	-----

Коледж – моє життя

Віктор Сударь, Наталія Гармай, Олександр Черновол Шлях через десятиліття	143
--	-----

Освіта за кордоном

Молодий і без роботи? Університет допомагає не завжди	147
--	-----

Особистість

Петро Мазур Арсен Річинський: лікар, педагог, просвітитель	150
--	-----

Методична скринька

Олена Стичинська Моральний вигляд викладача	152
---	-----

Формуємо особистість

Валентина Шалар Інтелектуальний потенціал молоді як фактор стратегічного розвитку	155
Наталія Вдовенко Адаптація студентів – важливий етап у становленні майбутніх медичних працівників	158
Людмила Мелешук Педагогічна майстерність керівника групи в організації виховної роботи	161
Світлана Рубанова Студентське самоврядування як засіб соціалізації молоді	164

Здоров'язбережувальні технології

Марина Скарубська Сучасні тенденції здоров'язбережувальних та корекційних технологій у вокальному вихованні	166
Світлана Ющук, Руслан Ющук «ТУРФЕСТ». Спортивні традиції коледжу	170
Ігор Вінтоняк Проведення спортивно-мистецького свята «Козацькі забави» в закладі ФПО	174
Валентина Шевченко Наркотики – тварини – людина	176

Виховний захід

Олена Тарасенко Розважальне шоу «Круїз без віз»	179
---	-----

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Засновник:

Державна установа
"Науково-методичний центр
вищої та фахової
передвищої освіти"

Редакційна колегія:

Тетяна Іщенко – голова
Валерій Булгаков
Світлана Жуковська
Володимир Калущка
Станіслав Ніколаєнко
Анатолій Похресник
Володимир Стасюк
Микола Хоменко
Олег Шаров

Редакція:

Світлана Жуковська – головний редактор
Ніна Цибенко,
Ольга Гетья – літературні редактори

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво КВ №24178-14018Р
від 04.11.2019 року

Верстка та дизайн

Людмила Шишкіна

Адреса редакції:

м. Київ, вул. Смілянська, 11

e-mail: osvitatk@ukr.net

Видавництво Науково-методичного центру
Свідоцтво ДК №1310
03151, м. Київ
вул. Смілянська, 11

Замовити журнал можна на сайтах:
www.nmcbook.com.ua

Відповідальність за зміст публікацій та достовірність інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право скорочувати авторські матеріали та вносити в них правки.

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА. ГАРМОНІЗАЦІЯ РИНКУ ОСВІТЯНСЬКИХ ПОСЛУГ ТА РИНКУ ПРАЦІ

Тетяна Іщенко,
канд. пед. наук, професор, директор
Державна установа «Науково-методичний центр
вищої та фахової передвищої освіти»;
Микола Хоменко,
канд. пед. наук, заступник директора
Державна установа «Науково-методичний центр
вищої та фахової передвищої освіти»;
Володимир Зелений,
канд. іст. наук, координатор сектору фахової передвищої освіти,
В.о. директора ВСП «Верхньодніпровський фаховий коледж
Дніпровського ДАЕУ»

Анотація. Ретроспективний аналіз діяльності закладів фахової передвищої освіти. Гармонізація ринку праці і ринку освітніх послуг. Особливості роботи в умовах війни. Безпечна освіта, дистанційне навчання, переміщені заклади освіти, міграція населення. Інтеграційні процеси, ступенева освіта. Доцільність об'єднання фахової передвищої і професійно-технічної (професійної) освіти. Головні чинники, які визначають якість фахової передвищої освіти. Аналіз зарахування протягом останніх років. Особливості та першочергові завдання підготовки фахового молодшого бакалавра.

Abstract. Retrospective analysis of the activities of institutions of vocational pre-higher education. Harmonization of the labor market and the market of educational services. Peculiarities of work in war conditions. Safe education, distance learning, displaced educational institutions, population migration. Integration processes, graduate education. The expediency of combining professional pre-higher and professional-technical (professional) education. The main factors that determine the quality of vocational pre-higher education. Analysis of enrollment in recent years. Peculiarities and priority tasks of professional junior bachelor's training.

Дискусія щодо підготовки фахового молодшого бакалавра, яка ведеться в суспільстві вже не один рік, досить неоднозначна, а в окремих випадках – радикально протилежна: від несприйняття, як окремого освітнянського рівня, з пропозицією щодо об'єднання з професійно-технічною освітою, до визнання його коротким циклом вищої освіти, що готує універсального фахівця. Нерідко опоненти апелюють до європейського досвіду гармонізації ринку праці та ринку освітнянських послуг, а також вимог роботодавців у країні.

Ретроспективний аналіз засвідчує низку особливостей, притаманних раніше середній спеціальній, потім – початковій вищій, а нині – фаховій передвищій освіті:

- розгалужена мережа різнопрофільних закладів фахової передвищої освіти (682 коледжі, які ведуть підготовку з 84 спеціальностей);
- потужна внутрішня інфраструктура фахових коледжів, яка дозволяє гнучко реагувати на економічні і соціальні виклики в суспільстві;
- історично сформовані в регіонах заклади освіти виконують роль освітнянських, культурних і виховних центрів (зазвичай, 25–35 коледжів в області);

- результатом запровадження інтеграційних процесів з вищою та професійно-технічною освітою є високий рівень ступеневої освіти. Значна кількість фахових коледжів є відокремленими структурними підрозділами (ВСП) університетських центрів (386 закладів освіти);
 - контингент фахових коледжів на 80 % формується з випускників з базовою середньою освітою, що сприяє ранньому профілюванню молоді;
 - характеризується високим рівнем практичної підготовки, яка в структурі навчального плану становить близько 50 %;
 - в освітянському процесі об'єднання загальноосвітньої та фахової підготовки сприяє подальшій профільній інтеграції з вищою освітою;
 - у фахових коледжах студенти мають можливість отримати ще декілька робітничих професій, споріднених з основною спеціальністю;
 - значною мірою підготовка фахівців відповідає вимогам роботодавців, які мають бажання отримати молодих, практично сформованих фахівців;
 - випускник фахової передвищої освіти найшвидше повертає інвестовані кошти в освіту.
- Безумовно, що суспільно-економічні зміни в країні, які відбулися в останні 30 років, значною

мірою позначилися на підготовці фахівців середньої ланки. Це, в першу чергу, сприяло:

- демократизації освітянської діяльності;
- запровадженню нових професійних та освітніх стандартів;
- створенню університетських центрів, у структуру яких увійшли фахові коледжі;
- інтеграції в європейське освітянське співтовариство;
- розширенню інформаційно-освітянського простору;
- впровадженню нового фінансово-господарського механізму з можливістю формування і використання власних коштів;
- підвищенню автономії закладів освіти в організації освітнього процесу.

Виклики нинішнього періоду розвитку суспільства пов'язані з війною, міграцією населення, переформатуванням ринку праці і ринку освітянських послуг, накладають свій відбиток на рівень підготовки як фахівців, так і робітників.

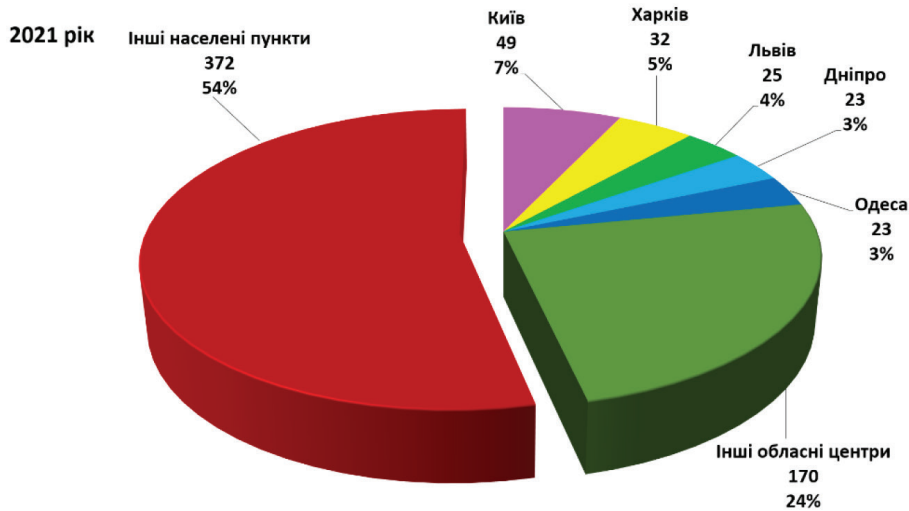
Важливішим є те, що незалежно від соціально-економічного устрою, рівня розвитку суспільства, ринок праці визначається тріадою – робітник, майстер, інженер.

Ринок праці залежить від рівня підготовки

Робітників готують заклади професійної (професійно-технічної), майстрів – фахової передвищої, інженерів – вищої освіти. Водночас нерідко спостерігається, що на посаді, яку має обіймати фахівець з вищою освітою, працює молодший спеціаліст і навпаки, а на робітничих місцях, особливо в сфері послуг, працюють випускники університетів. Це відбувається здебільшого внаслідок перенасиченості ринку праці випускниками закладів вищої освіти, значної потреби в робітниках та дисбалансу в заробітній платі, яка далеко не завжди відповідає рівню освіти.

За пропорційного регіонального розміщення закладів фахової передвищої освіти найбільшу їх чисельність спостерігають в головних мегаполісах країни та обласних центрах, що загалом відповідає потребам ринку праці. Профільність фахових коледжів визначають найбільш розвинуті соціально-економічні потреби регіонів. Так, для аграрного сектору економіки в кожній області готують фахівців у 4–5 закладах фахової передвищої освіти.

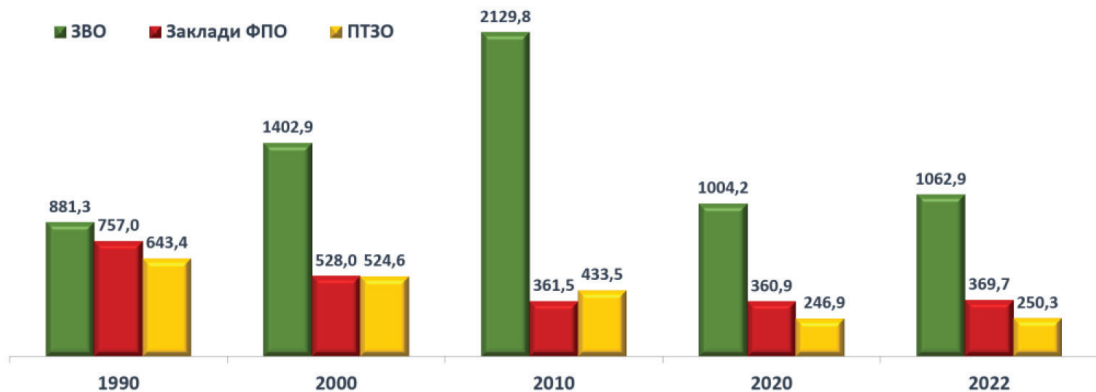

Регіональне розміщення закладів фахової передвищої освіти

Аналіз підготовки фахового молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста) за роками засвідчує незначне зменшення кількості фахових коледжів на тлі значних змін у закладах професійної і вищої освіти.

Певний баланс щодо кількості фахових коледжів підтримується за рахунок приватних закладів освіти. Проте в середньому наповненість їх значно зменшилася і становить 483 особи порівняно із 1020 особами в 1990 році.

	1990			2000			2010			2020			2022		
	ЗВО	коледжі	ПТНЗ	ЗВО	коледжі	ПТНЗ	ЗВО	коледжі	ПТНЗ	ЗВО	коледжі	ПТЗО	ЗВО	коледжі	ПТЗО
Кількість ЗО	149	742	1246	315	720	970	349	712	976	307	701	711	302	682	708

Динаміка контингенту закладів освіти (1990–2022 рр.)

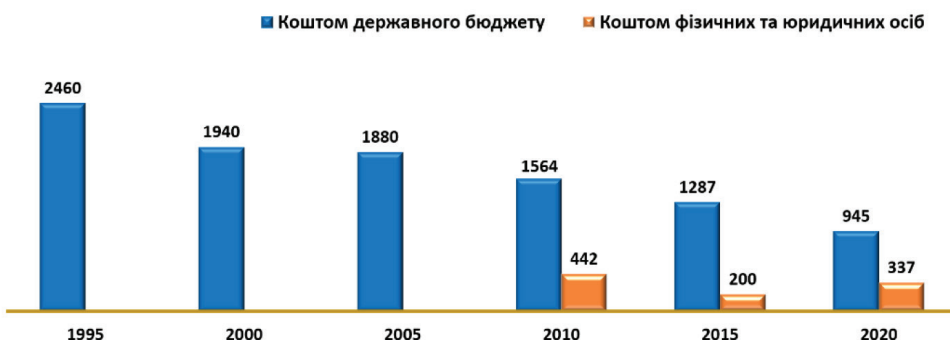
Зменшення контингенту здобувачів освіти є природним реагуванням на демографічну ситуацію в країні, зміни у структурі використання трудових ресурсів, модернізації технологічних процесів, технічного переоснащення. До прикладу, в аграрному секторі через зменшення поголів'я, зниження виробництва тваринницької продукції, запровадження інноваційних технологій, перехід від колективної форми господарювання до приватної знизилася потреба у фахівцях, що відповідно позначилося на чисельності їх підготовки в коледжах.

Виробництво молока:
у 1991 році – 22,7 млн тонн
у 2020 році – 9,3 млн тонн

Виробництво м'яса:
у 1991 році – 4,1 млн тонн
у 2020 році – 2,5 млн тонн

Динаміка вступу до закладів фахової передвищої освіти за спеціальністю «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва», осіб (денна форма здобуття освіти)

Поголів'я ВРХ
у 1991 році – 24623, 4 тис. голів
у 2022 році – 3092 тис. голів

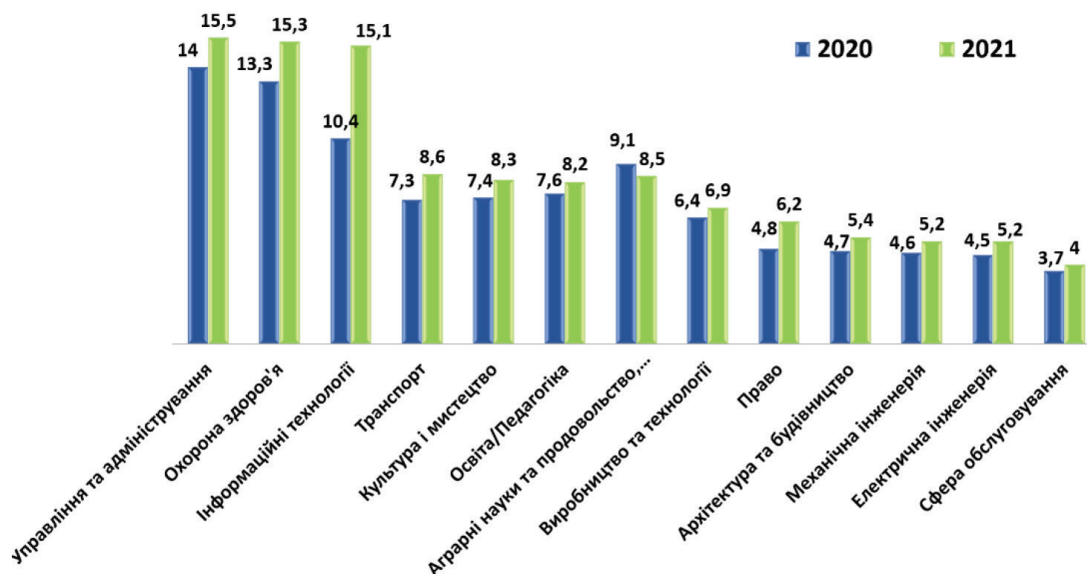
Поголів'я свиней
у 1991 році – 19426, 9 тис. голів
у 2020 році – 5727,4 тис. голів

Динаміка вступу до закладів фахової передвищої освіти за спеціальністю «Ветеринарна медицина», осіб (денна форма здобуття освіти)

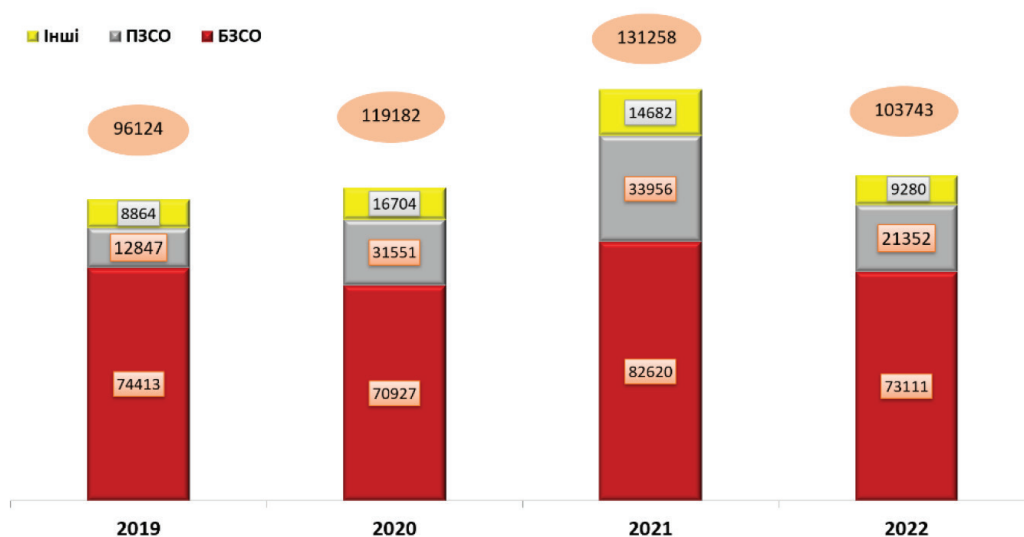
Так само ринок освітянських послуг реагує на зміни потреб у фахівця і щодо інших спеціальностей. Зберігається високий попит на ринку освітянських послуг на підготовку фахівців із спеціальностей управління і адміністрування, охорони здоров'я, освіти, будівництва. Зріс попит на інформаційно-технологічні, телекомунікаційні та транспортні спеціальності.

Зберігаючи здебільшого традиційну спеціалізацію, фахові коледжі продовжують розширювати свої можливості в підготовці кадрів, відкриваючи нові спеціальності, які мають попит на ринку праці.

Приємно відзначити, що в останні роки, за винятком року війни, спостерігається тенденція збільшення прийому студентів, що пояснюється привабливістю фахової передвищої освіти для молоді, зростанням попиту на випускників цього рівня підготовки та швидкого повернення інвестованих в їх підготовку коштів.

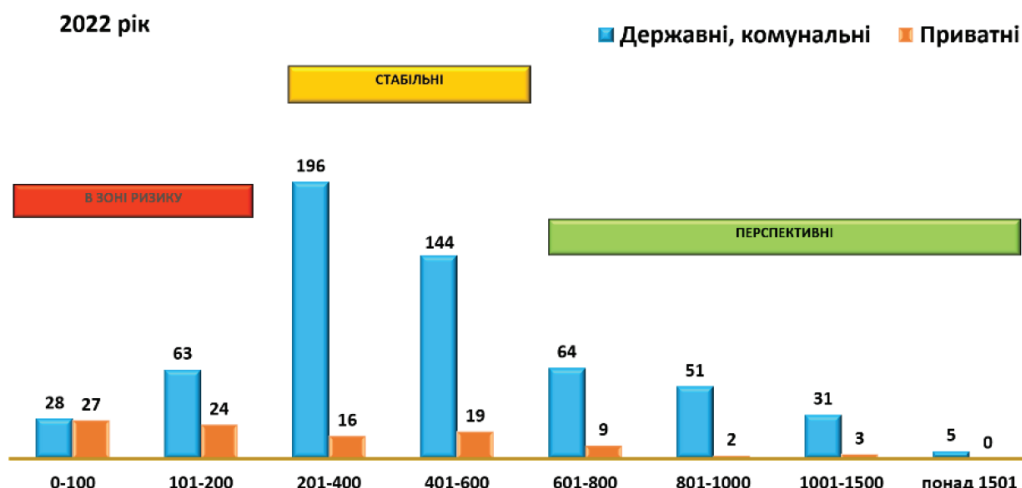

Динаміка зарахування в розрізі спеціальностей до закладів фахової передвищої освіти, осіб

Динаміка прийому до закладів фахової передвищої освіти (2019–2022 рр.)

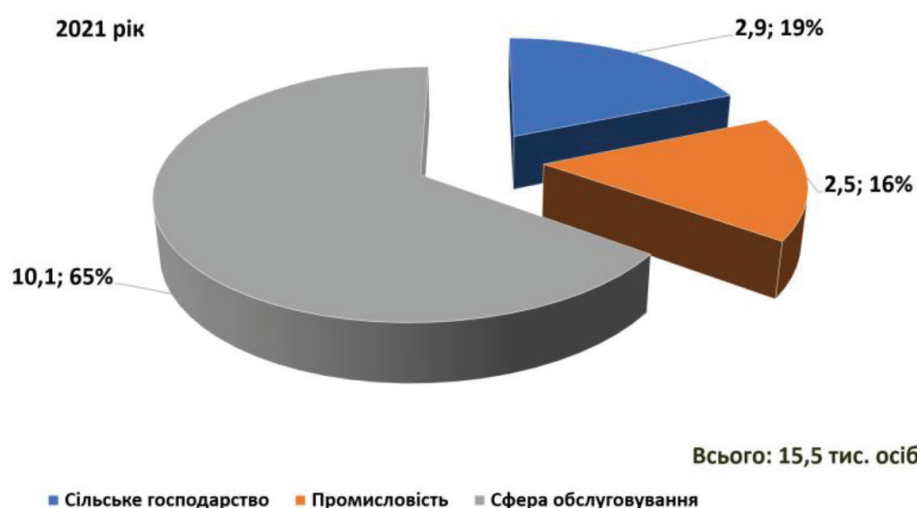
До найперспективніших можна віднести медичні, економічні аграрні, технічні і технологічні заклади фахової передвищої освіти. Водночас близько 60 фахових коледжів, здебільшого однопрофільних, а також приватних з невеликим контингентом здобувачів освіти перебувають у зоні ризикового існування. Внаслідок щорічного зменшення прийому в ці заклади освіти можна очікувати, що більшість із них з часом, у кращому випадку, можуть приєднати до більш потужних, а в гіршому – ліквідувати.

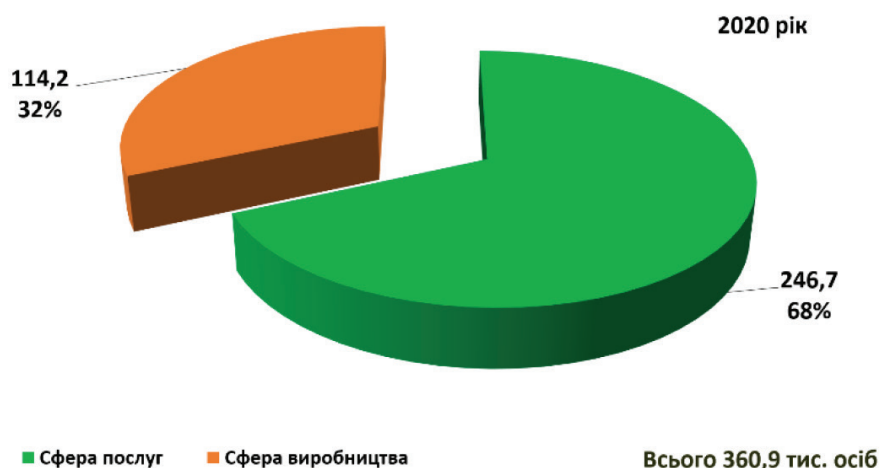
Заклади фахової передвищої освіти за кількісним контингентом, осіб

В умовах, коли Україна робить перші кроки щодо входження до Європейського Союзу, необхідно зберегти пріоритетну підготовку фахівців у першу чергу для потреб країни, враховувати загальні тенденції розвитку світового ринку праці. Особливо це важливо для країни в післявоєнний період. Сьогодні дуже складно визначитися щодо потреби у фахівцях певних напрямів. Якщо кількість працівників бюджетної сфери (охорона здоров'я, освіта, культура, збройні сили) можна обрахувати як фактично зайнятих, як і потребу в них у майбутньому, то щодо зайнятих у виробничому бізнесі, а тим більше у сфері обслуговування, це зробити досить проблематично.

Водночас слід зазначити, що фахова передвища освіта внаслідок гнучкості та зорієнтованості на економічні й соціальні потреби суспільства оперативніше привносить ринок освітянських послуг відповідно до запитів ринку праці. Про це свідчать статистичні дані про зареєстрованих безробітних з-поміж випускників технікумів і коледжів (наразі – фахових коледжів), кількість яких в рази менша порівняно з вищою освітою.

Ринок праці для випускників закладів фахової передвищої освіти

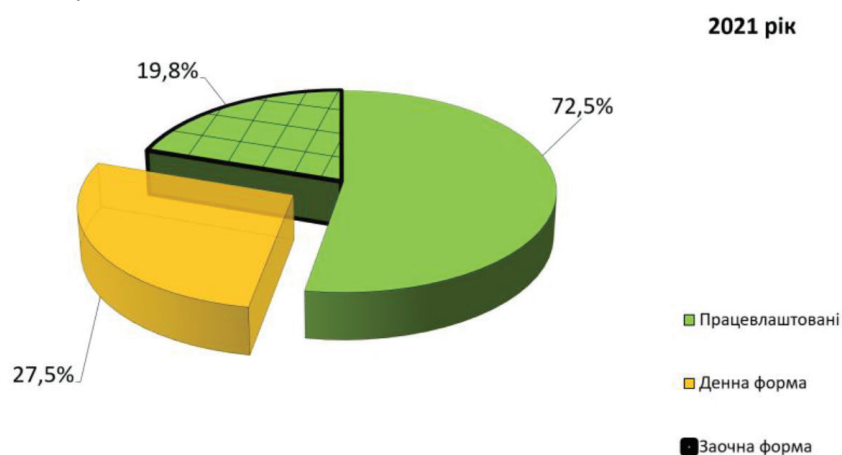

Ринок освітнянських послуг у закладах фахової передвищої освіти

Якщо сприймати ринкові відносини як рушійну силу розвитку економіки, то слід відзначити, що наявні робочі місця заповнені далеко не завжди фахівцями відповідного фаху і рівня. Останнім часом спостерігається тенденція зміни вимог під час приймання на роботу випускників закладів освіти, як наслідок у виробничий сектор економіки на посади, які потребують відповідної фахової підготовки, нерідко потрапляють фахівці не за профілем.

Останнім часом з метою пониження ролі фахової передвищої освіти з'являються заяви, що ніби основним призначенням цього рівня підготовки є забезпечення абітурієнтами закладів вищої освіти. Фактично ж, близько 70 % випускників фахових коледжів працюють за фахом, і лише 27,5 % продовжують навчання за денною формою у закладах вищої освіти.

До речі, досвід засвідчує, що випускники фахових коледжів після отримання вищої освіти здебільшого працюють за фахом.

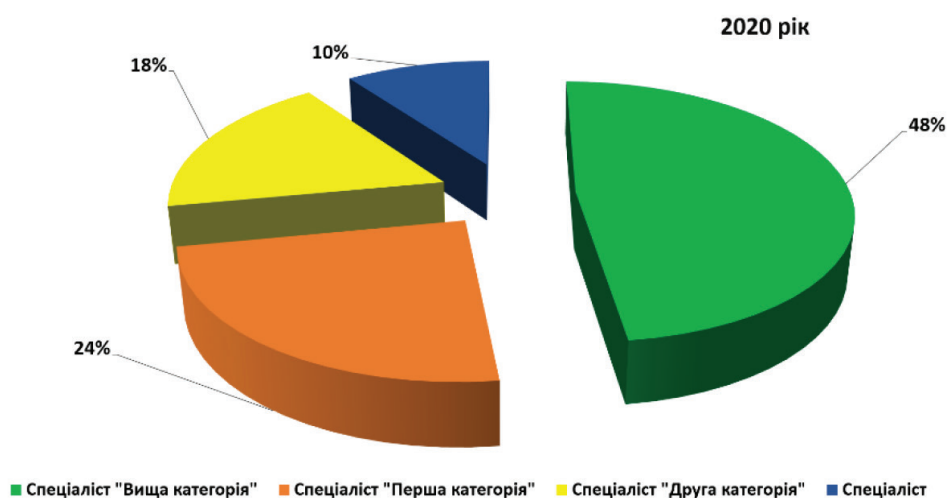
Працевлаштовані випускники фахових коледжів, %

У нинішніх вкрай складних умовах воєнного часу, коли значна кількість закладів фахової передвищої освіти є тимчасово переміщеними (84 закладів освіти), особливу увагу необхідно зосередити на чинниках, які сприяють ефективній підготовці фахівців.

Головним є безумовно кваліфіковані викладачі, мотивовані здобувачі освіти, відповідальні батьки, інформаційно-цифрове забезпечення.

Викладач. Головний суб'єкт освітнього процесу, вимоги до якого постійно підвищуються. Нові інформаційні технології, обізнаність студентів, їх доступ до різних джерел освітньої та фахової інформації вимагають від викладача постійного підвищення кваліфікації з використанням нових методологічних підходів, з пошуком сучасних можливостей комунікування.

Сьогодні викладач в умовах широкого використання дистанційного навчання має допомагати здобувачу освіти реалізувати свої можливості, спонукати до освоєння нових знань і навичок, насамперед, у сфері пошуку та обробки інформації. Нові педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології без підготовленого педагога не можуть бути реалізованими.

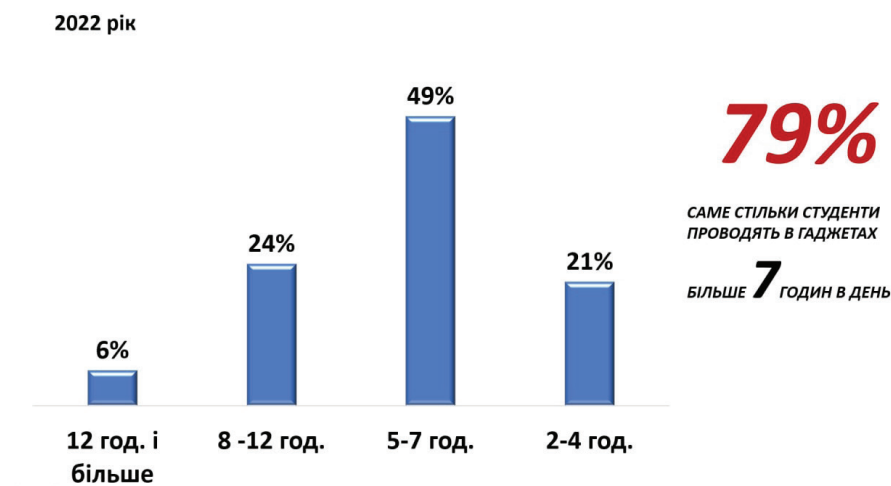
Якісний склад педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти, %

Якісні показники педагогічного персоналу фахових коледжів з роками невинно зростають. Близько 50 % мають вищу категорію, а 13,6 % є викладачами-методистами. Підготовкою фахівців у фахових коледжах також зайняті 1804 кандидатів наук і 120 докторів наук.

Здобувачі освіти. Мотивація, психологічна стійкість, комунікабельність, готовність навчатися протягом життя є головними вимогами роботодавців до випускників фахових коледжів.

Особливо важливо, окрім фахових знань і умінь, володіти цифровими технологіями, іноземною мовою і правом на водіння транспортним засобом.

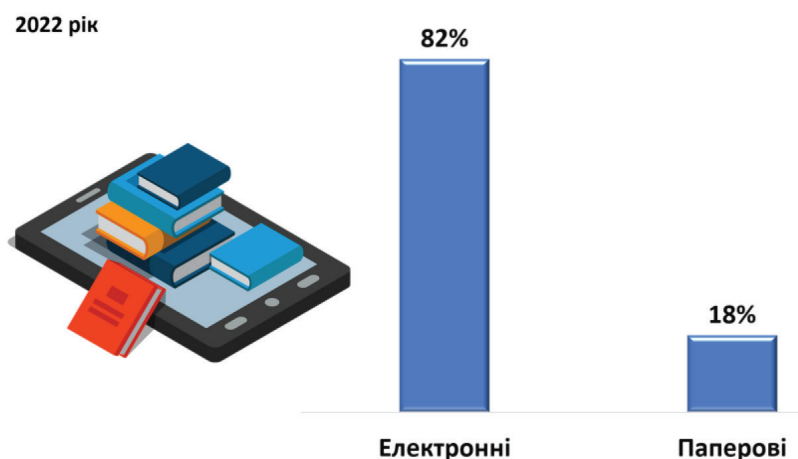
В умовах дистанційного навчання студенти, як і викладачі, зуміли адаптуватися до нових освітніх технологій. Проведене анкетування у фахових коледжах засвідчило, що студенти вважають дистанційне навчання досить ефективним і що рівень отриманих знань залежить у першу чергу від їх наполегливості і бажання (82,7 %).

Час користування студентів гаджетами (результати анкетування)

Інформаційно-комунікаційне забезпечення. Відійшли в минуле критерії щодо технічного оснащення закладів освіти, які визначалися кількістю комп'ютерів на 100 студентів. Сьогодні кожен студент має сучасні гаджети – мобільні телефони, планшети, ноутбуки, які дозволяють працювати дистанційно. Головне – це доступність інтернету, його швидкість, а також наявність відповідно-

го освітнього контенту. В нинішніх умовах особливо важливим є консолідація зусиль на створення електронних посібників фахового спрямування з розміщенням їх на цифрових платформах, доступних для здобувача освіти.

Підручники та посібники, зручні для користування студентами (результати анкетування)

Першочергові завдання фахової передвищої освіти:

- створення умов для безпечної якісної освіти, інтегрованої в європейський освітянський простір;
- створення галузевих навчально-практичних центрів фахової передвищої освіти, а також центрів колективного користування обладнанням;
- впровадження об'єктивної системи оцінювання якості освіти шляхом використання єдиних критеріїв і сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ЄДКІ);
- створення єдиної електронної платформи зі широким наповненням електронними посібниками та електронними версіями підручників попередніх років;
- запровадження електронних (цифрових) освітніх програм для розширення можливостей дистанційного навчання;
- імплементація освітніх стандартів фахової передвищої освіти;
- впровадження дуальної освіти шляхом урізноманітнення її форм;
- зважена оптимізація закладів освіти шляхом об'єднання територіально наближених, однопрофільних, з невеликим контингентом, з низьким рівнем перспективності (фахових коледжів, училищ, ліцеїв) – утворення на їх базі регіональних освітніх кластерів;
- забезпечення соціально-економічної спрямованості освіти загалом і фахової передвищої окремо, що дозволить розглядати підготовку кадрів щодо потреб країни та світового ринку праці;

- збереження та розширення інтеграційних процесів в освіті через забезпечення її ступеневості;

- ефективне використання та збереження майнового комплексу закладів освіти, забезпечення його перепрофілювання та реалізацію надлишкового майна в зв'язку з наявністю значного майнового ресурсу, який через зменшення контингенту студентів не використовується і потребує значних фінансових витрат на його утримання та збереження;

- розширення можливостей професійного зростання;

- впровадження нових підходів у формуванні особистості та військово-патріотичному вихованні молоді, підготовці учасників освітнього процесу до участі у Національному Спротиві, забезпечення педагогічної та психологічної захищеності;
- нормативно-правове забезпечення фахової передвищої освіти.

Очікувані результати – успішно розвинута економіка та суспільство, гарантовані права і можливості; підвищення ролі закладів освіти у забезпеченні сталості регіонів у воєнний та післявоєнний періоди.

Ризики і можливі негативні наслідки – оптимізація закладів освіти, скорочення бюджетної складової і розширення комерційної, а також втрата робочих місць для педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Наразі має бути напрацьовано план повоєнної відбудови і розвитку фахової передвищої освіти для максимально раціонального використання її потенціалу у процесах повоєнної відбудови України.

ОСОБИСТІТЬ ВИКЛАДАЧА-НАУКОВЦЯ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА УСПІХУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Тетяна Тимченко,
директор
Євгенія Василенко,
канд. мед. наук, викладач
Світлана Клименкова,
керівник відділу науково-дослідної роботи студентів
Кам'янського фахового медичного коледжу

Анотація. У статті розкрито роль особистості викладача-науковця у співпраці зі здобувачами освіти в Кам'янському фаховому медичному коледжі.

Abstract. The article covers the role of scientific instructor's personality while cooperating with education applicants of Kamianske Professional Medical College.

"Майже все величне зроблено молодими", – говорив Бенджамін Дізраелі. Той, хто відчував в собі покликання до подвигу, будував великі плани на майбутнє, захоплювався можливостями блискучих перспектив, обов'язково надихався творчими, унікальними особистостями, справи яких мотивують молодих науковців рухатися вперед і досягати омріяних вершин.

Колектив Кам'янського фахового медичного коледжу має оптимальний склад викладачів-науковців, здатних на реалізацію цікавих проєктів у співпраці зі студентами. Серед них Самарець Едуард Феофанович, кандидат медичних наук, доцент, заслужений лікар України, викладач клінічного медсестринства в хірургії, медсестринства при невідкладних станах, Вчитель з великої літери. Його талант самовіддачі в обраній справі дає фундаментальні, дієві знання та розвиває особистість із критичним мисленням. Науковець надихає колег-викладачів і здобувачів освіти проводити наукові дослідження та друкувати статті в наукових та фахових виданнях.

Знайомство з Вільгусевич Валентиною Федорівною, кандидатом медичних наук, доцентом, викладачем клінічного медсестринства у внутрішній медицині, дає відчуття повної довіри до студентів. Викладач є джерелом багатого досвіду, готова допомогти тому, хто зіткнувся з труднощами. «Навігатор науки», бо Валентина

Федорівна окреслила наукові напрями діяльності коледжу. Під керівництвом науковця науково-дослідний гурток внутрішньої медицини вивчає ризики розвитку серцево-судинних ускладнень у хворих на гіпертонічну хворобу II–III стадій. Гуртківці брали участь у Міжнародній студентській науковій конференції «Роль медсестри та акушерки у протидії хворобам цивілізації» і отримали сертифікати від Тетяни Андрухів, заступниці Ректора зі справ з іноземцями Колегіуму Мазовія, Польща, що завітала у коледж з робочим візитом у межах міжнародної співпраці. Проведені дослідження сприяли усвідомленню здобувачами освіти, що саме санітарно-просвітницька робота є пріоритетним напрямом у протидії хворобам цивілізації. Крім наукових досліджень, гуртківці та студенти запровадили у місті соціальний проєкт «Стоп гіпертонія!» і разом із викладачами вимірювали артеріальний тиск у населення в різних локаціях міста. При виявленні підвищеного артеріального тиску рекомендували звернутися до сімейного лікаря, розповсюджували буклети з профілактики серцево-судинних захворювань та створили логічний ланцюг проєкту: відеолекції і флешмоб до Всесвітнього дня серця, який став найбільш промовистим завершенням етапу просвітницької роботи.

Такі якості, як працьовитість, готовність до прийняття творчих рішень, майстерність у між-

особовому спілкуванні, діалог, педагогічний такт, вибудовують індивідуальну освітню траєкторію студента-медика. Це забезпечують викладачі-науковці Нерсесян Валентина Михайлівна, кандидат медичних наук, доцент, викладач медсестринства оториноларингології, та Зубенко Алла Павлівна, кандидат медичних наук, викладач охорони праці в галузі, медичної та соціальної реабілітації. Як результат – лаконічна стабільність знань, які є основою медичної професії.

Гуманність, соціальна активність та порядність сформували авторитет викладача-науковця Верник Ганни Григорівни, кандидата медичних наук, доцента, голови циклової комісії медсестринства, викладача клінічного медсестринства в педіатрії. Досконало відпрацьовані навички на практичних заняттях мають ефект постійного пошуку, командної роботи, компромісу в прийнятті рішень, що необхідно для одужання маленьких пацієнтів.

Ващенко Людмила Володимирівна, доктор медичних наук, професор, заслужений працівник охорони здоров'я, викладач клінічного медсестринства в педіатрії, блискуче володіє діалогічним спілкуванням зі студентами: запальна, енциклопедично ерудована, з почуттям гумору і захоплена своєю працею. Неординарна у ставленні до музики, літератури, до роботи. Її яскраві професійні історії, «свіжі» неупереджені погляди, думки, припущення та констатація фактів – вражають цікаві!

«Вчать у тих, кого люблять», – сказав великий Гьоте. Любов та повага здобувачів освіти до педагога може зробити справжні дива в справі навчання та виховання. Морально-етичні якості: відвертість, чесність, справедливість притаманні Василенко Євгенії Петрівні, кандидату медичних наук, викладачу епідеміології, медсестринства в інфектології. Її професійний досвід захоплює і надихає: перебування у вогнищах епідемії, спасіння маленьких пацієнтів, яких вона супроводжувала в санітарних літаках. Щирість, з якою вона допомагає кожному студенту і викладачу, які до неї звертаються зі своїми проблемами, безмежна. Вона гарант освітньо-професійної програми, вимоглива навіть у дрібницях і розуміє правильні орієнтири в сучасному освітньому просторі.

Викладач, переконаний у своїй професійній компетентності, впевнений у своєму успіху, має позитивний вплив на самооцінку студентів, стимулює у них прагнення до успіхів в навчальній діяльності і, в підсумку, впливає на їх розвиток і становлення. Майстер-класи педагогічної май-

стерності від Лагуна Анатолія Івановича, кандидата медичних наук, викладача стоматологічних захворювань та профілактичної медицини, і Максудова Яшара Ісбат огли, директора, лікаря-стоматолога стоматологічної клініки ТОВ «Ефект», заслуженого лікаря України, відмінника охорони здоров'я, є покроковим алгоритмом досягнення успіху для амбітних студентів. Під їх керівництвом науково-дослідний гурток стоматології досліджував вплив куріння на виникнення захворювань тканин ротової порожнини у підлітків. Отримані знання про шкідливу дію куріння допомогли розробити профілактичні заходи для попередження розвитку стоматологічних захворювань у молоді. Дієвими стали заходи: проведення інформаційних годин спілкування зі студентами; пропагування здорового способу життя у школах міста для підлітків, серед дорослого населення; проведення конкурсів плакатів, презентацій, буклетів, санбюлетенів, флешмобів до Всесвітнього дня без тютюну.

Носар Анатолій Євгенович, кандидат медичних наук, доцент, викладач хірургії, клінічного медсестринства в хірургії, розвиває в здобувачах освіти самостійність, сміливість мати власну точку зору та аргументи на її захист. У науковця особистий почерк – легко і невимушено створювати тандем співпраці зі студентами. Відсутність напруги прискорює порозуміння та сприйняття складної інформації. Під його керівництвом науково-дослідний гурток хірургії виявляє ранні симптоми патології венозної системи нижніх кінцівок у підлітків.

Войтенко Тетяна Олександрівна, кандидат медичних наук, викладач клінічного медсестринства у внутрішній медицині, медсестринства в геронтології, геріатрії, та паліативній медицині, відкрита і доступна для кожного студента та демонструє цілковиту до них довіру, не принижує їхньої гідності, дає можливість їм висловлювати свої думки і почуття, щиро цікавиться життям студентів, не байдужа до їхніх проблем. Під керівництвом науковця науково-дослідний гурток екології та профілактичної медицини вивчає роль збалансованого харчування у забезпеченні здорового способу життя студентської молоді.

Взаємодія викладача-науковця Захолодило Ігоря Вікторовича, кандидата медичних наук, викладача медсестринства в неврології, медсестринства в психіатрії та наркології, психічного здоров'я, ПТСР, зі здобувачами освіти на практичних заняттях в неврологічному відділенні лікарні надає можливість наповнити спілкування глибоким моральним змістом, позбавитися формальності, забезпечити партнерські стосунки,

зрозуміти сутність принципів етики та деонтології.

У Наказного Миколи Олексійовича, доктора педагогічних наук, професора, відмінника освіти України, професійні якості гармонійно поєднуються з його загальною ерудицією. Лектор переконливо демонструє ефективність зв'язку навчання і виховання, наводить приклади вдалого впровадження педагогічних досягнень в медичну практику. Пізнавальна активність та творче кредо науковця формують у студентів потребу в особистісному розвитку та прагненні до кар'єрного росту.

Лідер колективу Тетяна Тимченко впровадила в коледжі Дні науки зі здобувачами освіти, до яких приєднуються науковці з Дніпровського державного медичного університету, провідні спеціалісти у галузі охорони здоров'я, лікарі-практики та медичні сестри. Інформаційна платформа Днів науки стосується багатьох векторів медицини, які є актуальними у світовій медичній науці та практиці.

Науковець як педагог – це духовний, інтелектуальний та культурний взірець, що мотивує молодь рухатися вперед. Саме таку професійну майстерність демонструє Усенко Людмила Володимирівна, доктор медичних наук, професор кафедри анестезіології та інтенсивної терапії ДДМУ, член-кореспондент НАН України, член-кореспондент АМН України. Промови професорки є прикладом глибокого сенсу у боротьбі за життя. А життя завжди повинно мати світлий розум і духовне наповнення. Тому Людмила Володимирівна говорить про чистоту помислів в наукових дослідженнях, відкриттях та про ризики, що завжди супроводжують їх: велика користь або незворотні зміни.

Ефективність та силу впливу на емоції і свідомість здобувачів освіти має Мамчур Віталій Йосипович, доктор медичних наук, професор кафедри фармакології і клінічної фармакології ДДМУ, керівник регіонального відділення Державного експертного (фармакологічного) Центру Міністерства охорони здоров'я України (ДЕЦ МОЗ), Фармакологічного Нагляду за побічними діями лікарських засобів ДЕЦ МОЗ, член Президії ГО «Асоціація фармакологів України». Привітний, артистичний, мудрий, харизматичний, з почуттям гумору, спікер міжнародного рівня. Його талант лектора – в свободі спілкування. В нього захоується кожний слухач. Викладачі коледжу щасливі мати за колегу такого фахівця, який абсолютно щиро і щедро роздає всім те, чим сам володіє. В ньому все масштабно вражає!

В діалозі з Ледньовим Дмитром Олександро-

вичем, кандидатом медичних наук, завідувачем приймально-діагностичного відділення лікарні швидкої медичної допомоги м. Кам'янське, стає можливим задовольнити потреби здобувачів освіти у міцних знаннях, забезпечити спілкування та оперативність в прийнятті рішень у критичних ситуаціях.

Спілкування з хірургом-онкологом Курдаченко Олегом Леонідовичем, кандидатом медичних наук, викладачем медсестринства в хірургії та онкології, завідувачем онкологічного відділення, лікарем-онкологом КНП КМР «Міська лікарня № 9», абсолютно змінює картину людського життя. Співчуття до ближнього, повага до людської гідності, розуміння цінності кожної хвилини присутності в житті – мають важливий вплив на становлення та свідомість студентів-медиків.

Незабутніми назавжди лишатимуться в нашій пам'яті видатні особистості, які виховали плеяду науковців, лікарів професіоналів-практиків. Патріарх медицини міста, Ткаченко Дмитро Пилипович, кандидат медичних наук, викладач медсестринства в акушерстві та гінекології, репродуктивного здоров'я та планування сім'ї, унікальний акушер-гінеколог, прожив надзвичайно складне, успішне, наповнене життя. Як в його улюбленій пісні «Два кольори мої, два кольори...». А життя дійсно було наповнене переможним кольором любові до жінки, яка виношує нове життя. Академічний і бездоганний стиль, глибинно сказане кожне слово і уважний погляд до аудиторії Деркачова Едуарда Анатолійовича, доктора медичних наук, професора, викладача основ екології та профілактичної медицини. Промови лектора були проникнуті розумінням екологічної трагедії країни і світу та навчали зберігати довкілля навколо себе і життя в собі. Елегантна та витончена Казакевич Лариса Іванівна, кандидат медичних наук, старший науковий співробітник, викладач клінічного медсестринства у внутрішній медицині, обстеження та оцінки стану здоров'я людини, неординарна особистість з активною життєвою позицією. Багато її учнів досягли високої професійної кар'єри в медицині. Мудрий Яловий Леонід Микитович, кандидат медичних наук, викладач стоматологічних захворювань та профілактичної медицини, заслужений лікар України, – сплав інтелекту та ерудиції, з великим багажем досвіду і знань. Запрошений до викладання Конох Микола Семенович став відкриттям для коледжу. Наукові роботи викладача – це глибока філософія медицини, сутність людських стосунків, обмін всесвітніми знаннями, що допомагають зберегти гуманність та усвідомлення життя як найвищої цінності.

Кожна зустріч з неординарними особистостями в житті молодих людей – яскравий взірєць переможних життєвих історій та успіхів, підтвердження правильності вибору навчатися та займатись наукою.

Коледж співпрацює з 20 вітчизняними закладами вищої освіти та 6 міжнародними партнерами. З метою співпраці у напрямі наукової, навчальної, культурної діяльності колектив коледжу зустрівся online з колективами Колегіума Мазовія інноваційного університету та Університету економіки в Бидгощі (Польща) і ознайомився з європейською та польською системами вищої освіти.

Під гаслом «Врятуємо життя разом!» у коледжі була організована та проведена міжнародна науково-практична онлайн-конференція за темою «COVID-19: заходи та методи безпеки сьогодні», у роботі якої брали участь здобувачі освіти, науковці, академічні партнери зі Львова, Дніпра, Харкова, Кам'янського фахового медичного коледжу, Польщі; учасники з Ізраїлю, Камеруну, Словаччини, Ірландії, Узбекистану та Індії.

Здобувачі освіти коледжу беруть участь у Міжнародних медичних конгресах студентів та молодих вчених у м. Тернопіль на базі Державного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського у форматі «Діалог молодих дослідників». Протягом 2021–2022 навчального року студенти і викладачі коледжу брали активну участь у роботі наукових конференцій, організованих Львівською медичною академією ім. А. Крупинського; Рівненською медичною академією; Медичним фаховим коледжем ЗДМУ; Житомирським базовим фармацевтичним фаховим коледжем; Чернівецьким фаховим медичним коледжем та іншими закладами.

Дотримуючись принципів академічної доброчесності, відкритості та прозорості, коледж представляє у відкритому доступі репозиторій публікацій наукових статей здобувачів освіти, на-

уково-педагогічних та педагогічних працівників.

Ми продовжуємо тримати науковий фронт і в умовах війни та приєднуємося до Європейської наукової спільноти. Тетяна Тимченко, директор коледжу; Тетяна Войтенко, кандидат медичних наук, викладач медсестринства при невідкладних станах; Наталія Якубович, голова циклової комісії терапії та хірургії, голова обласного методичного об'єднання викладачів дисциплін терапевтичного профілю, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, приєдналися до участі в Міжнародній науковій інтернет-конференції «Нові тенденції та невирішені питання у сфері медицини», м. Рига, з доповіддю «Медицина – бронезилет життя».

Тетяна Тимченко відзначила в своїй статті: «Тільки беззаперечний простір свободи пошуку і спілкування з одностудентами-ровесниками, обмін ідеями і результатом роботи, є умовою цивілізаційних проривів, змін, що об'єднують, гуманізують, а не сіють ворожнечу. Саме так сформується нова генерація молодих вчених, на засадах незалежності від політичних впливів та ідеологій. Тільки так міцніють сучасні стосунки між молоддю – людяність, а не зіткнення протиріч; विकристалізуються зерна мудрості навіть у зовсім ще юних науковців через усвідомлення того, що всі ми люди єдиного дому – планети Земля» [1].

Висновок. «Хочеш виховати та навчити духовну, успішну особистість? Спочатку виховай таку особистість у собі», – наголошує Євгенія Василенко, кандидат медичних наук, гарант освітньо-професійної програми. Успіх стане реальним, коли викладач любить свій предмет, знає його, володіє новітніми технологіями, розуміє запити сучасних здобувачів освіти. А нове молоде покоління, яке має в собі сплав міцних знань, зрілого досвіду від своїх Вчителів та нестримну енергію свободи, забезпечить щасливе майбутнє незалежної України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тимченко Т.М. І цілого світу замало: у чому цінність міжнародного співробітництва в освітньому процесі // Фахова передвища освіта. – №1, 2. –2022. – С. 10–12.

МОБІЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК СПОСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ І ОНОВЛЕННЯ НОВІТНІХ МЕТОДИК

Алла Кузьменко,
директор Лубенського медичного
фахового коледжу

Анотація. Стрімкий розвиток інформаційних технологій XXI сторіччя спричинений актуальністю проблеми модернізації системи освіти. Інтернет став невід'ємною частиною життя кожної людини і сьогодні ми не уявляємо себе без нього.

Мобільне навчання невіддільне від системи дистанційного навчання, що передбачає доступ до локального та віддаленого контенту та дає змогу моніторити навчання в реальному часі та забезпечити високу насиченість контенту, що дозволяє розглядати його не лише як засіб навчання, а й як інструмент спільної роботи, спрямований на підвищення якості навчання.

Автор статті пропонує різноманітні визначення мобільного навчання та знайомить читачів із варіантами реалізації цього питання. Поданий матеріал зацікавить перш за все педагогічних працівників різних напрямів, а також стане у нагоді широкому колу читачів.

Abstract. The rapid development of information technologies of the 21st century is caused by the urgency of the problem of modernization of the education system. The Internet has become an integral part of every person's life, and today we cannot imagine ourselves without it.

Mobile learning is inseparable from the distance learning system, which provides access to local and remote content and allows for real-time monitoring of learning and high saturation of content, which allows it to be considered not only as a means of learning, but also as a collaborative tool aimed at improving quality of education.

The author of the article offers various definitions of mobile learning and introduces readers to options for implementing this issue. The presented material will be of interest, first of all, to pedagogical workers of various fields, and will also be useful to a wide range of readers.

Актуальність проблеми модернізації системи освіти спричинив стрімкий розвиток інформаційних технологій XXI сторіччя. Суть модернізації широко відображена в Концепції розвитку мобільного (електронного) навчання. Сьогодні ми не уявляємо себе без інтернету, завдяки якому обмінюємося інформацією, яка є невід'ємною частиною життя кожної людини.

Людство вступило в кардинально новий етап розвитку – інформація й інформаційні процеси стали складовими життєдіяльності людини. Інформатизація та комп'ютеризація різних сфер

діяльності суспільства постійно зростає. Для України – це шлях не лише до європейської інтеграції, але й до економічного добробуту, що визначає освіту його головним компонентом.

Мобільне навчання невіддільне від системи дистанційного навчання, що передбачає доступ до локального та віддаленого контенту. Мобільне навчання дає змогу моніторити навчання в реальному часі та забезпечити високу насиченість контенту, що дозволяє розглядати його не лише як засіб навчання, а й як інструмент спільної роботи, спрямований на підвищення якості

навчання.

Сучасна література пропонує різноманітні визначення мобільного навчання. Виділимо спільне у них: за мобільною технологією не потрібне фізичне з'єднання з кабельною мережею. Мобільне навчання є, з одного боку, різновидом дистанційного навчання, а з іншого – електронного. У порівнянні з електронним та дистанційним навчанням мобільне надає суб'єкту навчання більшу кількість «ступенів вільності».

Маємо декілька варіантів реалізації мобільного навчання:

- а) WAP-інтерфейс;
- б) клієнт-серверна система на основі однієї з систем дистанційного навчання;
- в) статичні та динамічні Java-додатки (зокрема на основі технології Google).

Багаторічний досвід свідчить, що, як правило, студенти знайомі тільки з ігровою стороною комп'ютерного життя, але вони все більше віддають перевагу мобільним технологіям і використовують їх регулярно у своєму особистому житті та побуті. Тому зрозуміло, що для сучасних молодих людей не виникає особливих труднощів при застосуванні мобільних пристроїв для навчання. Викладачі повинні заохотити прагнення студентів самостійного використання мобільних пристроїв під час навчання в такій якості:

- запис лекції викладача (відео);
- обмін інформацією між студентами та викладачами, батьками та керівниками груп (комунікатор);
- фотографування лекцій, завдань, таблиць, графіків (фотоапарат);
- запис голосу викладача, що читає лекцію (диктофон);
- доступ до сайтів (мобільний браузер);
- засіб для перекладу іноземних текстів та ін.

Студенти здобувають освіту та навчаються у зручній для себе час через гнучкість, мобільність, зручність, рівність, доступність мобільної освіти.

Карантин, який було введено у країні, а потім і воєнний стан під час повномасштабної війни, довів, що електронне (мобільне) навчання може бути настільки ж ефективним, як і аудиторне, якщо його методика і технологія відповідають поставленим завданням, існує взаємодія між студентами та є постійний живий зв'язок між викладачами та студентами. Адже навчальні електронні програми побудовані на спільних зусиллях студентів, викладачів, координаторів, допоміжного персоналу й адміністрації.

Визначимо переваги мобільного навчання у ситуації, що склалася в Україні на сьогодні:

- ♦ організація лекційних, практичних та лабораторних занять у віртуальному режимі через реалізацію віддаленого мережевого доступу. Сучасні гаджети дають можливість організувати і оптимізувати освітній процес незалежно від місця і часу. У такої мобільності існує можливість виконання освітніх програм, не дивлячись на місцезнаходження студента, легкість у доступі з різних пристроїв за рахунок використання систем хмарного зберігання;

- ♦ безперервне одержання навчальних матеріалів, перевірка і контроль знань. Порівнюючи з попередніми роками, можемо сказати, що використання інформаційних технологій було орієнтоване на стаціонарні пристрої. На сучасному етапі створення і розвитку технології існує безперервний доступ до інформаційної бази. Це дозволяє зробити процес освіти безперервним: отже, виникає нагода виконувати завдання у будь-який зручний для них час, а викладачі можуть виносити навчання за межі аудиторії коледжу. Мобільні пристрої дають можливість проводити безперервне навчання в разі відсутності студента на заняттях з будь-якої причини;

- ♦ ефективний доступ до інформаційних інтернет-ресурсів. Застосування гаджетів у навчанні надає змогу студенту самостійно вибирати контент. Це дозволяє кожному вивчати матеріал у тій формі, в якій йому зручніше – на екрані смартфона, планшетного комп'ютера, електронної книги чи відтвореним (текст, графіка, відео, аудіо);

- ♦ інтерактивна взаємодія викладача і студента у режимі діалогу. Мобільні пристрої спрощують спілкування між викладачем і студентом. Викладачеві легше відстежувати обсяг, вчасність та рівень виконання завдань, коригувати їх у процесі виконання;

- ♦ індивідуалізація професійної підготовки шляхом створення індивідуальних графіків навчання для окремих студентів.

Слід відзначити кардинально нову роль викладача у цьому процесі, яка розширюється і оновлюється, робить його наставником-консультантом, тьютором, який повинен координувати навчальний процес, постійно удосконалювати свою майстерність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій, працювати творчо.

На відміну від традиційної форми подання навчальних матеріалів і завдань мобільне навчання застосовує інноваційні технології, за допомогою яких відбуваються зміни в процесі викладання. Для доставки певного роду інформації застосовуються такі сервіси, як соціальні мережі, хмарні сховища, хостинги медіаданих, а останні

роки викладачі стали використовувати соціальні мережі, викладаючи туди актуальну навчальну інформацію.

Обмін досвідом між викладачами щодо використання мобільних пристроїв під час підготовки до семінарських та практичних занять, науково-пошукової роботи студентів, проходження виробничої та переддипломної практик дає можливість виділити певні недоліки таких засобів навчання:

- під час мобільного навчання задіяні такі комунікаційні аспекти: GSM, GPRS, UMTS, Wi-Fi, Bluetooth. Інфрачервоний зв'язок можливий, але не використовується через малу (1–2 метри) відстань передачі. Такі незручності мобільних пристроїв викликані, як правило, сучасним станом розвитку технології: обмежений розмір пам'яті, менша (порівняно за ПК) потужність процесора, обмежений ресурс акумуляторів, обмежена роздільна здатність екрану;

- знижується комунікабельність за рахунок використання мобільних програмних додатків, оскільки контакт між студентом і викладачем мінімізований. Зрозуміло, це уповільнює розвиток таких якостей, як комунікабельність, упевненість, лідерство, соціальна адаптованість;

- виникають труднощі з технічних причин до вільного доступу в інтернет, який так необхідний для використання зручної роботи додатків на гаджетах;

- спричиняються труднощі в користуванні сучасними гаджетами через недостатній рівень технічної обізнаності деяких користувачів;

- важкий період адаптації студентів при переході з друкованого посібника до електронного (особливо це стосується першокурсників, для яких не існує виданих посібників).

А за системного підходу до навчання із застосуванням сучасних інформаційних технологій та мобільних приладів ці недоліки можуть бути повністю або частково усунені.

Як висновок, мобільне навчання – це навчальна активність, завдяки якій процес освіти стає доступним з численним набором нових функцій (голосовий зв'язок, обмін повідомленнями, відео- і аудіоматеріалами та ін.). Використання мобільних програмних додатків – один з ефективних і доступних способів модернізації і оновлення методик навчання. Активне застосування мобільного навчання розширює і доповнює освітній процес цікавими сучасними методами, які прийнятні і доступні для студентів [5, 4]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мазнев Г.Є. Деякі аспекти проблеми підготовки менеджерів // Ринкова трансформація економіки. / За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Амбросова, Г.Є. Мазнева. – Київ : ІАЕ, 2012.
2. Морзе Н.В. Дистанційна технологія як основа сучасних інформаційних технологій у навчанні. // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. – Київ : Наук.-метод. центр, 2014.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. – Київ : Центр навчальної літератури, 2015.
4. Приходько В.В. Про механізми розуміння як умови розгортання навчальної діяльності студентів // Нива знань : науково-методичний альманах. – Дніпропетровськ, 2016.
5. Семеріков С.О., Теплицький І.О., Шокалюк С.В. Нові засоби дистанційного навчання інформаційних технологій математичного призначення // Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. – 2008. – № 2.
6. Теплицький І.О., Семеріков С.О., Поліщук О.П. Модель мобільного навчання в середній та вищій школі // Комп'ютерне моделювання в освіті / Матеріали III Всеукраїнського науково-методичного семінару : Кривий Ріг, 24 квітня 2008 р. – Кривий Ріг : КДПУ, 2008. – Т. 3 : Теорія та методика навчання інформатики.

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ В КОЛЕДЖІ

Анатолій Литвин,
директор
Літта Максимова,
заступник директора з навчальної роботи
Яніна Ципуринда,
заступник директора з навчально-виховної роботи
Олександрійського педагогічного фахового коледжу
імені В.О. Сухомлинського

Анотація. У статті представлено досвід Олександрійського педагогічного коледжу імені В.О. Сухомлинського щодо моніторингу якості освіти як одного із пріоритетних завдань закладів фахової передвищої освіти.

Abstract. The article presents the experience of the Pedagogical College in monitoring the quality of education as one of the priority tasks of vocational higher education institutions.

На виконання законодавчих вимог функціонування закладів фахової передвищої освіти в Олександрійському педагогічному фаховому коледжі імені В.О. Сухомлинського розроблена та діє Модель моніторингу якості освіти та реалізації освітньо-професійних програм підготовки фахівців як складова перспективного розвитку закладу фахової передвищої освіти.

Мета моніторингу якості освіти: забезпечити якість професійної підготовки сучасного вчителя за спеціальностями 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 017 Фізична культура і спорт відповідно до вимог чинного законодавства, освітньо-професійних програм, за якими здійснює підготовку фахівців Олександрійський педагогічний фаховий коледж імені В.О. Сухомлинського.

Структура діяльності внутрішньої системи забезпечення якості освіти: система спостережень і контролю, професійна діагностика, аналіз результатів у співпраці зі студентами та потенційними роботодавцями, управлінські рішення, коригування стратегій діяльності, змісту освітньо-професійних програм, перевірка виконання рішень, підведення підсумків роботи, визначення цілей і завдань для досягнення якості освіти в педагогічному коледжі.

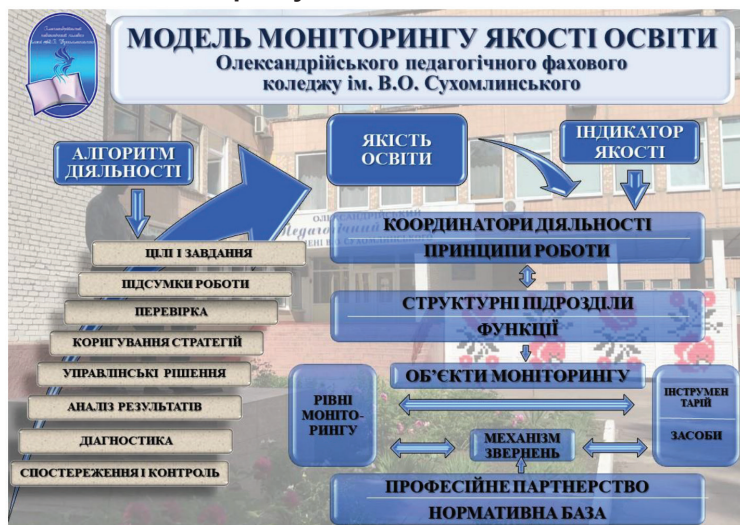

Якість освіти – відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти [1].

Індикатори якості: якість змісту освіти, освітньо-професійних програм, освітнього процесу, учасників освітнього процесу, освіти та матеріально-технічних ресурсів, результатів освіти, динаміка якості.

Координатори діяльності суб'єктів моніторингу: директор, заступник директора з навчальної роботи, заступник директора з навчально-виховної роботи, завідувачі відділів (відділень).

Модель моніторингу включає такі компоненти:

Принципи роботи: правової визначеності, компетентності, академічної доброчесності, науковості, фахової зацікавленості, об'єктивності, гласності та відкритості, демократичності, професійного партнерства.

Структурні підрозділи: загальні збори трудового колективу, педагогічна рада, відділення, методична рада, циклові комісії, об'єднання керівників навчальних груп.

Функції: інформаційна, трансформуюча, адаптивна, діагностична, коригувальна.

Об'єкти моніторингу:

- ◆ дотримання вимог нормативної бази освітньої галузі;
- ◆ створення ефективного освітнього середовища;
- ◆ реалізація мети професійної підготовки згідно з освітньо-професійними програмами;
- ◆ формування інтегральної, загальних і спеціальних компетентностей майбутніх фахівців, досягнення ними результатів навчання;
- ◆ реалізація індивідуальних навчальних планів здобувачів освіти, їх індивідуальної освітньої траєкторії;
- ◆ задоволення запитів й інтересів студентів, зокрема й осіб з особливими освітніми потребами;
- ◆ дотримання вимог академічної доброчесності;
- ◆ динаміка позитивних змін згідно з заданими параметрами;
- ◆ реалізація змісту корекційних заходів;
- ◆ виконання річного плану.

Інструментарій моніторингу:

- засоби діагностики та контролю, обробки отриманих даних;
- методи коригування змісту освітньо-професійних програм, позицій професійної підготовки, реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти в коледжі, підвищення рівня

компетентності учасників освітнього процесу згідно з вимогами освітньо-професійних програм.

Засоби моніторингу:

- оприлюднення результатів діяльності;
- розробка положень і рекомендацій внутрішнього користування;
- формулювання перспективних завдань і створення програм розвитку.

Рівні моніторингу:

- державний;
- засновника закладу;
- адміністрації педагогічного коледжу;
- відділення;
- циклової комісії;
- викладача;
- самоврядування викладачів;
- ради студентського самоврядування.

Механізм розгляду звернень, реагування на пропозиції вдосконалення (виявлені недоліки):

1. Подача заяви (звернення, скарги).
2. Видача розпорядження (наказу) щодо створення комісії для розгляду заяви (звернення, скарги).
3. Робота комісії з цього питання щодо формування висновків і надання рекомендацій керівнику.
4. Прийняття конструктивних рішень на основі цих висновків і рекомендацій.
5. Доведення до відома тих, хто звертався, прийнятих рішень.
6. Створення робочих груп для визначення шляхів урахування пропозицій (усунення недоліків), удосконалення стратегій діяльності, змісту освітньо-професійних програм.
7. Моніторинг механізму виконання прийнятих рішень із залученням зацікавлених сторін (власника закладу, здобувачів освіти, роботодавців, працівників базових закладів, громадськості тощо).

Професійне партнерство: педагогічного та студентського колективів з органами управління, закладами фахової передвищої освіти, закладами вищої освіти, працівниками базових закладів, потенційними роботодавцями, випускниками коледжу, Державною службою якості освіти, громадськими організаціями.

Основна нормативна база:

1. Закони:

- Закон України «Про освіту» Режим доступу: (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>).
- Закон України «Про фахову передвищу освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745->

19#Text).

- Закон України «Про повну загальну середню освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>)

2. Стандарти фахової передвищої освіти України:

- Стандарт фахової передвищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», затверджений наказом Міністерства освіти і науки України № 801 від 13.07.2021 року;

- Стандарт фахової передвищої освіти зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», затверджений наказом МОН України № 46 від 11 січня 2022 року;

- Стандарт фахової передвищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», затверджений наказом МОН України № 806 від 13 липня 2021 року.

3. Професійні стандарти:

- «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (Наказ Мінекономіки № 2736 від 23.12.2020);

- «Вихователь закладу дошкільної освіти», затвердженого наказом Міністерства економіки України від 19 жовтня 2021 року № 755-21.

4. Освітньо-професійні програми:

- Освітньо-професійна програма за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст» для спеціальності «Початкова освіта» (на основі БЗСО).

- Освітньо-професійна програма за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст»

для спеціальності «Початкова освіта» (на основі ПЗСО).

- Освітньо-професійна програма за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст» для спеціальності «Фізична культура і спорт».

- Освітньо-професійна програма «Початкова освіта» фахової передвищої освіти.

- Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта» фахової передвищої освіти.

- Освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт» фахової передвищої освіти.

5. Положення:

- Положення «Про організацію освітнього процесу в Олександрійському педагогічному фаховому коледжі імені В.О.Сухомлинського», введене в дію наказом директора від 29.12.2020 №101/02-04.

- Положення «Про внутрішню систему забезпечення якості освіти в Олександрійському педагогічному фаховому коледжі імені В.О. Сухомлинського», введене в дію наказом директора від 01.04.2021 №18/02-01.

- Положення «Про академічну доброчесність в Олександрійському педагогічному фаховому коледжі імені В.О.Сухомлинського», введене в дію наказом директора від 01.04.2021 №18/02-01.

Критерії оцінювання:

- досягнення якості освіти кожним структурним підрозділом на всіх етапах реалізації змісту та вимог освітньо-професійних програм;
- задоволеність інтересів і запитів учасників освітнього процесу;
- наявність позитивного досвіду професійного партнерства, провадження освітньої діяльності, діяльності педагогічного коледжу в цілому.

Опис внутрішньої системи забезпечення якості освіти у педагогічному коледжі представлено у таблиці:	
Процедури та заходи	Опис процедури, заходу
Визначення завдань і принципів забезпечення якості освіти	Завдання та принципи забезпечення якості фахової передвищої освіти гарантують реалізацію прав здобувачів освіти на якісну освіту, задоволення їх потреб й інтересів на засадах командної взаємодії із залученням внутрішніх і зовнішніх зацікавлених сторін; індивідуалізації, гуманітаризації навчання, академічної доброчесності, окреслюють перспективи безперервної професійної підготовки.
Здійснення процедур внутрішньої системи забезпечення якісної фахової передвищої освіти	Процедури внутрішньої системи забезпечення якості включають моніторинг освітніх програм, наявність необхідних ресурсів для організації освітнього процесу та підтримки здобувачів освіти, механізми підвищення управління освітнім процесом, посилення кадрового потенціалу, контингенту студентів, запобігання проявам академічної недоброчесності.

Показники якості освіти	Якість освіти окреслюється такими показниками: якість змісту освіти, освітніх програм, освітнього процесу, професійного зростання його учасників, ресурсів, результатів.
Відслідковування динаміки якості	Динаміка якості освіти досягається шляхом введення інновацій в організацію освітнього процесу, визначення стратегії розвитку педагогічного коледжу, оновлення формату взаємодії з потенційними роботодавцями, відслідковування рівня навчальних досягнень здобувачів освіти, вдосконалення технологій і стратегій професійної підготовки на основі студентоцентрованого підходу відповідно до завдань Нової української школи, забезпечення якості освітніх послуг і системи функціонування закладу.
Удосконалення системи управління якістю освіти	Ефективність управління освітнім процесом та якості освіти в цілому досягається сукупністю організаційних заходів, процедур і механізмів із дотриманням вимог чинного законодавства, взаємодії всіх структурних складових, органів адміністративного та громадського управління. Внутрішня система управління освітнім процесом визначена Положенням про організацію освітнього процесу в Олександрійському педагогічному фаховому коледжі імені В.О. Сухомлинського та розміщена на офіційному сайті педагогічного коледжу.
Формування якісного контингенту студентів	Формування якісного контингенту студентів – одне із пріоритетних завдань закладу. Здійснюється через Систему профорієнтаційної роботи в Олександрійському педагогічному фаховому коледжі імені В.О. Сухомлинського, яка розміщена на сайті педагогічного коледжу.
Планування освітньої діяльності	Планування освітньої діяльності, зокрема розробка, затвердження освітніх програм, періодичний їх перегляд, – це один із шляхів досягнення якості освіти, який регулюється її внутрішньою системою. Для його виконання створюються робочі групи із кваліфікованих фахівців. Нормативні документи розглядаються та схвалюються методичною радою, затверджуються вищим колегіальним органом – педагогічною радою коледжу, вводяться в дію наказом директора. Критерії та показники для аналізу програм чітко визначені.
Забезпечення висококваліфікованого викладацького складу	Освітній процес забезпечують кваліфіковані спеціалісти, які мають потужну мотивацію до вдосконалення, підвищення рівня професійної компетентності, генерації творчих ідей і практичної виробничої діяльності, систематично проходять стажування або курси підвищення кваліфікації. У педагогічному коледжі сплановано внутрішнє підвищення кваліфікації викладацького складу в сучасних і дієвих формах. До провадження освітнього процесу також залучаються потенційні роботодавці.
Система оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти	Система оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти включає ефективні засоби різних видів контролю, зокрема вхідного, поточного, семестрового, якісну атестацію здобувачів фахової передвищої освіти з дотриманням норм академічної доброчесності. Моніторинг досягнення якості професійної освіти здійснюють викладачі, голови циклових комісій, завідувач навчально-методичного кабінету, завідувачі відділень, заступник директора з навчальної роботи, директор.

Посилення практичної підготовки	Практична підготовка здійснюється відповідно до Положення про проведення практики студентів Олександрійського педагогічного фахового коледжу імені В.О. Сухомлинського та системи практичної підготовки вчителя в Олександрійському педагогічному фаховому коледжі імені В.О. Сухомлинського. Вона спрямована на підготовку компетентних, конкурентоздатних фахівців за обраними спеціальностями. Заходи практичного навчання висвітлюються на сайті педагогічного коледжу.
Забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу та підтримки здобувачів фахової передвищої освіти	Педагогічний коледж володіє необхідними ресурсами для організації освітнього процесу та всебічної підтримки здобувачів освіти. Усі приміщення та споруди утримуються в належному стані та безпечному режимі. Ресурсний комплекс педагогічного коледжу відповідає Ліцензійним умовам та Акредитаційним вимогам.
Запобігання академічному плагіату педагогічних працівників і здобувачів освіти	Стратегія запобігання плагіату спрямована на підвищення якості освіти, розвиток в учасників освітнього процесу коректного та відповідального ставлення до джерел інформації, результатів навчання. Положення про академічну доброчесність в Олександрійському педагогічному фаховому коледжі імені В.О. Сухомлинського розміщено на сайті педагогічного коледжу.
Самооцінка ефективної та результативної діяльності педагогічного коледжу щодо забезпечення якості освіти	Валідна система управління освітнім процесом забезпечує активну самооцінку діяльності педагогічного коледжу через колегіальне прийняття висновків і рішень, публічну звітність, оприлюднення стратегії роботи закладу, презентацію напрямів діяльності в інформаційній системі закладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>).
2. Закон України «Про фахову передвищу освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>).
3. Положення «Про внутрішню систему забезпечення якості освіти в Олександрійському педагогічному фаховому коледжі імені В.О. Сухомлинського», введене в дію наказом директора від 01.04.2021 №18/02-01 (http://www.opk.org.ua/Docs/Pol_syst_yakist.pdf).

МОНІТОРИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Моніторинг якості освіти – це система послідовних і систематичних заходів, що здійснюються з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості освіти в країні, на окремих територіях, у закладах освіти (інших суб'єктах освітньої діяльності), встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, а також оцінювання ступеня, напряму і причин відхилень від цілей.

Моніторинг проводиться відповідно до таких принципів:

- систематичності та системності;
- доцільності;
- прозорості моніторингових процедур та відкритості;
- безпеки персональних даних;
- об'єктивності одержання та аналізу інформації під час моніторингу;
- відповідального ставлення до своєї діяльності суб'єктів, які беруть участь у підготовці та проведенні моніторингу.

Моніторинг проводиться відповідно до законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», Порядку проведення моніторингу якості освіти (далі – Порядок), інших актів законодавства, документів закладів освіти, програми моніторингу (далі – Програма), договору про проведення моніторингу (за його наявності).

За матеріалами сайту ДСЯО <https://sqe.gov.ua/diyalnist/monitoringovi-doslidzhennya/>

ПАРТНЕРСТВО ЗАРАДИ МАЙБУТНЬОГО

Ростислав Нагорний,
директор
ВСП «Надвірнянський фаховий коледж
Національного транспортного
університету»,
Михайло Горбачов,
генеральний директор групи компаній
«АЛЬЯНС» м. Івано-Франківськ

Анотація. Теорія – це коли все відомо, але нічого не працює. Практика – це коли все працює, але ніхто не знає чому. Ми об'єднуємо теорію і практику...

Альберт Ейнштейн

Abstract: Theory is when everything is known, but nothing works. Practice is when everything works, but no one knows why. We combine theory and practice...

Albert Einstein

Теорія та практика має давній історичний зв'язок, який був і є спрямованим на підвищення якості освіти, покращення методів дослідження, організацію практичної підготовки, подальшого підвищення теоретичного рівня навчання та впливу на практичну діяльність. Теорія перевіряється практикою і визначає цілу низку вимог до змісту, методів, засобів, організаційних форм освітнього процесу та до самого процесу навчання.

Зв'язок теорії і практики є одним із стратегічних завдань закладів фахової передвищої освіти, які готують сучасного практико орієнтованого фахівця для потреб ринку праці. У цьому зв'язку Відокремлений структурний підрозділ «Надвірнянський фаховий коледж Національного транспортного університету» має багаторічний досвід та завжди визначав практичну підготовку основною складовою освітнього процесу, яка завжди посідала перше місце серед основних цілей закладу.

Особливу роль у цих процесах від початку створення і до сьогодення відіграє автомеханічне відділення, яке було і залишається візитною карткою коледжу. Відділення готує фахівців за спеціальностями 274 Автомобільний транспорт та 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка.

Педагогічний колектив автомеханічного відділення постійно працює у напрямку поглиблення зв'язку загальних теоретичних і спеціальних знань на основі практичного навчання з реальним освітнім процесом; формування та розвитку

професійного вміння студентів самостійно приймати рішення в умовах виробництва, оволодіння сучасними методами, формами організації праці в галузі спеціальної підготовки; творчого, дослідницького підходу до обраної спеціальності.

Саме це і згенерувало ідею започаткування Платформи «Освіта. Практика. Ініціативи», яка є відкритою для приєднання та підписання декларації, що має на меті концентрацію спільних зусиль для підготовки сучасного фахівця і реалізації передумов для створення елітного закладу фахової передвищої освіти інноваційного типу, для випускників якого характерні високий професіоналізм, мобільність, конкурентоспроможність, здатність вчитися упродовж життя.

Основними напрямками взаємодії партнерів у рамках Платформи є:

- участь у процедурах обговорення та перегляду освітньо-професійних програм, внесення пропозицій щодо покращення їх якості з урахуванням тенденції розвитку спеціальностей, ринку праці, галузевого і регіонального контексту;
- вивчення потреб економіки у професійних кадрах та сприяння освітній діяльності за спеціальностями і освітніми програмами, актуальними для ринку праці;
- покращення практичної підготовки та підвищення її якості серед здобувачів фахової передвищої та вищої освіти;
- посилення мотивації студентів до освоєння обраної професії, набуття практичних навичок, розвиток самостійності та відповідальності;

- проведення тренінгів з підвищення кваліфікації викладачів та запровадження професійного стажування для усіх учасників освітнього процесу з метою постійної адаптації до потреб підприємства в реальних умовах виробництва;

- організація лекцій, семінарів, конференцій, форумів, зустрічей, практичних занять та майстер-класів для студентів і викладачів з використанням сучасного обладнання та новітніх програм підприємства;

- залучення провідних спеціалістів-практиків до екзаменаційних комісій, що підтверджують професійну кваліфікацію випускників коледжу;

- запровадження стипендіальних програм для найталановитіших студентів з можливістю майбутнього працевлаштування;

- збагачення коледжівської бази дидактичними матеріалами, сучасним обладнанням та програмним забезпеченням;

- започаткування дуальної форми здобуття фахової передвищої освіти.

Одними з перших як стейкхолдери підтвердила готовність започаткувати співпрацю в консультативному і координаційному форматі група компаній «АЛЬЯНС» м. Івано-Франківськ.

Усвідомлюючи той факт, що майбутнє України твориться сьогодні, а освіта є фундаментом майбутніх перемог, компанія вбачає партнерство з освітніми установами як ідеальний трамплін для майбутнього розвитку галузей.

Група компаній «АЛЬЯНС» – лідер автомобільного ринку в Івано-Франківському регіоні, заснована в 2011 році, об'єднує 10 світових брендів, її автоцентри займають 10 000 + кв. м. загальної площі. 11 років досвіду у професійній сфері дали можливість залучити та заслужити довіру понад 30 000 клієнтів.

Команда компанії – це позитивні, активні та успішні люди. Кожен унікальний і цінний, незамінний ресурс у досягненні спільних цілей. Розвиваючись разом, стрімко рухатися до найкращих результатів, любити життя, свою роботу та клієнтів компанії – у цьому головний успіх команди.

Передовий досвід, професійна команда майстрів, сучасне обладнання – це запорука високоякісного сервісного обслуговування, яке клієнт отримує в офіційному сервісному центрі АЛЬЯНСГРУП.

Компанія пропонує широкий спектр послуг за такими видами робіт, як: слюсарно-механічні, кузовні, фарбувальні, доукомплектації та гарантійного ремонту. Для клієнтів запроваджена програма лояльності та послуга «шинний готель».

В умовах воєнного стану компанія надає по-

слуги з діагностики технічного стану, ремонту та обслуговування автомобілів для Збройних Сил України.

Розглядаючи навчання впродовж усього життя як основне кредо професійного успіху, компанія постійно розвивається та удосконалюється через опанування сучасними технологіями у сфері сервісного обслуговування автомобільного транспорту та комунікацій.

У рамках першої зустрічі партнерів, яка відбулась у день професійного свята автомобіліста і дорожника 2021 року, почесні учасники Платформи відвідали аудиторії, лабораторії, майстерні коледжу, надали практичні рекомендації щодо подальшого професійного розвитку здобувачів освіти за освітньо-професійними програмами «Обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів», «Обслуговування та ремонт електроустаткування автомобілів і тракторів».

У контексті розгляду питань, пов'язаних із функціонуванням Платформи було акцентовано увагу на компетентнісній спрямованості освітнього процесу, яка стає все більш актуальною і затребуваною, тому залучення фахівців-практиків з бізнес-сфери – це позитивний баланс у практичній значущості навчання та викладання.

З метою пошуку шляхів реалізації окреслених проблем було ретельно проаналізовано зміст освітніх програм «Обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів», «Обслуговування та ремонт електроустаткування автомобілів і тракторів».

Співпраця стейкхолдерів та закладу фахової передвищої освіти дає студентам коледжу унікальну можливість перейняти досвід, здобути практичні навички та вміння, зміцнити свою громадянську позицію і переконання. Наша спільна робота має виняткове значення для становлення та формування майбутнього фахівця.

Ось уже майже рік, як триває співпраця студентства, педагогів та практиків. Маємо певні

результати:

- оновлено зміст освітньо-професійних програм 2022 року;
- модернізовано навчальні лабораторії: будови автомобілів, електрообладнання автомобілів і тракторів, електроніки та мікропроцесорної техніки, комп'ютерної діагностики автомобілів, навчальну демонтажно-монтажну майстерню;
- триває програма стажування, в рамках якої працюють викладачі дисциплін електрообладнання автомобілів і тракторів; іноземної мови;
- проводяться практичні та лабораторні заняття для студентів із залученням провідних фахівців групи компаній «АЛЪЯНС» м. Івано-Франківська.

Очікуємо, що найближчим часом зможемо реалізувати нові ідеї та плани, так як ГК «АЛЪЯНС» і надалі буде тісно співпрацювати з коледжем у напрямку розширення освітніх можливостей, зокрема розвитку дуальної форми здобуття фахової передвищої освіти.

Тісна співпраця закладу освіти та бізнесу позитивно впливає на освітній процес. Це своєрідна формула навчання та виховання, яка поєднує

корисне і цікаве, формує у студентів професійні компетентності, дозволяє інтегрувати теоретичне навчання з практикою.

Тільки спільними зусиллями ми сприятимемо створенню можливостей для забезпечення високоякісної фахової передвищої освіти, а також гідних умов, де кожен зможе випробувати свої мрії через навчання та практику, адже віримо, що успішний студент є ключем до побудови майбутнього України!

У МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗВІТ про громадське обговорення проекту наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти»

1. Найменування органу виконавчої влади, який проводив обговорення:

Міністерство освіти і науки України

2. Зміст питання або назва проекту акта, що виносилися на обговорення:

Проект наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти» розроблений Міністерством освіти і науки України. Метою проекту акта є визначення засад організації, проведення, оцінювання та матеріального забезпечення практичної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти в закладах фахової передвищої освіти, структурних підрозділах закладів вищої освіти, інших юридичних осіб, що здійснюють підготовку здобувачів фахової передвищої освіти незалежно від форм власності та сфери управління.

Громадське обговорення проводилося у формі електронних консультацій.

Проект акта для громадського обговорення було розміщено на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України 10 листопада 2022 р.

(<https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/regulyatorna-politika/oprilyudnennyaproektiv-regulyatornih-aktiv>).

Зауваження та пропозиції до проекту приймалися до 10 грудня 2022 р. на електронну адресу: i_baluba@mon.gov.ua

3. Інформація про осіб, що взяли участь в обговоренні.

Обговорення проекту здійснювалося з 10.11.2022 по 10.12.2022. Упродовж зазначеного періоду надійшло 51 зауваження та пропозиції до зазначеного проекту акта.

4. Інформація про пропозиції, що надійшли до Міністерства освіти і науки України за результатами обговорення.

Під час громадського обговорення надійшло 51 зауваження та пропозиції від чотирьох закладів фахової передвищої освіти, що стосуються окремих положень проекту акта.

<https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/regulyatorna-politika/oprilyudnennyaproektiv-regulyatornih-aktiv>

КВАЗІПРОФЕСІЙНА ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Ірина Упатова,
доктор пед. наук, професор,
в.о. завідувачки кафедри природничих дисциплін
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Анотація. Суть квазіпрофесійної дидактико-методичної підготовки майбутніх учителів полягає в реалізації елементів фахової діяльності, а саме: формування в них методичного досвіду, вдосконалення методичної майстерності під час самоосвіти, розвитку методичної активності, здійснення педагогічної рефлексії, реалізації професійної творчості, що відбувається під час аудиторної та позааудиторної роботи. Крім того, квазіпрофесійна дидактико-методична діяльність здобувачів вищої освіти є однією з умов формування основ професійного самовдосконалення та самореалізації майбутнього вчителя.

Abstract: The essence of quasi-professional didactic-methodical training of future teachers consists in the realization of the elements of professional activity, namely: the formation of their methodical experience, the improvement of methodical mastery during self-education, the development of methodical activity, the implementation of pedagogical reflection, the realization of professional creativity, which occurs during classroom and extra-auditory work.. In addition, quasi-professional didactic-methodical activity of higher education students is one of the conditions for forming the foundations of professional self-improvement and self-realization of the future teacher.

Проблема фахової підготовки майбутніх учителів в умовах реформування системи загальної середньої освіти, реалізації концепції «Нова українська школа» є дискусійною, недостатньо розробленою, тому стає особливо актуальною, оскільки нововведення вимагають серйозних змін, перш за все на рівні дидактико-методичної підготовки особистості вчителя, що забезпечується контекстним навчанням.

Контекстне навчання розглядається вченими як послідовне моделювання предметного і соціального змісту майбутньої професійної діяльності здобувачів вищої освіти, за якого відбувається включення змісту навчання в контекст розв'язання важливих завдань професійної діяльності, її предметного та соціального контекстів.

Актуальність проблеми квазіпрофесійної дидактико-методичної підготовки майбутніх учителів виражається виявленими суперечностями, що виникають, по-перше, між потребами суспільства в учителях, здатних до самоосвіти й самовиховання, саморозвитку й самовдосконалення,

і недостатнім рівнем забезпечення в педагогічних закладах вищої освіти відповідних для цього педагогічних умов; по-друге, між необхідністю професійного саморозвитку майбутніх учителів, що забезпечує їхню конкурентоспроможність та відсутністю науково обґрунтованої системи і програми професійного саморозвитку; по-третє, між об'єктивною потребою оновлення змісту вищої педагогічної освіти з урахуванням новітніх освітніх вимог та невідповідністю навчально-методичного забезпечення професійного саморозвитку майбутніх учителів, що існує в педагогічних закладах вищої освіти. Подолання зазначених суперечностей можливе за умов реалізації контекстного навчання, яке передбачає створення сприятливого фахового освітнього середовища та спрямування дидактико-методичної підготовки студентів у ньому на формування у майбутніх учителів умінь здійснювати квазіпрофесійну діяльність.

У статті контекстне навчання розглядаємо як професійно спрямовану навчальну діяльність майбутніх учителів, що вимагає від педагогічних

закладів вищої освіти реалізації квазіпрофесійної дидактико-методичної підготовки фахівців.

Суть квазіпрофесійної дидактико-методичної підготовки майбутніх учителів полягає в реалізації елементів фахової діяльності, а саме: формування в них методичного досвіду, вдосконалення методичної майстерності під час самоосвіти, розвитку методичної активності, здійснення педагогічної рефлексії, реалізації професійної творчості, що відбувається під час аудиторної та позааудиторної роботи. Крім того, квазіпрофесійна дидактико-методична діяльність здобувачів вищої освіти є однією з умов формування основ професійного самовдосконалення та самореалізації майбутнього вчителя.

Зазначимо, що квазіпрофесійна дидактико-методична діяльність є однією із форм контекстного (професійно спрямованого) навчання, коли за допомогою системи форм, методів і засобів навчання – традиційних (пасивних), активних та інтерактивних – моделюється зміст та формується цілісне розуміння майбутньої професійної діяльності майбутніх учителів.

Серед технологій, методів і прийомів, які є базовими для реалізації зазначеної інновації, слід зазначити такі: технологія випереджального навчання, технологія особистісно орієнтованого та диференційованого навчання, технологія поетапного формування інтелектуальних умінь (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікація, систематизація тощо), педагогічні ігри, активні та інтерактивні методи і прийоми, методи розвитку критичного мислення, ІКТ.

В основі інтерактивного едукативного процесу лежить творча взаємодія педагога зі студентами, яка є головною умовою формування в них творчого методичного мислення в процесі самостійної роботи, аудиторного навчання й передбачає використання активних та інтерактивних методів дидактико-методичної діяльності з актуальних проблем, серед яких: дидактичні ігри, рефлексія власної діяльності за результатами педагогічної практики в школі, «рефлексивні хвилинки», які реалізуються під час аудиторної та позааудиторної діяльності, діаграма Ішікави (діаграма «риб'ячої кістки» (Fishbone Diagram) або «причинно-наслідкова» діаграма, «діаграма Венна», «діамантова діаграма», яка допомагає створити ієрархію професійних цінностей, висловити

Методична скринька

Виконання методичних практико орієнтованих завдань

свою думку; «аркуш мети фахівця», «мозковий штурм», «ГРОНО», метод «ПРЕС», «сенкан», «кубування», «акваріум», «обери позицію», «читання (педагогічних ситуацій) із зупинками», «читання з позначками»; «обмін думками», «знаю, хочу дізнатися, дізнався», «тонкі і товсті питання» («однозначні» (фактичні) та розгорнуті, ґрунтовні відповіді); методичні дебати та турніри; групове (парне) моделювання та презентація знань різних типів тощо.

Розвиток методичної креативності відбувається через розробку й впровадження комплексу методів і форм методичної підготовки студентів, таких як рольові ігри, тренінги, педагогічні олімпіади, конкурси педагогічної майстерності, аукціони методичних ідей тощо.

Набуття студентами методичного досвіду впливає впровадження позааудиторних заходів методичного спрямування, зокрема «Панорама творчих методичних ідей», «Методичний тур-

Методичне портфоліо здобувача вищої освіти

нір», «Педагогічні роздуми», «Віртуальна подорож у педагогічне минуле» тощо.

Так, упровадження панорами творчих методичних ідей як творчої форми квазіпрофесійної дидактико-методичної підготовки майбутніх учителів дозволяє презентувати студентам свої методичні знахідки у вигляді фрагментів уроків і виховних заходів, апробованих ними під час педагогічної практики.

Методична доцільність «Панорами творчих методичних ідей» полягає в тому, що відбувався не тільки обмін уже наявним досвідом студентів, але й самореалізація, формування власної системи методичної діяльності.

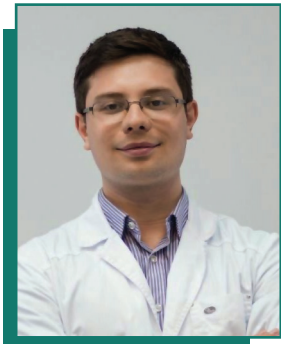
Серед методів і прийомів, за допомогою яких формуються квазіпрофесійні вміння здійснювати рефлексію власної дидактико-методичної діяльності, слід зазначити такі, як здійснення аналізу і самоаналізу змісту методичних розробок уроків учителів та їх критичний аналіз, написання методичного есе «Моя методична майстерність», захист творчих методичних проєктів, «Дебрифінг» методом «Незакінчене речення», метод «Рефлексивний екран» («Який мій найбільший методичний успіх за семестр (навчальний рік)?», «Завдяки чому і як я зміг досягти методичного успіху?», «Які мої просування в методичних знан-

нях, уміннях?», «Що я зрозумів про своє методичне незнання?», «У чому полягають мої методичні труднощі? Як я їх долаю?» тощо.

Ефективними засобами реалізації зазначеної інновації, формування методичних навичок і вмінь майбутніх учителів є підручники, навчально-методичні посібники практичного спрямування, тексто-графічні (опорні схеми, таблиці) та дидактико-методичні матеріали, демонстраційні предмети і матеріали, інформаційні ресурси інтернету, технологічні карти уроків, періодичні видання, методичні розробки вчителів, аудіовізуальні засоби навчання (педагогічні кінофрагменти, відеотека уроків) тощо. Універсальним засобом методичної підготовки студентів залишається комп'ютер з його мультимедіа можливостями, що забезпечує інтерактивність процесу квазіпрофесійної дидактико-методичної підготовки майбутніх учителів.

Таким чином, квазіпрофесійна дидактико-методична підготовка майбутніх учителів є основою для розвитку методичної майстерності та творчості педагога і передбачає здійснення педагогічної рефлексії, яка пов'язана з орієнтацією на саморозвиток і самовдосконалення особистості вчителя, що забезпечує прискорення його фахового становлення та самореалізації. Саме тому квазіпрофесійна дидактико-методична підготовка майбутніх учителів сприяє розв'язанню завдання сучасної системи вищої педагогічної освіти, яке полягає в орієнтації майбутнього вчителя на постійний саморозвиток і самовдосконалення, мотивуванні на професійні досягнення, життєві успіхи, до неперервної освіти надалі, створенні необхідних умов для самореалізації її творчого потенціалу, організації творчої методичної діяльності на всіх етапах навчання, виявленні особистісних ресурсів для досягнення вершин у професійній педагогічній діяльності, яких можна досягти у фаховому освітньому середовищі.

Безумовно, професійна підготовка вчителя не закінчується в стінах педагогічного освітнього закладу. Навіть за умов ефективного функціонування фахового освітнього середовища педагогічного ЗВО вона продовжується протягом усього періоду його професійної діяльності.

НАУКОВИЙ КОНТИНУУМ ЯК НЕПЕРЕРВНИЙ ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ НАУКОВОГО МИСЛЕННЯ

Віталій Москальов,
викладач Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Анотація. Суть інновації «Науковий континуум» («континуум» з лат. continuum – безперервне; безперервна сукупність процесів) бакалаврів біології полягає в організації науково-дослідної роботи з метою формування фахівця біологічної галузі, здатного навчатись через дослідження упродовж усього життя, активізувати його пошуково-пізнавальну діяльність та закласти підґрунтя для розвитку майбутніх винахідників, новаторів та вчених світового рівня.

Abstract: The essence of the innovation "Scientific Continuum" ("continuum" from the Latin "continuum" – continuous; a continuous set of processes) of bachelors of biology consists in the organization of scientific research work with the aim of forming a specialist in the biological field, capable of learning through research throughout his life, activating his search and cognitive activities and lay the foundation for the development of future world-class inventors, innovators and scientists.

Сьогодні освіченість починає усвідомлюватися як уміння володіти різними техніками роботи з інформацією, вдосконалення навичок самоосвіти, цілепокладання і мотивації своєї діяльності.

На порядок денний порушується питання про організацію дослідницької діяльності у закладах вищої освіти, формування дослідницької культури учасників освітнього процесу, розвиток особистісного потенціалу майбутнього фахівця.

Виникає суперечність між стандартними методами, орієнтованими на репродуктивні методи навчання, та потребами формування наукового мислення майбутніх бакалаврів біології, які передбачають упровадження в широку педагогічну практику закладів вищої освіти нових методик навчання.

Навчання через дослідження припускає, що особливістю науково-дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти є суб'єктивне відкриття ними нових об'єктивних закономірностей на основі індивідуальної актуалізації попередньо засвоєних знань і вмінь, уведення їх до особистісного освітнього простору. Цей підхід є обов'язковим у підготовці магістрів, але його

елементи можуть та мають впроваджуватися у підготовку бакалаврів.

Суть інновації «Науковий континуум» («континуум» з лат. continuum – безперервне; безперервна сукупність процесів) бакалаврів біології полягає в організації науково-дослідної роботи з метою формування фахівця біологічної галузі, здатного навчатись через дослідження упродовж усього життя, активізувати його пошуково-пізнавальну діяльність та закласти підґрунтя для розвитку майбутніх винахідників, новаторів та вчених світового рівня.

Мета застосування дослідницької технології в едукативному процесі – набуття студентами досвіду наукової роботи під час освітньої діяльності; розвиток їх інтелектуальних здібностей, дослідницьких умінь і творчого потенціалу й на цій основі формування конкурентоспроможного фахівця біологічної галузі.

Завданнями дослідницької діяльності студентів під час виконання гурткової роботи є:

- розвиток навичок самостійної пошукової та дослідницької роботи;
- орієнтація освітнього процесу на нові ре-

Засвоєння біологічних методик – приготування мазків

зультати навчання (компетенції, загальнонавчальні вміння та навички дослідницької діяльності);

- зміна характеру взаємодії педагога та здобувача (орієнтація на індивідуалізацію навчання; опанування такими видами освітньої діяльності, як: пошук, оцінка, відбір інформації, планування та виконання дослідів, оцінка одержаних результатів та їх обговорення в контексті актуальної наукової інформації тощо);
- орієнтація на індивідуальну (диференційовану), парну, групову роботу.

Для досягнення мети і завдань дослідницького навчання потрібно сформувати стійкий інтерес до дослідницької діяльності, забезпечити знання дослідницьких процедур і методик, розуміння ціннісної ролі досліджень в удосконаленні знань, високий рівень їх дослідницьких умінь і навичок.

Науково-дослідна робота майбутніх біологів через стратегію дослідницького навчання передбачає посилення науково-практичної підготовки бакалаврів біології через роботу студентського наукового гуртка «Біолог», а саме, участь здобувачів, спільно з викладачами, у реалізації тем науково-дослідної та дослідно-конструкторської роботи (НДДКР), затверджених на кафедрі природничих дисциплін.

Для реалізації зазначеної інновації використовується технологія дослідницького навчання, яка впроваджується в позааудиторній роботі в умо-

вах науково-дослідної лабораторії. Дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти включає: виконання індивідуальних та групових наукових завдань, розробку протоколів дослідження, виконання лабораторних дослідів, аналіз результатів дослідження, підготовку до участі та участь у конференціях, підготовку наукових публікацій.

Виконання дослідницьких завдань має супроводжуватися наступними словами-інструкціями, такими як: «досліди» «визнач», «проведи спостереження», «вивчи і порівняй», «порівняй та проаналізуй», «обґрунтуй», «доведи», «запропонуй рішення», «зроби висновок» тощо.

Виконання самостійних досліджень під час гурткової роботи є завершеним дослідницьким циклом: спостереження – гіпотеза – перевірка гіпотези – підтвердження гіпотези або формулювання альтернативної гіпотези.

Для реалізації зазначеної інновації впроваджуються такі засоби навчання, як:

- ▼ лабораторне обладнання (ваги, іонометр, центрифуга, електроплита, термостати, сухожарова шафа, автоклав, спектрофотометр, мікробіологічний бокс, фітолампки, мікроскопи, біокуляри);

- ▼ реактиви та витратні матеріали (компоненти поживних середовищ, набори для визначення концентрації речовин, антибіотики, пробірки (звичайні, цукрові, центрифужні), предметні та покривні скельця, чашки Петрі (скляні та пластикові) тощо);

- ▼ біологічні об'єкти (колекція ліній *Drosophila melanogaster*, що містить постійні лінії та польові зразки; колекція мікроорганізмів, що містить постійні штами та польові зразки, колекція насіння різних сортів рослин, культур тканин та органів рослин, рослин-регенерантів);

- ▼ науково-методична література (рекомендації щодо планування дизайну дослідження, статистичного аналізу, правила підготовки та оформлення наукових публікацій).

Організація роботи здобувачів під час гурткових занять передбачає виконання індивідуальних та групових наукових завдань, відбір зразків у природному середовищі, лабораторні дослідження, виступи на конференціях та підготовку наукових публікацій за результатами наукових досліджень.

Таким чином, науково-практична підготовка бакалаврів біології ґрунтується на створенні творчого науково-дослідного середовища, яке сприяє особистісному зростанню професійного рівня бакалаврів біології, що впливає на оновлення змісту та структури освітньої діяльності.

РОЗРАХУНОК ТА РОЗПОДІЛ ОБСЯГІВ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ПІД ЧАС СКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

Тетяна Свириденко,
заступник директора з навчальної роботи
Київського енергетичного фахового коледжу

Анотація. Стаття присвячена вирішенню проблеми узгодження всіх нормативних вимог щодо обсягів освітніх компонентів і термінів підготовки фахових молодших бакалаврів з вимогами типової освітньої програми профільної середньої освіти під час складання навчального плану підготовки фахових молодших бакалаврів на основі базової середньої освіти.

Abstract: The article is devoted to solving the problem of harmonizing all regulatory requirements regarding the amount of educational components and terms of training of professional junior bachelors with the requirements of a typical educational program of specialized secondary education when drawing up a curriculum for training professional junior bachelors based on basic secondary education.

Заклади фахової передвищої освіти розпочали 2022/2023 н.р., маючи затверджені стандарти з багатьох спеціальностей, а також Методичні рекомендації розроблення освітньо-професійної програми та навчального плану підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, підготовлені фахівцями Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти», Державною службою якості освіти України, Міністерством освіти і науки України.

Отже, першочерговим завданням на 2022/2023 н.р. стало розроблення освітньо-професійної програми та навчальних планів відповідних спеціальностей.

Під час складання навчального плану підготовки фахових молодших бакалаврів (ФМБ) на основі базової середньої освіти виникає необхідність узгодження всіх нормативних вимог щодо обсягів освітніх компонентів і термінів підготовки ФМБ з вимогами типової освітньої програми профільної середньої освіти.

Як показала практика, це не є простим завданням. Отже:

1. Обсяг освітньо-професійної програми ФМБ на основі базової середньої освіти становить 240 кредитів (кр). ЄКТС [2].

Термін здобуття повної середньої освіти здобувачами освіти, які вступили на навчання на основі базової середньої освіти, становить 2 роки [2].

3. Тривалість підготовки ФМБ на основі базової середньої освіти не може перевищувати 4 навчальних роки [3].

4. Навантаження одного навчального року за денною формою здобуття освіти становить, як правило, 60кр ЄКТС [3].

Розглянемо ситуацію, коли в стандарті спеціальності визначено обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра, 180 кр. ЄКТС. Це означає, що упродовж третього і четвертого років навчання буде опрацьовано 120 кр. ЄКТС, а підготовка ФМБ в обсязі 60 кр. має відбуватись упродовж перших двох навчальних років одночасно з виконанням освітньої програми профільної середньої освіти.

Таким чином, **проблема полягає в тому, як розподілити 60 кр. ЄКТС освітніх компонентів (ОК) освітньо-професійної програми (ОПП) фахового молодшого бакалавра (ФМБ) на I і II курсах, узгоджуючи їх з предметами програми профільної середньої освіти (ППО).**

Будемо вирішувати цю проблему таким шляхом:

1. Розподілимо обсяг годин предметів ППСО між I і II курсами, визначивши, які предмети вважати інтегрованими до ОК ОПП ФМБ і в якому обсязі.

2. Розрахуємо навантаження I і II курсу (Н1, Н2) і обрахуємо резерв (Р1, Р2) навантаження в кредитах ЄКТС для розміщення ОК ОПП ФМБ за формулами:

$$P_1 = 60 - H_1,$$

$$P_2 = 60 - H_2.$$

1. Розподілимо обсяг годин предметів ППСО між I та II курсами.

Згідно з наказом МОН від 01.06.2018 р. № 570 «Про затвердження типової освітньої програми профільної середньої освіти закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти» предмети програми профільної середньої освіти

(ППСО) класифікуються таким чином з відповідними обсягами (схема 1).

Базові предмети (Б) бажано максимально розмістити на I курсі. Їх може бути не більше 1280 годин, оскільки тижневе навантаження на I курс у частині професійної середньої освіти не повинно перевищувати 30 годин [2].

Таким чином, на II курсі залишається **1855 годин-1280 годин = 575 годин** (схема 2).

Вибірково-обов'язкові (ВО) предмети – це два з трьох: «Інформатика», «Технології», «Мистецтво» [2]. Припустимо, було обрано інформатику і технології, їх можна розподілити так: (схема 3).

Профільні предмети (П) в повному обсязі вивчаються на II курсі.

У результаті розподіл предметів програми профільної середньої освіти за курсами буде таким (схема 4):

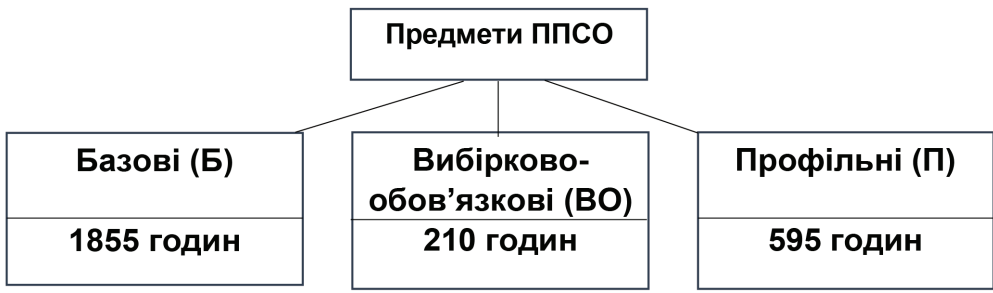

Схема 1

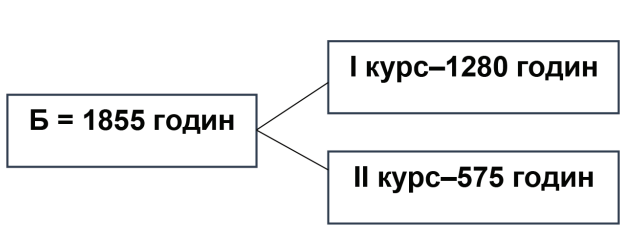

Схема 2

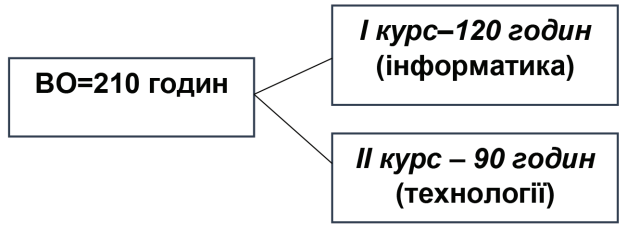

Схема 3

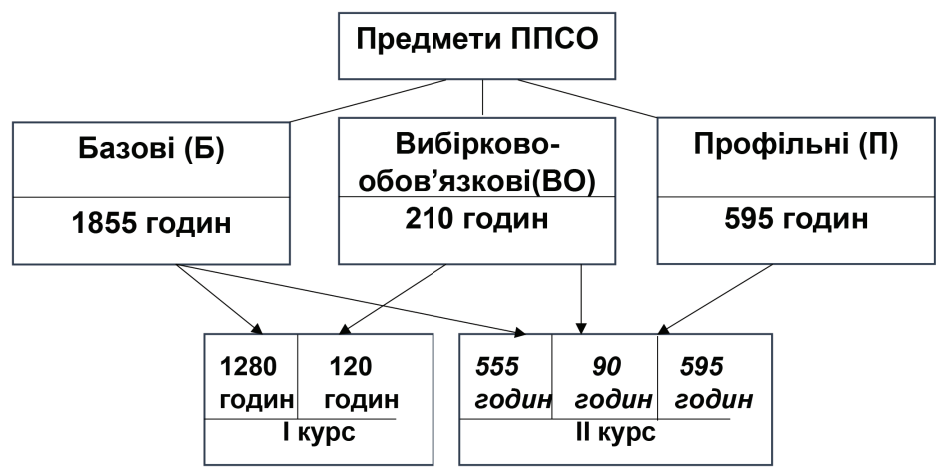

Схема 4

Вибірково-обов'язкові і профільні предмети будемо вважати інтегрованими освітніми компонентами освітньо-професійної програми підготовки ФМБ.

2. Розрахуємо обсяг кредитів ЄКТС освітніх компонентів ОПП ФМБ для II курсу.

Із схеми 4 видно, що навантаження II курсу становить:

$H_2 = 555 \text{ годин (Б)} + 90 \text{ годин (ВО)} + 595 \text{ годин (П)} = 1240 \text{ годин} = 41 \text{ кр. ЄКТС}$,

зокрема обсяг освітніх компонентів ОПП ФМБ буде:

$90 \text{ годин (ВО)} + 595 \text{ годин (П)} = 685 \text{ годин} = 23 \text{ кр. ЄКТС}$

Відомо, що навантаження навчального року, як правило, 60 кр. [3]. Це означає, що в навчальний план для II курсу необхідно додати $P_2 = 60 \text{ кр} - 41 \text{ кр} = 19 \text{ кр. ЄКТС}$ освітніх компонентів ОПП ФМБ. Обрахуємо загальний обсяг ОК ОПП ФМБ на II курсі:

$23 \text{ кр.} + 19 \text{ кр.} = 42 \text{ кр.}$

Це означає, що із 60 кр. ЄКТС загального навантаження на II курсі 42 кр. припадає на освітні компоненти ОПП ФМБ, решта 18 кр. – це предмети програми профільної середньої освіти (555 годин).

Повертаючись до проблеми, яку ми вирішуємо, розуміємо, що із 60 кредитів, що підлягають розподілу між I і II курсами, 42 кр. ЄКТС розміщено на II курсі. Цілком очевидно, що на I курс припадає $60 \text{ кр} - 42 \text{ кр} = 18 \text{ кр. ЄКТС}$ освітніх компонентів ОПП ФМБ.

3. Розглянемо, як розмістити на I курсі 18кр. ЄКТС освітніх компонентів ОПП ФМБ

На схемі 4 видно, що навантаження I курсу складає:

$H_1 = 1280 \text{ годин(Б)} + 120 \text{ годин (ВО)} = 1400 \text{ годин} = 47 \text{ кр. ЄКТС}$.

Отже, в навчальний план для I курсу можна додати $P_1 = 60 \text{ кр} - 47 \text{ кр} = 13$ кредитів ЄКТС освітніх компонентів ОПП ФМБ. Крім того, на I курсі вже розміщено як інтегровані 120 годин (ВО), що складає 4 кредита ЄКТС. Тоді загалом на I курсі буде розміщено освітніх компонентів ОПП ФМБ $13 \text{ кр} + 4 \text{ кр(ВО)} = 17 \text{ кр.}$ Іще 1кр. отримаємо, якщо виберемо як інтегрований один предмет із переліку базових ППСО (наприклад, «Іноземна мова», «Історія України» тощо). В результаті всіх розрахунків, маємо:

розподіл за курсами предметів ППСО та ОК ОПП ФМБ для здобувачів освіти на основі базової середньої освіти (схема 5)

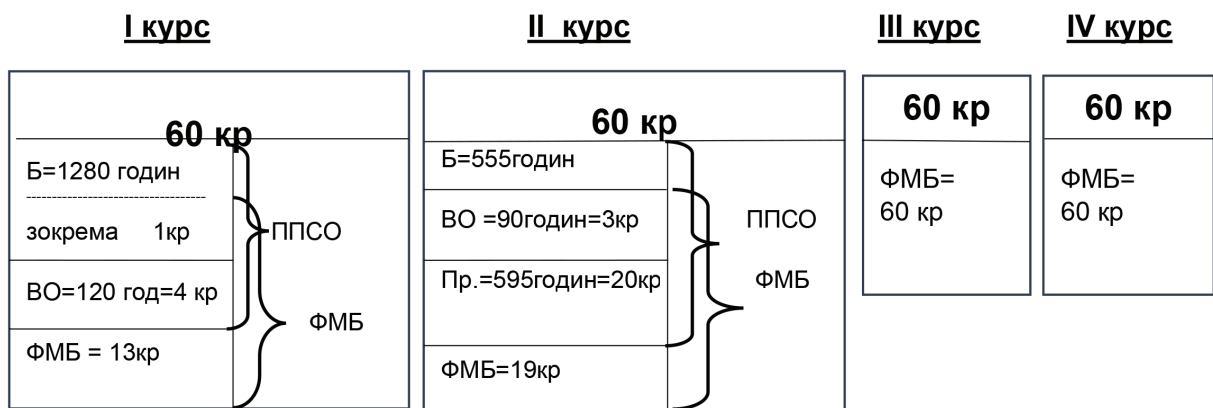

Схема 5

Висновок

Виконавши певні розрахунки, було отримано такий розподіл за курсами предметів ППСО та ОК ОПП ФМБ для здобувачів освіти на основі базової середньої освіти, за якого:

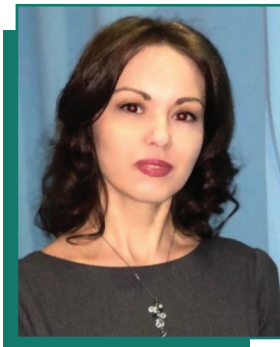
- тривалість підготовки ФМБ на основі базової середньої освіти не перевищує 4 навчальних роки;
- обсяг освітньо-професійної програми ФМБ на основі базової середньої освіти становить 240 кредитів ЄКТС (в т.ч. 180 кр.– обсяг, визначений стандартом спеціальності);
- термін здобуття повної середньої освіти здобувачами освіти, які вступили на навчання на основі базової середньої освіти, становить 2 роки;
- навантаження одного навчального року за денною формою здобуття освіти становить 60

кредитів ЄКТС.

Але при цьому слід зауважити, що вирішення проблеми розміщення на I і II курсах освітніх компонентів освітньо-професійної програми фахового молодшого бакалавра в обсязі 60 кр. ЄКТС відбулося за рахунок збільшення навантаження перших двох навчальних років, що, безумовно, підвищить рівень тижневого навантаження до 36 годин/тиждень. Тому під час складання навчального плану необхідно врахувати, що тижневе навантаження в частині профільної середньої освіти не має перевищувати 30 годин/тиждень [2].

**СПИСОК
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ**

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ СТУДЕНТООРІЄНТОВАНОВОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Аліна Кузьміна,
методист ВСП «Фаховий коледж «Політехніка»
Державного університету економіки і технологій»

Анотація. Навчання, що орієнтоване на студента, дає можливість побудувати освітній процес на засадах взаємної поваги та дружніх стосунків між здобувачами фахової передвищої освіти та адміністрацією коледжу і викладачами. Впровадження такої форми навчання заохочує студентів до ролі незалежних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу.

Abstract: Student-centered learning makes it possible to build an educational process based on mutual respect and friendly relations between students of vocational pre-university education and the college administration and teachers. The implementation of this form of education encourages students to play the role of independent and responsible subjects of the educational process.

Фахова передвища освіта сьогодення відкриває шлях до нових можливостей як для студента, так і для викладача. Методи навчання нового рівня дають змогу виховати фахівців, здатних до ефективної трудової діяльності в умовах активного впровадження новітніх технологій. Їх функціонування спрямовується на оволодіння випускниками ключовими професійними знаннями та навиками, необхідними для майбутньої професійної діяльності в різних галузях економіки.

У Законі України «Про фахову передвищу освіту», який набув чинності 9 серпня 2019 року [1], наголос зроблено на незаперечну орієнтацію навчання на практичну діяльність в умовах сучасних виробництв і сфери послуг на потреби ринку праці та вперше було сформульоване поняття студентоорієнтованого навчання. Підтримую той факт, що зараз – це найсучасніший підхід до організації освітнього процесу. Впровадження такої форми навчання заохочує студентів коледжу до ролі незалежних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу. Вона допомагає створювати освітній простір, який орієнтується на задоволення потреб та інтересів здобувачів фахової передвищої освіти, надає їм можливість формувати індивідуальний напрям засвоєння знань.

Навчання, що орієнтоване на студента, дає можливість побудувати освітній процес на засадах взаємної поваги та дружніх стосунків між здобувачами фахової передвищої освіти та адміністрацією коледжу і викладачами. В процесі взаємодії всі зацікавлені в ефективності поширення освітньої інформації між викладачами та студентами, в максимально якій підготовці та проведенні занять, що потребує педагогічної майстерності [3]. Особливе значення під час проведення занять у коледжі приділяється тому, що активізація навчання студентів повинна бути спрямована не тільки на сприйняття нового навчального матеріалу, але і на формування ставлення здобувача освіти до самої пізнавальної діяльності.

У своїй педагогічній практиці завжди намагаюся прислухатися до побажань студентів, підтримувати з усіма дружні стосунки. Обов'язково мають бути присутні взаємодія та взаєморозуміння між педагогічним працівником і здобувачем освіти. Взаємна довіра і повага є опорою в пізнавальній активності студента, підвищує його здатність до здобуття нових знань. Впроваджуючи студентоорієнтоване навчання, освітяни нашого закладу освіти формують і розвивають особистісні підходи вихованців до пізнання но-

вого матеріалу. Студент усвідомлює мету навчальної діяльності, розуміє в чому її зміст, має змогу розробляти власні поетапні дії, прогнозує результат, а це багато чого вартує. Я, як викладач, щоб зацікавити, використовую різні шляхи активізації пізнавальної діяльності, а особливо віддаю перевагу тим, які стимулюють студентів до самореалізації, дають змогу проявити свою індивідуальність. Намагаюсь залучати студентів до вирішення проблемних ситуацій, що спонукає їх до пошуку рішень і розв'язання практичних завдань. Вдалим прикладом може слугувати проведення заняття з дисципліни «Економіка підприємства» на тему «Витрати на персонал та оплата праці», де здобувачам освіти пропонується уявити себе учасниками ринку праці і взяти участь у невеликій ярмарці вакансій. Для цього одні студенти пропонують себе в якості шукачів робочого місця, а інші – в якості роботодавців. Уявивши себе реальними учасниками ринку праці, студенти із зацікавленням сприймають нову

інформацію і демонструють свої знання, що були отримані раніше. З одного боку, заняття проводиться під керівництвом викладача, але з іншого, має місце орієнтований самоконтроль студентів. Це створює умови для самооцінки якості засвоєння навчального матеріалу студентами з конкретної дисципліни, теми тощо. З цією метою у лекційному матеріалі до кожної теми, у методичних вказівках щодо виконання практичних робіт передбачаються питання для самоконтролю. Якщо цих знань замало, вони самі починають вести пошуки інформації, звертаються до викладача, іноді проявляють неабиякі здібності. В цьому разі викладачу доцільно обов'язково надати схвальні відгуки про роботу кожного студента, або зробити зауваження.

Завдяки розвитку технологій з'являються нові можливості для відео.

Відеоконтент все більше привертає увагу здобувачів освіти, особливо, коли заняття проходять у дистанційному режимі. В цьому разі я пропоную студентам проявити власну ініціативу, відчувати себе в ролі режисера та оператора і створити відеорепортаж відповідно до теми вивчення. Вони із захопленням долучаються, а результати такої творчої винахідливості роблять заняття цікавими і нестандартними (<https://drive.google.com/file/d/1OM5N0CzwSRhuc7T61TmHhKmqUNgHZ7Wk/view?usp=sharing>).

Ринкова економіка висуває якісно нові вимоги до формування особистості. То ж для того, щоб ефективність освітнього процесу була високою, обов'язково необхідно впроваджувати абсолютно нові підходи до навчання, орієнтувати його на здобувачів освіти, підтримувати зв'язок з мотивацією і стимулом оволодіння навичками майбутньої професії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України № 2745-VIII «Про фахову передвищу освіту»; 06.06.2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>.
2. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник /В.В Каплінський. – Вінниця : ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. – 224 с.
3. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи : підручник / О. М. Отич. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 208 с.

ВТІЛЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ГУМАНІЗАЦІЇ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧО- НАУКОВИХ ДИСЦИПЛІН

Оксана Бобрик,
викладач «КЗ» ПФМК» ДОР»

Анотація. Перед нашим суспільством стоїть завдання – підготувати молодь для повноцінного життя, навчити молодих фахівців не тільки навичкам практичної діяльності, а й виховати конкурентоздатних, високоморальних, гармонійних молодих людей.

Abstract: The task before our society is to prepare young people for a fulfilling life, to teach young specialists not only practical skills, but also to raise competitive, highly moral, harmonious young people.

Процес навчання – це цілеспрямована взаємодія освіти, виховання і загального розвитку гармонійних особистостей, тому стаття 6 Закону України «Про освіту» серед основних принципів навчання називає принцип гуманізації та пріоритетності загальнолюдських та духовних цінностей. У сучасних умовах життя всі ми з вами відчуваємо особливий дефіцит духовності у молодому поколінні, відбулася повна переоцінка цінностей. Тому ми, викладачі, несемо особливу відповідальну місію в житті.

Сьогодні життя диктує свої стандарти незалежно від наших бажань. І ми повинні готувати фахівців нового типу: ініціативних, комунікабельних, що мають навички ділового спілкування, володіють іноземними мовами, легко адаптуються до змін.

Гуманізація освіти вимагає від викладача прийняття студента таким, яким він є. Викладач повинен проїнятися почуттями і переживаннями, виявити щирість і відвертість. Основним мірилом спілкування не мають бути ні особисті амбіції, ні авторитет викладача, ні мета досягнення знань за будь-яку ціну, все це не повинно підпорядковувати інтереси молодої людини, пригнічувати її особистість. Тільки віра і любов допоможуть впоратися із завданнями виховання.

Ми, викладачі коледжу, дбаємо про те, щоб

наші випускники були не тільки кваліфікованими фахівцями, а й всебічно та гармонійно розвинутими, фізично загартованими особистостями. А для цього необхідно створити нові умови навчання студентів. На сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається тісний зв'язок культури з наукою, оскільки зростає роль природничо-наукових знань у системі загальнолюдських цінностей. У Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті зазначено, що гуманітаризація "покликана формувати цілісну картину світу, духовність, культуру особистості та є одночасно невід'ємною частиною та засобом гуманізації».

Тому одним з провідних принципів роботи викладачів циклової комісії природничо-наукових дисциплін є принцип гуманізації навчання. До основних шляхів його реалізації відносять:

- втілення педагогіки співробітництва, особистісно орієнтованого навчання;
- адаптивне навчання;
- формування пізнавального інтересу, мотивації до навчання;
- використання міжпредметної інтеграції;
- комп'ютеризація навчання.

Наші дисципліни вивчаються на першому курсі, коли відбувається глибока психологічна перебудова особистості студента, адаптація колиш-

нього абітурієнта до студентського життя. Перед викладачами постають найголовніші завдання: зацікавити студентів дисциплінами, які ми викладаємо, сформувати позитивну мотивацію до навчання, забезпечити свідоме засвоєння студентами базових знань з кожної дисципліни, навчити студентів самостійно орієнтуватися в освітньому просторі, розвинути творчі здібності.

Ми добре розуміємо, що кожне навчальне заняття повинно нести не тільки науково-інформаційне навантаження, але й викликати позитивні емоції, сприяти формуванню любові до прекрасного, духовних цінностей – справедливості, доброзичливості, чуйності. Кожний викладач має свої методи для досягнення цієї мети, але всі вони оптимально поєднують традиційні та нетрадиційні форми з інноваційними технологіями. Саме вони сприяють розкриттю унікальності особистості, створюють комфортні умови навчання, за яких кожен, хто навчається, відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність.

Сучасна лекція є основною формою співробітництва викладача та студентів, активність яких не тільки необхідна, але й обов'язкова, тому що і в наш час залишаються актуальними слова В.О. Сухомлинського: «Завдання педагога не в тому, щоб донести істину, а навчити, як знаходити її». Студентам подобаються творчі види діяльності. Щоб уникнути простої передачі знань від викладача студентам, залучити їх до співпраці, проводимо лекції-бесіди, лекції-подорожі, лекції-конференції.

Підвищенню рівня сприйняття матеріалу на будь-якому занятті сприяють різноманітні засоби наочності, технічні засоби навчання. Нинішнє покоління молоді звикло сприймати матеріал з екрана телевізора, відео, комп'ютера, за допомогою яких можна зобразити на екрані опорні конспекти, графіки, таблиці, малюнки, нові терміни, формули. Наші викладачі ідуть в ногу з часом і широко запроваджують комп'ютерну техніку, ІКТ. Більшість викладачів проводять лекції з застосуванням мультимедійних презентацій. До створення таких презентацій дуже часто залучаються студенти, які самостійно підбирають матеріали для створення цікавих відеороликів. Це активізує їх пізнавальну діяльність і творчість.

Для підтримки у студентів позитивного емоційного фону застосовуємо цікаві факти з теми, вірші, уривки з художньої літератури, міфи та легенди, статті пізнавального характеру, пов'язані з темою. Такі прийоми приносять етичне задоволення, створюють атмосферу доброзичливості, значно підвищують інтерес студентів до теми і дисципліни взагалі, виховують мило-

сердя, любов до людини. Так було проведено цікаву літературно-музичну композицію для студентів сестринського відділення «Мистецтво в мікробіології». Природа виникнення інфекційних хвороб цікавила людство з давніх часів і це знайшло своє відображення в художній літературі, поезії та мистецтві (картини, скульптура, музика, художні фільми). Саме цю тему викладач дуже цікаво розкрила, проводячи цей захід.

Враховуючи складність дисциплін природничо-наукового циклу, майже всі викладачі нашої комісії використовують адаптивну систему навчання, яка дозволяє здійснювати ще один з принципів гуманізації навчання – індивідуальний підхід до кожного студента з урахуванням його розумових здібностей, надає можливість студентам самостійно обирати посилені завдання та виконувати їх.

На практичних заняттях студенти з задоволенням працюють в парах, малими групами. Ми залучаємо студентів до активної творчої діяльності шляхом посиленних цікавих, нових за формою та змістом завдань (наприклад, прокоментувати історичний факт, дати оцінку дій медичної сестри, виправити помилки під час виконання практичних навичок іншим студентом). Часто самі студенти створюють інтерактивні завдання (кросворди, ребуси, ігри), які використовуються в конкурсах, КВК, вікторинах, олімпіадах, брейн-рингах.

Ми залучаємо студентів-першокурсників до підготовки та проведення позааудиторних заходів, коли викладач виступає не як основний і найбільш компетентний носій знань, а як організатор самостійної активної пізнавальної діяльності студентів, їх компетентний консультант.

Головна турбота кожного педагога – завоювати любов і довіру студентів. Методи, прийоми й форми навчання та виховання, проходячи крізь душу педагога, зігріту любов'ю до своїх вихованців, сповнену почуттям гуманності, стають досконалішими, гнучкішими, спрямованішими і тому ефективнішими.

Участь студентів у конкурсах формує важливі якості: колективізм, активність, фантазія, творчість, толерантність у стосунках. Конкурсні інтерактивні завдання часто застосовують викладачі під час проведення семінарів, практичних занять. Наприклад, відкритий урок з фармакології у вигляді конкурсу з теми «Гормональні та вітамінні засоби» підготували і провели самі студенти.

Проведено конкурс плакатів «Я обираю здоровий спосіб життя»: викладач мікробіології О. Бобрик організувала проведення конференції

«Вплив ГМО на організм людини – міфи та реальність»; викладач медичної інформатики та ОТ Ж.Пригара провела олімпіаду серед студентів сестринського відділення, конкурс презентацій на теми «Моя Alma mater», « Моє життя – життя навколо мене»; Н.Дика – викладач медичної хімії провела круглий стіл на тему «Вода – основа життя»; вікторину «Міфи і легенди в назвах лікарських рослин» організувала викладач фармакології Г.Власюк.

У коледжі на базі кабінетів і лабораторій природничо-наукових дисциплін працюють такі гуртки: «Гіппократ» вивчає внесок латинської мови в світову культуру; «Pharmakon» ознайомлює з цілющими силами лікарських рослин, виховує любов до природи; «Medinfo» вивчає медичні можливості інтернету, допомагає викладачам в створенні слайд-шоу для проведення занять, конференцій, відкритих заходів; «Нейрон» вивчає вплив шкідливих звичок та навколишньо-

го середовища на здоров'я людини. Вражають вологі препарати, створені руками студентів, малянки, муляжі, таблиці, які відображають вплив нікотину і алкоголю на внутрішні органи.

Студенти постійно беруть участь у проведенні конференцій гуртківців, що збагачує їхній духовний потенціал, дає змогу пережити відчуття успіху.

Як підсумок хочу відзначити, що гуманізація освіти – це вміння розворушити почуття милосердя і викликати прагнення нести це почуття людям.

***Найвища наука життя – мудрість,
а найвища мудрість – доброта.
Тому і не черствіють душа і
помисли наших викладачів і студентів.
А це означає, що і все суспільство
обов'язково відродиться для добра і лю-
дяності.***

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

З метою розвитку цифрової, проєктувальної та медійної компетентності педагогів Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти проводить підвищення кваліфікації викладачів засобами масових відкритих онлайн-курсів. Реєстрація на курси проводиться на електронному освітньому ресурсі «МЕДІАТЕКА ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ» NMCBOOK.COM.UA. Навчання проходить на платформі масових відкритих онлайн-курсів kursik.com.ua.

Масовий відкритий онлайн-курс «**Базова цифрова грамотність педагога**» 16 – 22 січня, 11 – 17 вересня. 30 годин.

Масовий відкритий онлайн-курс «**Проєктування та створення електронних підручників та посібників**» 30 січня – 5 лютого, 25 вересня – 1 жовтня. 30 годин.

Масовий відкритий онлайн-курс «**Проєктування та створення масових відкритих онлайн-курсів**» 13 – 19 лютого, 9 – 15 жовтня. 30 годин.

Масовий відкритий онлайн-курс «**Створення сайту викладача**» 20 – 25 лютого, 15 – 21 травня, 16 – 22 жовтня. 30 годин

Масовий відкритий онлайн-курс «**Робота з GOOGLE-СЕРВІСАМИ**» 27 лютого – 5 березня, 23 – 29 жовтня. 30 годин.

Масовий відкритий онлайн-курс «**Проєктування електронних освітніх ресурсів**» 13 – 15 березня, 06 – 08 листопада. 14 годин.

Масовий відкритий онлайн-курс «**Створення електронного освітнього ресурсу на базі CMS Wordpress**» 30 жовтня – 5 листопада. 30 годин.

Додаткова інформація:
Юлія Пироженко
Вайбер, телефон (098) 399-10-30
e-mail: ceo.nmcvfpobooks@gmail.com

ОСВІТНІ ТРЕНДИ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Марина Бурлачка,
викладач Краматорського фахового коледжу
технологій та дизайну

Анотація. У статті розглянуто інтерактивні технології навчання під час викладання історії України в онлайн-форматі в закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану як цілісну систему, що передбачає, відповідно до цілей навчання, найраціональнішу імплементацію відібраних інтерактивних методів, прийомів, засобів і форм навчання історії України в сучасних умовах з метою досягнення заздалегідь запланованого навчального результату. В статті продемонстровано можливості застосування онлайн-інструментів інтерактивного навчання. Здійснено огляд інтерактивних онлайн-інструментів та підготовлено приклади їх застосування під час викладання історії України в закладах фахової передвищої освіти.

Abstract: The article examines interactive learning technologies during the teaching of the history of Ukraine in an online format in institutions of professional pre-higher education under martial law as a whole system that provides, in accordance with the learning objectives, the most rational implementation of selected interactive methods, techniques, means and forms of teaching the history of Ukraine in modern conditions in order to achieve a pre-planned educational result. The article demonstrates the possibilities of using online tools for interactive learning. An overview of interactive online tools was carried out and examples of their use during the teaching of the history of Ukraine in institutions of professional pre-higher education were prepared.

Головною метою цієї статті є дослідження інтерактивних онлайн-сервісів та інструментів, за допомогою яких відбувається спонукання, зацікавленість процесом навчання студентів під час викладання історії України в умовах воєнного часу.

Проблемам імплементації онлайн-інструментів в освітній сфері було присвячено чимало досліджень провідних вчених, серед яких роботи В. Бикова, Н. Думанського, Г. Кравцова, В. Кухаренка, В. Олійника, О. Глазунової, К. Обухової, О. Самойленка, Н. Сиротенко, Г. Молодих, Н. Морзе, Н. Твердохлебової, О. Захар, П. Камінської та ін.

Сучасним викликом української освіти стало перетворення освітнього процесу в умовах воєнного стану не тільки в пізнавальний, а й в цікавий формат, адже сучасне покоління «зумерів» можна зацікавити активною співпрацею із застосуванням онлайн-інструментів, які да-

ють можливість комунікувати, реалізувати свій творчий потенціал та ще й, в не нав'язливій формі, перевіряти рівень засвоєння знань. На допомогу педагогам в реалізації цього завдання приходять інтерактивні онлайн-інструменти.

Quizizz – сервіс для створення вікторин та флеш-карток. Дуже зручний, безкоштовний, простий у використанні. Здобувачам освіти не обов'язково заводити акаунт та реєструватись для того, щоб пройти вікторину. Студенти можуть грати разом або окремо, обирають собі аватарки, які їм подобаються, а таблиця рейтингів дає можливість дітям відчувати себе переможцем. Дуже зручний конструктор під час складання завдань, де можна встановити обрання як однієї правильної відповіді, так і декількох. На заняттях з історії використовується як в якості тренувальних вправ, так і для перевірки набутих знань.

Одним із цікавих інструментів є **Google Jamboard** – інтерактивна віртуальна дошка, яка дозволяє педагогу демонструвати ключову інформацію під час заняття в Zoom, Google Meet чи Discord, а також одночасно взаємодіяти з усією групою студентів у режимі реального часу. Доступ до Google Jamboard можливий як із комп'ютера, так і з смартфона, без обмежень в доступі, що має місце на інших віртуальних дошках.

За допомогою Google Jamboard є можливість фіксувати ідеї викладача та студентів, застосовуючи різнокольорові стікери. Крім того, завантажуючи зображення по темі заняття, можна спонукати дітей виконувати практичні завдання з використанням готових шаблонів індивідуально чи по групах, отримуючи номер слайду на віртуальній дошці для виконання завдання. Так, під час занять з історії України, завантаживши мапу України, можна дати завдання виділити регіони, що входили до складу СРСР, Чехословаччини, Польщі чи Румунії. Так само, можна використати мапу під час вивчення подій Першої чи Другої світової війни чи повномасштабного вторгнення росії на територію нашої держави тощо. Пояснюючи матеріал за завантаженим шаблоном, можна привертати увагу студентів до окремих частин робочої поверхні за допомогою інструменту «лазерна вказівка». Також можна використовувати Google Jamboard під час виконання вправ на рефлексію, створивши завдання на поєднання, наприклад, логічних пар. Таким чином відбувається практичне закріплення отриманих теоретичних знань безпосередньо під час заняття, адже студент виступає не пасивним спостерігачем чи слухачем онлайн-лекції, а й активним його учасником. Крім того, виконання вправ у команд спонукає до комунікації між дітьми, формується культура спілкування, навіть в режимі онлайн.

Трендом за часів воєнного часу, не тільки в освіті, а й в суспільно-політичному житті в Україні, стали мему. Мем – це будь-яка дотепна коротка інформація іронічного характеру, яка відтворює певне ставлення до якихось подій чи обставин, та поширюється в інтернеті. Оскільки в основу створення мему покладена емоційна та інформаційна складова, то це знову ж таки дає можливість поєднати дітям процес навчання з елементами гумору. Виходячи з характеристик мему, він буде добрим помічником педагога на занятті з історії під час вивчення історичних особистостей. Якщо вперше побачити його, то, поміркувавши, кожен сам може прийти до тієї інформації, на яку мем «вказує». Мему легко запам'ятати ще й тому, що з них отримується необхідна інформація; за допо-

могою мему здобувач освіти її переосмислює. Під час вивчення історії студентам можна дати завдання дібрати заголовок за темою вивчення таким чином, щоб утворився мем до поданої світлини. Це дозволить дітям використати креативний підхід до опанування навчального матеріалу. Або можна запропонувати створити мем з використанням певного терміна з теми заняття тощо. Отже, використовуючи мему, педагог зможе сфокусувати свідомість студентів на темі заняття та кожній окремій історичній особистості [1].

Ще один онлайн-сервіс, що спонукає дітей до навчання, візуалізує та здійснює графічну систематизацію знань – «хмаринки слів». За допомогою хмар слів можна візуалізувати термінологію з певної теми у більш наочний спосіб, що, в свою чергу, сприяє швидкому запам'ятовуванню інформації. Переваги «хмаринки слів» в тому, що її можна залучити на будь-яких етапах заняття: на початковому, на етапі закріплення та контролю. Так, «хмаринки слів» може бути представлена в якості опорного конспекту, в якості закріплення нового матеріалу або ж в хмару можна записати тему заняття, яку студенти мають визначити [2]. Способи використання «хмаринки слів» може бути різноманітним – від мозкового штурму до узагальнення та рефлексії, виявлення і представлення очікувань до проведення простого опитування шляхом синтезу понять з певної теми із «хмаринки». Для роботи з «хмаринками слів» створено безліч сервісів, які не тільки прості у застосуванні, а й деякі навіть не вимагають реєстрації під час використання, тому дітям легко з ними працювати.

Ще одним цікавим ресурсом для підвищення активності студентів під час процесу навчання є сервіс Canva. **Canva** – це унікальний інструмент для візуалізації інформації, який до того ж має зручний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Сервіс має безкоштовну версію та адаптований українською мовою. А ще – це чудова можливість для створення нових інтерактивних матеріалів для будь-якого формату навчання. Для покращення комунікації чи емоційного фону під час навчання можна використати спільну презентацію, доступ до макетів яких надає Canva, що сприятиме розвитку творчого мислення, навичок пошукової діяльності та роботи в команді [3]. Наступним інструментом в Canva, який розвиває творче мислення та навички роботи в команді, є квест-кімнати. Для створення квест-кімнати слід обрати шаблон Virtual Classroom, створити завдання та надати групам доступ до файлу. Можна використати в якості закріплення нового матеріалу або під час актуалізації знань з минулої теми. При

чому заховати в квест-кімнаті можна будь-що чи кого – історичну постать чи період. Так, можна створити квест-кімнату із завданням вгадати певний період з теми «Давня історія», заховавши елементи, що стосуються цього часу – лук зі стрілами, човен, рибальський гачок тощо. Якщо ж створювати квест-кімнату з історичною особою, то тут дається завдання знайти факти з біографії, що стосуються цієї постаті або ж знайти певну кількість фактів.

Дуже цікавим інструментом в Canva є можливість створити соціальну сторінку. Ми живемо в час диджиталізації, де в маленьких дітей є соціальні сторінки в соцмережах. А якщо використати ці навички для створення соціальної сторінки якоїсь історичної постаті? Так, під час дослідження діяльності історичної особи, можна запропонувати заповнити соціальну сторінку від її імені. Вони можуть додати друзів, світлини та особисті думки від імені героя. Також, під час вивчення історичної події, можна запропонувати дітям викладати публікації в соціальних мережах як очевидців із віру подій. Або, наприклад, запропонуйте здобувачам освіти розробити кампанію в соціальній мережі для реальних історичних осіб. Для цього варто подумати, як розробити політичний бренд, які матеріали та факти їх біографії спрацювали би краще. Суть іншого завдання полягає в наступному: вивчаючи будь-яку історичну особистість, вищезазначену у списку, запропонуйте здобувачам освіти висвітлити її біографію за допомогою соціальних мереж. Наприклад, які б вона світлини з друзями виставляла, як би міг виглядати профіль цієї історичної особистості на Facebook, як би змінювалася її геолокація час від часу та які б тексти були у її блозі. Такі завдання сприятимуть розвитку навичок пошукової діяльності, творчого мислення та медіаграмотності [1].

Цікавим сервісом для проведення навчання в нетрадиційному форматі є Google Arts & Culture. Цей проєкт об'єднує історії, знання та скарби з культурних установ в усьому світі. Цей додаток можна використовувати як з комп'ютера, так і завантажити на свій смартфон. За допомогою цього ресурсу студенти можуть познайомитися з:

- історичними постатями (є можливість ранжувати дані за часом і алфавітом);
- історичними подіями (є можливість ранжувати дані за часом і алфавітом);
- місцями (є можливість ранжувати дані за алфавітом);
- мистецькими напрямками (є можливість ранжувати дані за часом і алфавітом);
- колекціями (є можливість ранжувати колекції за алфавітом і картою);

- техніками (є можливість ранжувати дані за алфавітом) [4].

Так, наприклад, з історії можна дати завдання переглянути фото історичної постаті та надати характеристику, проаналізувати, як змінювалось життя людини, які чинники чи події впливали на це. Під час виконання цього завдання студенти відчують себе дослідниками, які мають можливість безпосередньо «доторкнутись» до життя історичної особи. Так само можна проаналізувати й історичну подію, подивитись на стрічці часу, які події були в той період в світі, чи відбувся взаємовплив подій, побачити подію з історії України не відірваною від подій в світі.

Ще одним цікавим інтернет-ресурсом є Learningapps. Використання сервісу безкоштовне, вимагає простої реєстрації. Доступ до готових ресурсів відкритий і для незареєстрованих користувачів. Цей ресурс незамінний під час онлайн-навчання, адже його можна використовувати як тренувальні вправи для закріплення нового матеріалу, дати можливість перевірити рівень знань, побачити помилки, виправити та максимально засвоїти матеріал. Що, як наслідок, сприяє підвищенню мотивації до навчання у здобувачів освіти, зняттю напруги, страху припуститися помилки. Найцікавішими для підлітків, згідно з їх вподобаннями, є вправи – «пазл», «парочки», «знайти слово», «вгадай слово» та, особливо, «Перший мільйон», адже хто з нас не мріяв по-справжньому зіграти в цю інтелектуальну гру [5].

Достатньо простим у використанні, але не менш цікавим ресурсом є Wordwall. Інтерактивні вправи можна відтворювати на будь-якому вебпристрої, наприклад, комп'ютері, планшеті, телефоні чи інтерактивній дошці. Їх можна використовувати як додаток до інтерактивної вправи або як окрему вправу. Це може бути створення анаграми, кросворду, сортування за групами, правда чи брехня, вікторина, погоня в лабіринті. Залежно від віку дитини, можна підібрати відповідний шаблон. Крім того, клікання та цей ресурс можна інтегрувати одразу в Google Classroom. Так, для закріплення теми щодо Національно-визвольної війни на чолі з Б. Хмельницьким чи Універсалів УЦР, застосовується сортування за групами, де події відповідає декілька фактів. Таким чином, у здобувачів освіти закріплюється уявлення про хронологію подій. Або вправа-діаграма з мітками, яка дозволяє не тільки продемонструвати розташування історичних регіонів України, а студенти самостійно з'єднуючи, виконуючи практично цю вправу, краще запам'ятовують, адже спрацьовує і зорова, і механічна пам'ять. Єдиним недоліком є те, що безкоштовний фор-

мат використання передбачає лише 5 вправ.

Висновки. Отже, на сьогоднішній день в світовій мережі можна знайти величезну кількість сервісів, інструментів, метою яких є зробити навчання з історії чи будь-якого іншого предмету, цікавим, що спонукає до активної участі

в освітньому процесі. В умовах воєнного стану, на мій погляд, саме за таких обставин можливе покращення не тільки рівня знань здобувачів освіти, а й їх емоційного стану, налагодження комунікації та атмосфери співпраці під час заняття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коляда І. А. Вивчення історичних особистостей на уроках історії України у 8 класі : впровадження інноваційних підходів // <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/36202/Kolyada.df?sequenc>
2. Титаренко Н.В. Хмара слів як засіб візуального аналізу текстів в навчальному процесі// <https://vseosvita.ua/library/hmara-sliv-ak-zasib-vizualnogo-analizu-tekstiv-v-navchalnomu-procesi-114695.html>
3. Власенко Марина. Можливості сервісу Canva для роботи з дітьми під час дистанційної форми навчання// <https://naurok.com.ua/post/mozhливosti-servis-u-canva-dlya-roboti-z-ditmi-pid-chas-distancijno-formi-navchannya>
4. 5 універсальних онлайн-ресурсів для унаочнення навчального матеріалу// <https://naurok.com.ua/post/5-universalnih-onlayn-resursiv-dlya-unaochnennya-navchalnogo-materialu>
5. Гребіник Я.В. Використання сервісу Learningapps в діяльності викладача»//<https://nmcpto.sumy.ua/wpcontent/uploads/2020/04/%D0%92%D0%98%D0%9A%D0%9E%D0%A0%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF-%D0%A1%D0%95%D0%A0%D0%92%D0%86%D0%A1%D0%A3-LEARNING-APPS-%D0%92%D0%94%D0%86%D0%AF%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%D0%92%D0%98%D0%9A%D0%9B%D0%90%D0%94%D0%90%D0%A7%D0%90-1.docx>

НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЛЬТИПРЕДМЕТНИЙ ТЕСТ У 2023 РОЦІ

Міністерство освіти і науки України ініціювало підготовку спеціального законопроекту, який дозволить проводити НМТ у 2023 році. Деталі будуть оприлюднені у відповідному Порядку прийому, який затвердить МОН після прийняття відповідного закону Верховною Радою України.

Національний мультипредметний тест є різновидом зовнішнього незалежного оцінювання, який проводиться в тимчасових екзаменаційних центрах у комп'ютерному форматі та охоплює питання з декількох предметів.

НМТ став головною новацією та однією з передумов успішної вступної кампанії 2022 року в умовах воєнного стану.

Планується, що у 2023 році НМТ міститиме обов'язковий та додатковий блоки.

Обов'язковий блок НМТ буде складатися з чотирьох предметів: української мови, математики, історії України, однієї з іноземних мов (на вибір вступників будуть запропоновані англійська, французька, німецька та іспанська мови).

В окремий день вступники зможуть скласти додатковий блок НМТ з фізики, хімії чи біології, результатом якого можна буде замінити оцінку з історії України або іноземної мови.

За словами Міністра, вдосконалена версія НМТ враховуватиме побажання випускників, яких під час навчання диференціювали за рівнем вивчення різних предметів (хімія, біологія, іноземні мови тощо).

Тестові завдання НМТ укладуть згідно з програмами ЗНО з відповідних предметів.

Тестування відбуватиметься у червні – липні 2023 року в межах основної та додаткової сесій. У додатковій сесії зможуть узяти участь вступники, які з поважних причин не склали тестування під час основної сесії. Таблиці переведення тестових балів у шкалу 100–200 будуть оприлюднені задалегідь.

НМТ може бути проведено в Україні та в окремих іноземних країнах. Рішення про проведення НМТ за кордоном та можливий перелік країн прийматиметься навесні з урахуванням воєнно-політичної ситуації.

Реєстрація для участі в НМТ заплановано провести у квітні.

За матеріалами

<https://mon.gov.ua/ua/news/mon-yak-alternativu-zno-rozglyadaye-provedennya-u-2023-roci-udoshkonalenogo-nmt>

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ – ЦЕ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Ольга Куропятник,
викладач ВСП «Фаховий коледж харчових технологій
та підприємництва Дніпровського державного
технічного університету»

Анотація. У статті обґрунтовується важливість використання міждисциплінарних зв'язків у ході підготовки майбутніх фахівців у галузі харчових технологій, які дозволяють встановлювати своєрідний зв'язок між навчальними дисциплінами, а на основі спільності їх змісту побудувати цілісну систему навчання, що є важливою умовою реалізації комплексного підходу, який дозволяє відокремити як основні елементи змісту освіти, так і взаємозв'язки між спеціальними дисциплінами.

Abstract: The article substantiates the importance of using interdisciplinary connections in the course of training future specialists in the field of food technology. Which make it possible to establish a kind of connection between educational disciplines, as well as to build an integrated system of education based on the commonality of their content, which is an important condition for the implementation of a comprehensive approach that allows separating both the main elements of the content of education and the relationships between special disciplines.

Різні предмети мають викладатися у тісному зв'язку один з одним, коли знання й ідеї, які репрезентуються різними науками, мають складати органічний зв'язок.

К. Ушинський

Згідно з науковими дослідженнями в основі міждисциплінарної інтеграції зазвичай лежить поняття міждисциплінарності, під якою розуміється взаємодія між двома або декількома різними дисциплінами, яка може варіювати від простого обміну ідеями до взаємної інтеграції цілих концепцій, методологій, термінології, даних дослідницької та освітньої діяльності широкої сфери. З позицій цього підходу міждисциплінарна інтеграція розглядається як процес узгодження змісту навчальних дисциплін із позиції відображення ними єдиних, безперервних і цілісних явищ професійної діяльності, можливість використання здобувачем освіти усього комплексу досягнень відповідної дисципліни у діалектичній єдності з іншими предметами та навчальними курсами, узгодження у єдиному освітньому

процесі мети та завдань окремих теоретичних і практичних дисциплін, спеціальностей і закладу вищої освіти загалом.

Міждисциплінарна інтеграція є інструментом, за допомогою якого викладачі та студенти використовують зміст кожної дисципліни з метою побудови відповідного предметного відображення явища чи процесу, які розглядаються, й об'єднання цих відображень у цілісну картину професійної діяльності.

Міждисциплінарна інтеграція у професійній підготовці майбутніх фахівців напряму підготовки «Харчові технології» вирішує такі проблеми:

- розвиток компетентності здобувача освіти як процес формування і розвитку його професіоналізму та практичної сфери застосування знань;
- особистісний розвиток, особистісна самореалізація і, власне, саме практичне застосування компетенцій у професійній діяльності, яке неминуче та повсякчас поєднує в собі комплекс якісних характеристик людини. Без цього сучасний фахівець сфери харчових технологій існувати не може. Сьогодні особистісний розвиток

майбутнього фахівця харчових технологій здійснюється саме через міждисциплінарну інтеграцію. Модель випускника сучасного закладу освіти поєднує в собі набір загальних і професійних компетенцій, метою яких є формування високого рівня його професіоналізму і які стають основою його самореалізації. Отже, міждисциплінарна інтеграція в освіті сьогодні є основою особистісної самореалізації та розвитку майбутнього фахівця харчових технологій.

Досліджуючи наукові доробки щодо проблем міждисциплінарного підходу у навчальному процесі, доходимо до висновку, що основним засобом реалізації міждисциплінарної інтеграції, її основним інструментом є міждисциплінарні зв'язки. Саме вони дозволяють виокремити складові компоненти змісту освіти, передбачити співвідношення і послідовність розвитку системо утворюючих ідей, законів, понять, загальнонаукових методів, які використовуються у різних навчальних дисциплінах.

Особливого значення міждисциплінарні зв'язки набувають у системі професійної освіти, де навчальний і пізнавальний процеси повинні будуватися в органічному поєднанні із загальноосвітніми, загальнопрофесійними та спеціальними дисциплінами. Системне застосування міждисциплінарних зв'язків сприяє більш швидкому та якісному засвоєнню навчального матеріалу та допомагає здобувачам освіти студентам розвивати навички використання отриманих знань на практиці.

Поєднання загальної та професійної освіти формує дидактичну складову частину міждисциплінарних зв'язків. Такі зв'язки готують здобувачів освіти до досконалого оволодіння професією.

Сьогодні забезпечення міждисциплінарних зв'язків – одне з основних завдань сучасної системи навчання, яке повинно планово впроваджуватися у освітній процес за активної участі керівників закладу освіти та тих осіб, котрі складають навчальні плани. З іншого боку, вдосконалення навчання, підвищення ефективності та якості навчального процесу належать до обов'язків викладача. Він повинен забезпечити максимальне використання навчального часу, науковість і послідовність викладу матеріалу, аби здобувачі освіти усвідомлено його сприймали, вміли аналізувати та робити висновки щодо фактів, доводів

і спостережень. Водночас викладач повинен вміти швидко й об'єктивно визначати ступінь і здатність засвоєння ними нового матеріалу.

Міждисциплінарні зв'язки професійної підготовки здобувачів освіти є конкретним виразом інтеграційних процесів, що відбуваються сьогодні в науці та суспільстві. Ці зв'язки відіграють важливу роль у підвищенні ефективності практичної і науково-теоретичної підготовки здобувачів освіти, суттєвою особливістю якої є оволодіння ними узагальненими навичками пізнавальної діяльності. З допомогою міждисциплінарних зв'язків не тільки на якісно новому рівні вирішуються завдання навчання, розвитку і виховання здобувачів освіти, а й закладається фундамент для комплексного бачення й оволодіння прийомами вирішення складних проблем реальної дійсності.

Важливою проблемою міждисциплінарних зв'язків є визначення реального рівня знань, одержуваних здобувачами освіти та відповідності сформованих знань рівню, потрібному для вивчення спеціальних дисциплін.

Основи загальнонаукових дисциплін є знаннями, необхідними для практичного використання фахівцями тільки в тому випадку, якщо у навчанні буде дотримуватися наступність між загальними та спеціальними дисциплінами, здійснюватися міждисциплінарна інтеграція. Цей тип навчання дозволяє студенту опанувати фах шляхом встановлення зв'язків між ідеями та поняттями в різних дисциплінарних межах. Здобувачі освіти, які навчаються в такий спосіб, здатні застосовувати знання, отримані в одній дисципліні, до іншої дисципліни, поглиблюючи навчальний досвід.

На технологічному відділенні спеціальності «Харчові технології» у Відокремленому структурному підрозділі «Фаховий коледж харчових технологій та підприємництва Дніпровського державного технічного університету» працюють над досягненням справжнього міждисциплінарного навчання, який є шляхом повної та ефективної співпраці викладачів спеціальних дисциплін. Ефективність міждисциплінарного навчання максимізується, коли професіонали зі спеціальних дисциплін працюють разом, щоб служити загальним цілям і допомагати студентам формувати зв'язки між різними дисциплінами. Така взаємодія полягає в підтримці конструктивістської парадигми, яка дозволяє будувати нові знання та глибше розуміти ідеї.

Взаємодія між різними поняттями має важливе значення для міждисциплінарного навчання. Ось ще кілька його переваг:

- здобувачі освіти дуже мотивовані, оскільки мають зацікавленість у вивченні цікавих для них тем. Як результат, зміст часто корелює з життєвим досвідом, даючи справжню мету для навчання та підключення до реального контексту. Отже, навчання стає значущим, цілеспрямованим та більш глибоким, що приводить до накопичення досвіду, який залишається у здобувача освіти на все життя;
- здобувачі освіти глибше висвітлюють теми, тому що вони розглядають багато різноманітних аспектів, за якими тема може бути опрацьована;
- використовуються та розвиваються навички критичного мислення, оскільки здобувачі освіти перетинають дисциплінарні кордони, щоб проаналізувати інші погляди, а також порівняти та виокремити поняття за певною тематикою;
- здобувачі освіти починають консолідувати навчання, синтезуючи ідеї з багатьох позицій та розглядаючи альтернативні способи отримання знань;
- вивчення тем у рамках цілої низки тематичних меж мотивує студентів розвивати нові знання в різних предметних сферах;
- сформовані навички критичного мислення, синтезу та дослідження застосовуватимуться до подальшого навчання й набуття майбутнього досвіду;
- міждисциплінарні знання та знання з різних окремих дисциплін можуть сприяти творчості та підвищенню професійного рівня.

Варто зазначити, що теми досліджень можуть потрапляти у «простори» між традиційними дисциплінами.

Встановлення реального рівня засвоєння предмета або, простіше кажучи, оцінка знань

є однією з основних проблем педагогіки. Тому предметом вивчення кількісного оцінювання компетентності студентів є міждисциплінарна інтеграція, на основі якої була побудована модель формування професійної компетентності здобувачів освіти ЗВО.

У пропонованій моделі цільовий компонент визначає мету дослідження, досягнення якої дозволяє визначити завершення процесу формування професійної компетентності здобувачів освіти у закладі освіти.

Змістовно-процесуальний компонент – це сукупність організаційних форм, що реалізуються з метою формування професійної компетентності здобувачів освіти ЗВО. До них належать: практичні заняття з використанням міждисциплінарних завдань, міждисциплінарні лабораторні роботи з використанням ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій), міждисциплінарні семінари, конференції.

Діагностичний компонент заснований на встановленні міждисциплінарних зв'язків у коледжі.

Діагностується наявність міждисциплінарних зв'язків у робочих програмах дисциплін освітніх закладів (понятійні зв'язки).

Фактичні зв'язки у процесі навчання здобувачів освіти діагностує викладач, маючи можливість вносити корективи у навчання для більш результативного розвитку професійної компетентності студентів, яких він навчає. При цьому розглядаються різні методи педагогічного дослідження для отримання інформації про рівні реалізації міждисциплінарних зв'язків у навчанні, а фактично, про рівень їх засвоєння здобувачами освіти.

Одним із методів отримання інформації такого роду є метод кореляції оцінок групи здобувачів освіти з двох дисциплін з певними міждисциплінарними зв'язками. Виділимо два види міждисциплінарних зв'язків:

1. Фактичні (знання, вміння, навички навчання, праці та пізнавальної діяльності, поглиблене та розширене сприйняття здобувачів освіти фактичних даних);
2. Понятійні (усвідомлене засвоєння теорій, що входять у зміст кожної досліджуваної дисципліни).

При оцінюванні знань здобувачів освіти наші викладачі враховують як володіння фактологічним матеріалом (фактичні зв'язки), так і формування навичок оперування цими фактами, зокрема, вміння будувати логічні цілі, що зв'язують факти й поняття з різних навчальних дисциплін (понятійні зв'язки).

Важливою складовою моделі формування

професійної компетентності здобувачів освіти є педагогічні умови. До них належать: систематичне застосування на практичних заняттях міждисциплінарних завдань, проміжна діагностика сформованих міждисциплінарних зв'язків (метод кількісної оцінки).

Результативний компонент визначає ефективність функціонування запропонованої моделі з огляду на такі якості особистості: сформованість знань, умінь та навичок з різних дисциплін; здатність і готовність застосовувати знання з різних дисциплін в інших дисциплінах, а в подальшому – у професійній діяльності; сформованість позитивного особистісного ставлення до вирішення міждисциплінарних завдань; напрацювання досвіду практичного розв'язання міждисциплінарних завдань у майбутній професійній діяльності. Отже, розроблена модель дозволяє представити формування професійної компетентності здобувачів освіти як цілісний процес, який застосовується у коледжі.

Аналізуючи проблему міждисциплінарних зв'язків, можна сказати, що вся робота викладачів з їх реалізації зв'язків спрямована на створення у майбутніх фахівців в галузі харчових технологій продуктивної, єдиної за змістом і структурою системи знань, умінь, навичок, яка допомагала б їм використовувати всю суму накопичених ними знань при вивченні будь-якого теоретичного або практичного питання. Наявність в арсеналі спеціаліста таких сформованих у процесі професійного навчання або практичної роботи взаємопов'язаних узагальнених схем знань, робить його професійно компетентним, тобто здатним приймати професійно грамотні рішення на практиці. Отже, реалізація міждис-

циплінарних зв'язків як результат необхідна для забезпечення викладання у закладі освіти на рівні, що відповідає сучасним вимогам. У контексті вищої освіти важливо розвивати уміння усвідомлено використовувати потенціал фундаментальних дисциплін для цілісного розв'язання професійних завдань. Це можливо тільки на основі міждисциплінарної інтеграції, нової цілісної дидактичної концепції навчальної дисципліни освітнього закладу.

Міждисциплінарні зв'язки не тільки дозволяють встановити своєрідний зв'язок між навчальними дисциплінами, а й на основі спільності їх змісту побудувати цілісну систему навчання, що є важливою умовою реалізації комплексного підходу, який дозволяє відокремити як основні елементи змісту освіти, так і взаємозв'язки між спеціальними дисциплінами.

Отже, міждисциплінарні зв'язки відіграють важливу роль у підвищенні практичної та науково-теоретичної підготовки здобувачів освіти, суттєвою особливістю якої є оволодіння ними пізнавальної діяльності узагальненого характеру. Водночас узагальненість дає можливість застосовувати знання та вміння у конкретних ситуаціях, у процесі вирішення різних проблем як у навчальній, так і в професійній діяльності.

Враховуючи наведене, можна зробити висновки, що міждисциплінарну інтеграцію розглядають як педагогічну умову, яка, по-перше, змінює зміст освіти, робить її більш насиченою та цілісною, по-друге, передбачає впровадження у освітній процес сучасних інформаційних технологій, по-третє, активізує пізнавальну діяльність здобувачів освіти, формує інтегроване професійне мислення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори : у 2 т. Т. 1 : Теоретичні проблеми педагогіки. Київ : Рад. шк. – 1983. – 488 с.
2. Коржова О. В. Міждисциплінарні зв'язки у системі професійної підготовки майбутніх фахівців із організації інформаційної безпеки. URL: <http://www.dgma.donetsk.ua/docs/konf/2017/mkonf2017/dopovidy/it/Коржова.pdf>
3. Покудіна Л. С. Міждисциплінарні зв'язки як засіб ефективного викладання фінансово-економічних дисциплін // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 1.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ МЕТОДІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ "ДОГЛЯД ЗА ХВОРИМИ ТА МЕДИЧНА МАНІПУЛЯЦІЙНА ТЕХНІКА"

Антоніна Возович,
канд. психол. наук, методист
Кам'янець-Подільського медичного фахового коледжу

Анотація. В статті розкрито використання сучасних освітніх методів при викладанні дисципліни «Догляд за хворими та медична маніпуляційна техніка». На сучасному етапі перед медичними фаховими закладами стоїть важливе завдання: озброїти майбутніх фахівців новими знаннями, вміннями і навичками, а також вмотивувати до самоосвіти та самоменеджменту.

При проведенні практичних занять з догляду за хворими та медичної маніпуляційної техніки у Кам'янець-Подільському медичному фаховому коледжі широке впровадження отримали такі методи навчання: імітаційне моделювання; ділова гра; практичний тренінг; використання мультимедійної техніки.

Для закріплення та контролю знань досить ефективно застосовується онлайн-тестування на Національній освітній платформі Всеосвіта за допомогою різномірівневих тестових завдань. Таким чином, підготовка здобувачів освіти ведеться на високому рівні, до моменту виходу їх «у самостійне життя» вони володіють теоретичними знаннями та практичними навичками у повному обсязі.

Abstract: The article describes the use of modern educational methods in teaching the discipline "Patient Care and Medical Manipulation Techniques". At the current stage, specialized medical institutions face an important task: to equip future specialists with new knowledge, abilities and skills, as well as to motivate self-education and self-management.

When conducting practical classes on patient care and medical manipulation techniques at the Kamianets-Podilskyi Medical College, the following teaching methods were widely implemented: simulation modeling; business game; practical training; use of multimedia equipment.

To consolidate and control knowledge, online testing on the National Educational Platform Vseosvita is used quite effectively with the help of different level test tasks. Thus, the training of those seeking education is conducted at a high level, by the time they enter "independent life" they possess theoretical knowledge and practical skills in full.

На сучасному етапі розвиток фахової передвищої освіти в Україні характеризується входженням в освітній процес країн Європи, що зумовлює вдосконалення освітнього процесу, пошук нового в теорії та практиці навчання та виховання. Суспільство XXI століття цілком слушно називають «суспільством знань», бо саме знання визначають і матеріальне, і духовне життя. Здобуття фахової освіти стає все більш обов'язковим етапом у розвитку особистості. Держава, яка проводить таку освітню політику, створює передумови для впровадження новітніх науково-інформаційних технологій.

Цей процес потребує використання інноваційних технологій для удосконалення професійної підготовки здобувачів освіти в умовах освітнього закладу. В Україні відбуваються зміни в підготовці молодших медичних працівників, які пов'язані з реформуванням охорони здоров'я, підвищенням вимог до професійних якостей медичних працівників, сучасних медичних технологій та інтеграцією України в європейський соціокультурний простір. На сучасному етапі перед медичними фаховими закладами стоїть важливе завдання: озброїти майбутніх фахівців новими знаннями, вміннями і навичками, а також вмоти-

увати до самоосвіти та самоменеджменту [1].

Сьогодні майже всі освітні заклади впроваджують сучасні педагогічні технології, такі як комп'ютерне навчання, навчання із залученням інтерактивних методик, навчання за технологією практичного тренінгу тощо. Ці методики допомагають реалізації індивідуального підходу до здобувача освіти, сприяють підвищенню якості навчання, зацікавлюють студента, допомагають кращому засвоєнню ним знань та професійних навичок. Метою якісного освітнього процесу є не тільки високий рівень теоретичних знань здобувачів освіти, а й застосування знань і умінь під час вирішення проблем пацієнта, що в подальшому забезпечить їх гідну професійну діяльність.

На сучасному етапі медичної освіти виникає потреба у застосуванні в освітньому процесі інноваційних інтерактивних методів викладання клінічних дисциплін. Такі методи сприяють формуванню професійних навичок, умінь, виробленню клінічного мислення, допомагають швидко орієнтуватися і приймати рішення в складних ситуаціях [2].

Під час проведення практичних занять з догляду за хворими та медичної маніпуляційної техніки у Кам'янець-Подільському медичному фаховому коледжі широке впровадження отримали такі методи навчання:

▼ **імітаційне моделювання** – вирішує задалегідь підготовлену, конкретну ситуаційну задачу, яка має місце в практичній медицині. Такий метод підсилює цікавість до майбутньої професії, дозволяє наблизити здобувача освіти до реалій та вибрати правильну тактику для конкретної клінічної ситуації;

▼ **ділова гра** – особливість такого методу в імпровізованому розігруванні учасниками різних ролей у заданій проблемній ситуації. Мета рольової гри – забезпечення переходу від пізнавальної мотивації до професійної. Рольова гра сприяє розвитку самостійного мислення, вмінню швидко приймати рішення в екстремальних ситуаціях, виховує почуття відповідальності;

▼ **практичний тренінг** – основним акцентом є покрокове відпрацювання практичних навичок згідно з алгоритмом, а також практичний демонстраційний показ маніпуляцій та навичок, якими мають володіти майбутні медичні працівники для догляду за пацієнтами;

▼ **використання мультимедійної техніки.** Для забезпечення наочності та зацікавленості здобувача освіти використовуються слайди, короткі навчальні відеофільми з теми, багато з яких створені викладачами дисциплін та студентами на клінічних базах коледжу. Неоціненний ефект дають відеоматеріали, що демонструють прийоми під час проведення маніпуляційних заходів: перегляд може бути припинений в будь-

який момент і повторений, чого не можна зробити з реальним хворим [2].

Для закріплення та контролю знань з дисципліни «Догляд за хворими та медична маніпуляційна техніка» досить ефективно застосовується онлайн-тестування на Національній освітній платформі Всеосвіта за допомогою різномірних тестових завдань. Здобувачі освіти виконують різні форми тестових завдань:

- відкрита форма – без зазначення відповіді;
- закрита форма, яка передбачає:
- вибір однієї або декількох правильних відповідей;
- вибір альтернативної відповіді;
- вставлення відповідності;
- встановлення правильної послідовності.

Використання означених інноваційних методів навчання дає можливість кожному здобувачу освіти не тільки теоретично ознайомитися з новою темою, а й підготуватися практично до проведення різних медичних маніпуляцій на фантомі.

Специфіка роботи медичного працівника в сучасних умовах передбачає специфіку методів, що ґрунтуються на загальнолюдських принципах моралі [3].

Сьогодні медична галузь збагачена фундаментальними інноваційними технологіями і досягненнями. Професія медика та його роль у суспільстві зростає, набирає значущості, і відповідно докорінно змінюються вимоги до тих, хто обрав цей фах. Адже тепер у коло обов'язків входить не лише догляд за пацієнтом і ретельне виконання маніпуляцій, а й диференційований аналіз стану хворого, програмування лікувальних заходів, медична опіка, задоволення потреб у міжособистісному спілкуванні [3].

Медичний працівник забезпечує життєвий ресурс людини від самого народження, а тому має володіти такими рисами, як терпимість, милосердя, доброзичливість, гуманізм, співчуття, повага тощо. Належному рівню підготовки майбутніх медпрацівників до професійної діяльності сприятимуть педагогічні технології, пов'язані з ідеями і здобутками психології, соціології, етики.

Таким чином, підготовка здобувачів освіти ведеться на високому рівні, до моменту виходу їх «у самостійне життя» вони володіють теоретичними знаннями та практичними навичками у повному обсязі і можуть надати необхідну невідкладну допомогу на дошпитальному етапі та під час транспортування хворого машиною екстреної медичної допомоги в стаціонар.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «COVID-19 ТА ПОСТКОВІДНИЙ СИНДРОМ» З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕГРОВАНОГО ВИКЛАДАННЯ

Наталя Буди, Олена Рибачук,
викладачі ЗФПО «Київський міський медичний
фаховий коледж»

Анотація. У статті висвітлено ефективний досвід використання інтеграційного та випереджувального підходів під час викладання теми «Covid-19 та постковідний синдром».

Abstract: The article highlights the effective experience of using integrative and anticipatory approaches when teaching the topic "Covid-19 and post-covid syndrome".

Ми проживаємо буремні часи – наприкінці 2019 року світ охопила пандемія коронавірусної інфекції з суворими карантинами, обмеженням спілкування, дистанційним навчанням, потоком важких хворих у лікарнях та амбулаторіях. З 24 лютого 2022 року росія розпочала в Україні повномасштабну жорстоку війну. Не дивлячись на це, освітній процес у коледжі не припиняється і є безперервним. Викладачі і студенти одночасно з навчанням відкликаються на вимоги часу і Батьківщини. Працюють у розгорнутих Центрах вакцинації для населення, є волонтерами, дехто приєднався до територіальної оборони.

Сьогодні вноситься зміни у підхід до методів викладання під час підготовки фахівців спеціальності «Медсестринство». Виникла гостра потреба у внесенні до робочих навчальних програм «Медсестринство в інфектології» та «Медична і соціальна реабілітація» додаткової теми «Вірусна інфекція Covid-19». Практика навчання підказала, що студенти легше засвоюють цю тему за інтегрованого викладання. Крім того, стало доречним використання випереджувального підходу до вивчення дисципліни. Це сталося тому, що «Медсестринство в інфектології» вивчається на другому–третьому році навчання, а «Медична і соціальна реабілітація» – на четвертому. Проте існувала нагальна потреба надавати студентам знання не тільки клінічної картини з доглядом та спостереженням, але й навчати вмінням для максимально швидкого повернення пацієнтів до повноцінного життя.

Отже, нашим кроком у наданні знань та компетенцій була інтеграція дисциплін «Медсестринство в інфектології» та «Медична і соціальна реабілітація». На ваш розгляд ми подаємо тему «Covid-19 та постковідний синдром» з використанням інтеграційного міждисциплінарного підходу в ЗФПО «Київський міський медичний фаховий коледж».

Коронавірусна інфекція – вірусне захворювання з групи гострих респіраторних вірусних інфекцій (ГРВІ). Найпоширеніші коронавіруси людини зазвичай викликають легкі або помірні захворювання верхніх дихальних шляхів. Три інших коронавіруси людини – MERS-CoV, SARS-CoV і Covid-19 (офіційна назва SARS-CoV-2) є причиною більш тяжких інфекцій дихальних шляхів, часто з летальними наслідками.

Хронологічна довідка
Спалах коронавірусної інфекції Covid-19 (пневмонія нового типу) почався наприкінці грудня 2019 року.

На 3 грудня 2022 в Україні нараховувалось 5341284 захворілих, з них померло – 110586 (2,15%), видужало – 5 214 849 (97,6 %).

Поточна статистика по коронавірусу на 3 грудня 2022 у всьому світі:

Всього інфіковано – 649 523 351 осіб
Смертельні випадки – 6 645 542 (1,0 %)
Видужали – 626 795 829 (96,5 %)
Наразі хворіють – 16 081 980 (2,5 %)

Етіологія

Коронавірусну інфекцію викликають РНК-

вмісні віруси роду *Coronavirus*. Коронавірус оточений суперкапсидом, який пронизаний рідко розташованими шипами – Spike-білками, що за зовнішнім виглядом нагадує корону. Для людини хвороботворними є респіраторні і кишкові коронавіруси, які уражають дихальну систему та травний канал.

Віруси нестійкі у зовнішньому середовищі. Вони миттєво гинуть за температури понад 56 градусів, руйнуються під дією хлороформу, формаліну, етилового спирту або ефіру. Коронавірус добре переносить заморожування.

Причинами Covid-19 є мутації коронавірусів, в результаті яких з'являються нові типи вірусів – штами «альфа», «бета», «гамма», «дельта», «омікрон».

Епідеміологія

Джерелом коронавірусної інфекції, як правило, є хвора людина. При цьому, період заразності починається наприкінці інкубаційного періоду і може бути невизначено довгий. Особливе місце, як джерело інфекції, посідають діти та молодь, які переносять хворобу в легкій та безсимптомній формах і не звертаються до лікаря та не викликають побоювання у оточуючих.

Джерелом коронавірусу також можуть бути деякі тварини (мави, птахи, змії та інші). Джерелом нового типу збудника (2019 nCov) стали, імовірно, кажани.

Заразними є виділення носоглотки, блювотні маси, фекалії птахів, тварин, хворої людини.

До факторів передачі відносять повітря в непровітрюваних приміщеннях, брудні руки, посуд, мобільні телефони, гроші, поручні, дверні ручки тощо.

Частіше за все коронавіруси передаються повітряно-крапельним шляхом. Краплі залишаються підвішеними в повітрі протягом короткого часу, але можуть залишатися життєздатними й заразними на металевій, картонній, скляній або

пластиковій поверхні.

Небезпечним є перебування у таких місцях скупчення людей, як навчальні заклади, ресторани та кафе, концертні та спортивні зали, де люди перебувають без маски і у повітрі зберігається суспензія вірусів у великій концентрації.

Рідше коронавірус може поширюватися фекально-оральним шляхом при контакті з предметами, продуктами або водою, забрудненими ікрочастинками фекалій.

У групу високого ризику розвитку більш тяжких випадків включають осіб віком понад 65 років і тих, хто має хронічні захворювання, цукровий діабет,

ниркову недостатність, хронічні захворювання легень, надмірну вагу, курців.

Клініка

Клінічні прояви інфекції Covid-19 схожі з проявами сезонного грипу.

Інкубаційний період інфекції Covid-19 становить 2–14 днів.

Першими з'являються втома та слабкість (31%), гарячка (78%), чхання, нежить, головний біль, ломота у тілі, після чого приєднується сухий кашель (57%). Може бути біль у горлі. У 25% пацієнтів виникає втрата смаку та запаху. Про коронавірусну інфекцію можуть свідчити поява діареї, кон'юнктивіту, висипів на шкірі, а також зміна кольору шкіри пальців рук і ніг.

У частини хворих, особливо з групи ризику, через тиждень з'являється утруднене дихання або задишка, постійний біль або тиск у грудях, ціаноз шкіри. Насичення крові киснем (сатурація) падає нижче 92%.

Подальший розвиток може привести до тяжкої пневмонії, гострого респіраторного дистрес-синдрому, сепсису, септичного шоку і летального кінця.

Рішення щодо госпіталізації необхідно приймати на основі проведеного обстеження:

1) наявність у пацієнта ознак вірусного захворювання (кашель, нежить, біль у горлі, загальна слабкість);

2) життєві показники: частота дихання, пульсоксиметрія для визначення сатурації крові, пульс, артеріальний тиск, стан свідомості;

3) визначається: сатурація нижче 92 %, біль в грудній клітині, задишка в спокої, ціаноз шкіри, порушення свідомості, інші ознаки, що свідчать про критичний стан пацієнта.

Навіть одна з вищезазначених ознак є показом до госпіталізації, з дотриманням всіх необхідних заходів, спрямованих на попередження зара-

ження. Медичний персонал працює з пацієнтом з обов'язковим використанням відповідних засобів індивідуального захисту (респіратор, хірургічна маска, окуляри, захисний костюм, рукавички, бахіли). Пацієнту також пропонують одягнути маску.

Хворих з підозрою на атипову пневмонію слід ізолювати, бажано в закриті бокси зі зниженим атмосферним тиском для профілактики витоку інфекції назовні.

Найтяжчі наслідки атипової пневмонії зумовлені переважно ушкодженням органів і тканин у результаті запалення (цитокіновий шторм). Важкими ускладненнями є пневмонія, тромбози, інфаркт міокарда, інсульт, гостра печінкова та ниркова недостатність.

При перебігу хвороби у легкій та середній формі видужування починається з другого тижня. Але близько 10-20%, а за деякими даними навіть до 50% пацієнтів, протягом тижнів та місяців відчувають нездужання після гострого періоду інфекції SARS-CoV-2. Цей стан називається постковідний синдром (PASC post-acute sequelae of COVID-19).

Особистий захист (ЗІЗ – засоби індивідуального захисту) під час роботи з пацієнтом є обов'язковим при виконанні біохімічних, імунологічних тестів та інших рутинних лабораторних тестів. Зразки перевозяться в спеціальних транспортних контейнерах, що відповідають вимогам біобезпеки. Усі лабораторні відходи обов'язково повинні автоклавуватися.

Лікування пневмонії вірусного походження антибіотиками неефективне. З перших годин хвороби рекомендований прийом протівірусних препаратів. Основою терапії є жарознижувальні засоби, додаткова киснева терапія, пронаційна позиція у ліжку (на животі), за потреби — штучна вентиляція легень.

Під час догляду за пацієнтом медична сестра повинна дотримуватись маскового та карантинного режиму, забезпечити спокій пацієнту, надати положення у ліжку на животі (пронаційне положення), провести бесіду про необхідність дотримуватись такого положення; вимірювати сатурацію, АТ, ЧД, Рс, t° кожних 6 годин, результати заносити в листок сестринського спостереження; забезпечити пацієнта великою кількістю теплового питва та судном; проводити туалет ротової порожнини, носових ходів, статевих органів та шкір; при гарячці – застосовувати холодні пакети в зонах магістральних судин; застосовувати міхур з льодом до лоба та скронь; змінювати натільну та постільну білизну; підготувати до кисневої терапії, проводити поточну та заключну дезінфекцію в палаті; навчати пацієнта та його родину засобам профілактики інфекції, раціональному харчуванню, основам лікувальної гімнастики.

Діагностика

1. Епіданамнез – захворів під час пандемії, контакт з хворою людиною, перебування в місцях скупчення людей.

2. Клінічно диференціювати коронавірус дуже складно, оскільки його симптоми ідентичні таким при інших захворюваннях дихальних шляхів чи травного тракту.

3. Для виявлення РНК вірусу застосовується полімеразна ланцюгова реакція (ПЛР) – для аналізу можна брати глоткові мазки, мазки з носу, носоглоткові виділення. Пік вірусного навантаження спостерігається через 3–5 днів після початку захворювання.

4. Серологічне обстеження – з 5-6 доби беруть 2-3 мл крові для імуноферментного аналізу (ІФА). У пацієнтів виявляють високі титри специфічних IgM, які вказують на гостру інфекцію, або титри специфічних IgG, що говорить про раніше перенесену інфекцію.

5. Рентген та КТ органів грудної клітини – зміни в легенях у вигляді «матового скла».

Профілактика

Вакцинація є найефективнішим засобом специфічної профілактики.

До неспецифічної профілактики відноситься масковий режим, ізоляція та карантин, активне тестування й відстеження контактів у поєднанні із заходами соціального дистанціювання.

Набір стандартних рекомендацій із профілактики інфекції включає регулярне миття рук, прикривання рота й носа при кашлі та чханні, ретельну термічну обробку м'яса і яєць перед вживанням в їжу. Необхідно уникати тісних контактів з людьми із симптомами респіраторного захворювання, наприклад кашлем і чханням. Також не слід забувати про дезінфекцію поверхонь, уникати контакту з біологічними рідинами.

Постковідний синдром та медсестринські реабілітаційні заходи

З досвіду останніх часів виявилось, що постковідний синдром – це проблема комплексна, яка потребує залучення низки спеціалістів.

Симптоми постковіду спостерігають у себе не лише літні люди та ті, хто має хронічні захворювання (серцево-судинні, захворювання дихальної системи, цукровий діабет тощо), а дедалі частіше й молодь, навіть якщо вони хворіли безсимптомно або у легкій формі.

Скарги різні – від випадіння волосся до тромбозу. Вони настільки поширені, що постковідний синдром внесли до Міжнародної класифікації хвороб, його назва – PASC (post-acute sequelae of COVID-19).

Відновленням здоров'я після перенесеної вірусної інфекції Covid-19 займається реабілітація. Застосовується комплексне, поетапне відновне лікування різноманітних ускладнень.

Важлива роль у проведенні реабілітаційних заходів належить медичним сестрам. В коледжі,

вивчаючи дисципліну «Медична та соціальна реабілітація», студенти опанують механізм дії та особливості застосування природних та преформованих фізичних факторів фізіотерапії, правила проведення лікувальної фізичної культури, масажу, набувають практичних навичок з медичної, психологічної, соціальної та професійної реабілітації.

Програмою медичних коледжів передбачено навчання майбутньої медсестри основним етапам сестринського процесу. Фахове застосування та покрокове слідування цьому процесу дозволяє надавати пацієнтам допомогу на високому професійному рівні. А це, в свою чергу, значно скоротить процес повернення людини до нормального стану.

Комплекс реабілітаційних заходів розпочинають із першого дня перебування пацієнта в лікарні. Проводять їх за індивідуальною програмою під час перебування у стаціонарі і продовжують в реабілітаційному центрі, спеціалізованому санаторії, в поліклініці. До основних реабілітаційних засобів відносяться: медикаментозні, психотерапевтичні, фізіотерапевтичні процедури, лікувальна фізкультура, масаж, мануальна терапія, працетерапія, санаторно-курортне лікування.

Реабілітація поділяється на медичну (фізичну, психологічну), соціальну, професійну.

Фундаментом процесу є медична реабілітація. Від її ефективності залежить застосування подальших видів реабілітації, їх обсяг і тривалість.

Роздивимось етапи сестринського процесу в реабілітації:

Перший етап – медсестринське обстеження. Воно починається з встановлення довірливих, партнерських відносин між медсестрою та пацієнтом. Особливості вірусної інфекції Covid-19 в тому, що після хвороби залишаються страхи, не впевненість в собі та в своєму одужанні. Тому вже при виявленні дійсних проблем пацієнта треба переконати його в необхідності проведення реабілітаційних заходів і обговорити очікувані результати.

Після цього оцінюються фізичні дані:

- загальний стан;
- стан шкірних покривів;
- температура, пульс, артеріальний тиск;
- тип, частота, глибина дихання;
- стан кістково-м'язової системи;
- здатність до самообслуговування, переміщення: самостійно або за допомогою інших;
- та психологічні особливості пацієнта:
 - стан свідомості;
 - зміна емоційної сфери (страх, неспокій, ейфорія, апатія);
 - психологічна напруженість (невдоволення собою, відчуття сорому, депресія).

Якісно проведене обстеження визначає ефективність подальших етапів медсестрин-

ського процесу та правильність вибору реабілітаційних заходів.

Другий етап медсестринського процесу – виявлення проблем пацієнта, встановлення медсестринського діагнозу. Основний метод медсестринської діагностики – спостереження за пацієнтом та бесіда. При цьому треба наполегливо з'ясувати три речі: як часто виникає симптом, як довго триває і яка його інтенсивність (за 10 бальною шкалою). Є цікавий психологічний феномен – пацієнт забуває, як погано він себе почував і після проведеного курсу реабілітації може говорити, що майже не відчуває покращання. Занотовані скарги допоможуть побачити ефект від процедур і підвищать настрій та впевненість в одужанні.

Типові медсестринські діагнози після вірусної інфекції Covid-19 при порушеннях різних систем:

- Загальні симптоми: постійне відчуття втоми, зниження рухової активності, розлади координації, порушення концентрації уваги, висипки на шкірі;
- Дихання: кашель, утруднене відходження мокротиння, задишка, біль у грудній клітині;
- Кровообіг: відчуття стискання та біль за грудиною, серцебиття, набряки, аритмія, біль у ділянці серця, підвищення або зниження АТ;
- Органи травлення: біль у животі, нудота, печія, закрепи, метеоризм, порушення апетиту;
- Опорно-рухова система: біль, порушення рухів у суглобах, зміна сили м'язів, контрактури, біль у м'язах та суглобах;
- Нервової системи: головний біль, підвищена втомлюваність, оніміння кінцівок, порушення формули сну, раннє просинання, неспокійний сон, неефективний сон, відсутність або зниження нюху;
- Психічна сфера: тривожність, страхи, панічні атаки, зниження пам'яті, уповільнення розумових процесів, знижений настрій, дратівливість та агресія.

Третій етап – планування мети та обсягу медсестринських втручань. Короткотермінова мета досягається за 1-2 тижні, довготермінова – понад 2 тижнів.

Пацієнт бере активну участь у процесі планування медсестринських втручань. Проводиться індивідуальний підбір засобів реабілітації. Медична сестра мотивує, переконуючи пацієнта в необхідності досягнення поставленої мети, разом з ним визначає способи її досягнення.

Типи медсестринських втручань: залежні (медична сестра виконує призначення лікаря під його контролем), незалежні та взаємозалежні дії. До незалежних втручань належить спостереження за реакцією пацієнта на проведення реабілітаційних заходів та ступенем адаптації до патологічного стану, поради пацієнту, навчання його самоогляду. Взаємозалежні дії – це дії медичної сестри, які вона виконує, співпрацюючи з

лікарем з метою проведення реабілітаційних заходів.

Четвертий етап сестринського процесу – реалізація медсестринських втручань шляхом проведення реабілітаційних заходів. Вимоги до реалізації плану реабілітаційних заходів:

- систематичність;
- залучення пацієнта і членів його родини у процес реабілітації;
- реєстрація втручань;
- в разі необхідності надання долікарської допомоги за стандартами медсестринської практики з урахуванням індивідуальних особливостей пацієнта.

П'ятий етап медсестринського процесу – оцінювання ефективності проведених втручань та результатів реабілітаційних заходів. Медична сестра збирає та аналізує інформацію, робить висновки щодо реакції пацієнта на проведені втручання та оцінює:

- досягнення мети, визначення якості реабілітації;
- реакцію пацієнта на якість реабілітації;
- виявлення та оцінювання нових потреб.

Якщо мета досягнута і проблема вирішена, медична сестра занотовує у плані медсестринських втручань про досягнення мети, ставить дату та підпис. Якщо мета не досягнута і пацієнт іще потребує реабілітації, то необхідно провести переоцінку та корекцію медсестринських втручань. Важливо залучити пацієнта до виявлення причин, які завадили досягненню поставленої мети.

На всіх етапах відновлення пацієнта медсестра застосовує свої фахові компетентності, якими вона оволоділа:

1. Визначити поняття реабілітації, її цілі та завдання, реабілітаційні програми та установи, види медико-санітарних експертних комісій (МСЕК), їхні функції.
2. Класифікувати основні принципи та засоби реабілітації.
3. Інтерпретувати види, етапи, періоди реабілітації, етапи сестринського процесу в реабілітації.

4. Організувати реалізацію медсестринського процесу з метою проведення реабілітації.

5. Визначити етапи реабілітації.

6. Аргументувати складання плану реабілітаційних заходів.

7. Оцінювати досягнені результати медичної та соціальної реабілітації.

8. Називати основні фізичні та преформовані фактори, що застосовуються в реабілітації та фізіотерапії, основні види електричних струмів, електричних та магнітних полів.

9. Описувати механізм дії гальванізації, електрофорезу, ампліпульсу, діадинамотерапії, електросну, мікрохвильової терапії, ультразвуку, УВЧ, магнітотерапії, світлолікування, аерозольлікування, водолікування, теплолікування, пелоїдотерапії, бальнеотерапії, масажу, ЛФК.

10. Організувати відпускання процедур фізіотерапії, масажу, ЛФК згідно програми.

11. Рекомендувати реабілітаційні програми пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів і систем, хірургічними та неврологічними захворюваннями, відновне лікування у педіатрії та геріатрії.

12. Досліджувати вплив проведених реабілітаційних заходів на загальний стан та стан працездатності пацієнтів.

Висновок.

Застосування інтеграційного міждисциплінарного та випереджувального підходів при вивченні теми «Covid-19 та постковідний синдром» виявило багато позитивних моментів. По-перше, студенти третього курсу мали змогу отримати знання не тільки клінічної картини Covid-19 з оглядом та спостереженням, а набути навички і вміння з реабілітації для максимально швидкого повернення пацієнтів з ускладненнями після хвороби до повноцінного життя. По-друге, студенти четвертого курсу отримали можливість поглибити знання з етіології, епідеміології, клінічної картини захворювання Covid-19. По-третє, до робочих навчальних програм з «Медсестринства в інфектології» та «Медична і соціальна реабілітація» внесена додаткова тема «Вірусна інфекція Covid-19».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інфекційні хвороби : підручник О.А. Голубовська, М.А. Андрейчин, А.В. Шкурба
2. Міністерство охорони здоров'я України, " Інформація про коронавірус": <https://moz.gov.ua/koronavirus-2019-ncov>
3. Офіційний інформаційний портал Кабінету Міністрів України: <https://covid19.gov.ua/>
4. Наказ МОЗ №722 від 28.03.2020 Стандарт екстреної медичної допомоги «Коронавірусна хвороба (COVID-19)»
5. С.С. Сапункова, Л.О. Піц та ін. Медична та соціальна реабілітація. – Київ, ВСВ «Медицина», 2018 – 280 с.
6. Порада А.М., Солодовник О.В., Прокопчук Н.Є. Основи фізичної реабілітації : навч. посібник. 2-е вид. – Київ : Медицина, 2008. – 248 с.
7. Самойленко В.Б. Медична та соціальна реабілітація. – Київ, ВСВ «Медицина», 2013 – 463 с.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ

Михайло Кобзар,
викладач Лебединського фахового медичного коледжу
імені професора М.І. Ситенка

Анотація. Сьогодення ставить нагальне завдання перед вітчизняною освітою – сформувати особистість з розвиненим критичним мисленням. Вміння аналізувати, аргументувати, робити висновки є досить важливим не тільки для соціалізації молодого людини, а й для її становлення як сім'янина та реалізації себе в професії. Особливо ця проблема є актуальною для закладів медичного профілю, адже в основі фаховості медичного працівника лежать компетентності, що є складниками критичного мислення, а отже, від якості підготовки студента-медика залежить і якість надання ним медичних послуг у майбутньому.

Abstract: Today, the important task for national education is to form a personality with developed critical thinking. The ability to analyze, argue, draw conclusions is quite important not only for the socialization of a young person, but also for his formation as a family member and realization of himself in the profession. This problem is especially relevant for institutions of a medical profile, because the basis of the professionalism of a medical worker lies in the competences that are components of critical thinking, and therefore, the quality of the medical student's training depends on the quality of the provision of medical services in the future.

Розвиток критичного мислення як навчальна технологія розробляється з 90-х років минулого століття. Дж. Брунер, Д. Дьюї, А. Кроуфорд, Д. Макінстер, С. Метьюз, В. Саул та багато інших зарубіжних вчених мають дослідження, що розкривають педагогічні та методологічні аспекти цієї технології.

У вітчизняній педагогіці значний інтерес представляють наукові розробки О. Пометун, І. Суцєнка, Ф. Турченка, С. Терна, які у своїх роботах розкривають практичні аспекти застосування методів критичного мислення.

Що ж таке критичне мислення та які можливості має історія як навчальний предмет для його розвитку? За визначенням О. Пометун та Н. Гупана, яке вони роблять на основі узагальнення думки попередніх дослідників, це «складне, багатовимірне і багаторівневе явище, особливий тип, спосіб мислення, що є сукупністю розумових стратегій і процедур, опанування яких передбачає вільне використання людиною мисленне-

вих операцій високого рівня, застосовуваних для опрацювання інформації, формулювання обґрунтованих висновків і оцінок і прийняття рішень» [2, с. 69]

Беручи за основу це визначення, можна стверджувати, що критичне мислення – це здатність людини будувати складні інтелектуальні об'єкти.

В умовах сьогодення, коли історики по-новому трактують певні історичні процеси та явища, змінюється і сам підхід до навчання історії в закладах середньої освіти. Як зазначає І.Щупак, «навчання історії – це не знання незліченної кількості фактів, і не зазубрювання дат та імен... Ми маємо розуміти історичні процеси і взаємозв'язки між ними. Маємо екстраполювати події минулого на сьогодення та з'ясувати, як історія визначає сучасні процеси. Ми маємо усвідомити філософію історії, досягнути історію» [6, с. 60].

А чи можливе таке усвідомлення без оволодін-

ня навичками критичного мислення? Відповідь очевидна. Отже, навчати історії по-сучасному, інноваційно – значить організувати процес навчання так, щоб студент відчував свободу у висловленні своєї думки, не зважаючи на її інакшість, виявляв ініціативу і самостійність, вчився не тільки говорити, а й слухати, послідовно обґрунтовувати свою точку зору, а за необхідності швидко вибудовувати контраргументи та володіти культурою ведення дискусії. Тут треба зазначити, що сьогодні для студента медика є важливим вміти чути опонента, а завтра – пацієнта.

Завдання викладача – вкласти у зміст кожного заняття з історії такі події та факти у рамках теми, які б продукували критичне мислення. Студент має аналізувати, встановлювати взаємозв'язки та на основі різних історичних та інформаційних джерел порівнювати різні точки зору та висловлювати власне ставлення до події.

Одним із основних джерел інформації є, звичайно, підручник. І тут належне треба віддати підручнику О. Пометун, Н. Гупана «Історія України», 2018 р., методичний апарат якого дає можливість викладачу застосовувати різні методи та прийоми, що і урізноманітнюють навчальну діяльність, і розвивають мислення. Доповнити зміст заняття можемо за допомогою технічних засобів навчання. Комп'ютер, смартфон, планшет та проектор дають можливість отримати аудіо та відеоматеріали та використати їх як ілюстративний матеріал. Мультимедійні презентації, без яких сьогодні уже не уявляється жодне заняття, спонукають як викладача, так і студентів до творчості, пошуку та дослідження. Саме організація процесу навчання як дослідження певної теми, на думку О.Пометун, і є методичною умовою формування критичного мислення.

Взявши за основу методику розвитку критичного мислення, розроблену О.Пометун [1,] та С.Терно [4], практикуємо проблемний виклад матеріалу. Проблемні запитання, які ставимо до заняття в цілому, наприклад: «Чому Голодомор 1932–1933 рр. є геноцидом українського народу?», «Чи погоджуєтесь ви із твердженням, що трагедія українського народу в роки Другої світової війни полягала у поділі між двома ворогуючими арміями: Червоною Армією та Українською повстанською армією?» спонукають до руху думки. У процесі роботи ставимо запитання, які програмують мислення високого порядку:

тання, які програмують мислення високого порядку:

- Що ти маєш на увазі, коли кажеш...?
- Чому ви сказали, що...?
- Як це стосується до...?
- Які припущення ти робиш...?
- Чи є правильним, те що...?

У процесі інтерактивних вправ вчимо і студентів ставити запитання один одному, які б починалися словами: чому, як, які, чи правильно, що буде та ін. Такі навички є особливо значущими для майбутніх медичних працівників. Якщо в кінці заняття студент ставить викладачу зворотне запитання – можна вважати, що очікування, які студенти сформуливали на початку заняття за алгоритмом «від сьогоднішнього заняття я очікую...», «мені цікаво було б з'ясувати...» «хочу поглибити знання з...», справдилися.

Досвід показує, що використання саме технології проблемного навчання у поєднанні з інтерактивними методами, спонукає до розвитку мисленневих операцій високого рівня: аналізу, синтезу та оцінювання, що і є «власне самостійним критичним мисленням» [2, с. 73].

Здатність критично мислити набувається не тільки у процесі аудиторної роботи, а й під час позанавчальної. Достеменно відомо, що легше висловлювати думки у вузькому колі слухачів, складніше – на велику аудиторію. Тому ввели у практику конкурс ораторів, для якого обираємо проблемну чи дискусійну тему: «Україна та НАТО: сучасний погляд української молоді», «Чи загрожує українцям депопуляція?», «Хто буде збирати уламки світу?» тощо. Підготовку до конкурсу поділяємо на кілька етапів:

I – оголошення теми та виявлення ініціативних студентів, які бажають взяти участь у кон-

курсі;

II – пропонуємо змістовно вивчити тему дискусії та зайняти позицію;

III – робота над добором аргументів на користь своєї позиції, знаходження контраргументів на власні думки, складання виступу, формулювання висновків;

IV – власне тренінг у виголошенні промови.

Стаavimo завдання, у чому і полягає практична цінність критичного мислення, – переконати аудиторію у правильності зайнятої позиції, схилити до своєї точки зору. Такі конкурси – це крок до дебатів, які передбачають готовність до сприйняття критики і відповідь на неї відповідно до етичних норм і правил.

Організуючи дослідницько-пошукову роботу із краєзнавства у гуртку «Слідами історії», залучаємо студентів до діяльності, умовні етапи якої, пошуковий, аналітичний, практичний, презентаційний та контрольний, у загальних рисах відповідають етапам розвитку критичного мислення за О.Тягло [5]. Зважаючи на профіль закладу, серед інших тем дослідницько-пошукових проєктів обов'язково пропонуємо теми, що мають професійне спрямування, часто інтегровані з медичними дисциплінами. Наприклад: «Розвиток земської медицини на Лебединщині», «Історія Лебединської ЦРЛ», «Медики – учасники бойових дій», «Становлення та розвиток екстреної медичної допомоги» тощо. У процесі досліджен-

ня тем голодоморів та воєн звертаємо увагу на факти, встановлені в процесі пошуку, наприклад, як медиків під час Голодомору 1932–1933 років влада змушувала фальсифікувати довідки про смерть. Таким чином ми спонукаємо студентів до висловлення оціночних суджень про вчинки людей. Дослідження стану захворюваності населення району в різні роки ХХ століття дає можливість тренуватися у встановленні причинно-наслідкових зв'язків тощо. Беручи участь в реалізації краєзнавчих проєктів, студент-медик набуває компетентностей, необхідних у професії.

У статті психологічного словника, де подається тлумачення поняття критичного мислення, зазначається, що якщо особистість досконало володіє навичками критичного мислення, це дає їй можливість приймати правильні рішення у будь-якій професійній діяльності [3].

Отже, лише завдяки сформованості мислення високого порядку, яке сьогодні називають критичним і яке ми розвиваємо, зокрема, на заняттях історії, випускник медичного закладу зможе мати високі навички в оцінці симптоматики захворювання та встановленні діагнозу, а значить бути висококваліфікованим та конкурентоспроможним, матиме внутрішній ресурс для реалізації себе не тільки у професійній, а й управлінській сфері, продукуючи інноваційні рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пометун О. Основи критичного мислення / О.Пометун, Л.Пилипчатіна, І.Суцєнко, І.Баранова. – Тернопіль : Навчальна книга, – 2010. – 216 с.
2. Пометун О., Гупан Н. Як розвивати критичне мислення учнів за допомогою нового підручника з історії України / О. Пометун, Н. Гупан // Історія і суспільствознавство в школах України : теорія та методика навчання – 2018. – №2. – С. 69.
3. Психологічний словник // Освіта. Технікуми, коледжі. – 2017. – №1, 2 (42). – С. 48.
4. Терно С. О. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії / С. О. Терно : [посібник для вчителя]. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2012. – 70 с.
5. Тягло О. В. Критичне мислення : навч. посібник / Тягло О. В. – Харків : Основа, 2008. – 187 с.
6. Щупак І. «Тридцятирічна війна» ХХ століття, людський вимір історії і Праведники народів світу / І. Щупак // Історія і суспільствознавство в школах України : теорія та методика навчання. – 2018. – №2. – С. 60.

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Аркадій Волкотруб,
ВСП «Чернятинський фаховий коледж
Вінницького національного аграрного університету»

Анотація. Формування духовності засобами зарубіжної літератури у студентів закладів фахової передвищої освіти належить до проблем соціального характеру, оскільки пов'язана з поняттям формування особистості. На сьогоднішній день ця проблема є однією з головних у нашій державі, оскільки молодь зі своїми вищими моральними та естетичними канонами і ідеалами – майбутнє нашої нації, рушійна сила розвитку та добробуту країни. Від її ставлення до надбань культури залежить духовне оновлення нашого суспільства, зміст її ціннісних орієнтацій.

Abstract: The formation of spirituality by means of foreign literature among students of institutions of vocational pre-higher education belongs to the problems of a social nature, as it is related to the concept of personality formation. Today, this problem is one of the main ones in our country, because young people with their highest moral and aesthetic canons and ideals are the future of our nation, the driving force of the country's development and well-being. The spiritual renewal of our society, the content of its value orientations depends on its attitude to cultural heritage.

***Душа – невидима, але коли
в людини її немає, це видно.***

Аркадій Давидович

Духовний світ людини настільки багатомірний, що кожний конкретний підхід до визначення рівня духовного розвитку може виявитися помилковим внаслідок своєї обмеженості, одновимірності.

Наше суспільство переживає період соціально-політичних змін та випробувань: економічна криза і нестабільність, розвиток комунікацій, світова конкуренція, війна росії проти України, поширення коронавірусної хвороби (COVID-19). Усе це вимагає дотримання високих моральних чеснот. Тому духовний розвиток молоді дуже важливий у наш час. І ми є свідками того, як світ поступово стає бездуховним. У молоді втрачається повага до минулого, надбань наших предків, до світової культури. Деякі сучасні молоді люди не живуть за моральними законами, не прагнуть досягти високих цілей, тому все гостріше постає перед освітою проблема пріоритетів

майбутнього покоління [4, с.5].

Вивчаються і пропонуються різні варіанти щодо формування духовності в студентів. Наприклад, духовна реабілітація особистості може бути здійснена засобами культури, зокрема через проникнення у світ мистецтва.

Проблема духовності належить також до основних психологічних проблем. Життєво важливі завдання, котрі стоять перед сучасною цивілізацією – це подолання соціальної й національної несправедливості, припинення національної кризи, а це потребує корінного перетворення свідомості багатьох людей, тобто нового духовного відродження суспільства. Сьогодні дуже важливо для нашої держави, щоб кожен її громадянин піднявся над своїми власними проблемами, і намагався збагатитися духовно. На сьогодні ми вже можемо спостерігати активний процес оновлення змісту освіти й удосконалення систем духовного виховання молоді. Тому головною метою освіти сьогодні є переосмислення й переорієнтація та вплив на формування високоморальної громадянської позиції, національної

свідомості, потягу до прекрасного.

Поняття духовності завжди мало у філософії важливе значення і відіграє визначну роль у ключових проблемах, які порушуються у визначних творах зарубіжної літератури: людина, її місце й призначення у світі, зміст її буття, культура, суспільне життя. Є низка творів, без яких уявити розвиток літератури просто неможливо. Ці безсмертні шедеври визначають людський прогрес, який полягає насамперед у духовному розвитку. Саме такими творами є «Фауст» Й. Гете, «Гамлет» В. Шекспіра, «Червоне і чорне» Ф. Стендаля, «Перевтілення» Ф.Кафки та багато інших.

Знамениті філософи – Платон, Аристотель, Юркевич, Григорій Сковорода – вважали, що поняття "духовність" є похідним від слова "дух" (лат. – spirit та грец. – pneuma), що означає рухливе повітря, повінання дихання, носія життя [6, с. 179].

Що ж таке духовність зараз? Існує багато підходів до розуміння цього поняття. Якщо ж поставити за мету розроблення анкети чи тесту, який би враховував характерні показники всіх численних аспектів духовності, то перелік відповідних запитань дорівнював би за обсягом маленькій енциклопедії, що зробило б неможливим його практичне застосування. Однак і в моралі, і в релігії, і в культурі та літературі зокрема існують загальні вищі ідеали. Наближення студента до цих ідеалів визначається проявом духовного потенціалу у повсякденному житті: в усвідомленні його мети, у характерних цінностях, орієнтирах, у ставленні до інших, у вмінні практично реалізувати високі прагнення.

Проблема духовності є однією з головних проблем сучасної педагогіки. Це питання висвітлено у працях таких вчених: С.Соловейчика, І.А. Зязюна, Г.М. Сагача, В.М. Сагоновського.

Розглядаються та досліджуються також шляхи і засоби формування духовності сучасної молоді людини. Серед таких засобів виділяють літературу, як українську, так і зарубіжну. Література вивчається в усіх закладах фахової передвищої освіти нашої держави. І саме вона є одним з найдоступніших для здобувачів освіти видів мистецтва, а тому ми, викладачі літератури, маємо чи не найбільшу можливість впливати на формування духовного світу молоді людини, її емоційну сферу, а й відповідно й формування системи цінностей, тобто полікультурної компетентності майбутнього покоління [2, с.169–170].

Література безпосередньо впливає на розвиток уяви, різних мисленневих процесів (аналізу, синтезу, абстрагування, співставлення та ін.), що в свою чергу веде до осмислення і, частіше, до переосмислення та оцінки власної діяльності. Звичайно, студенти далеко не завжди усвідомлюють значення того чи іншого твору у своєму

духовному розвитку, але мистецтво в цілому і література, як один з його видів, відкриває перед молоддю унікальні можливості для виховання культури почуттів і переживань, що є основою здорової людської поведінки. Величезна роль у формуванні духовності належить зарубіжній літературі, адже саме на заняттях літератури викладач має найбільше можливостей вплинути на емоційно-оцінну сферу особистості й до того ж зробити це непомітно чи майже непомітно для неї, що має чималу вагу, адже кожен педагог знає, що дуже важливо у вихованні людини уникати надмірності уваги, моралізаторства й відкритої та частой критики у бік тих чи інших якостей. На занятті літератури викладач має змогу, впливаючи в першу чергу на емоційну сферу, коригувати систему цінностей, розширювати кругозір, формувати духовну атмосферу. Вдало підібрані твори для прочитання та відповідні методи й прийоми роботи над ними здатні успішно впливати на формування духовності молоді людини. Художні твори впливають на людину через образи. В істинному мистецтві зміст і форма художнього образу злиті воедино. Художній образ виростає з образів чуттєвих, первинних, подібно тому, як із них виникає поняття. Художній образ неповторний і, не дивлячись на це, є стійким утворенням: він живе у віках. Саме через образи люди знайомляться з минулим як свого, так і інших народів, з добром і злом, з красивим і потворним, з моральним і аморальним. Через призму зарубіжної літератури, через розуміння інших культур можна краще зрозуміти свою власну, осмислити традиції рідного народу. Відрізняючись жанрами, певними національними особливостями, зарубіжна література розкриває незмінне та вічне – загальнолюдські цінності.

Висновки. Німецька чи англійська, італійська чи японська література несе возвеличення добра, справедливості, вірності, дружби, честі та чесності, милосердя та гуманності. Узагальнюючи наведену інформацію, слід зазначити, що на сьогодні в Україні є актуальною проблема духовності молоді, яка тісно пов'язана з розвитком та добробутом нашої держави. Тому успішний розвиток демократичних процесів в Україні залежить від багатьох умов, серед яких провідне місце посідає духовне відродження громадян. Одним із основних засобів формування духовності є зарубіжна література, котра разом з тим є не тільки джерелом загальнолюдських ідей та цінностей, але й можливістю краще зрозуміти власну культуру.

**СПИСОК
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ**

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ФПО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Олексій Глухов, Олексій Туревич,
викладачі ВСП «Новокаховський
політехнічний фаховий коледж
Національного університету «Одеська політехніка»

Анотація. У статті висвітлено основні проблеми впровадження та переваги використання дистанційної освіти в освітньому процесі в умовах воєнного стану. Запропоновано кроки для підвищення ефективності освітнього процесу. Висвітлено переваги та недоліки використання платформи Zoom та роботи в Google Classroom.

Abstract: The article highlights the main problems of implementation and advantages of using distance education in the educational process under martial law. Steps are proposed to increase the efficiency of the educational process. The advantages and disadvantages of using the Zoom platform and working in Google Classroom are highlighted.

У наш час інтернет-технологій багато аспектів нашого життя переноситься в мережу, прискорюючи тим самим темпи розвитку інформаційного суспільства і долаючи географічні бар'єри. Не стає виключенням і освіта. Зараз вже не обов'язково знаходитись поруч з викладачем. Інтернет дає змогу розширити знання, зробити навчання справді повноцінним та всеохоплюючим. Хоча відомо, що людина запам'ятовує 10 % того, що почула, 50% того, що побачила, і 90 % того, що зробила самостійно [1].

Уведений в Україні з 24 лютого 2022 року воєнний стан унеможлиблює очне навчання здобувачів освіти, тому дистанційне навчання стало єдиною доступною формою в системі освіти. Так, відповідно до статті 571 Закону України «Про освіту» щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану, зазначено, що здобувачам освіти, які в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану в Україні чи окремих її місцевостях, оголошених у встановленому порядку (особливий період), були вимушені змінити місце проживання (перебування), залишити робоче місце, місце навчання, неза-

лежно від місця їх проживання (перебування) на час особливого періоду гарантується організація освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що є найбезпечнішою для його учасників [2].

Успішній реалізації дистанційного навчання в країні істотно сприяє її державна політика. За роки незалежності було ухвалено низку законів щодо інформатизації суспільства, зокрема Державну національну програму «Освіта» (Україна XXI століття), Закон України «Про Національну програму інформатизації», Концепцію розвитку дистанційної освіти в Україні, Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти та ін.

У наш час дистанційне навчання набуває все більшої актуальності. У 2020 році, коли заняття у школах та вищих закладах освіти було припинено через пандемію COVID-19, дистанційне навчання набуло широких масштабів і педагоги за період локдауну набули значного практичного досвіду.

Сучасний рівень розвитку комп'ютерної техніки та різноманітного програмного забезпечення надає широкі можливості для підвищення ефек-

тивності навчання, але в умовах воєнного стану використання комп'ютерних технологій значно ускладнюється. Дистанційне навчання – одна із форм навчання, яка виникла й удосконалювалася разом із розвитком інтернет-технологій, і на сьогодні має чіткі характерні ознаки, принципи і певні методичні напрацювання.

Поняття «дистанційне навчання» характеризується різноманітністю визначень, що свідчить про широкий діапазон підходів до його тлумачення. Керуючись визначенням дистанційного навчання, запропонованим у Положенні про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженому наказом МОН від 8 вересня 2020 року №1115: «дистанційне навчання – організація освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх як правило опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій» [3, с. 1]. Це Положення також визначає механізм забезпечення здобуття повної загальної середньої освіти за дистанційною формою, а також використання технологій дистанційного навчання під час організації здобуття освіти за різними формами в закладах освіти, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти [3].

Виклики сучасного суспільства, зокрема воєнний стан в Україні, вносять свої корективи в систему дистанційної освіти. Вона стає більш затребуваною, зростає актуальність проблем, пов'язаних з організацією навчання різних вікових груп здобувачів освіти, з вибором інтернет-платформ для організації освітньої діяльності студентів, поєднанням традиційних методів навчання зі специфічними для дистанційної освіти.

Розрізняють такі форми дистанційного навчання за ступенем самостійності:

- 1) базується на сформованих пакетах завдань, які студент виконує без участі викладача;
- 2) онлайн-заняття (проведення звичного заняття з повною активністю викладача);
- 3) комбінована форма (залежить від ситуації, мети та завдань, і поєднує в собі колективний та самостійний види роботи).

Залежно від характеру взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання, можна виділити синхронний режим подачі матеріалу – учасники одночасно перебувають у вебсередовищі (чат, аудіо-, відеоконференції, соціальні мережі тощо) та асинхронний, коли учасники взаємодіють між собою із затримкою в часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форуми, соціальні мережі тощо.

Але, не зважаючи на розмаїття інформаційно-комп'ютерних технологій та форм роботи в дистанційному режимі, існує низка труднощів, які перешкоджають продуктивній взаємодії студента і викладача. Сюди можна віднести низький рівень мотивації студентів, хаотичність процесу, відсутність контролю в самостійності виконання роботи студентом, а також обмеженість чи відсутність матеріально-технічних можливостей для дистанційного навчання, таких як обмежений чи відсутній доступ в інтернет або відсутність потрібного технічного оснащення. Часто самі студенти скаржаться, що складним для них в дистанційній формі навчання є великий обсяг навчального матеріалу та малі часові рамки, складнощі з концентрацією уваги та невміння спланувати і організувати свій день.

Враховуючи особливості та форми дистанційного навчання з наявністю проблем, що виникають у процесі використання цього методу, можна застосувати наступні кроки для підвищення ефективності освітнього процесу:

1. Забезпечення відповідної комунікації. Для цього можна використовувати VIBER, Telegram, WhatsApp для налагодження швидкого та мобільного зв'язку зі студентами.

2. Засоби відеоконференцій ZOOM та Google Meet для візуалізації навчального матеріалу, усного контролю знань та безпосередньо зворотного зв'язку.

3. Освітні сервіси та освітні платформи (Classroom, Google-форми, Moodle та інші).

4. Планування робочого часу. На початку заняття можна перевірити наявність студентів онлайн та визначити причини відсутності. Оптимальним є також встановлення певних часових рамок (дедлайнів) для здачі виконаних робіт.

5. Індивідуальний підхід до кожного студента з урахуванням його когнітивних здібностей та наявності відповідного технічного оснащення. Це включає різні форми дистанційної взаємодії, наявність чіткого графіку додаткових консультацій та виконання творчих завдань.

Для проведення дистанційного навчання викладачі використовують сервіси платформи Zoom (рис. 1). Сервіс дозволяє не тільки слухати, а й брати активну участь в онлайн-зустрічах. Завдяки можливості ділитися демонстрацією екрану будь-який учасник може надати свою інформацію на екрані, що дозволяє підтримувати зворотний зв'язок зі студентами. Завдяки численним функціям, які надає платформа, дуже просто подавати новий матеріал, зокрема презентації, і перевіряти, як студенти засвоїли його. Студенти розігрують ситуації, спілкуються з викладачем та між собою. Такі заняття сприяють розвитку комунікативних навичок.

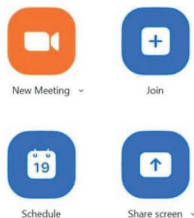

Рис. 1. Платформа Zoom

Слід відзначити наступні переваги: сервіс безкоштовний, легко встановити, має зрозумілий інтерфейс. Можна запросити 100 учасників. Активна форма спілкування. Демонстрація екрана (за бажанням – із спільним доступом). Можна запланувати дату проведення конференції. Відбувається запис конференції і зберігається в окремій папці. Можна встановити на мобільні телефони, планшети. Заходити можна за посиланням без установки програми. Контроль за чатом (можна видаляти або додавати учасників, надавати право голосу, право їх відео і доступ до екрану, окремий зв'язок). Робота на платформі Zoom дозволяє демонструвати екран викладача, де студенти можуть користуватись не лише підручниками в електронному форматі, але й аудіо- та відеоматеріалами. Чат дозволяє задавати питання чи писати коментарі під час заняття. Платформа також має “дошку оголошень”, де як викладач, так і студенти можуть робити записи,

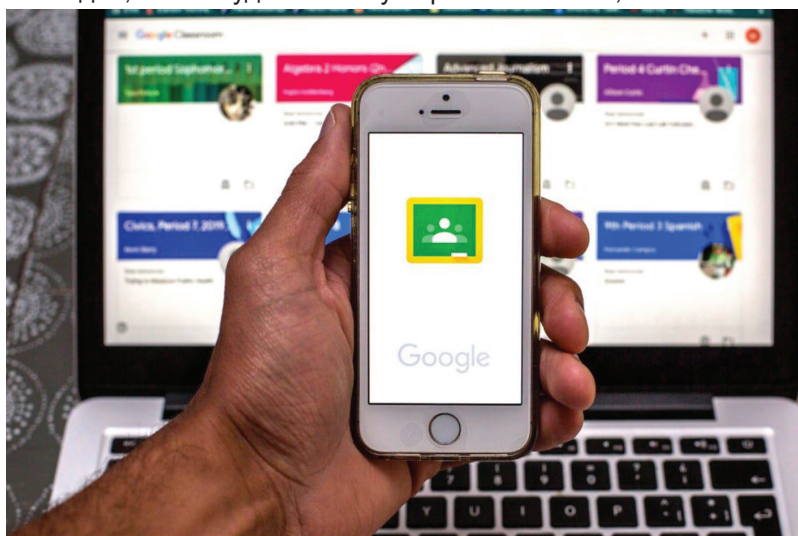

Рис. 2. Google Classroom

видимі для всієї групи. В цілому, за відгуками студентів, працювати в Zoom зручно та цікаво.

Однак недоліками цієї платформи є: тривалість 40 (30) хвилин; деякі версії є безкоштовними лише місяць.

Робота в Google Classroom (рис. 2) також має безліч переваг, серед яких виконання тестових завдань на основі засвоєного на занятті чи опрацьованого самостійно матеріалу та отримання результатів кожним студентом миттєво. В разі виникнення запитань по роботі, є можливість написати коментар.

Тобто зберігається діалог між викладачем та студентами.

Викладачі у своїй роботі ведуть активне навчальне спілкування у Viber та Telegram, Skype, WhatsApp, електронною поштою і навіть за допомогою звичайного мобільного телефону, адже намагаються підібрати зручний для кожного студента вид зворотного зв'язку.

Так, дистанційна освіта – непроста річ. Це окремий вид навчання, це філософія, методологія, психологія, навчання та викладання. Все необхідно ґрунтовно вивчити, розробити, постійно вдосконалювати – як подавати матеріал, які засоби допомоги і самоконтролю. Розробити віртуальні лабораторії. Підібрати висококваліфікованих спеціалістів із сфери ІТ, які допомогатимуть викладачам із певних дисциплін створювати відповідні онлайн-курси.

Таким чином, методика проведення дистанційних занять знаходиться у процесі розвитку та удосконалення, а принципи дистанційного навчання та його особливості стали серйозними викликами для системи освіти в цілому.

Організація якісного масового дистанційного навчання в умовах воєнного стану – складний і надважкий процес. Але кропітка систематична робота щодо впровадження й удосконалення сучасних технологій дистанційного навчання в освітній процес допоможе згодом досягти позитивних результатів.

Список
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Світлана Ступіна,
методист Курахівської філії Дніпровського фахового
коледжу енергетичних та інформаційних технологій

Анотація. У статті виражені думки автора стосовно переваг та недоліків сучасних методів навчання англійської мови, починаючи зі шкільної освіти. Стаття містить 4 розділи : передмова, проблема, аналіз проблеми та висновки.

Abstract: In this article thoughts about pros and cons of modern methods of teaching English starting the secondary school are shared by author. The article contains 4 chapters: preface, problem, problem analysis and conclusions.

Every coin have a two side Кожна медаль має дві сторони.

По-перше, хочу зазначити, що всі мої думки та висновки базуються на моєму особистому досвіді. Цей досвід я почала отримувати в інституті іноземних мов, де мене навчали ще викладачі, як кажуть, «старого загартування», але ж при цьому я маю вже 27-річний досвід роботи в сучасних освітніх закладах. Протягом багатьох років я вивчала сучасні методи навчання, брала участь у методичних об'єднаннях, конференціях та семінарах, вивчала передові освітні технології.

Так прийшло розуміння того, що основна різниця у викладанні дисциплін в минулі часи та сьогодні полягає в тому, що в радянській школі давали правила та приклади, діти вивчали їх, а потім використовували в навчанні. В сучасній новій українській школі є така тенденція: навпаки – спочатку вивчаємо приклади та досвід, а потім робимо висновки та виводимо правила. Цей метод змушує здобувачів освіти думати, аналізувати та робити висновки, але ж далеко не всі діти мають аналітичний склад розуму, на жаль. Спираючись на свій досвід, можу зазначити, що більшість контингенту не схильна до аналізування. І виникає потреба таким здобувачам освіти давати готові «формули» та на їх основі вирішувати «задачі».

Для початку, поставимо таке запитання: «Навіщо ми вчимо іноземну мову?». У кожної людини є багато причин на це, але мета одна – комунікативність (спілкування з людьми).

Отож, часто доводиться чути: «Дайте мені декілька уроків, мені потрібна тільки розмовна мова!». Моя відповідь зазвичай така: «Розмовна мова – це найвищий пілотаж». Розмовна мова – це «вершина айсберга», а під водою ховається синтаксис, граматика, фонетика, лексикологія, мовознавство, культурологія і багато іншого. Все це має бути опановане. Мета є. Але ж методи та засоби досягнення цієї мети були різні в різні часи. Розглянемо їх.

Щоб розібратися в перевагах та недоліках цих методів, спочатку згадаємо їх.

У школах Радянської України масово використовувався граматико-перекладний метод, метою якого було вивчити граматику, навчитися читати і розуміти тексти іноземною мовою. На заняттях іноземної мови школярі виконували монотонну роботу – робили граматичні вправи та перекладали тексти на іноземну мову та навпаки. Пояснення граматичного матеріалу здійснювалося, спираючись на граматику рідної мови. Згідно з цим методом, оволодіння мовою здійснювалося через оволодіння граматичним матеріалом.

Основними засобами навчання учнів були підручники, тематичні картинки, граматичні та-

блиці та інше. Механічне заучування слів та словосполучень, речень, граматичних конструкцій, як і читання та перекладання текстів, що було характерно для радянської школи, не є повноцінним навчанням. Сьогодні постала проблема не просто вивчити навчальну дисципліну, скласти іспит, а використати набуті знання на практиці. Стало зрозуміло, що опанувати іноземну мову лише за допомогою багаторазового повторення граматичних конструкцій та словосполучень неможливо. Це тому, що людина, навіть та, яка має найкращу пам'ять, не запам'ятає з першого разу почуте, а якщо зможе, то це буде працювати короткочасна пам'ять.

В новій українській школі на зміну зубрінню граматики і хоровому повторенню фраз приходять інші завдання: навчитися вільно володіти іноземною мовою. Пріоритетним методом навчання стає комунікативний метод, тобто успішне донесення думки до співрозмовника, життєве спілкування. Цікаво, що цей метод вивчення іноземних мов використовувався ще у Древній Греції, Римі, Єгипті (у давні часи він називався «натуральний» – в його основі звуконаслідування та імітація). Сьогодні під час викладання іноземної мови в сучасній новій школі викладачі змушені синтезувати різні методи, шукати нові можливості підвищити ефективність навчання, використовують широкий спектр видів роботи та змінюють самі прийоми навчання.

Педагогу необхідно поєднувати все – компетенції, компетентності та сучасні методики та технології. Та дякувати технічному прогресу в нашому сьогоденні ми маємо безліч ресурсів і організацій, що надають допомогу в навчанні. Але ж можна зазначити, що їх так багато, що ми іноді губимось! Наприклад: є багато ресурсів, де здобувачі освіти мають можливість почути «натуральну» мову, але ж не треба забувати, як багато є діалектів, акцентів, слухаючи які, учні можуть розгубитися, як наслідок втратити зацікавленість в аудіюванні.

Хочу звернути вашу увагу на декілька передових сучасних методів навчання іноземних мов та обговорити «плюси» та «мінуси» їх використання.

На мою думку, на початковому етапі навчання (молодша та середня школа) досить ефективно діючим методом є метод повної фізичної реакції. Це навчання іноземної мови через використання фізичних рухів, як реакція на усні стимули, команди, інструкції. Особливо цей метод підходить для молодших школярів у вигляді виконання команд, рухливих ігор, жестикуляції, оскільки їм притаманне бажання рухатися, імітувати, грати.

Цей метод базується на тому факті, що навчання мовленню здійснюється через фізичну активність: рух за командою фіксує зв'язки в пам'яті, викликає сильні асоціації, таким чином пам'ять активізується за узгодження мови та дії. Але я є прихильником тих методистів, які вважають, що цей метод не може виступати як самостійний метод вивчення мови, тому що він спонукає до запам'ятовування слів (здебільшого дієслів: вони означають дії та рухи), але ж не має мотивації до говоріння.

Назва наступного методу «тихе навчання» говорить про суть методу: вчитель говорить як можна менше, а мова учнів займає більшість часу. Згадаємо, в радянській школі учні повторювали за вчителем, а якщо вчитель мовчить? Ця тиша сприяє розумовій діяльності, концентрації учнів на вирішенні задач та стимулює навчальну діяльність. Але ж зрозуміло, що метод «тихого навчання» працює за високого ступеня зацікавленості учнів, що не завжди реально в умовах загальноосвітньої школи. За наявності мотивації цей метод дає результати та активізує пізнавальну діяльність, допомагає учням робити власні висновки та формулювати правила. Я вважаю, що ефективність цього методу в тому, що здобувачі «вчать на своїх помилках», виконуючи завдання, виправляють один одного, роблять власні висновки та формулюють правила, які запам'ятовуються на довгий час (ці правила або формули не прочитані в книзі, а винайдені самостійно).

Широко використовуваний у сучасних європейських та американських школах метод Берліц, випадково знайдений у 1878 році, є актуальним в нашому сьогоденні. Суть цього методу – ніякого перекладу, мінімум граматики, вчитися мові завдяки розмовам на різні теми.

Навчання за допомогою метода Берліц базується на наступних принципах:

- наголос у навчанні робиться на усну мову;
- мова викладача не перекладається;
- викладач є носієм мови, яка вивчається.

У моделі заняття за цією методикою більша частина часу відводиться розмовній мові, відбувається повне занурення в іноземну мову. Ця методика, «запозичена» в західних європейських школах, широко використовується і в Україні (British Council School, EuropeanWaySchool). Поспілкувавшись з учнями, які вивчають мову в цих школах, я зробила такі висновки: вони володіють мовою на певному рівні (відповідно до віку та класу) за певною тематикою, але часто вони не розуміють склад речень, синтаксис, граматику. Тому я вважаю, що недостатньо тільки комуні-

кативних завдань для вивчення мови. Безумовно, в старшому віці треба приділяти максимум уваги спілкуванню мовою, але ж я впевнена, щоб спілкуватися, потрібно спочатку мати базові знання мови: основні граматичні конструкції, склад речення та ці знання опрацювати на практиці. Та перевага цього методу в тому, що учень стає активним учасником мовного процесу, а вчитель виступає помічником. Навчальний матеріал вибирається вчителем з життєвих мовних ситуацій, спрямованих на стимулювання учнів до активного говоріння.

На підставі аналізу деяких методів навчання та власного досвіду, я хочу представити свої роздуми з питання «Чи треба вчити якісь правила фонетики або граматики під час вивчення іноземної мови?» і сподіваюсь, що вони стануть і для вас у пригоді.

Всім давно відомо, що будь-яка мова складається з трьох базових частин: фонетика, граматики, лексики. Почнемо з фонетики! По-перше, ми повинні навчати здобувачів освіти читанню! В минулі часи ми починали з вивчення правил читання, відпрацьовували їх у фонетичних вправах і за аналогією читали за правилами незнайомої лексики. І цей метод був дієвим!

Свого часу, будучи учасником конференції міні-EdCamp «Прогресивні зміни в початковій школі» (11.02.17 в м. Київ Ліко-школа), відвідала тренінг «First steps in Reading», який проводив Роберт Хартіган (Лімерік, Ірландія). Перше питання, яке ми почули від Роберта: «Ви вчите дітей правилам читання?» На мій превеликий подив, тільки моя відповідь була позитивною. Річ в тому, що більшість присутніх викладачів були молодого віку та навчалися в сучасних освітніх закладах за новими методиками. І вони, як і наш тренер, вважають, що навчання читанню повинно відбуватися за допомогою імітації та аналогії. Та, на мою думку, не буде зайвим пояснювати дітям правила читання, а потім відпрацьовувати їх в читанні, використовуючи аналогію та враховуючи той факт, що найкраща пам'ять – зорова. Головним аргументом Роберта щодо недоречності навчання правил читання було те, що в англійській мові є багато слів – виключень із правил. Але ж слів-виключень набагато менше, ніж слів, які читаються за правилами.

Також я вважаю, що правила читання сприя-

ють розвитку спелінгу. Мені здається, в сучасній українській школі недостатньо приділяють уваги спелінгу слів, акцент робиться на розвиток усної мови та висловлюванні своїх думок. Але ж як ці думки розгорнути на папері, якщо дитина не знає як правильно писати слова. Я впевнена, що треба одночасно розвивати як усну, так і письмову мову!

Успішне володіння іноземною мовою відбудеться тільки в тому випадку, коли навчальний процес організувати так, щоб здобувачі освіти гармонійно комбінували знання граматики та лексики іноземної мови. Граматика є найважливішою частиною всіх видів мовленнєвої діяльності! Я впевнена, навіть ідеальне знання граматики не дає повноцінного знання мови, але знання мови обов'язково включає в себе знання граматики. Зараз звернемо свою увагу на утворення та використання граматичних конструкцій та вивчення граматики та синтаксису в цілому.

Що ми мали в радянській школі? По-перше, граматичні таблиці, по-друге, вивчали правила граматики та синтаксису, потім відпрацьовували їх у навчальних вправах.

Сучасні методи навчання мови пропонують переважно навчання граматики англійської мови в більш старшому віці. За методикою здобувачі молодшого віку сприймають речення на слух, використовують граматичні конструкції в інших прикладах, і далі за аналогією будують подібні речення. Але ж слухова пам'ять не така міцна, як зорова: всі знають прислів'я: «Краще один раз побачити, ніж сто почути!»

Спираючись на свої дослідження, хочу наголосити, що діти дійсно сприймають інформацію ліпше візуально, тому привабливо оформлені інформаційні граматичні таблиці, я вважаю,

сприяють утворенню граматично правильних конструкцій. Людина набагато легше та швидше запам'ятовує інформацію, яка має логічну структуру, а така структура притаманна таблицям. Також дуже часто в таблиці подається граматичний матеріал на основі порівняння, і таким чином цей контраст забезпечує ще більшу увагу.

І знову постає питання: «Доречно буде пояснювати правила граматики англійської мови чи ні?». Моя відповідь – ТАК! Я вважаю, правила треба вивчати, включаючи логічне мислення, потім відпрацьовувати в правах. Незгодним з цією думкою я хочу нагадати, що вивчаючи рідну мову в межах середньої школи, діти вивчають як правила граматики, так і синтаксису!

Стосовно використання граматики рідної мови як бази для вивчення граматики іноземної мови (як це траплялось в радянській школі) маю таку думку: викладач мови повинен сам вирішувати, де це доречно, а в деяких випадках можна тільки ускладнити засвоєння матеріалу. Всі розуміють, що іноземна мова має інші закони граматики, фонетики та синтаксису, ніж своя рідна мова.

Грамматичні явища мають гармонійно поєднуватися з лексичними, під час навчання правильній побудові та структурі речення потрібно брати до уваги зміст речень та їх тематику. Для кращого сприйняття граматичного матеріалу лексика, яку використовують для опрацювання граматичного матеріалу, має бути цікавою для дитини. Найбільшою перевагою викладання англійської мови в сучасній українській школі є використання різноманіття лексики. Це важливо, коли здобувачі освіти опрацьовують граматичні конструкції, використовуючи різноманітні лексичні одиниці, які є основою навчання лексичного матеріалу. В англійській мові лексична одиниця може бути не тільки словом, але і словосполученням, і навіть цілим реченням, і це викликає значні труднощі під час вивчення лексичного матеріалу. Тому я вважаю доречним вивчати та опрацьовувати «Topics». При цьому треба наголосити на використанні численних прислівників англійської мови (в українській мові їх набагато менше, тому що іменники, на відміну від англійської, зв'язуються в українській мові відмінками).

Також хочу нагадати, що лексичний мінімум є двох видів: активний лексичний мінімум (лексичний матеріал, яким учні користуються для вираження думок в усній та письмовій формі) та пасивний лексичний мінімум (лексика, яку учні мають розуміти під час сприймання чужих думок (під час аудіювання).

Як же збагачувати свій лексичний мінімум?

Всі знають, що людина має три типи пам'яті: короточасну, оперативну та довготривалу (кожний вид має свої переваги та недоліки), але всі вони разом дозволяють зберігати велику кількість інформації довгий час. Зрозуміло, що найбільш корисною для вільного володіння мовою є довготривала пам'ять. На мою думку, перехід інформації в довготривалу пам'ять забезпечує повторення, тому найкраще лексика запам'ятовується в контексті (знову доречні «Topics»). Найпоширеніший вид повторення – це відтворення (багаторазовий виклик лексичних одиниць в пам'яті та використання в реченнях). Що частіше використовується слово в мові, то більше шансів на ефективну роботу довготривалої пам'яті (наприклад, використання слів для завершення речення або використання синонімів). Ці методи збагачення лексики властиві старій школі, але ж вони є основним джерелом накопичування активного лексичного мінімуму.

Комунікативний метод вивчення англійської мови, який більш властивий новій українській школі, передбачає такі методи накопичування лексики, як:

1. Персоналізація. На мою думку, цей метод активно стимулює перехід нової лексики до довготривалої пам'яті, тому що учні тренують цю слова у власному контексті, спираючись на свій досвід та на прикладах, які їм близькі, зрозумілі та цікаві.

2. Візуалізація. Наочність створює дуже міцний асоціативний зв'язок. Також давно відомо, що найшвидша, але не дуже міцна, це зорова пам'ять. В сучасних умовах навчання успішно використовуються різноманітні презентації, які надають можливість ефективно візуалізувати лексику, таким чином формувати власні асоціації.

3. Емоційне збудження. Спираючись на власний досвід, можу запевнити, що якщо певна лексична одиниця викликає сильний емоційний відгук, то вона практично назавжди закріплюється в довготривалій пам'яті. Власні емоції учня наперед зв'язані з персоналізацією. Зрозуміло, що увагу здобувача можливо повернути тільки тим, що є невід'ємною часткою його особистого оточення.

Кількість та якість засвоєння лексичних одиниць залежить від форм презентації лексики. Так, в радянській школі здебільшого використовували «переклад» – це найкоротший шлях до значення, але ж за умови достатньо точного збігу в обох мовах. Ця форма подачі лексичних одиниць найбільш підходить до випадкової лексики, що може з'явитися упродовж заняття.

Та я вважаю такий метод подачі створює низьку мотивацію до запам'ятовування через надмірну легкість. Також широко використовувались візуальні засоби презентації (демонстрація реальних предметів, малюнків, дій або жестів), що надавало учням можливість ефективно візуалізувати лексику за рахунок реальних предметів, малюнків, і це дійсно ефективно на початковому етапі навчання.

Сьогодні НУШ пропонує численні вербальні засоби презентації (дефініції та ситуації), які застосовуються для контекстуалізації нової лексики:

- презентація декількох речень-зразків;
- презентація через омоніми, антоніми або супідрядні терміни;
- презентація повного визначення.

Особливу увагу хочу приділити такому засобу вивчення лексичних одиниць на заняттях, як лексичні ігри. На мою думку, лексичні ігри мають багато переваг: по-перше, вони активізують мовно-розумову діяльність здобувачів освіти, по-друге, тренують вживання лексики, а найголовніше, розвивають мовну реакцію.

Хочу відзначити, що презентація лексики залежить від рівня навченості здобувачів, складності лексики, що подається, можливості пояснити або продемонструвати значення. Кількість нових слів не повинна бути зовеликою, а рішення, в якій послідовності презентувати лексику, вирішує викладач.

ВИСНОВКИ.

Виходячи зі сказаного вище, хочу зазначити, що я затятий прихильник методу "Presentation-Practice-Production" ((Представлення–Практика–Продуктування). Цей підхід до викладання мови передбачає представлення нової лексики чи граматичного матеріалу, потім ми практикуємо їх вживання в мові та останній етап – вільне використання вивченого в мові. Я вважаю такий

метод є вдалою комбінацією переваг методів викладання іноземної мови в минулій та сучасній українській школі.

Ще хочу звернути увагу на питання, яке, на мою думку, має великий вплив на якість володіння іноземною мовою: «В якому віці або класі треба починати навчання та якою має бути наповнюваність мовних груп?»

Згадаємо, як ці питання вирішувалися в минулому. Навчання іноземної мови будувалося так, щоб школяр, набуваючи якісь початкові уміння і навички, відразу їх і втрачав, тому що в тиждень було лише два заняття та наповненість класів була величезною (більш ніж 30 осіб, хоча класи ділилися на групи по 15 осіб), але багаточисельність цих «мовних груп» зовсім не сприяла засвоєнню матеріалу. Хочу наголосити, що «мовна група» – це 5–8 осіб, які спілкуються з викладачем не менше чотирьох разів на тиждень. Та я розумію, наскільки складно «втїлити таку мрію всіх викладачів іноземних мов». Сподіваємось, що наші мрії в недалекому майбутньому здійсняться і це дасть позитивні результати.

І головне, спираючись на особистий досвід, враховуючи фізичний та психологічний розвиток дітей, я впевнена в тому, що іноземну мову, як обов'язковий шкільний предмет, треба вводити з 3 класу навчання, коли дитина спочатку повинна соціалізуватися в колективі, адаптуватися до процесу навчання, зрозуміти основи своєї рідної мови! В дошкільному віці та в молодшій школі має місце вивчення найпростішої лексики за допомогою гри, вивчення віршиків, співання пісень за бажанням дитини.

Дякую за увагу! Впевнена, що всі шкільні учителі, викладачі закладів вищої освіти України та наукові працівники, шукаючи нові методи та способи навчання та виховання, роблять величезний внесок в майбутні покоління і в розвиток нашої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Компаративний аналіз традиційних та інноваційних тенденцій викладання англійської мови у ВНЗ. Професіоналізм педагога : теоретичні й методичні аспекти / Бескорса О. – Вип. 7. – Слов'янськ, 2018. – 171с.
2. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах / Л. С. Панова, І. Б. Андрійко, С. В. Тезікова . – Київ : ВЦ «Академія», 2010. – 328 с.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – Київ : Ленвіт, 2013. – 590 с.
4. The Practice of English Language Teaching./Harmer J. New York : Longman, 2001.– 370 p.
5. English grammar in use/Raymond Murphy. CambridgeUniversity Press, 2019, -396p.
6. English Grammar in tables/ Англійська граматики в таблицях/ Кузнецова О.- Арій, 2018. – 299 с.
7. Ділова гра як інноваційний метод педагогічної діяльності. Педагогічна майстерня / Пищик О., 2013. – № 6.

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ДО БЕЗПЕРЕРВНОЇ (ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ)) ПРАКТИКИ

Сергій Ткаченко,
голова комісії викладачів фізичного виховання
Олександрійського педагогічного фахового коледжу
імені В.О. Сухомлинського

Анотація. В системі професійної підготовки спеціалістів з фізичної культури важливе значення має педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти. Вона є складовою частиною освітнього процесу та одним з важливих етапів професійної підготовки вчителів фізичної культури.

Abstract: Pedagogical practice in general secondary education institutions is of great importance in the system of professional training of physical education specialists. It is an integral part of the educational process and one of the important stages of professional training of physical education teachers.

Програма практики студентів в закладах загальної середньої освіти дає можливість ознайомитися з різними видами робіт вчителів фізичної культури – навчальною, виховною, методичною та позакласною діяльністю.

Згідно з навчальними планами та освітньо-професійними програмами спеціальності 017 Фізична культура і спорт, педагогічна практика в закладах фахової передвищої освіти включає такі види роботи:

- ✓ практика з позакласної виховної роботи;
- ✓ пробні уроки та заняття в школі;
- ✓ переддипломна (педагогічна) практика.

Останній вид практики, який є підсумком усієї підготовки студентів та викладачів спортивно-педагогічних дисциплін, проводиться у 8-му семестрі і триває чотири тижні.

Практика забезпечує тісний зв'язок теоретичного навчання з самостійною роботою студента, надає йому досвід організації та прове-

дення освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, що сприяє прискоренню професійної адаптації майбутнього спеціаліста до трудової діяльності в якості вчителя фізичної культури.

Враховуючи вивчення позитивного досвіду роботи викладачів циклової комісії фізичного виховання коледжу, а також співпрацю з колегами з інших ко-

леджів і вчителів базових шкіл, можемо сформулювати основні завдання, які повинні виконуватися під час проходження переддипломної (педагогічної) практики:

1. Розширення та перевірка знань, умінь і навичок студентів у процесі навчання в коледжі;
2. Виховання у студентів постійного інтересу до професії вчителя фізичної культури, потреби у професійній самоосвіті, формування творчого підходу до педагогічної діяльності.
3. Виховання та розвиток умінь і навичок

Ні про що не турбуватись, ні за чим не турбуватись – значить, не жити, а бути мертвим, адже турбота – рух душі, а життя – це рух.

Григорій Сковорода

професійної діяльності, а також загальнолюдських моральних цінностей.

4. Набуття досвіду організаційної роботи для належного проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів.

Студент повинен знати:

1. Основні положення про роль і місце фізичної культури та спорту в системі загальної шкільної освіти.

2. Основні напрями конкретизації завдань у фізичному вихованні.

3. Засоби фізичного виховання та механізм утворення рухових навичок.

4. Методику фізичного виховання школярів.

5. Основи методики вдосконалення фізичних якостей.

6. Зміст та завдання урочних, позакласних, позашкільних форм фізичного виховання.

7. Планування і контроль роботи з фізичного виховання школярів.

8. Просвітницьку діяльність у системі фізичного виховання школярів.

Студент повинен вміти:

1. Адекватно використовувати головні теоретико-методичні положення планування та реалізації процесу фізичного виховання.

2. Під час вирішення завдань процесу навчання методично грамотно добирати і застосовувати методи та засоби, дотримуватися принципів фізичного виховання.

3. Володіти методикою розвитку фізичних якостей людини відповідно до вікових, статевих та індивідуальних можливостей.

4. Здійснювати контроль за рівнем фізичної підготовленості та за функціональним станом учнів.

5. Організовувати і проводити різноманітні заходи фізичного виховання.

Для вирішення успішного виконання цих завдань, набуття студентами теоретичних знань і практичних умінь, викладачі дисциплін, що формують фахові компетентності, використовують різноманітні форми і методи роботи, зокрема й інноваційні.

Серед них можемо виділити такі:

- детально опрацьовуємо зі студентами зміст навчальних програм з фізичної культури для 1–4 та 5–9 класів;

- пропонуємо студентам ознайомитись з позитивним досвідом роботи вчителів-практиків щодо організації фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти, зокрема роботи у НУШ;

- надаємо студентам зразки необхідної документації для проходження переддипломної практики;

- надаємо посилання на відео проведених уроків з учнями 1–4 та 5–9 класів, відео спортивних свят і змагань;

- посилання на електронні посібники та підручники зі спортивно-педагогічних дисциплін у відкритому доступі;

- інструкції, зразки оформлення звітної документації;

- зразки конспектів уроків та методичні рекомендації щодо їх написання;

- на практичних заняттях зі спортивно-педагогічних дисциплін значну увагу приділяємо професійній спрямованості.

Висновок: основним завданням викладачів коледжу є підготовка якісного вчителя фізичної культури, який відразу після закінчення навчання може працювати в сучасному закладі загальної середньої освіти і виконувати завдання, які стоять перед освітянською спільнотою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воробйов М.І., Круцевич Т.Ю. Практика в системі фізкультурної освіти. – Київ : Олімпійська література, 2006 – 192 с.

2. Герцик М.С., Вацеба О.М. Вступ до спеціальностей галузі. – Львів : Українські технології, 2012. – 232 с.

3. Круцевич Т.Ю. Теорія і методика фізичного виховання : підручник. – Київ : Олімпійська література, 2018. – 391с.

РОЛЬ ТА МІСЦЕ КУРСУ “КУЛЬТУРА БЕЗПЕКИ” У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Віталій Карашук,
викладач Вищого професійного училища
Львівського державного університету
безпеки життєдіяльності (м. Вінниця)

Анотація. У статті аргументовано роль та місце курсу “Культура безпеки” у закладах фахової передвищої та вищої освіти. Окреслено напрями, пов’язані з процесом вивчення курсу з урахуванням того, що культура безпеки охоплює всі сфери життя людини. Зазначено, що специфіка викладання курсу «Культура безпеки» відрізняється від викладання нормативного (обов’язкового) курсу “Безпека життєдіяльності”. Наведено методіку оцінки вхідних та вихідних рівнів сформованості культури безпеки, базові принципи її формування на шляху вивчення. Запропоновано орієнтовний план та тематику вивчення курсу “Культура безпеки” із досвіду Вищого професійного училища Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (м. Вінниця).

Abstract: The article argues the role and place of the "Safety Culture" course in institutions of vocational pre-higher and higher education. The directions related to the process of studying the course are outlined, taking into account the fact that the culture of safety covers all spheres of human life. It is noted that the specifics of teaching the "Culture of Safety" course differ from the teaching of the normative (mandatory) course "Life Safety". The method of assessment of the input and output levels of safety culture formation, the basic principles of its formation on the way of study are given. An approximate plan and subject of study of the "Safety Culture" course based on the experience of the Higher Professional School of the Lviv State University of Life Safety (Vinnytsia) is proposed.

Американський професор економіки Чарльз Джонс сказав: "Культура безпеки подібна до релігії – або ти віриш у неї і дотримуєшся завжди, або ні. Між цим нічого немає (третього не дано)". Поняття “культура безпеки” досить молоде, воно вперше з’явилося в процесі аналізу причин і наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (26.04.1986). В той час Міжнародним агентством з атомної енергії (МАГАТЕ) було визнано, що саме відсутність культури безпеки працівників стала однією з причин страшної трагедії планетарного характеру.

Після МАГАТЕ концепцію культури безпеки підтримали такі організації, як: Міжнародна організація праці, Міжнародна організація цивільної авіації, Всесвітня організація охорони здоров’я (ВООЗ), Всесвітня організація трубо-

провідного транспорту, Міжнародна асоціація з радіаційного захисту та інші авторитетні міжнародні інституції. Так, поступово цей термін почали розповсюджувати на всі сфери людської діяльності та застосовувати як до окремої людини, так і до суспільства в цілому. Нині культура безпеки визначається як робоче середовище, в якому етика безпеки дозволяє сфокусувати поведінку колективу і всіх його членів на запобіганні аварій шляхом критичної самооцінки, активної ідентифікації управлінських і технічних проблем, а також належного, вчасного і ефективного вирішення проблем до їх перетворення на кризи.

До факту, співробітники Національного інституту стратегічних досліджень проблеми впровадження культури безпеки в Україні Д.С. Бірюков,

О.О. Мартюшева, Ю.М. Скалецький, Л.Д. Яценко наголошують, що низький рівень культури безпеки є основною причиною нещасних випадків у побуті, на роботі під час виконання професійних обов'язків, екологічних проблем тощо [1]. В цій же доповіді МОН України було рекомендовано запровадити навчальний модуль з культури безпеки в курсі “Основи безпеки життєдіяльності”, який взяли за основу інші заклади освіти усіх рівнів і врахували у навчальну дисципліну “Безпека життєдіяльності”.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні “Безпека життєдіяльності” – нормативна (обов'язкова) дисципліна для здобувачів освіти фахових передвищих та вищих закладів освіти, що включена в освітньо-професійні програми (ОПП) підготовки фахівців будь-якої спеціальності та напряму спеціалізації [2]. Проте зміст цієї дисципліни недостатньо формує в здобувачів освіти ціннісні та моральні орієнтації на відповідному рівні розвитку творчих сил і здібностей до профілактики ризиків, попередження та зменшення шкоди, заподіяваної небезпечними факторами професійної діяльності; здатність особисто та суспільству в цілому володіти культурою мислення, навичками до узагальнення, аналізу і синтезу в професійній діяльності за певним напрямом. Мова йде про більш глибоке формування в здобувачів освіти базової культури безпеки професійної діяльності, тому є доцільним введення додаткового інтегрованого курсу “Культура безпеки”.

Така ж змістовна ідея прослідковується у Методичних рекомендаціях щодо розроблення стандартів фахової передвищої та вищої освіти, затверджених наказами МОН України від 13.07.2020 р. № 918 та 21.12.2017 р. № 1648 відповідно [3]. Проєкт загальних та спеціальних компетентностей ЄС TUNING підтверджує доцільність введення цього курсу [4].

У плануванні змісту вивчення курсу “Культура безпеки” слід передбачити досягнення високого рівня компетентностей для швидкої ідентифікації рівнів небезпек, вміння оперативно аналізувати причинно-наслідкові зв'язки та приймати оптимальні рішення в умовах загрози або виникнення надзвичайних ситуацій природного, техногенного, соціально-політичного, воєнного характеру з метою запобігання та зменшення можливих їх наслідків.

Вивчення дисципліни має базуватися на наступних принципах:

- безпеки мислення, яке формує внутрішню критичну позицію, що виключає благодушність і передбачає прагнення до досконалості, роз-

виток почуття персональної відповідальності у питаннях безпеки;

- особистого усвідомлення кожним працівником важливості та значущості забезпечення безпеки;

- знань та компетентностей, що забезпечуються через підготовку і неухильне виконання посадових інструкцій та самопідготовку персоналу;

- прихильності до пріоритетів безпеки вищого керівництва організації і всебічна її демонстрація персоналу;

- формування відповідної внутрішньої позиції окремих осіб через мотивацію, методи керівництва, постановку цілей і створення системи заохочень і покарань;

- високого рівня знань і компетентності керівників, що забезпечують підготовку персоналу і реалізацію заходів безпеки;

- відповідальності за індивідуальну діяльність шляхом визначення та опису відповідних посадових обов'язків;

- регулярності проведення нагляду, контролю та аудиту стану систем, безпеки підприємства і підготовки персоналу; готовності належним чином реагувати на критичну позицію окремих осіб.

У ході вивчення курсу можна провести вхідне і вихідне оцінювання рівня сформованості культури безпеки до і після та порівняти результати. Умовно виділимо три рівні:

1) низький рівень характеризується двома протилежними тенденціями у поведінці особистості. Перша – це формування особистості, яка схильна до саморуйнування і у якій відсутня мотивація до безпечного поведіння. В неї спостерігається готовність до створення небезпечних ситуацій або неусвідомлене тяжіння до шкідливих наслідків, до жертвності, мучеництва тощо. Тобто такий здобувач освіти схильний до невиправданого підвищеного ризику, веде, як правило, нездоровий спосіб життя, сам створює небезпечні ситуації. Друга – формування перебільшеного прагнення до безпеки. Тобто здобувач освіти намагається цілком контролювати поточні події з метою повністю виключити ризик потрапляння в небезпечні ситуації. Спостерігається надто висока обережність і завбачливість і, як результат, це переростає в прояви боязкості та нерішучості. Невпевнена, боязка, зайво завбачлива поведінка формується під впливом боязко-тривожних старших, які не стільки виховують прагнення до безпеки, скільки залякують можливими, зазвичай перебільшеними, небезпеками;

2) достатній рівень характеризується прагненням здобувачів освіти до забезпечення своєї особистої безпеки, безпеки оточуючих, колег, друзів тощо. Особистість налаштована на повноцінне життя, не позбавлене елементів ризику, при цьому усвідомлено ставить перед собою цілі, реалізація яких допомагає ефективно передбачати, попереджати, долати небезпечні ситуації;

3) високий рівень сформованості культури безпеки характеризується умінням особистості підвищувати мотивацію до раціонального подолання можливих небезпек, формувати культуру безпеки в інших людей під впливом виховання,

заснованого на поступовому розширенні зон самостійності та відповідальності інших.

Для досягнення поставлених цілей формування культури безпеки крізь призму загальних та спеціальних компетентностей пропонуємо наступний орієнтовний тематичний план (із досвіду Вищого професійного училища Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (м. Вінниця)) для закладів фахової передвищої та вищої освіти. Курс “Культура безпеки” розрахований на 1,5 кредитів ЄКТС, що відповідає Методичним рекомендаціям у сфері фахової передвищої освіти.

Табл. 1. Орієнтовний тематичний план курсу “Культура безпеки”

№ теми	Орієнтовна назва теми	Орієнтовна кількість годин *
1	Теоретичні та психолого-фізіологічні основи культури безпеки	10
2	Культура безпеки у законах та підзаконних актах	4
3	Ризик як основна оцінка безпеки/небезпеки. Ризик-орієнтований підхід	10
4	Культура безпеки населення та особового складу в умовах надзвичайних ситуацій	10
5	Формування культури безпеки професійної діяльності	9
Підсумково-аналітичне заняття		2
Всього годин/кредитів ЄКТС		45/1,5

* Примітка: кількість та розподіл годин може бути змінено відповідно до особливостей ОПП підготовки фахівців за усіма спеціальностями (спеціалізаціями).

Наведемо особливості розкриття змісту вказаних тем та поетапність їх вивчення. В темі 1 пропонуємо розкрити поняття “культура”, “безпека”, “небезпека”, “культура безпеки”. Окреслюємо предмет, зміст та завдання вивчення дисципліни. Наводимо історичну довідку виникнення поняття “культура безпеки” та її роль у суспільстві. Формуємо підходи до визначення сутності культури безпеки, їх складових. Формуємо загальні засади культури безпеки: аксіоми, закони, положення та ознаки культури безпеки. Обґрунтовуємо принципи формування культури безпеки крізь призму компетентностей. Наводимо індикатори та функції культури безпеки,

стадії розвитку культури безпеки та практичні підходи них.

В цій же темі робимо інтеграцію психології з культурою безпеки як поведінкової лінії людини. Сюди включаємо психо-фізіологічні основи щодо формування культури безпеки людини: пам'ять, емоції, настрій, стрес, темперамент; природа людських помилок та їх аналіз; основні потреби в безпеці, соціалізація культури безпеки, самооцінка як елемент культури безпеки, зовнішні оцінки особистості та їх вплив на психо-фізіологічні стани людини.

В темі 2 пропонуємо підвищити рівень культури безпеки шляхом опрацювання державних,

галузевих та міжгалузевих нормативних актів про культуру безпеки як детермінанта, що реалізує захисну функцію людства та формує фундаментальний принцип управління безпекою. Для реалізації використовуємо Конституцію України, Кодекс цивільного захисту, Кодекс законів про працю та інших. Наводимо статистику культури безпеки в системі майбутньої професії (фаху): переваги та недоліки. Порівнюємо правила та настанови України з міжнародними з питань культури безпеки. Окреслюємо перспективи розвитку культури безпеки в Україні та світі. Наводимо ієрархічні матриці управління культурою безпеки.

При вивченні теми 3 розширюємо поняття про “ризик” та його характеристики, класифікуємо їх. Наводимо методи оцінювання ризиків. Вказуємо на допустимий рівень ризику та його роль. Визначаємо можливі ризики професійної діяльності та шляхи їх передбачення. Розкриваємо сутність та значення “ризик-орієнтованого підходу”. Наголошуємо на кількісний аналіз ризиків та моделювання небезпек. Визначаємо людський чинник при моделюванні небезпек. Наводимо суть кількісної оцінки ризиків та небезпек. Аргументуємо значення ризик-орієнтованого підходу в системі професійної діяльності та контролю небезпечних факторів виробництва (середовища, технологій).

В темі 4 розглядаємо стан рівня культури безпеки населення та персоналу (особового складу) у надзвичайних ситуаціях. Вказуємо на значення правил та норм у забезпеченні безпеки населення. Визначаємо шляхи підвищення рівня культури безпеки населення (персоналу). Формуємо загальну культуру реагування на оповіщення про загрозу. Нагадуємо про види оповіщень та дії населення. Повторюємо правила безпечної поведінки населення (персоналу) в надзвичайних ситуаціях: загроза ураження стрілецькою зброєю, загроза бойових дій, вибухи, повітряна небезпека, загроза масових заворушень тощо. Наводимо алгоритм дій населення (персоналу) під час проведення еваку-

ації з небезпечного району. Ознайомлюємо здобувачів освіти із поняттям “екстрена валіза”, її складом та роллю. Формуємо мораль поведінки, ієрархію рівнів культури безпеки (поведінки) працівників на підприємстві.

Тема 5 посідає головну роль у вивченні курсу “Культура безпеки”. В ній розкриваємо (інтегруємо) сутність і структуру культури безпеки професійної діяльності. Формуємо педагогічні умови формування для лідерів (керівників, завідувачів, начальників тощо). Визначаємо цілі, зміст, форми та методи формування культури безпеки професійної діяльності. Вказуємо на роль проведення просвітницької діяльності, профілактичної роботи серед персоналу тощо. Практикуємо тренінги, інструктажі, спеціальні об’єктові навчання з метою формування культури безпеки майбутніх фахівців за усіма спеціальностями (спеціалізаціями).

Відзначимо, що наведений перелік тем не є сталим і він може бути доповнений профільним спрямуванням. Таким чином на виході будемо мати належний рівень формування культури безпеки майбутнього фахівця [5].

Висновки. Культура безпеки – явище соціальне, яке втілюється в різні аспекти життєдіяльності суспільства. Основною умовою її формування є навчання особистості, яка здатна уникати небезпек крізь призму біологічних, соціально-економічних, психо-фізіологічних, ціннісно-мотиваційних орієнтирів та професійних компетентностей. На шляху уникання небезпек майбутній фахівець має проходити шлях від пізнання й ідентифікації небезпек до критичного їх осмислення. Таким чином формування у молоді свідомого та відповідального ставлення до питань особистої та колективної безпеки, набуття вмінь щодо виявлення та оцінювання потенційних ризиків небезпеки, шляхів попередження та захисту, оперативного реагування та ліквідації наслідків прояву небезпек сприятиме кардинальним змінам щодо впровадження норм соціальних стандартів життя та безпеки в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Скалецький Ю. М. Проблеми впровадження культури безпеки в Україні / Ю. М. Скалецький, Д. С. Бірюков, О. О. Мартюшева, Л. Д. Яценко. – Київ : НІСД, 2012. – 17 с.
2. Лист МОН України 12.04.2011 N 1.4/18-1007 “Про типові програми навчальних дисциплін “Безпека життєдіяльності”, “Цивільний захист”.
3. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів фахової передвищої освіти, затверджені наказом МОН України від 13.07.2020 р. № 918 та Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом МОН України від 21.12.2017 р. № 1648 (зі змінами).
4. Матеріали Проєкту загальних та спеціальних компетентностей ЄС TUNING, режим доступу: <http://tuning.unideusto.org/tuningeu>.
5. Культура безпеки [Електронний ресурс] : підручник для студ. техн. вузів / В. В. Бегун, С. В. Широков, С. В. Бегун [та ін.] ; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, НТУУ «КПІ». – Вид. 2-е, доп. – Електронні текстові дані. – Київ, 2012.

МОТИВАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ – ШЛЯХ ДО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

Тетяна Пастушак,
канд. філол. наук, викладач
КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний
коледж імені Маркіяна Шашкевича»

Анотація. У статті висвітлено суть формування мотивації самостійної роботи здобувачів освіти до фахового самовдосконалення. Розкрито важливість застосування креативних технологій під час формування мотивації навчання як однієї з головних умов реалізації освітньо-виховного процесу.

Abstract: The article highlights the essence of the formation of motivation for independent work of students for professional self-improvement. The importance of the use of creative technologies during the formation of learning motivation as one of the main conditions for the implementation of the educational process is revealed.

Освіта сьогодні розглядається не стільки як остаточно сформований результат, що дає людині певну стабільність на все життя, скільки як процес, що проходить крізь усе життя і який у зв'язку з цим відкриває перспективи до постійного самовдосконалення і саморозвитку.

На ринку освітніх послуг усе більш затребуваним стає емоційно стійкий, висококваліфікований фахівець, що має здатність до творчості, рефлексії своєї діяльності, готовий до безперервного самовдосконалення. Саме такий педагог матиме більше можливостей і перспектив на ринку праці. Нині від високого рівня професійної компетентності здобувачів освіти, позитивної мотивації до професійного самовдосконалення, міри опанування знань й умінь здійснення цього процесу залежить їх успішність в педагогічній діяльності, підвищення рівня виховання, навчання і розвитку покоління, що підростає.

Мотивація професійного самовдосконалення педагогічних працівників є предметом досліджень таких видатних вчених, як О.О.Бодальов, А.О. Деркач, О.Б. Орлов, В.О. Сластьонін, І.А.Васильєва, В.І. Бережнова, М. А. Костенко, Л. А. Бондаренко, Н. В. Кічук, Е. П.М. Якобсон, А. Маслоу та інших. Її розробкою займаються психологи та педагоги різних наукових шкіл, починаючи з біхевіоризму й до гуманістичної, особистісно орієнтованої педагогіки.

Сучасний фахівець має бути національно свідомою, демократичною людиною, якій при-

таманні висока моральна, правова, духовна, мовна, фізична, екологічна культура і трудова активність; дисциплінованість і організованість; ініціативність у повсякденній діяльності; підвищена вимогливість до себе; конкурентоспроможність; потреба у самовдосконаленні [1, с.13].

Самостійна робота здобувачів освіти є важливою організаційною формою освітнього процесу, що включає як позааудиторну, так і аудиторну діяльність: сприяє розвитку мислення, творчому підходу до питань, що вирішуються, самоорганізації й самоконтролю, що значно підвищує ефективність навчання.

Стимулювання самостійної роботи з боку викладача є рушійною силою освітнього процесу, сприяє самовдосконаленню здобувача освіти. Вона допомагає переносити набуті знання, вміння, навички як у нові ситуації навчання, так і в професійну діяльність, формуючи компетенції у студентів.

Задля набуття успіху організації самостійної роботи, вона має бути забезпечена мотивацією студентів до її виконання за допомогою відповідних чинників та використання різнорівневих завдань. Формування мотивації у студентів відбувається за допомогою чинників: генерації інтересу до предмета, прояву зв'язку зовнішньої та внутрішньої мотивації, формування відчутної залежності успіху від виконання завдань, знання результатів самостійної навчальної діяльності. До чинників, які найкраще формують мотивацію до

виконання самостійної роботи здобувачів освіти, відносять такі: відчуття успіху; інтерес до предмета; зовнішня та внутрішня мотивація [1, с.14].

До стимулів, що активізують самостійну роботу здобувачів освіти, можна віднести:

- стимули, що пов'язані зі розумінням цінності інформації для отримання навичок, необхідних для професії;
- стимули, що пов'язані з формуванням дослідницьких навичок, тобто тих, що відповідають за поєднання навчальної й дослідницької діяльності;
- стимули, що визначають відносини в студентській аудиторії, навички роботи у команді.

Самостійна робота – основа самовдосконалення здобувача освіти. Наведемо внутрішні чинники, що сприяють активізації самостійної роботи студентів. Серед них можна виділити наступні:

1. Корисність виконуваної роботи. Якщо студент знає, що результати його роботи будуть використані під час підготовки публікації чи будуть корисні для написання курсової чи дипломної роботи, то ставлення до виконання завдання змінюється і він зацікавлений виконати її добре.

2. Участь здобувачів освіти у творчій діяльності та у науково-дослідній роботі.

3. Важливим мотиваційним чинником є використання у навчанні активних методів, перш за все, ігрового тренінгу, в основі якого лежать інноваційні та організаційно-діяльні ігри.

4. Участь в олімпіадах з навчальних дисциплін, конкурсах науково-дослідних або прикладних робіт тощо.

5. Використання мотивуючих факторів контролю знань: накопичувальні оцінки, рейтинг. Ці чинники за умови конкурентного середовища можуть викликати прагнення до змагання як індивідуума в складі групи, так і бажання групи бути більш успішною на фоні всього освітнього закладу.

6. Заохочення здобувачів освіти за успіхи у навчанні та творчій діяльності та санкції за неналежне виконання завдання. За роботу, здану раніше терміну, можна проставляти підвищену оцінку, а в іншому випадку її знижувати.

7. Індивідуалізація завдань, що виконуються як в аудиторії, так і поза нею, постійне їх оновлення [2, с.78].

Конкретні мотиви виконання самостійної роботи здобувачів освіти з урахуванням рівня підготовки та інших факторів визначаються в процесі творчої діяльності викладача, тобто цілком залежать від його кваліфікації.

Провідну роль у організації самостійної роботи відіграють інформаційні технології, бо вони відкривають здобувачам освіти доступ до самоосвіти, нетрадиційного накопичення знань через джерела ІКТ, розширюють можливості для творчості, неординарного підходу до вирішення виробничих ситуацій – це не просто засоби на-

вчання, а й якісно нові технології в підготовці конкурентоспроможних фахівців, переході від початкового до вищого рівнів самостійності.

Окрім самостійного засвоєння знань, здобувачі освіти мають опанувати методи аналізу, синтезу, узагальнення інформації.

Раціональна організація самостійної роботи студентів із використанням інноваційних форм та ІКТ дозволяє не тільки інтенсифікувати якісне засвоєння навчального матеріалу, а й закладає основи подальшої постійної самоосвіти та самовдосконалення.

Комп'ютерні технології, увібравши в себе елементи різних методик (особистісно орієнтованого, розвивального, проектного навчання) надають кожному здобувачеві освіти, спираючись на його інтереси, здібності, особисті цінності й суб'єктивний досвід, можливість самореалізації в пізнавальній та інших видах діяльності, створюють комфортні умови для самовизначення особистості в інформаційному суспільстві.

Використання інформаційних технологій (застосування навчальних комп'ютерних ігрових програм, тестових комп'ютерних навчальних програм, комп'ютерна презентація, застосування творчих завдань на основі інформаційних технологій, мультимедійні технології) може відбутися різними способами, це залежить від низки факторів, найважливішими є такі: потреби конкретного заняття, рівень володіння різними програмами та наявність сертифікованих програм у системі освіти.

Найбільшої ефективності заняттю надає самостійний пошук. Різними способами треба залучати здобувачів освіти у процес самостійного здобуття знань, формувати в них навички планування такої роботи, її організації і самоконтролю. При цьому дуже важливо, щоб кожен бачив кінцеву мету своїх зусиль. Тоді він прагнутиме більше пізнати, глибше проникнути в сутність того, що вивчає.

Видатний знавець мистецтва поведінки з людьми Д.Карнегі стверджував, що на світі є тільки один спосіб спонукати людей щось зробити, і полягає він в тому, щоб змусити захотіти це зробити. А видатний американський філософ і педагог Д. Дьюї стверджував, що глибинне прагнення, притаманне людській природі, це «бажання бути значущим» [9].

Готовність до самопізнання, уміння організувати власну діяльність, формування настанови на самоосвітню діяльність протягом життя є підставами професійної самореалізації особистості [7, с.93]. Тому мотивація професійного саморозвитку має ґрунтуватися саме на досягненні цієї мети.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Оксана Костюк,
викладач Сторожинецького
лісового фахового коледжу

Анотація. Одним із головних завдань закладу фахової передвищої освіти є організація на високому рівні освітнього процесу, що забезпечує якість професійної підготовки фахівців.

Зрозуміло, що рівень освітньої діяльності значно залежить від застосування та поєднання різних форм та активних, інтерактивних, інноваційних технологій і методів навчання. Однак концептуальний підхід, науково-теоретичне підґрунтя визначальні для організації освітнього процесу, зокрема окреслення змісту, вибору методів, прийомів навчання, а також для застосування різноманітних стимулів залучення студентів до діяльності.

Abstract: One of the main tasks of the institution of professional preliminary higher education is the organization of the educational process at a high level, which ensures the quality of professional training of specialists.

It is clear that the level of educational activity depends significantly on the application and combination of various forms and active, interactive, innovative technologies and methods of learning. However, the conceptual approach, the scientific-theoretical background are decisive for the organization of the educational process, in particular, the outline of the content, the choice of methods, teaching techniques, as well as for the application of various incentives to engage students in activities.

Реформування освіти, нові виклики європейського суспільства, прийняття Закону України "Про фахову передвищу освіту" та запровадження нових освітніх програм спонукає до визначення та аналізу ролі та місця технікумів, коледжів у системі освіти.

Одним із головних завдань закладу фахової передвищої освіти є організація на високому рівні освітнього процесу, що забезпечує якість професійної підготовки фахівців. Зрозуміло, що рівень освітньої діяльності значно залежить від застосування та поєднання різних форм та активних, інтерактивних, інноваційних технологій і методів навчання. Однак концептуальний підхід, науково-теоретичне підґрунтя визначальні для організації освітнього процесу, зокрема, окреслення змісту, вибору методів, прийомів навчання, а також для застосування різноманітних стимулів залучення студентів до діяльності.

Закон вперше формулює поняття студентоорієнтованого навчання як сучасного підходу до організації освітнього процесу, що передбачає:

- стимулювання здобувачів фахової передвищої освіти до – виконання ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу;

- створення освітнього середовища, орієнтованого на – задоволення потреб та інтересів здобувачів фахової передвищої освіти, зокрема надання їм можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії;

- побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і – партнерства здобувачів фахової передвищої освіти та адміністрації, педагогічних (науково-педагогічних) та інших працівників закладу фахової передвищої освіти.

Головні принципи організації освітнього процесу на засадах студентоорієнтованого підходу в закладах фахової передвищої освіти:

- навчання як взаємодія викладача і студента;

- взаєморозуміння у стосунках між викладачем і студентами (наявність взаємної довіри, поваги, бажання працювати разом);

- опора на пізнавальну активність сту-

◆ усвідомлюють власні прогалини, досягнення й успіхи.

Законом про фахову передвищу освіту передбачено можливість здобуття фахової передвищої освіти на основі раніше здобутої базової (9 класів), профільної (11 класів) середньої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня кваліфікованого робітника, молодшого спеціаліста, фахової передвищої або вищої освіти. Загалом, це повністю відповідає теперішній практиці і дозволяє зберегти кращі здобутки останніх десятиліть, а також враховує нові виклики часу та потреби громадян у здобутті освіти.

дентів (вияв власних думок, пошук нових ідей, розв'язків, конструювання власного розуміння об'єктивних явищ і процесів, набуття нових умінь тощо);

- розширення автономії студента, надання права вибору.

Вагомою ознакою студентоорієнтованого навчання є формування особистості студента як суб'єкта освітнього процесу, який розуміє та усвідомлює мету як кінцевий результат навчально-пізнавальної діяльності, її зміст, власні поетапні дії, що він виконує у процесі, кінцеві досягнення.

Практичний досвід викладачів коледжу засвідчує, що більшість студентів зовсім не привчені до міркування над тим, що вони вивчають, які дії виконують та чому не здатні саморегулювати власну поведінку, а також самостійно вибрати й приймати рішення.

Студенти стають суб'єктами освітнього процесу, якщо вони:

- ◆ у процесі оволодіння науковою інформацією пізнають реальні об'єкти, ситуації, шукають й виробляють власне розуміння, бачення об'єктивної дійсності;

- ◆ цілеспрямовано організують й саморегулюють навчально-пізнавальну діяльність шляхом висловлення власних навчальних дій, їхньої відповідності поставленій меті, аналізу одержаних результатів;

- ◆ усвідомлюють залежність результатів навчально-пізнавальної й практичної діяльності від власних здібностей, прагнень, зусиль, а також свою роль у процесі діяльності, особисту відповідальність за її організацію;

- ◆ мають змогу діяти самостійно, висловлювати власні судження, приймати незалежні рішення;

- ◆ визначають своє ставлення до змісту, процесу діяльності, формують власну позицію й самооцінку;

Сьогодні фахових молодших бакалаврів, за даними порталу osvita.ua, готують 56 коледжів України.

Фахова передвища освіта спрямована на формування та розвиток освітньої кваліфікації, що підтверджує здатність особи до виконання типових спеціалізованих завдань у певній галузі професійної діяльності, пов'язаних з виконанням виробничих завдань підвищеної складності та здійсненням обмежених управлінських функцій, що характеризуються певною невизначеністю умов та потребують застосування положень і методів відповідної науки, і завершується здобуттям відповідної освітньої та професійної кваліфікації.

Перехід на дистанційне навчання, зумовлений пандемією, став неочікуваним та доволі серйозним випробуванням для всіх учасників освітнього процесу – освітян, студентів та їхніх батьків.

Після тимчасової розгубленості всім довелося прийняти цей виклик та швидко адаптуватись до нових реалій та питання розвитку дистанційної освіти набуло неабиякої актуальності.

У наш час інтернет-технологій багато аспектів нашого життя переноситься в мережу, прискорюючи тим самим темпи розвитку інформаційного суспільства і долаючи географічні бар'єри. Не стає виключенням і освіта. Зараз вже не обов'язково знаходитись поруч з викладачем. Достатньо великий час існує заочна форма навчання студентів, яка набула ще більшої актуальності, стала доступною для працюючих студентів. Інтернет-мережа дала змогу розширити

можливості, зробити заочне навчання справді повноцінним та всеохоплюючим.

Для забезпечення повноцінного освітнього процесу на відстані, окрім технічного інструментарію, викладачу необхідно володіти низкою професійних та особистих компетентностей, які дозволять зацікавити, організувати студентів на початковому етапі та втримати їхню увагу аж до завершального.

Формування професійної компетентності відбувається в процесі особливого виду діяльності студентів – навчально-виробничої. Внутрішніми стимулами та складовими діяльності виступають потреби, мотиви, інтереси, воля, емоції, переконання. До зовнішніх складових діяльності можна віднести мету, об'єкт, засоби. Усі складові існують як зв'язне ціле, діалектично пов'язані одне з одним.

З огляду на це, формування професійної компетентності майбутніх фахівців базується на взаємодії внутрішніх та зовнішніх факторів. До основних внутрішніх факторів дослідники відносять: мотиваційну, операційно-інформаційну, емоційну та вольову сфери особистості. До зовнішніх – підходи до формування змісту навчального матеріалу, реалізацію певних освітніх технологій та методів, засобів і форм навчання.

Таким чином, формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів залежить від того, наскільки ефективно організація освітнього процесу впливає на основні сфери особистості. В зв'язку з цим зростає роль викладача як організатора та координатора управління процесом формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

Використання компетентнісного підходу у закладах економічного спрямування, по суті, збігається з фундаментальними цілями освіти, які сформульовані в документах ЮНЕСКО, а саме навчити отримувати знання (вчити вчитися), працювати і заробляти (вчення для праці), жити (вчення для буття), жити разом (вчення для

спільного життя). У Конвенції ЮНЕСКО «Про технічну та професійну освіту» говориться, що «технічна та професійна освіта охоплює всі форми і рівні процесу освіти, включаючи, на додаток до загальних знань, вивчення техніки і дисциплін, що до неї відносяться, набуття практичних навичок, «ноу-хау», формування відносин і розуміння питань, що відносяться до професії в різних секторах економічного та соціального життя».

У Сторожинецькому лісовому фаховому коледжі при підготовці студентів за спеціальностями: 205 «Лісове господарство», 071 «Облік і оподаткування», 193 «Геодезія та землеустрій» значна увага приділяється практичному навчанню, що є важливою складовою освітнього процесу, його метою є закріплення та поглиблення знань, отриманих в процесі теоретичної підготовки та формування у студентів необхідних умінь й навичок з обраної спеціальності.

Сьогоднішній день ставить якісно нові вимоги до майбутніх фахівців, серед яких варто відзначити: знання законодавчої бази; володіння автоматизованими системами для більш ефективної роботи; володіння елементами аналізу для оцінки фінансового стану підприємства для прийняття правильних та ефективних управлінських рішень.

Використання новітніх інформаційних технологій під час підготовки фахівців-обліковців забезпечить виконання одночасно декілька функцій: візуалізацію навчального матеріалу, економію навчального часу, забезпечення доступності і якості знань, сприяння виробленню умінь і навичок, які дозволяють швидко і своєчасно контролювати процес навчання, тим самим зростає конкурентоспроможність випускників на ринку праці. При цьому інформаційно-технічні засоби навчання виступають невід'ємною складовою частиною освітнього процесу ЗВО і дозволяють чітко та оперативно вирішувати завдання підготовки висококваліфікованих фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика : монографія / за ред. Н. Ничкало. – Хмельницький : ТУП, 2002. – 334 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. // Урядовий кур'єр від 13.08.2014. – № 145.
3. Зязюн І. А. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць / І. А. Зязюн ; [редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін.]. – Київ ; Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2000. – 636 с.
4. Півень, О. А. Студентоорієнтоване навчання у закладах фахової передвищої освіти [Електронний ресурс] / О. А. Півень // Університетська наука - 2020 : тези доп. Міжнар. науково-техн. конф. (Маріуполь, 20–21 травня 2020 р.) : в 4 т. / ДВНЗ «ПДТУ». – Маріуполь, 2020. – Т. 4. – С. 60–61.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Валентина Акулова,
викладач ВСП «Краматорський фаховий коледж
Донецького національного університету
економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського»

Анотація. Інноваційні методи навчання в процесі викладання економічних дисциплін вважаються однією з педагогічних умов формування економічної компетентності.

Abstract: Innovative teaching methods in the process of teaching economic disciplines are considered one of the pedagogical conditions for the formation of economic competence.

Головною метою сучасної освіти є всебічний розвиток студентів як особистості, їх інтелектуальних, творчих здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей. Сьогодні існує необхідність у перегляді традиційних підходів і зміні стереотипів в економічній підготовці майбутніх фахівців, оскільки тільки спеціаліст із високим рівнем професіоналізму зможе бути конкурентоспроможним, здатним до активної роботи, глибокого аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, постійного професійного самовдосконалення. Конкурентоспроможні фахівці мають володіти професійними вміннями і навичками, що ґрунтуються на сучасних спеціальних знаннях певної галузі виробництва, та високим рівнем професійної компетентності, що ґрунтується на критичному мисленні та здатності застосовувати теоретичні надбання на практиці.

Розвиток основних компетентностей особистості вимагає відходу від традиційної накопичувальної спрямованості навчання і перенесення акценту на формування і розвиток у студентів здатності самостійно практично діяти, застосовувати індивідуальний позитивний досвід та досягнення у нестандартних, творчих, життєвих ситуаціях, тобто на формування фахових компетентностей, необхідних для життя в суспільстві. Компетентнісний підхід базується на розумінні динамічності знань, посиленні самостійності та активності студента, залученні в освітній процес його особистісної сфери. Наприклад, про-

ведення лекційних або семінарських занять з економічних дисциплін із використанням методу прес-конференції сприяє аргументації позиції студентів у випадку спірних питань, допомагає студентам навчитися в чіткій формі формулювати та висловлювати свою думку з дискусійного питання. Спостереження за діяльністю студентів на таких заняттях показує, що вони активно залучаються до роботи, ефективно засвоюють значний обсяг матеріалу за стислий час, має місце високий рівень навчальної мотивації, виховується почуття відповідальності. Під час такого заняття студенти повинні швидко орієнтуватися в інформаційному просторі, приймати обґрунтовані рішення й вирішувати проблеми на основі отриманих знань, умінь і навичок.

В сучасних умовах будь-яке заняття не буде мати високої результативності без використання технічних засобів. Стрімкий розвиток сучасних інформаційних технологій впливає на систему підготовки фахівців і якість професійної підготовки. Застосування на заняттях з економічних дисциплін мультимедіа сприяє важливому підвищенню рівня пізнавальної самостійності, високому ступеню наочності, безперервному самоконтролю і формуванню необхідних професійних компетенцій.

В умовах, коли вимоги та потреби ринку інтелектуальної праці швидко змінюються, система вищої освіти повинна надавати можливість студентам отримувати не тільки теоретичну, але й ґрунтовну практичну професійну підготовку.

Сьогодення вимагає у студентів формування й розвитку здатності до економічного та логічного мислення, обґрунтування вибору методів і підходів для розв'язування складних задач, застосування індивідуального досвіду успішних дій у різноманітних ситуаціях. Тому на заняттях активно використовується: метод створення ситуації успіху – метод мотивації та стимулювання студентів до навчальної діяльності; метод інциденту, який сприяє виробленню адекватних способів поведінки у стресових ситуаціях: момент дефіциту інформації, часу. Він застосовується на практичних заняттях у процесі проведення командних економічних ігор або у вирішенні ситуаційних завдань у групах, де важливо узгодження поглядів на планування шляхів реалізації спільної ідеї і має значення робота кожного студента для перемоги команди.

Формування фахових компетентностей майбутніх фахівців, а саме застосування знань та умінь студентів у реальній життєвій ситуації, є однією з найбільш актуальних проблем. Характеристика компетентнісного підходу дає зрозуміти базові поняття: компетенція – задана вимога, норма освітньої підготовки фахівця, тобто знання, навички, досвід, які необхідні для виконання певних функціонально пов'язаних завдань на необхідному рівні, а компетентність – реально сформовані особистісні та професійні якості. Такий підхід у навчанні передбачає формування вмотивованої компетентної особистості, здатної використовувати, створювати різноманітну інформацію та швидко орієнтуватися в інформаційному просторі, що динамічно розвивається й постійно оновлюється; активно й зацікавлено пізнавати світ, усвідомлювати важливість освіти й самоосвіти для життя та діяльності; виявляти самостійність у постановці завдань та їх вирішенні; застосовувати отримані знання на практиці; приймати обґрунтовані рішення та брати на себе відповідальність за отриманий результат.

Сучасна економічна освіта повинна сформувати у студентів як майбутніх фахівців не лише суто професійні знання, ділові, підприємницькі навички, а й економічну культуру. Економічна освіта сприяє розвитку прогресивного економічного мислення на основі глибокого розуміння тих процесів, що відбуваються у механізмі функціонування сучасної ринкової системи. У свою чергу, це дає можливість критично підходити до аналізу українських реалій економічного життя, заходів державної політики в економіці та соціальній сфері. За ринкових відносин людина усвідомлює не тільки цінність свободи вибору, а й відповідальність, що з цим вибором пов'язана. Економічні знання потрібні всім: і тим, хто наймається на роботу, і тим, хто займається бізнесом, і тим, хто купує чи продає.

Формування економічної компетентності включає в себе знання та вміння, які реалізуються крізь економічно важливі якості особистості в процесі економічної діяльності. Інноваційні методи навчання в процесі викладання економічних дисциплін вважаються однією з педагогічних умов формування економічної компетентності. Конкурентоспроможність випускників значною мірою залежить від якості оволодіння економічними знаннями, ступеня економічної культури, вміння мислити і діяти в ринковій системі. Набуття економічної компетентності дає змогу ефективно розв'язувати проблеми, що виникають у реальних життєвих ситуаціях.

Серед активних методів навчання перспективними і найбільш доречними є методи діалогового навчання. Впроваджуючи ділові ігри у навчальний процес, викладачем переслідуються певна мета. Вона полягає у тому, щоб систематизувати та узагальнити досвід роботи у напрямку ігрових технологій, показати ефективність застосування ділових ігор під час проведення практичних занять та доречність впровадження їх у навчальний процес. Ділові ігри, які розроблені під конкретні ситуації, вводять студентів у сферу підприємницької діяльності, виховують у них здатність критично оцінювати роботу підприємства, знаходити рішення щодо її удосконалення, є потужним стимулом активізації роботи з отримання нових знань. Набуті в процесі гри практичні навички дозволяють майбутньому спеціалісту уникнути зайвих помилок на початку самостійної діяльності.

Для формування економічної компетентності студентів використовується і добре відомий інтерактивний метод колективного обговорення – метод «мозкового штурму», який спонукає студентів виявляти свою уяву та творчість шляхом вираження думок усіх учасників, допомагає знаходити декілька рішень щодо конкретної проблеми. Викладач пропонує учасникам висловлювати власні ідеї, вислуховує їх, при цьому не робить зауваження та не вносить корективи, а заохочує всіх студентів до висловлення якомога більшої кількості ідей, спонукає розвивати або змінювати свої рішення та допомагає обирати найбільш правильний варіант. Метод «мозкового штурму» навчає студентів знаходити правильне вирішення проблемного питання шляхом вільного висловлювання своїх думок усіма учасниками колективного обговорення.

Ефективним методом формування економічної компетентності студентів є робота в парах. Викладач обирає питання дискусійного характеру або виробничу ситуацію та надає студентам час для самостійного вирішення проблеми. Після цього об'єднує студентів у пари і пропонує їм обговорити свої рішення. Краще зразу визначити

час на висловлювання кожного з учасників пари і спільне обговорення. Це допомагає студентам від початку звикнути до чіткої організації роботи в парах. Вони мають досягти згоди щодо відповіді. Кожна пара обмінюється своїми ідеями та аргументами, виникає дискусія. Під час виникнення проблемної ситуації учасники мають дійти спільного висновку. Перевагами такого методу є краще засвоєння навчального матеріалу, формування навичок міжособистісного спілкування для досягнення спільного результату.

Формування економічної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін вимагає від освітнього закладу принципово нового під-

ходу: інтеграції професійної освіти, практичної діяльності та нових інформаційних технологій і передбачає вдосконалення технології навчання та виховання, що базується на використанні спеціального програмного, інформаційного та методичного забезпечення. Інноваційні методи навчання дають можливість не лише сформулювати, розвинути й поглибити професійні здобутки, але й виявити фонові знання, їх міждисциплінарні зв'язки, діапазон фахового використання. Застосування таких форм забезпечує процес формування і розвитку студентів, як освіченої, творчої особистості, яка здатна ефективно функціонувати у суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи // Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О.В. Овчарук. – Київ : «К.І.С.», 2014. – 112 с.
2. Мельничук І.М. Особливості застосування інтерактивних ігор у вищому навчальному закладі. Електронний ресурс: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/2010-4/10_mimvz.
3. Нісімчук А. С. Педагогіка : підручник. – Київ : Атіка, 2007. – 344 с.
4. Падалка О. С. Дидактико-математичні основи формування економічної компетентності : навч. посіб. / О. С. Падалка, О. Т. Шпак, В. В. Приступа; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Видво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 239 с.
5. Стеблюк С. В. Педагогічні умови економічної підготовки майбутніх спеціалістів у коледжі : дис. ...канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / С. В. Стеблюк. – Хмельницький, 2015. – 264 с.

РІШЕННЯ УРЯДУ: ПРОДОВЖЕНО ГАРМОНІЗАЦІЮ ПЕРЕЛІКУ ГАЛУЗЕЙ ЗНАТЬ ТА СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ІЗ МІЖНАРОДНОЮ СТАНДАРТНОЮ КЛАСИФІКАЦІЄЮ ОСВІТИ (МСКО)

16 грудня 2022 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 1392 «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти».

Зміни обумовлені розвитком ринку праці, новими загрозами та завданнями, які постали перед Україною у 2022 році.

Надалі Міністерство освіти і науки України передбачає ще низку змін у переліку галузей знань і спеціальностей у процесі забезпечення гармонізації систем вищої та фахової передвищої освіти із вимогами і практиками Європейського Союзу.

Зокрема, цією постановою:

- уточнено відповідності між спеціальностями українського переліку та МСКО;
- змінено назви деяких спеціальностей: «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», «Підприємництво та торгівля», «Біологія та біохімія», «Кібербезпека та захист інформації», «Відновлювальні джерела енергії та гідроенергетика», «Електронні комунікації та радіотехніка», «Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство», «Терапія та реабілітація», «Туризм і рекреація»;
- перенесено спеціальності галузі «Автоматизація та приладобудування» до галузі «Електроніка, автоматизація та електронні комунікації»;
- об'єднано спеціальності «Ветеринарна медицина» та «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»;
- введено спеціальність «Управління інформаційною безпекою».

Водночас звертаємо увагу, що ядром вищої освіти, яке визначає її зміст, сутність здобутої освіти, присвоєних кваліфікацій тощо, є освітні програми, а не спеціальності. Галузі знань і спеціальності встановлюють загальну рамку. Відповідно, зміни у переліку галузей та спеціальностей не перешкоджають реалізовувати освітні програми, що належать до змінених позицій переліку.

Нагадаємо, майже 13 тис. здобувачам освіти надано дозвіл для переведення на навчання за державним замовленням.

За матеріалами <https://mon.gov.ua/ua/news/rishennya-uryadu-prodovzheno-garmonizaciyu-pereliku-galuzej-znan-ta-specialnostej-iz-mizhnarodnoyu-standartnoyu-klasifikacijeyu-osviti-msko>

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ХІМІЇ

Божена Буркут,
викладач Чернівецького фахового коледжу
технологій та дизайну

Анотація. У статті висвітлено основні функції та роль інноваційних, зокрема інформаційних та комп'ютерних технологій в умовах змішаного та дистанційного навчання на заняттях хімії з метою формування життєвих компетентностей здобувачів освіти. Зокрема наведено деякі прикладні комп'ютерні програми та програмні комплекси, можливості їх використання під час різних форматів навчання. Описано власний досвід по використанню інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на заняттях хімії.

Abstract: The article highlights the main functions and role of innovative, in particular, information and computer technologies in the conditions of mixed and distance learning in chemistry classes with the aim of forming life competencies of students. In particular, some applied computer programs and software complexes, the possibilities of their use during various training formats are given. Personal experience of using information and communication technologies (ICT) in chemistry classes is described.

У сучасному світі студенту недостатньо дати лише знання, ще важливо навчити користуватися ними. Знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами здобувача освіти, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці.

Хімія як навчальна дисципліна несе потужне світоглядне, моральне та екологічне навантаження. Мета навчання хімії в закладах фахової передвищої освіти залишається незмінною, а саме: формування в студентів ключових і предметних компетентностей (рис. 1), необхідних для самореалізації і соціалізації особистості; наукового світорозуміння, вироблення екологічного стилю мислення і поведінки [1, 2].

Основними складовими предметної компетентності з хімії є:

Ціннісний компонент: роль хімії у пізнанні навколишнього світу, загальнокультурний, гуманістичний характер хімічних знань, значення хімії в житті й техніці, розв'язуванні глобальних проблем людства.

Знаннєвий компонент: пізнаваність матеріального світу, хімічна основа природних явищ;

Рис.1. Ключові освітні компетентності

генетичні зв'язки між речовинами; причинно-наслідкові зв'язки між складом, будовою, властивостями речовин; методи пізнання в хімії.

Діяльнісний компонент: володіння хімічною мовою; виконання хімічних операцій та обчислень за участі хімічних сполук; пояснення природних явищ з погляду хімії; бережливе ставлення до природи, здоров'я.

Під час вивчення хімії відбувається формування цілісної компетентнісної освіти, яка веде до формування цілісного світогляду [3, 4, 5]. Необхідною умовою для розвитку цілісного світогляду є формування в студентів єдиної природничо-наукової картини світу, що дає можливість студентам відчувати діалектику багатогранності та внутрішню єдність світу.

Сучасні інноваційні педагогічні технології мають важливе значення під час проведення занять з хімії в профільній школі. Особливо це актуально в умовах дистанційного та змішаного навчання [5]. У освітньому процесі інноваційні технології застосовуються з метою оптимізації засвоєння й закріплення знань і вмінь, розв'язання конкретних завдань, формування наукових переконань, посилення творчої активності з переходом від пізнавальної мотивації до професійної через створення комплексу умов для розвитку творчого потенціалу студентів з використанням комп'ютерно орієнтованих засобів навчання.

Персональний комп'ютер може бути корисним для супроводу демонстраційного експерименту на лекційному занятті, виконання практичних і пошукових робіт студентів [6]. Найдоцільнішим є впровадження комплексної моделі в якості демонстрації під час пояснення нового матеріалу (особливо коли мають справу з процесами, які не спостерігаються у повсякденному житті або ж із процесами, спостереження яких пов'язане із значними труднощами), розв'язання практичних задач тощо.

Пробудженню неабиякого інтересу до хімії сприяє віртуальний експеримент, який необхідно поєднати із реальними дослідженнями. Проте ефективне використання сучасних інноваційних технологій можливе тільки за наявності відповідних засобів та технологій.

В наш час є доступ до освітніх ресурсів, що містять програмне забезпечення, електронні інтерактивні посібники, віртуальні лабораторні роботи, відео- та аудіоматеріали, що допомагають в ефективному викладанні хімії з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Мною апробовано комп'ютерний супровід занять хімії, який реалізовано за допомогою комплексу апаратно-програмних засобів і передбачає використання інтерактивної комп'ютерної графіки, анімації, моделювання та інших технологій в процесі викладання нового матеріалу.

Для реалізації описаних інформаційно-комунікаційних технологій використовується інтер-

активна дошка у комплекті з мультимедійним проектором та окремою маркерною магнітною дошкою. При цьому традиційні форми і засоби навчання використовуються у повному обсязі.

Інформаційно-комунікаційна культура особистості спрямована на формування системи понять і термінів, практичних вмінь і навичок у галузі комп'ютерно-інформаційних технологій (ІКТ), базових знань про загальні принципи застосування ІКТ [7–8], формування культури творчої діяльності, розвиток творчих здібностей, пізнавальної та творчої активності, формування індивідуального стилю творчої діяльності.

За допомогою новітніх інформаційних і комунікаційних технологій можливо інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань. Серед останніх тенденцій у розвитку педагогічних технологій слід відзначити той факт, що ІКТ надають можливості для викладача застосовувати в роботі так зване проблемно орієнтоване навчання. Воно передбачає навчання у насиченому інформаційному середовищі в індивідуальному ритмі кожного студента, здійснення контролю успішності новими інтерактивними методами та тим самим урізноманітнення професійних педагогічних навичок та форм роботи. Комп'ютери у навчанні забезпечують здобуття студентами знань, які неможливо або достатньо складно отримати за умови використання традиційного навчання.

Необхідно формувати потребу студентів самостійно здобувати знання, грамотно, продумано розподіляти час (свій і чужий), орієнтуватись у потоці інформації. Також важливо поєднувати різноманітні технології навчання, що дозволить реалізувати диференційоване, різнорівневе навчання в умовах традиційного заняття.

Використання комп'ютерної технології під час вивчення хімії відкриває широкі можливості для створення та використання складного наочно-демонстраційного супроводу на занятті або при виконанні лабораторної роботи.

1. Графічний планшет

Використання цього пристрою дає широкі можливості для демонстрацій наочностей в режимі реального часу. Зокрема під час проведення дистанційного заняття за допомогою платформи Zoom або Google Meet зручно використовувати інструмент "whiteboard" або подібний, який дає змогу малювати хімічні формули, реакції, розв'язувати задачі, робити помітки та коментарі від руки, як на звичайній дошці у класі. Цей інструмент дозволяє також і студентам використовувати віртуальну дошку з дозволу викладача.

Інше застосування графічного планшета – це помітки "на полях" та виділення ключової інфор-

мації під час демонстрування презентацій або конспектів лекцій. Зручність полягає в тому, що увагу студентів легше акцентувати на потрібних блоках інформації, підкреслюючи їх, обводючи лініями різного кольору, додаючи помітки у вигляді стрілочок, маркерів, крапок тощо. При цьому, на відміну від звичайного вказівника, ці коментарі залишаються на екрані у студентів допоки це потрібно викладачеві.

2. Інтерактивна дошка

Інтерактивна дошка (від англ. Interactive White Board – «інтерактивна біла дошка») – це гнучкий інструмент, що об'єднує в собі простоту звичайної маркерної дошки з можливостями комп'ютера. У комбінації з мультимедійним проєктором стає великим інтерактивним екраном, одним дотиком руки до поверхні якого можна відкрити будь-який комп'ютерний додаток або сторінку в інтернеті й демонструвати потрібну інформацію або просто малювати (рис. 2). Під час роботи з інтерактивною дошкою студент засвоює інформацію не тільки через аудіальний і візуальний канали сприйняття, але й через кінестетичний канал.

3. Віртуальні анімовані демонстрації під час дистанційного навчання

Платформи Zoom та Google Meet, окрім усього робочого столу, дозволяють демонструвати на загал лише одне вікно, в якому відкрита потрібна програма чи презентація. Це дозволяє, зокрема, використовувати для демонстрацій віртуальні досліди, які створені у форматі Adobe Flash. За наявності flash-програвача ця технологія ніби переносить студентів у віртуальну лабораторію (рис. 2); під час проведення досліду потрібно у правильній послідовності зробити певні дії, які призводять до результату. Віртуальні досліди допомагають ефектно візуалізувати певні хімічні перетворення, реакції, процеси. Анімації дають вичерпну інформацію про вихідні речовини, умови та результати реакції так, ніби викладач демонструє реальний дослід у лабораторії. Маючи набір flash-анімацій з хімії, біології та екології, можна активізувати увагу студентів, стимулюючи їх візуальну пам'ять, що неодмінно призведе до покращення якості знань.

На рис. 2 зображено фрагменти віртуального експерименту, що демонструвався мною під час проведення заняття «Карбонатна кислота. Карбонати» за допомогою інтерактивної дошки з метою формування таким чином предметних та життєвих компетентностей в умовах відсутності доступу до спеціально обладнаних та укомплектованих лабораторних приміщень.

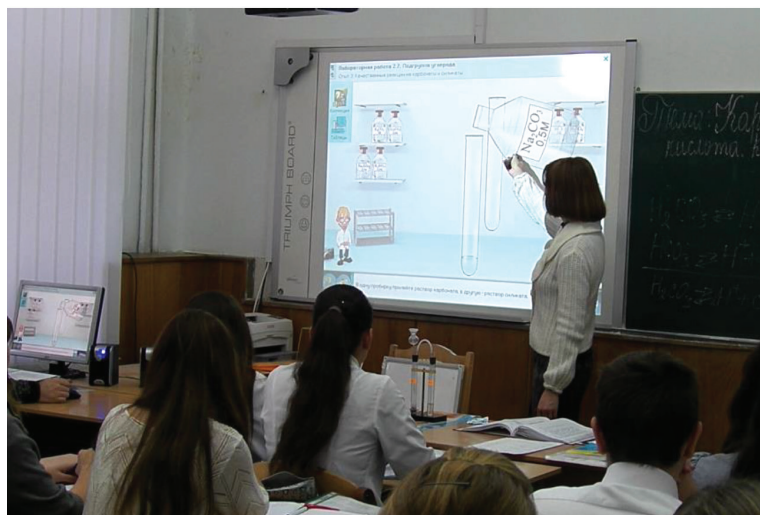

Рис. 2. Віртуальний експеримент на інтерактивній дошці

4. Моделювання молекул

Поруч з віртуальними дослідами можна використовувати програму Avogadro [9]. Вона є крос-платформеною, вільно розповсюджуваною та дозволяє створювати, зберігати та демонструвати моделі хімічних молекул. При цьому програма має багато режимів відображення моделей, хімічних зв'язків, додаткової інформації щодо кутів, диполів тощо (рис. 3). Однією з корисних особливостей програми є можливість демонструвати молекули, обертаючи їх у віртуальному просторі з заданим напрямом та швидкістю.

5. Електронна періодична система хімічних елементів Kalzium

Ця програма дозволяє демонструвати періодичну систему хімічних елементів в декількох варіантах, наприклад: класичну, коротку, довгу таблицю (рис. 4), розташовувати елементи за електронними орбіталями. Також кожен хімічний елемент за потребою може бути окремо виділе-

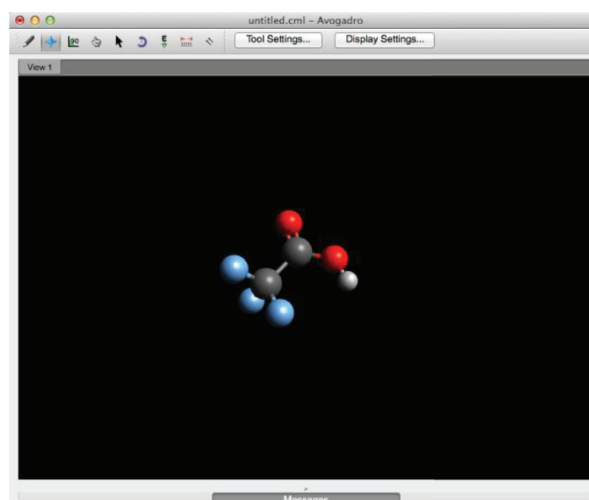

Рис. 3. Об'ємна модель молекули карбонкової кислоти

ний. За кліком з'являється додаткова інформація про хімічний елемент: загальні дані, модель атома, ізотопи, відкриття та походження назви, навіть спектри випромінювання і поглинання та посилання на сторінки інтернет-ресурсів [10].

Програма містить також додаткові інструменти, такі як таблиця ізотопів, графіки даних, дозволяє проводити додаткові обчислення молекулярних мас, концентрацій, ядерні та газові розрахунки, містить калькулятор титрування та засіб для урівнювання хімічних рівнянь.

Висновки

Вирішення проблеми формування хімічної компетентності ґрунтується на вихованні людини інноваційного типу мислення та культури, застосуванні педагогіки толерантності, щоб випускники були освічені, творчі, самостійні, ініціативні люди, здатні до самовдосконалення, самоутвердження.

Сучасні інноваційні технології відкривають студентам доступ до більш різноманітних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають нові можливості для творчості, знаходження і закріплення будь-яких професійних навичок, дозволяють реалізовувати принципово нові форми і методи навчання.

Під час проведення занять з хімії, найдоцільнішим є впровадження комплексної моделі в якості демонстрації під час пояснення нового матеріалу (особливо коли мають справу з процесами, які не спостерігаються у повсякденному

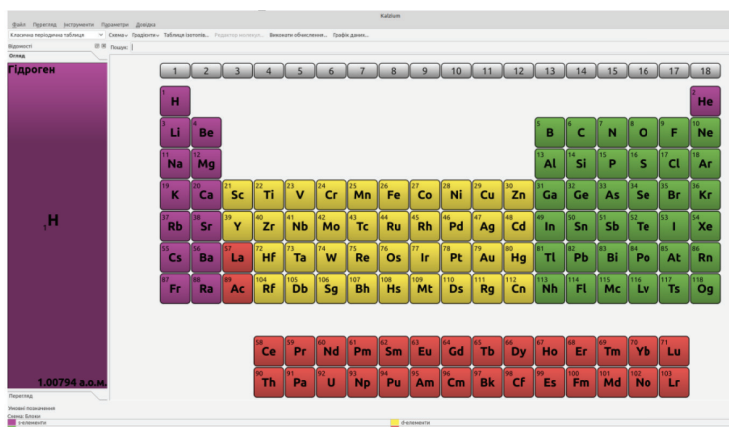

Рис. 4. Програма Kalzium

житті). Використання комп'ютерної технології під час вивчення хімії відкриває широкі можливості для створення та використання складного научно-демонстраційного супроводу на занятті або при виконанні практичної роботи.

Отже, формування хімічної компетентності, розвитку інтересу до хімії на заняттях за допомогою сучасних інформаційних технологій у навчанні є однією з найважливіших і найстійкіших тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Зокрема це забезпечується знаннями, які студент набуває власною діяльністю і які сприяють формуванню навичок та вмій, виробленню цінностей, які він зможе застосувати в різних життєвих ситуаціях, тобто реалізації сформованих життєвих компетентностей під час вивчення хімії в умовах дистанційного та змішаного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нечипуренко П. П. Інформаційно-комунікаційні засоби формування дослідницьких компетентностей учнів у профільному навчанні хімії / Нечипуренко П. П. // Інформаційні технології і засоби навчання, 2016. – № 6. – С. 10 – 29
2. Дяденчук А. Ф., Пшенична Н. С. Формування екологічної грамотності здобувачів освіти шляхом інтеграції знань із фізики та хімії / Дяденчук А. Ф., Пшенична Н. С. // Роль і місце психології і педагогіки у формуванні сучасної особистості : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. – Харків : Фактор, 2020. – С. 24–28.
3. Момот Ю. Методичні аспекти викладання хімічних дисциплін з використанням ресурсів дистанційного навчання / Момот Ю. // Імідж сучасного педагога. – 2014. – №1. – С. 55 – 57
4. Драч І. І. Компетентнісний підхід як засіб модернізації змісту вищої освіти / І. І. Драч // Проблеми освіти : наук.-метод. зб. – Київ : Наук.-метод. центр вищої освіти, 2008. – Вип. 57. – С. 44 – 47.
5. Засєкіна Т. М. Досвід упровадження інтегративного підходу в навчанні природничих предметів / Засєкіна Т. М. // Педагогічні інновації : ідеї, реалії, перспективи : зб. наук. пр. – Вип. 2 (25). – Київ : Інститут обдарованої дитини, 2020. – С. 45 – 50.
6. Булгакова О.О. Використання ІКТ на уроках хімії та біології / Булгакова О.О. // Таврійський вісник освіти, 2015. – № 1 (49). – С. 103 – 108.
7. MimioConnect. Interactive Teaching Community. [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.mimioconnect.com>.
8. Відкритий урок : розробки, технології, досвід. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://school16.org/interaktivna-multimediyna-doshka>.
9. Avogadro – free cross-platform molecular editor : <https://avogadro.cc/>.
10. The KDE Education project – Kalzium <https://edu.kde.org/kalzium/>.

РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ФПО

Наталія Горбатова,
викладач Слов'янського енергобудівного
фахового коледжу

Анотація. Однією з основних сфер державної підтримки є освіта. Країні, в такий складний період, потрібні високопрофесійні фахівці, а також розвиток наукомістких виробництв, заснованих на високих технологіях. Іншими словами, у процесі освіти потрібно сформуванню необхідний людський капітал. З'являється потреба у підготовці кадрів з оперативним характером діяльності. На підставі такого значного інтересу з'явилися різні напрями досліджень, актуальні для сучасної системи освіти в умовах інноваційного розвитку економіки та ринку праці. Основними напрямками поліпшення формування людського капіталу для реформи фахової передвищої освіти є орієнтація на інноваційний розвиток; диверсифікація джерел фінансування освіти із посиленням ролі державного фінансування; удосконалення політики зайнятості молоді; підвищення мотиваційної складової діяльності викладачів.

Abstract: One of the main areas of state support is education. The country, in such a difficult period, needs highly professional specialists, as well as the development of knowledge-intensive industries based on high technologies. In other words, in the process of education, it is necessary to form the necessary human capital. There is a need to train personnel with an operational nature of activity. On the basis of such significant interest, various directions of research appeared, which are relevant for the modern education system in the conditions of innovative development of the economy and the labor market. The main areas of improvement in the formation of human capital for the reform of vocational pre-higher education are orientation towards innovative development; diversification of education funding sources with strengthening of the role of state funding; improvement of youth employment policy; increasing the motivational component of teachers' activity.

Провідні країни світу досягли успіхів у галузі науково-технічного прогресу за рахунок інтенсивного розвитку галузі освіти, науки, техніки. Успіхи наукомісткого виробництва, науково-технічного та соціального прогресу дедалі більше детермінуються якісними характеристиками національної системи освіти, якістю підготовки наукових кадрів та фахівців високої кваліфікації в умовах економіки, що реформується. Стає зрозуміло, що якісний розвиток системи фахової передвищої освіти залежить від формування людського капіталу, тобто у процесі освіти відбувається його формування. Тільки країни, що мають високоефективну, що відповідає сучасним вимогам, систему освіти, можуть увійти до розвинених держав сучасного світу. Практично

у всіх країнах, що демонструють високі темпи економічного зростання, пріоритетною сферою державної підтримки є освіта та підвищення рівня грамотності населення, підготовка високопрофесійних фахівців, розвиток наукомістких виробництв, заснованих на високих технологіях.

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується швидкою зміною технологій, що обумовлює формування нової системи фахової передвищої освіти, що передбачає постійне оновлення. Успішність реалізації безперервної освіти залежить від того, наскільки будуть здатні всі суб'єкти системи фахової передвищої освіти підтримувати конкурентоспроможність, найважливішими умовами якої стають такі якості особистості, як активність, ініціатив-

ність, здатність творчо мислити та знаходити нестандартні рішення. Тому одним із перспективних напрямів розвитку фахової передвищої освіти в Україні стає підвищення професійної майстерності, поширення передового досвіду, створення інноваційного освітнього середовища. Сьогодні фахова передвища освіта в Україні орієнтована на активного та мобільного викладача, який виявляє ініціативу, чітко усвідомлює свої професійні цілі, відкритого для всього нового та оптимістично налаштованого щодо інновацій.

Інноваційний розвиток економіки потребує вирішення проблем розвитку кадрового потенціалу у багатьох галузях, зокрема в освіті. Динаміка доквілля диктує нові вимоги до випускників закладів фахової передвищої освіти. З'являється потреба у підготовці кадрів з оперативним характером діяльності. У зв'язку з цим ми повинні приділити велику увагу професійній підготовці випускників фахових коледжів, яка здійснюється для їх адаптації до постійно змінних організаційно-управлінських умов та формування їх професійної мобільності.

Реформування економіки та освіти змінює умови навчання та професійної підготовки фахових молодших бакалаврів різних напрямів у фахових коледжах. Динаміка зовнішнього середовища та зміни на ринку праці диктують нові умови для розвитку здібностей та можливостей фахових молодших бакалаврів в усіх галузях. Крім вимог до їхньої компетентності, з'являються вимоги до їх конкурентної стійкості.

Інтерес до формування конкурентоспроможності фахових молодших бакалаврів очевидний сьогодні не тільки в економічній, а й в усіх сферах розвитку суспільства. Соціально-економічні зв'язки стають пріоритетними у сучасній системі фахової передвищої освіти. На їх основі досліджуються кадрові можливості країни на ринку праці, інноваційний потенціал країни, особливості соціального замовлення на підготовку фахівців, тенденції та перспективи стратегічного розвитку країни. Найбільш підкреслена педагогічна складова цих процесів. Роль педагогічних механізмів, методів, форм та засобів стає провідною у темі досліджень. На підставі такого значного інтересу з'явилися різні напрями досліджень, актуальні для сучасної системи фахової передвищої освіти в умовах інноваційного розвитку економіки та ринку праці. До найважливіших можна віднести такі:

- система базової підготовки здобувачів освіти фахової передвищої освіти;
- механізм (модель) підготовки кадрів у фахових коледжах;

- механізм формування конкурентоспроможності фахових молодших бакалаврів та розвиток їх потенціалу в умовах інноваційної активності;

- модель розвитку конкурентоспроможності та конкурентної привабливості фахових молодших бакалаврів в умовах сучасної освіти та освітніх реформ;

- методологія формування інноваційної активності фахових молодших бакалаврів як чинника їхньої ринкової привабливості;

- методологія формування конкурентостійкості та інноваційної активності фахових молодших бакалаврів за умов соціально орієнтованої економіки;

- методологічні принципи та механізм формування конкурентоспроможності фахових молодших бакалаврів як показника інноваційної активності фахових коледжів;

- методологічні засади формування конкурентоспроможності та конкурентостійкості фахових молодших бакалаврів в умовах соціально орієнтованої інноватики освіти.

Тому стає зрозуміло, що розвиток економічної компетентності в закладах фахової передвищої освіти в умовах реформування галузі освіти виражається в наступному: знання оперативні та мобільні, вони постійно оновлюються; компетентність включає як змістовний (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти. Необхідно не тільки знати сутність проблеми, а й вміти вирішувати її практично, причому оптимальним способом, тому гнучкість методу – обов'язкова характеристика компетентності; компетентність передбачає вміння обирати оптимальні рішення, аргументувати вибір, відкидати хибні шляхи, тобто мати критичність мислення.

Доведено провідну роль фахової передвищої освіти в процесі формування людського капіталу нового якісного рівня, оскільки саме фахова передвища освіта готує фахівців, здатних генерувати інновації, приймати нестандартні рішення, ефективно функціонувати в умовах ринкової невизначеності та економічної нестабільності, забезпечуючи працівникові велику мобільність в умовах ринку праці, що змінюється.

Основними напрямками вдосконалення формування людського капіталу за умов реформування фахової передвищої освіти є орієнтація на інноваційний розвиток системи фахової передвищої освіти; диверсифікація джерел фінансування фахової передвищої освіти із посиленням ролі державного фінансування; удосконалення політики молодіжної зайнятості; покращення якості надання освітніх послуг шляхом підвищення мотиваційної складової діяльності викладачів.

КОМПЕТЕНТНІСНО ОРІЄНТОВАНІ ЗАДАЧІ З ХІМІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Олена Аллазарова,
викладач Ржищівського індустріально-педагогічного
фахового коледжу

Анотація. У статті висвітлено актуальну проблему сучасної освіти, що стосується впровадження компетентнісного підходу в навчання, зокрема використання компетентнісно орієнтованих задач із хімії.

Abstract: The article highlights the current problem of modern education, which is related to the implementation of the competence approach in education, in particular the use of competence-oriented problems in chemistry.

Сучасна освіта – це іноваційна освіта, нова педагогіка, нові освітні технології.

Сучасне суспільство вимагає виховання самостійних, ініціативних, відповідальних громадян, здатних ефективно взаємодіяти у вирішенні соціальних, виробничих і економічних завдань. У виконанні цих завдань значна роль належить хімічним знанням та навичкам. Реалізація цих завдань потребує розвитку особистісних якостей і творчих здібностей людини, умінь самостійно здобувати нові знання та розв'язувати проблеми, орієнтуватися в житті суспільства.

Впровадження компетентнісного підходу в освітньому закладі є одним із важливих концептуальних положень оновлення змісту та якості освіти. Сучасний освітній заклад має сприяти розвитку демократичної культури, формуванню необхідних для проживання у європейському співтоваристві компетентностей, політико-правових і соціально-економічних знань. Важливим нині є не тільки обсяг знань, а й уміння ними оперувати, бути готовим змінюватись та пристосовуватись до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя.

Проблема формування змісту навчання на засадах компетентнісного підходу перебуває у центрі уваги вітчизняних науковців і практиків.

Актуальним завданням сьогодення є реалізація компетентнісного підходу у вивченні предметів природничо-математичного циклу, який передбачає спрямованість освітнього процесу на формування й розвиток ключових компетенцій особистості.

Основним завданням компетентнісного підходу під час вивчення хімії є не лише оволодіння предметними знаннями, але й вміння ефективно застосовувати їх на практиці як інструмент розв'язання різноманітних життєвих завдань.

Сучасне заняття хімії повинне проходити на високому методично-інформаційному рівні. Від того, як побудоване заняття, наскільки воно цікаве і динамічне, залежить ефективність всього процесу навчання.

Робота викладача – безперервний пошук. Те, що вчора вважалось новим, сьогодні вже може не відповідати вимогам сучасної освіти.

Освіта ставить нові виклики перед освітянською спільнотою.

Одним із головних завдань викладача хімії є зміна організації традиційного заняття, включення спеціально організованої діяльності студентів в освітній процес на основі використання компетентнісно орієнтованих завдань.

Компетентнісно орієнтовані задачі є структурними елементами нової моделі процесу на-

вчання, в основі якого – особистісні цінності студентів, їхні інтереси, здатність до самостійного прийняття рішень.

Компетентнісно орієнтовані завдання будуть забезпечувати студента не відокремленими хімічними знаннями, а формувати цілісне уявлення про світ, в якому ми живемо, де важливо вміти застосовувати ті чи інші знання, навчати студента здобувати їх і, в першу чергу, мотивувати на отримання нових хімічних знань.

Компетентнісно орієнтовані задачі – це інтегративна дидактична одиниця змісту, технології навчання і перевірки якості компетентнісного навчання.

До компетентнісно орієнтованих завдань відносять:

- практико орієнтовані;
- особистісно орієнтовані;
- проблемно-пошукові;
- ціннісно орієнтовані.

Компетентнісно орієнтовані задачі у своєму змісті містять:

▼ мотивацію (стимул), що є введенням у проблему (бажано практико орієнтовану) і відповідає на запитання «з якою метою треба це робити?»;

▼ формулювання завдання – відповідає на запитання «що саме треба зробити?». Студент має чітко визначити для себе суть завдання: відповісти на запитання, систематизувати перелічені речовини (реакції, умови), позначити, прочитати і висловити думку, обчислити, порівняти, оцінити тощо;

▼ інформацію (додаткову), необхідну для розв'язання задачі. Ця частина відповідає на запитання «чому?»;

▼ перевірку (критерії) – результат виконання – відповідає на запитання «що, в якій формі треба зазначити?»

Компетентнісно орієнтовані завдання виконують такі функції:

- мотиваційну (представлення життєвої (проблемної) ситуації із залученням актуального для студента матеріалу, забезпечує його внутрішню мотивацію);
- організаційну (наявність плану дій допомагає вибудувати правильний маршрут прямування і вирішення поставлених завдань);
- формувальну (засвоюються способи дій, виробляються уміння не лише оперувати предметним матеріалом, а й залучати знання і вміння із суміжних дисциплін, загальнонавчальні знання і вміння);
- оцінювальну (оскільки компетентність виявляється лише в діяльності, саме застосування

компетентнісно орієнтованих запитань, завдань, задач і тестів дає змогу з'ясувати рівень її сформованості);

- світоглядну (студент одержує змогу побачити цілісну картину світу у взаємозв'язках і взаємозалежностях фактів і явищ із різних сфер, навчальних предметів тощо);

- особистісну – через створення ситуації успіху сприяє ствердженню особистістю власного «Я».

Під час розроблення компетентнісно орієнтованих задач необхідно: врахувати усі складники – знанневий, діяльнісний і ціннісний – і передбачити, який досвід отримає студент у результаті їх виконання; підібрати форми завдань, оптимальні для певного заняття; сформулювати зміст задач, відібрати до нього інформаційний матеріал; співвіднести завдання зі змістом матеріалу, що вивчається.

Виконуючи компетентнісно орієнтовані задачі, студенти мають навчитися: знаходити потрібну інформацію; виокремлювати головне з прочитаного або почутого; точно формулювати свої думки; планувати свої дії; обирати спосіб дії в певних ситуаціях; оцінювати отриманий результат і критично ставитися до нього; самоорганізуватися; застосовувати знання, вміння, навички у ситуаціях, що виникли.

На заняттях хімії я застосовую компетентнісно орієнтовані задачі. Під час вивчення теми «Вуглеводи» пропоную задачі такого змісту.

Задача 1.

Натуральний мед не дарма вважають унікальним продуктом. До його складу входить більше 300 складових. Масова частка глюкози і фруктози складає 80%, води – 18%, мурашиної, лимонної кислот, воску – 2%. Отримання меду натурального супроводжується значними матеріальними затратами. У зв'язку з високими цінами на мед його часто піддають фальсифікації. Фальсифікований мед часто містить домішки крохмалю, крейди, хлоридів, сульфатів. Для визначення домішок мед розчиняють у воді, відфільтровують від воску і проводять хімічні реакції.

Завдання 1 (перевіряє вміння використовувати якісні реакції, складати рівняння хімічних реакцій, удосконалює навички виконання експериментальних завдань). Складіть рівняння відповідних хімічних реакцій.

Відповідь: Визначення крохмалю: до пробірки із водним розчином меду додати 1-2 краплі розчину йоду. Поява синього забарвлення вказує на наявність крохмалю у речовині. Якісна реакція на крохмаль – взаємодія крохмалю з йодом. Визначення хлоридів: до пробірки із водним роз-

чином меду додати розчин арґентум нітрату. Поява білого сирнистого осаду вказує на наявність хлоридів у продукті. Якісна реакція на хлориди: $2\text{AgNO}_3 + \text{CaCl}_2 \rightarrow \text{Ca}(\text{NO}_3)_2 + 2\text{AgCl}\downarrow$, де AgCl — білий, сироподібний осад.

Визначення карбонатів (крейди): до пробірки із водним розчином меду додати декілька крапель оцтової або хлоридної кислоти. Відбувається скипання часточок продукту, виділяється вуглекислий газ, що свідчить про наявність крейди у продукті. Якісна реакція на карбонати: $\text{CaCO}_3 + 2\text{HCl} = \text{CaCl}_2 + \text{CO}_2\uparrow + \text{H}_2\text{O}$, де $\text{CO}_2\uparrow$ - вуглекислий газ.

Визначення сульфатів: до пробірки із водним розчином меду додати розчин барій хлориду. Поява білого осаду вказує на наявність сульфатів у продукті. Якісна реакція на сульфати: $\text{Na}_2\text{SO}_4 + \text{BaCl}_2 = 2\text{NaCl} + \text{BaSO}_4\downarrow$, де $\text{BaSO}_4\downarrow$ — білий осад.

Задача 2.

Усім відомий напій «Кока-Кола» виготовляють із шести основних компонентів: води, так званого «чорного еліксиру», ортофосфатної кислоти, цукру і ще двох органічних сполук. Обчисліть, якої маси цукор міститься в «Кока-колі» об'ємом 200 мл, якщо густину напою прийняти за 1 г/мл. Перерахуйте масу на кількість чайних ложок, якщо в 1 ложці міститься 10 г цукру. Оцініть можливу користь або небезпеку для здоров'я при вживанні цього напою. Рецепт «Кока-коли» давно відомий: для тих, хто хоче приготувати його дома, на 10 л води треба взяти складники, зазначені нижче.

Складники :

- чорний еліксир - 42;
- цитрат кофеїну - 113 г ;
- ортофосфатна кислота - 56 г;
- екстракт ванілі - 28 г;
- цукор - 13,5 г;

Склад чорного еліксиру: ефірна олія - крапля, апельсинова - 80 г;
 - корична - 40 г;
 - лимонна - 120 г;
 - коріандр - 20 г;
 - мускатний горіх - 40 г;
 - неролі - 40 г;
 - лайма - за смаком.

Окрім ознайомлення зі складом напою «Кока-кола», студенти обчислюють масову частку цукру, вчать використовувати табличні дані, аналізувати, порівнювати й робити висновок щодо можливості вживання напою і його дії на організм. Для цього необхідні знання з біології щодо змін роботи внутрішніх органів, до яких призводить надмірне вживання цукру.

Система практично орієнтованих задач з хімії є вагомим чинником зближення навчальних і життєвих задач, набуття студентами здатності застосування набутих знань та вмінь в реальних життєвих ситуаціях, засобом набуття предметної компетентності з хімії.

Компетентнісно орієнтовані задачі – це шлях до якісного вивчення навчального предмета.

Величезна праця викладача! Вона містить відповідальність за долі своїх вихованців, мудрість людського спілкування і гордість за здобутки кожного студента, яким ще творити майбутнє країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гиря О. Компетентнісна орієнтація у викладанні хімії / О. Гиря. Режим доступу : <http://osvita.ua/school/theory/1961>.
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-p>.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека освітньої політики / під заг. ред. О.В. Овчарук. – Київ : «К.І.С.», 2004. – 112 с.
4. Обговорення Концептуалів національної стратегії розвитку шкільної освіти. Режим доступу : <http://www.vsim.org/2011/kontseptualynatsionaljnoji-strategiji/>.
5. Чернецька Т. І. Сучасний урок : теорія і практика моделювання : [навч. посібник]. – Київ : ТОВ «Праймдрук», 2011. – 352 с.
6. Л.П. Величко, Т.І. Вороненко. Методичні коментарі провідних науковців щодо впровадження ідеї Нової Української школи. – Київ : УОВЦ «Оріон», 2017. – 112 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ПАТИНОМОВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ХІМІЇ В МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Яна Поліщук, Людмила Новікова,
викладачі ЗФПО «Перший Київський фаховий
медичний коледж»

Анотація. Система середньої професійної освіти в Україні перебуває на етапі своєї модернізації та адаптації до ринкових відносин. Водночас реформа охорони здоров'я висуває нові вимоги до фахівців сестринської справи. Сьогодні медичним закладам потрібна не просто медична сестра, а фахівець, здатний творчо підійти до своєї діяльності, добре освічений професіонал. Зважаючи на сьогоднішню соціальну та економічну обстановку, підвищення відкритості системи фахової передвищої освіти України припускає її інтеграцію у світовий освітній простір, а також у світову систему виробничих відносин. Сказане зумовлює потребу створення у освітніх закладах психолого-педагогічних умов, які забезпечують формування всебічно розвиненої та професійно підготовленої особистості. Цей процес, на наш погляд, може бути найуспішнішим в умовах формування у студентів медичного коледжу професійних інтересів як основи оволодіння знаннями, навичками та вміннями. Їх наявність забезпечує розвиток компетентності майбутніх медиків, а відтак – і їхнього професіоналізму.

Abstract: The system of secondary vocational education in Ukraine is at the stage of its modernization and adaptation to market relations. At the same time, health care reform puts new demands on nursing professionals. Today, medical institutions need not just a nurse, but a specialist who is able to approach his work creatively, a well-educated professional. Taking into account today's social and economic situation, increasing the openness of the professional pre-higher education system of Ukraine presupposes its integration into the world educational space, as well as into the world system of industrial relations. The above determines the need to create psychological and pedagogical conditions in educational institutions that ensure the formation of a comprehensively developed and professionally trained personality. This process, in our opinion, can be the most successful in terms of forming professional interests among medical college students as a basis for mastering knowledge, skills and abilities. Their presence ensures the development of the competence of future doctors, and therefore their professionalism.

Можна сміливо стверджувати, що за відсутності професійного інтересу (одного з компонентів мотиваційної сфери) неможливо сформувати в майбутніх фахівців якості особистості, необхідні для успішного виконання професійної діяльності. Отже, його формування є одним із основних пріоритетів у процесі навчання, освоєння майбутньої сфери діяльності. Наявність професійного інтересу сприяє позитивному ставленню

студентів до обраної спеціальності, поступовому та безболісному включенню їх до самостійної навчальної діяльності. Зацікавленість у результатах своєї праці є важливою умовою для розвитку професійних здібностей у майбутніх фахівців середньої медичної ланки у процесі навчання у коледжі.

Результати проведеного нами дослідження свідчать, що спектр мотивів вибору своєї майбут-

ньої професії у студентів-медиків дуже широкий. Не всі студенти керуються професійно значимими мотивами, отже, це свідчить про потребу в управлінні цим процесом як на етапі професійної орієнтації, так і на етапі професійного відбору, та всіх етапах навчання у коледжі.

Подання професійного інтересу як складової особистісної освіти, що формується під впливом довкілля і виявляється в ставленні до обраної професії, дає можливість виявити механізми виникнення цього феномена та подальшого його формування. Знання та врахування цих механізмів у діяльності педагога дозволяє більш ефективно проводити роботу зі студентами [1].

Під час навчання у медичному коледжі доцільно виділити кілька етапів формування у студентів професійного інтересу: емпіричний – первинне знайомство з обраною спеціальністю; теоретичний – включає весь період навчання, пов'язаний з набуттям теоретичних знань та практичних умінь, що сприяють професійному становленню майбутніх фахівців середньої медичної ланки; теоретико-творчий – як правило, обумовлений апробацією та коригуванням студентами набутих теоретичних знань, умінь та навичок; практичний – пов'язаний із потребою застосування в ході проходження професійної практики набутих знань, умінь та навичок, спробою переконатися у своїй професійній спроможності; теоретико-прикладний – виконання та захист випускної кваліфікаційної роботи як показник рівня професійної підготовки, наявності у випускника медичного коледжу теоретичних знань, практичних умінь та навичок. Усі названі етапи взаємопов'язані та взаємозумовлені, їх наступність зберігається протягом усього терміну навчання.

Аналіз динаміки формування у студентів медичного коледжу професійного інтересу дозво-

ляє зробити висновок про невисоку стабільність компонентів, що входять до його структури. Тому процес формування професійного інтересу у студентів медичного коледжу має перебувати під постійним контролем викладачів. У процесі управління педагогу важливо враховувати такі аспекти: вихідний рівень інтересу до обраної професії; мотиви вибору професії; індивідуальні особливості студентів та студентської групи та ін. [2].

Управління процесом формування професійного інтересу має бути особистісно орієнтованим, враховувати готовність студентів притримуватись пропонованої викладачем траєкторії для досягнення поставленої мети – формування професійно значущих якостей особистості майбутнього медичного працівника середньої ланки.

Дослідно-експериментальна робота, проведена у медичному коледжі з метою виявлення психолого-педагогічних умов формування у студентів професійного інтересу, свідчить про те, що на першому курсі професійний інтерес характеризується, як правило, вузькістю, нестійкістю, пасивністю. На другому курсі він відрізняється широтою, відносною стійкістю, прагненням до пізнання істотних властивостей явищ та предметів. На третьому курсі професійний інтерес стає стійким, спонукає студентів до систематичної, цілеспрямованої діяльності щодо вдосконалення професійної майстерності. На четвертому курсі професійний інтерес характеризується більшою стійкістю, він має прикладний, дієвий характер, студентів цікавить і діяльність, і її результат [3].

У процесі роботи, спрямованої на формування професійного інтересу у студентів, педагог вирішує такі завдання: розкриття соціальної значимості обраної професії, визначення мети діяльності з обраною спеціальністю; створення ситуацій, які потребують пошуку додаткової інформації. Однією з найважливіших передумов для навчання та реалізації навчально-професійних завдань є розуміння студентами сутності професійної діяльності, усвідомлення важливості процесів, що вивчаються, для її успішного освоєння.

Важливим фактором формування професійного інтересу у студентів медичного коледжу є створення умов, що сприяють використанню таких форм та методів навчання, за яких виникає потреба глибше пізнати свою майбутню профе-

сію, розкрити та усвідомити її сутність, здійснити пошук нових професійних знань. Серед навчальних дисциплін, які вивчають студенти медичного коледжу та які спрямовані на вирішення названих завдань, доцільно виділити іноземні мови.

Високий ступінь розвитку сучасної наукової думки, інтеграція ідей і методів різних наук, розширення обсягу інформації вимагають від фахівців сьогодишнього часу вільного володіння спеціальною термінологією, що передбачає новий підхід до навчання, за якого паралельно з вивченням однієї дисципліни має здійснюватися встановлення міждисциплінарних зв'язків, що забезпечить сприйняття матеріалу студентами не відокремлено, а як необхідної складової професійної підготовки [4].

У викладанні іноземної мови можливість здійснення міждисциплінарних зв'язків бачиться як один із факторів підвищення мотивації. Більше того, можна сказати, що оволодіння іноземною мовою має стати засобом досягнення інших цілей і насамперед підвищення рівня освіченості в рамках своєї спеціальності. Оскільки в міждисциплінарній навчальній діяльності узагальнення знань і способів дій відбувається на тлі зростання активності інтелектуальних, емоційно-вольових процесів студентів, це сприяє формуванню творчої особистості майбутнього фахівця, готового до складної професійної діяльності. І тут знання, отримані у медичному коледжі з різних дисциплін, набувають внутрішню завершеність, створюють єдність у навчальному процесі. Важливою стороною останнього виду діяльності виступає мотивація, джерелами якої можуть бути як зміст навчання, так і прагнення до освоєння нових знань, до рефлексії своєї діяльності. Це набуває особливої значущості щодо середніх медичних навчальних закладів, де більшість дисциплін навчального плану всього курсу навчання пов'язані з такою дисципліною, як "Латинська мова і основи медичної термінології".

Існує думка, що сьогодні латинь здає свої позиції. Однак така точка зору є не зовсім правильною, що може підтвердити навіть поверхневий аналіз термінологічної системи таких наук, як біологія, ембріологія, гістологія, анатомія, хімія, економіка, безумовно, медицина та багатьох інших галузей знань.

Отже, тісна співпраця мовних кафедр з кафедрами спеціальних дисциплін є очевидною на шляху досягнення найкращих результатів у навчанні та формуванні професійного інтересу

у студентів. Приходячи до освітнього закладу, студент стикається з великим обсягом нової інформації, що підлягає розумінню та засвоєнню, потребує великих розумових та фізичних затрат. Цей процес можна значно полегшити, якщо під час його реалізації враховуватимуться міждисциплінарні зв'язки, зокрема опора на лексику, що вивчається в курсі медичної латині [6].

Здійснення порівняльного аналізу термінів – це ефективний шлях до удосконалення процесу навчання. Наприклад, знання медичної термінології дозволяє викладачеві будь-якої спеціальної дисципліни не витратити час на розшифровку окремих слів та словосполучень, які були пройдіні в курсі латинської мови та основ медичної термінології, а повноцінно працювати конкретно за своєю дисципліною. І навпаки, знання лексики на тему «Будова тіла», отримані на заняттях з анатомії, полегшить вивчення та засвоєння такого розділу курсу «Латинська мова та основи медичної термінології», як «Вступ до анатомічної термінології», та такого предмета, як «Іноземна мова» загалом.

Той факт, що медична латинь є базою практично всіх сучасних західноєвропейських термінологічних систем, зумовлює її особливу допоміжну роль під час освоєння сучасних іноземних мов, особливо спеціальної професійної лексики, без чого неможлива підготовка висококваліфікованого фахівця-медика та формування його професійного інтересу. Встановлення аналогій допомагає студентам більш кваліфіковано та ефективно працювати з оригінальною іноземною літературою, присвяченою будь-якій медичній проблематиці без використання словника, внаслідок чого студент зможе бути в курсі досягнень світової медицини [7].

Висновок. Резюмуючи сказане вище, можна зробити висновок про те, що співпраця викладачів різних дисциплін, спрямована на формування у студентів медичного коледжу професійного інтересу, може значно полегшити як сам процес навчання, так і надати велику допомогу у формуванні у них інших професійно значущих якостей особистості, які забезпечують успішну адаптацію професійної діяльності.

**Список
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ**

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Ольга Касьян,
викладач ВСП “Київський фаховий коледж морського і річкового флоту та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій”

Анотація. Стаття присвячена проблемі якісних цифрових технологій та пошуку найоптимальніших та найефективніших ресурсів з метою формування мовної компетенції на заняттях з англійської мови у здобувачів фахової передвищої освіти. Наведено переваги та недоліки різних платформ, інтернет-ресурсів та сервісів, які будуть незамінними при роботі зі студентами як в синхронному, так і асинхронному режимі.

Abstract: The article is devoted to the problem of high-quality digital technologies and the search for the most optimal and effective resources with the purpose of forming language competence in the English language classes for students of professional pre-higher education. The advantages and disadvantages of various platforms, Internet resources and services, which will be indispensable while working with students in both synchronous and asynchronous mode, are given.

В умовах пандемії класичні принципи організації освітнього процесу трансформувалися у концептуально новітні та незнайомі як для педагогів, так і для здобувачів фахової передвищої освіти. Цілком зрозуміло, що пристосування до таких змін потребувало багато часу та якісного опрацювання новітніх цифрових технологій для забезпечення і покращення якісного освітнього процесу, щоб студенти стали його повноцінними учасниками. Але потрібно сказати відверто, що незважаючи на те, що здійснювалася і продовжує здійснюватися певна робота щодо організації цифрового інформаційного простору, впорядкування процесів для забезпечення дистанційного доступу до них здобувачів освіти, покращення ІТ-підтримки процесів навчання, моніторинг різних інформаційних освітніх ресурсів, масштаби використання електронних цифрових ресурсів наразі на досить низькому рівні. Беручи до уваги основну мету викладання іноземної мови, а саме формування мовної компетенції для оволодіння студентами мови як засобу міжкультурної комунікації та інструменту у діалозі різних культур, та опираючись на європейський

і світовий досвід у галузі освіти, знаходимо, що в Законі України “Про освіту” та “Про фахову передвищу освіту” цифрова компетенція зазначена як одна із основних під час вивчення навчальних дисциплін. Саме тому дуже важливим є пошук якісного та ефективного інструментарію для проведення дистанційного навчання в закладах фахової передвищої освіти.

Застосування цифрових технологій на заняттях з англійської мови потребує ретельного аналізу та постійного моніторингу новітніх та найдієвіших методик відповідно до рівня та вимог здобувачів вищої освіти. Різноманітні можливості застосування цифрових технологій у вивченні іноземної мови знаходимо у дослідженнях А. Гуржій [1], В. Краснопольського [2], Л. Морської [3], О. Овчарук [4], А. Черненко [5].

Працюючи на посаді викладача англійської мови десять років, можу з упевненістю сказати, що процес навчання як мистецтво постійно потребує вдосконалення, довершеності та новітності. Для того, щоб бути цікавим студентам, потрібно експериментувати, підлаштовуватися під їх бажання та потреби. Дуже подобається

висловлювання американського філософа та педагога, який колись сказав: “Якщо ми будемо сьогодні вчити так, як ми вчили вчора, ми вкрадемо у наших дітей завтра”.

Отже, на своїх заняттях намагаюся використовувати різноманітні цифрові технології, постійно змінюючи їх відповідно до тематики занять та побажань своїх студентів. У цій статті хочу висвітлити ресурси, які використовую на своїх заняттях з англійської мови.

Основним і найбільш оптимальним ресурсом для зберігання освітніх матеріалів, оцінювання досягнень та дієвої комунікації зі студентами беззаперечно рекомендую Google Classroom в рамках безкоштовного проекту для навчання Google Workspace for Education (раніше G Suite). Перевагами цієї платформи є:

- зручний та простий інтерфейс для використання;
- можливість прикріплювати посилання, відео з YouTube, текстові файли, аудіо- та відеоматеріали з цифрового носія, Google Drive тощо;
- наявність функції коментування під час перевірки та аналізу домашніх завдань;
- можливість відслідковувати призначені, виконані та перевірені роботи студентів;
- наявність функції виставлення будь-якої системи оцінювання знань;
- можливість миттєвого отримання на електронну пошту студенту результатів перевіреної роботи.

На мою думку, ця платформа є оптимальним ресурсом для використання як в синхронному, так і асинхронному режимі, оскільки дозволяє зберігати всі матеріали в структурованій формі для зручності виконання студентом в будь-який час та можливість об'єктивного оцінювання завдань викладачем.

Важливе місце посідає сучасна платформа “MyEnglishLab” (<https://www.pearson.com/english/digital-tools/myenglishlab.html>) від відомого міжнародного науково-освітнього центру “Pearson Dinternal”, викладачі якого постійно проводять корисні семінари, вебінари та тренінги для викладачів англійської мови. Платформу “MyEnglishLab” було розроблено для вивчення англійської мови, мета якої мотивувати студентів вивчати англійську, а також забезпечення можливості для вивчення і удосконалення мови будь-де, будь-коли, лише з використанням телефону чи планшета. Очевидними перевагами ресурсу є:

- різноманітність завдань для роботи в аудиторії;
- наявність цікавих завдань для самостій-

ної роботи студента;

- перевірка домашніх завдань відбувається автоматично;
- викладач має змогу контролювати роботу студентів, допомагаючи їм справлятися з труднощами.

Кожен викладач після опрацювання матеріалу завжди прагне перевірити знання студентів. Для цієї цілі підійдуть такі платформи та сайти:

- освітній проєкт “На урок” (<https://naurok.com.ua>). Ресурс безкоштовний та легкий для створення різного роду тестування з можливістю призначати в реальному часі чи запланувати на майбутнє. Також є можливість роздрукувати питання тестування або створити флеш-картки для студентів з питань тесту для закріплення набутих знань. Варто зазначити, що цей проєкт пропонує різноманітні конкурси та безкоштовні всеукраїнські інтернет-олімпіади з різних предметів з можливістю отримати грамоти та сертифікати за участь як студентам, так і викладачам;

• національна освітня платформа “Всеосвіта” (<https://vseosvita.ua>). Цей ресурс так само дозволяє абсолютно безкоштовно створювати тести, уроки, вебквести або використовувати вже наявні на сайті, а також містить велику бібліотеку методичних матеріалів, що стане в нагоді кожному педагогу. Платформа також дозволяє реєструвати цілі класи для участі в олімпіадах та конкурсах з можливістю отримання сертифікатів та грамот. Увагу варто звернути на цікаву рубрику “Редактор сертифікатів”, який дозволяє викладачу самостійно створювати шаблони грамот та сертифікатів;

• платформа для створення тестів та проведення інтерактивних занять “Kahoot!” (<https://kahoot.com>). Повний пакет платформи платний, але є можливість безкоштовних опцій. Корисна для проведення ігор, тестів та вікторин, дає можливість провести домашнє завдання та відслідкувати результати кожного студента;

• платформа для створення вікторин та тестів “Quizziz” (<https://quizziz.com>). Дуже схожа до платформи Kahoot, але є певні відмінності, із-за яких викладачі віддають перевагу саме їй. По-перше, при запуску вікторини у класі студенти мають можливість відповідати в своєму темпі і не залежати від швидкості відповіді інших учасників. По-друге, виконання вікторини можна запланувати, це зручно для використання в якості домашнього завдання. Хоча така функція вже додана в Kahoot також. По-третє, є можливість прибрати параметр “час”, що дозволяє студенту подумати над питанням, не хвилюючись про спливання часу на виконання. Платформа без-

коштовна для використання після реєстрації;

- онлайн-сервіс для створення та проведення миттєвих опитувань в аудиторії та під час вебінарів “Mentimeter” (<https://www.mentimeter.com>). Повний функціонал платний, але є великий перелік послуг для безкоштовного використання. За допомогою цього сервісу можна дати студентам доступ до опитувань та запитань у режимі “Quiz” за спеціальним кодом доступу; можна створювати онлайн-презентації із необмеженою кількістю текстових слайдів, до яких можна додавати також зображення чи лінки, а також вбудовувати відео і, звичайно, додавати опитування; немає обмежень на кількість учасників, які беруть участь в опитуваннях;

- освітня платформа, що дозволяє створювати адаптивні картки “Brainscape” (<https://www.brainscape.com>). Brainscape – це навчальний інструмент на основі карток для тих, кому потрібно швидко засвоїти велику кількість знань. Студенти та викладачі можуть використовувати вебсайт і мобільний додаток, щоб створювати власні електронні картки та знаходити картки, зроблені іншими користувачами та видавцями з усього світу.

Цей перелік освітніх ресурсів для проведення вікторин, ігор та тестувань можна продовжувати, але саме вищезгадані ресурси отримали схвалення та показали неабияку зацікавленість з боку студентів під час занять з англійської мови.

Під час дистанційного навчання особливу увагу потрібно приділити використанню інтерактивних онлайн-дошок. Адже це дуже корисний та ефективний інструмент, який дає змогу продукувати матеріал (текст, фото, відео). Є велика кількість дошок для дистанційного навчання залежно від мети використання – малювання, зберігання нотаток, організація групової роботи чи створення інтерактивних плакатів. З власного досвіду

можу сказати, що лише дві інтерактивні дошки чудово підійшли для узагальнення знань та їх рефлексії, “мозкового штурму” та розміщення навчальної інформації. Отже, для організації інтерактивної роботи раджу найпопулярнішу онлайн-дошку “Padlet” (<https://ua.padlet.com>). Цей мультимедійний ресурс ідеально підходить для створення, спільного редагування та зберігання інформації. Це віртуальна стіна, на яку можна прикріплювати фото, файли, посилання на сторінки інтернету, нотатки. Це може бути приватний проєкт стіни або модерована стіна з кількома учасниками, які будуть заповнювати її інформацією.

Не менш цікавим буде безкоштовний інтерактивний сервіс від Google – Jamboard (<https://jamboard.google.com>). Він дуже схожий на звичайну білу дошку для малювання. Але перевагами цього інструменту є те, що користуватися ним можна з будь-яких пристроїв і немає обмежень щодо кількості учасників, які можуть його використовувати. Зручним також є те, що всі матеріали можна зберегти на Google Drive і вони вже нікуди не зникнуть. Інтерфейс сервісу дуже простий у використанні і не потребує попереднього навчання. Під час роботи з Google Classroom є незамінним сервісом для створення цікавих та креативних рішень спільними зусиллями.

Кожен викладач також шукає цікаві ресурси та сайти, де в одному місці будуть поєднані різноманітні граматичні та лексичні завдання, цікаві тексти із завданнями, аудіо- та відеоматеріали, інтерактивні завдання, ігри тощо.

Хочу звернути увагу на вебсайти від Британської ради, яка пропагує британську культуру і сприяє вивченню англійської мови залежно від рівня студента (A1-B2). Є декілька освітніх сайтів. На сайті <https://learnenglishteens.britishcouncil.org> можна знайти різні ігри, вікторини, цікаві відео, поради для здачі екзаменів з перевірки рівня сформованості мовленнєвих навичок та вмій студентів. Освітній сайт від Британської Ради <https://learnenglish.britishcouncil.org> пропонує різноманітні вправи з фонетики, лексики, граматики, читання, аудіювання, письма і говоріння, що є ідеальним для розвитку мовленнєвих навичок студентів.

Схожим за своєю структурою та наповненістю є сайт від BBC (Бі-Бі-Сі) (<https://www.bbc.co.uk/learningenglish/english>), де студент може знайти

різні граматичні та лексичні завдання, вправи на вимову, має можливість прочитати всесвітні новини, пройти вікторини, визначити свій рівень володіння мовою, послухати аудіоподкасти та багато іншого.

Корисним ресурсом є сайт від національної географічної спільноти США National Geographic (<https://www.nationalgeographic.com>). На ньому розміщені цікаві статті про тварин, довкілля, подорожі, інформація про історію, культуру та науку, а також є можливість переглянути фільми про природу та тварин, послухати подкасти, почитати цікаві статті журналу та інше.

В період дистанційного навчання актуальними будуть інструменти, які дають студентам розвивати свої комунікативні навички під час занять або у вільний час. Якщо уявити, що в групі може бути більше 10 осіб, то дієвим ресурсом для спілкування студентів між собою під контролем викладача у невеликих групах може бути Breakout Rooms (Zoom). Це набір віртуальних кімнат, куди викладачі можуть направляти невеликі групи студентів для спільної роботи якомога далі від основної групи. Для того, щоб запустити цю функцію у налаштуваннях профілю, потрібно у розділі “Meeting” обрати “Advanced settings” та активувати інструмент “Breakout rooms”. Перевагами застосування цієї функції є те, що викладач може спостерігати за роботою студентів, процес навчання стає більш захопливим, бо студенти мають змогу більше часу взаємодіяти один з одним чи в групі, розвивається критичне мислення та студенти більш зосереджуються на навчанні.

На останок потрібно згадати про дієвий інструмент, який дозволяє слухати відео та вивчати кожне окреме речення, записувати та порів-

нювати з оригіналом. Додаток VoiceTube (<https://www.voicetube.com>) містить понад 15000 відео різних видів складності від рівня A1 до C2, включаючи TED-talks, TED-Ed, новини CNN та багато іншого. До деяких відео є також завдання, але вони працюють лише в браузері Chrome. Ресурс є повністю безкоштовним та простим для використання.

Висновки.

На основі власного досвіду можна виділити переваги використання цифрових технологій на заняттях з англійської мови:

- мотивація студентів до навчання, тому що матеріал подається в ігровій та цікавій формі;
- студенти починають вчитися в задоволенні, а не для отримання оцінки;
- формується критичне мислення, медіаграмотність та розвивається просторова уява;
- покращується якість викладання за рахунок впровадження засобів цифрових технологій;
- можливість індивідуалізувати процес навчання;
- різноманітність форм та методів занять (вебквести, проєктні роботи, кейсметоди, дискусії тощо).

Отже, застосування новітніх цифрових технологій на заняттях з англійської мови – не лише цікавий та корисний процес, але й неминучий з точки зору теперішніх реалій. На мою думку, використання якісних цифрових технологій робить заняття інтерактивними, живими та неабияк мотивує студентів до навчання, розвиває творчі навички та здібності, орієнтує на самостійне здобуття освіти з використанням сучасних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуржій А. М., Лапінський В. В. Електронні освітні ресурси – від теорії до практики. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми. Збірник наукових праць Вінницького держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського. – Київ-Вінниця, 2014. – Вип. 38. – С. 3–11.
2. Краснопольський В. Е. Іншомовна підготовка студентів нефілологічних спеціальностей на основі створенні і використання web-технологій: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Східноукраїнський національний університет. – Київ, 2019. – 438 с.
3. Морська Л. І. Особливості організації та проведення уроку іноземної мови з використанням інформаційних технологій. Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія “Філологічна”. – 2012. – Вип. 25. – С. 211–213.
4. Овчарук О. В. Цифрова педагогіка в підготовці вчителя XXI ст. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи : зб. тез доповідей учасників Всеукр. наук.-практ. семінару. – Київ : ІТЗН НАПН України, 2018. – С. 50–53.
5. Черненко А.В. Цифрові технології у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов : збірник наукових праць “Педагогіка та психологія”. – Харків, 2019. – Вип. 61. – С.193–200.

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ GOOGLE ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНЖЕНЕРНОЇ ГРАФІКИ

Олена Омельченко,
викладач Краматорського фахового коледжу
технологій та дизайну

Анотація. Викладання дисципліни «Інженерна графіка» в сучасних умовах потребує пошуку шляхів підвищення якості освіти, використовуючи нові, сучасні інструменти. Інструменти Google дозволяють не тільки подати знання, а і зацікавити, вивести зі стану стресу, провести рефлексію та перевірити знання. Донести до студентів, що не зважаючи на умови та емоційний стан, вони мають виконувати основне завдання – вчитися.

Abstract: Teaching the discipline "Engineering graphics" in modern conditions requires finding ways to improve the quality of education using new, modern tools. Google tools allow not only to present knowledge, but also to interest, remove stress, conduct reflection and test knowledge. Convey to students that regardless of the conditions and emotional state, they should perform the main task – to study.

Тривалий час Україна веде боротьбу за свою свободу і незалежність. Попри повномасштабну війну, освітній процес триває. Вчителі та викладачі працюють на освітньому фронті за будь-яких умов, а також підтримують своїх учнів і студентів.

Сфера освіти, як і всі сфери життя суспільства, зазнала сильних змін в умовах воєнного стану. Усі ми вчилися та продовжуємо вчитися жити в цих нових умовах: хтось – продовжувати здобувати освіту, а хтось – працювати.

Частина учасників освітнього процесу внаслідок загрози життю, бойових дій та тимчасової окупації окремих територій вимушено перемістилася в межах України або за кордон. Багато здобувачів освіти все ще залишаються на тимчасово окупованих територіях та потребують особливої підтримки. Деякі заклади освіти були фізично зруйновані.

Досліджень, присвячених дистанційній освіті, достатньо багато, але невизначеним залишається практичне використання методики дистанційного навчання конкретних технічних дисциплін, зокрема графічного спрямування.

Сучасні умови навчання принципово змінюють підходи до навчання, воно переходить на використання сучасних інформаційних технологій та застосування дистанційних методів спілкування викладача та студента, моральної підтримки студента та мотивації навчання для перспективної відбудови суспільства, яке буде потребувати висококваліфікованих фахівців.

Інженерна графіка базується на методі проєкційних зображень та вивчає встановлені державними стандартами умовності, спрощення і особливості застосування цього методу. Предметом інженерної графіки є побудова й читання креслень, ескізів, технічних рисунків, схем, які є графічними засобами фіксування, збереження та передавання технічних ідей. Інженерна графіка передбачає набуття студентами вмінь і навичок вираження технічних ідей за допомогою креслень, а також розуміння взаємодії складових частин і принципу дії зображуваних на кресленнях технічних виробів.

Наповнення дисципліни «Інженерна графіка» включає такі види навчальної роботи, як проведення лекцій, практичних занять, виконан-

ня самостійних робіт, проходження тестів. Кожен із цих видів діяльності передбачає активний зв'язок між викладачем та студентом: зрозуміння стану студентів, його забезпечення сучасною технікою для комунікації, стабільний зв'язок.

У процесі викладання матеріалу інженерної графіки викладач використовує один з найважливіших принципів дидактики – принцип наочності. Наочність сприяє кращому засвоєнню знань, активізує розумову діяльність, мобілізує увагу. Технічні засоби дозволяють демонструвати поетапність графічного розв'язку завдання із можливістю повернення до попереднього кроку.

Питання навчально-методичного забезпечення нових освітніх технологій в умовах дистанційного навчання є дуже актуальним. Тенденції розвитку сучасної системи вищої освіти нерозривно пов'язані з широким впровадженням в освітній процес різних форм, методів і засобів активного навчання. Сучасні комп'ютерні телекомунікації здатні забезпечити передачу знань і доступ до різноманітної навчальної інформації значно ефективніше, ніж традиційні засоби навчання.

Включившись до процесу пошуку найбільш прийнятних платформ для дистанційного викладання дисципліни «Інженерна графіка», мою увагу привернули інноваційні інструменти Google для навчання, з якими сучасна спільна робота викладача та студента виходить на новий рівень. Ще дуже важлива річ – це безпека, яка лежить у основі всіх продуктів Google.

Інструменти Google для сучасної роботи, спілкування та творчості вплинули на подальшу роботу над підвищенням ефективності та якості викладання дисципліни «Інженерна графіка». Завдяки вбудованим функціям спеціальних можливостей кожен студент має можливість розкрити свій потенціал: вивчати матеріал, виконувати завдання або разом з викладачем на відеозустрічах, або якщо такої можливості немає на вказаний час, опрацювати матеріал, коли з'являється така можливість, що дуже зручно в умовах воєнного стану.

Зупинюсь на тих інструментах, які найчастіше використовую у своїй роботі. Почну з організації викладання самої дисципліни.

Перше, що треба зробити, це створити у Classroom Google Клас для студентів, де буде проходити спілкування.

Організувати зустрічі, запропонувати завдання, провести тестування в цьому допомагає мені Google Календар, в якому є можливість планувати свої дії – студенти бачать, коли, що буде відбуватися, у який день, годину та коли потрібно виконати певну роботу. Запланувати також

можливості особистої зустрічі зі студентами для виконання завдання, з'ясувати, у кого з студентів труднощі з зв'язком та пригнічений моральний стан. На таких зустрічах важливо показати свій спокій та врівноваженість – це найпростіший спосіб допомогти заспокоїтись студентам, морально підтримати студента, допомогти з матеріалом, який викликає труднощі. Створюються різні календарі для різних цілей для того, щоб не загубитися у потоці інформації. Важливо міняти колір календарів для зручного відстеження необхідних подій доби або тижня. Важливо, щоб такі календарі були у відкритому доступі для студентів та викладачів для організації спільної діяльності.

За умов переходу на формат онлайн-навчання виникла потреба використання засобів з функціями групових чатів, дзвінків та конференцій. Одним з найбільш пристосованих для навчання та зручних у використанні інструментів є програма Google Meet. Читання лекцій та проведення практичних занять відбувається у Google Meet.

Переваги цієї програми – це організація відеозустрічей, онлайн-занять зі студентами, у якій може одночасно брати участь велика кількість користувачів. Заняття може тривати безперервно довше 40 хвилин. Є можливість демонстрації матеріалів на робочому столі ПК під час занять. Планування занять заздалегідь та прив'язка до Google Календаря. Синхронізація запланованих занять виконується автоматично на всіх пристроях, тому почати зустріч можна на комп'ютері, а закінчити – на іншому пристрої, наприклад, телефоні. Це дуже актуально під час сповіщення небезпеки та переміщення в укриття. Запис занять зі збереженням відео на Google Диск. Приєднатися можливо як через браузер, так і через додаток для Android або iOS.

Під час онлайн-заняття, якщо вмикається сигнал «Повітряна тривога», спокійно треба повідомити студентам про сигнал. Акцентуйте увагу студентів фразою «Ви йдете в безпечне місце, яке встановлене за правилами вашої сім'ї», після сигналу «Відбій тривоги» доєднайтеся до занять за розкладом. Намагайтесь зберігати спокій, будьте переконливими.

Не зайвим буде нагадати викладачам про турботу про себе. Пам'ятайте: для того, щоб надавати допомогу іншим, необхідно відновлювати свій власний ресурс, задовольняти свої базові потреби. Подбайте про безпечне місце для себе, де ви зможете проводити заняття. Розробіть свій алгоритм дій.

Лекції до дисципліни розроблені у вигляді презентацій, для розробки яких було застосова-

но багато літературних джерел. Зустріч в Google Meet дозволяє демонстрацію презентацій та організацію живого спілкування зі студентами. Після лекції матеріал розташовується на Classroom у вільному доступі та з практичним матеріалом для закріплення теми. Переглядаючи матеріал презентації після лекції, студент може пришвидшити перегляд або зупинитися на незрозумілих моментах. Записи відеозустрічей зберігаються на Google диску. Кожен студент може скористуватися ним для вивчення матеріалу, підготовки до практичних занять та у той час, коли в нього є така можливість, що дуже важливо в умовах нестабільного зв'язку, повітряної тривоги та інших незручностей, які внесла війна в нашої країні.

Для зацікавленості студентів як на лекції, так і на практичних заняттях, використовують такий інструмент, як Google Jamboard.

Google Jamboard – інтерактивна віртуальна дошка, яка дозволяє демонструвати ключову інформацію під час заняття в Google Meet, а також одночасно взаємодіяти з усією групою студентів чи окремими студентами у режимі реального часу.

За допомогою інтерактивної дошки можна не лише пояснювати навчальний матеріал, а й активувати увагу студентів та запропонувати їм виконати індивідуальні чи завдання у групах з використанням готових шаблонів.

Цей інструмент має зручний функціонал і створює низку можливостей для організації ефективного процесу навчання у віртуальному просторі.

Насправді, ви можете вигадати будь-які ідеї для урізноманітнення та доповнення дистанційних занять з використанням цього зручного та багатофункціонального інструмента. Фіксувати ідеї викладача та студентів за допомогою різнокольорових стікерів. Створювати записи та малювати за допомогою цілого набору функцій. Здійснювати опитування з використанням спеціальних шаблонів. Завантажувати зображення та текст із Google Диску. Приєднуватись як за допомогою комп'ютера, так і зі звичайного смартфона. Зберігати усі напрацювання на Google Диску. Інтегрувати віртуальну дошку з Google Classroom. Можливо організувати перевірку знань. Провести рефлексію.

Нинішня ситуація могла позначитись на поведінці студентів, на їх здатності засвоювати матеріал. Стрес міг вплинути на увагу, пам'ять, на здатність зосереджуватись. Виконання простих

завдань та порад допоможе зберегти нормальний емоційний стан студентів.

Окремої уваги потребує організація контролю якості знань студента. Сьогодні тестування є одним із найефективніших способів вимірювання рівня знань і досягнень студентів. Його використання дає можливість швидко та надійно здійснювати вимірювання рівня знань і навчальних досягнень. Особиста перевага цього виду контролю полягає в тому, що його можливо провести як в режимі онлайн в сучасному часі, так і пройти в безпечний час для студента, який перебуває в складних умовах.

Створити ефективні онлайн-тести та анкети та опитувальники допоможуть форми на Google Диску.

Google Форми – це зручний інструмент, за допомогою якого можна легко і швидко планувати заходи, складати опитування та анкети, а також збирати іншу інформацію. Форму можна підключити до електронної таблиці Google і тоді відповіді респондентів будуть автоматично зберігатися в ній.

Підбиваючи підсумки аналізу платформи дистанційного навчання Google Classroom як інструментів імплементації змішаного та дистанційного навчання, слід зазначити, що вона має увесь функціонал, необхідний для реалізації дистанційного режиму навчання у повному обсязі.

Компанія Google є одним зі світових лідерів у сфері цифрових технологій. Серед її розробок – онлайн-інструменти для роботи з текстовими і табличними документами, презентаціями і формами опитування (тестування), організації віртуальних класів і проведення онлайн-зустрічей. Важливою перевагою всіх цих засобів є їх повна сумісність між собою та можливість взаємної інтеграції. Тому використання інструментів Google може бути суттєвою допомогою для підготовки й організації якісного процесу навчання, для самоорганізації та полегшення роботи викладача.

За допомогою цих інструментів є можливість долучити до процесу навчання студентів, які знаходяться в різних куточках нашої країни або за кордоном. Донести до них думку про те, що щодня, не зважаючи на обставини та можливості, треба виконувати основне завдання – вчитися. Це дозволяє справитися зі стресом, приводить до тями і надає сил для подальших дій.

РЕАЛІЗАЦІЯ МЕТОДІВ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Людмила Поперечнюк,
викладач комп'ютерних дисциплін
Новоград-Волинського політехнічного
фахового коледжу

Анотація. Інтерактивні методи навчання на сьогодні є актуальним способом роботи викладача. Тому застосування на заняттях сучасних освітніх технологій, зокрема технологій інтерактивного навчання, може зробити заняття більш змістовним. Такий підхід дозволяє активізувати освітній процес, підвищити якість навчання та його результативність.

Abstract: Today, interactive teaching methods are a relevant way of working as a teacher. Therefore, the use of modern educational technologies in classes, in particular interactive learning technologies, can make classes more meaningful. This approach makes it possible to activate the educational process, increase the quality of education and its effectiveness.

Метою державної Національної програми "Освіта" (Україна XXI ст.) є виведення освіти в Україні на рівень розвинутих країн світу, що можливо лише за умов відходу від авторитарної педагогіки і впровадження сучасних педагогічних технологій. Саме цим зумовлена зараз увага педагогів, методистів до інновацій.

Інтерактивне навчання – це насамперед діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія викладача та студента, яке не повинне залишатись без уваги в процесі дистанційного навчання.

Термін «інтерактивний» походить від англійських слів «inter» – «взаємний» та «act» – «діяти», і означає «знаходитись у постійному діалозі, бути активним учасником». Відповідно, інтерактивне навчання – це навчання, побудоване на активній взаємодії викладача та здобувачів освіти.

Згідно з навчальною пірамідою, яку у 1980-х розробив Національний тренінговий центр (штат Меріленд, США), ми запам'ятовуємо із того, що чуємо, лише 5%, в той час як 90 % інформації фіксуємо, коли навчаємо інших. Організувати освітній процес необхідно таким чином, щоб студенти могли засвоїти якомога більше матеріалу,

відчуваючи себе максимально комфортно [2].

Спеціальна форма організації пізнавальної діяльності передбачає конкретні завдання. Одне з них – створення умов навчання, за яких кожен учасник процесу відчуває свою інтелектуальну спроможність. Це робить продуктивним і сам процес навчання. Суть інтерактивного навчання: навчальний процес організований так, що всіх учасників залучено до процесу пізнання, формування висновків, створення певного результату, де кожен робить індивідуальний внесок, обмінюється знаннями, ідеями, способами діяльності.

Дещо змінивши слова великого китайського педагога Конфуція, можна сформулювати кредо (великого) інтерактивного навчання: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу і чую, я трохи пам'ятаю. Те, що я бачу, обговорюю, я починаю розуміти. Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю, я набуваю знань і навичок. Коли я передаю знання іншим, я стаю майстром».

Я. Голант виділяв активну та пасивну моделі навчання залежно від учнів у навчальній діяльності. Зрозуміло, що термін «пасивна» є умовним, оскільки будь-який спосіб навчання обов'язково передбачає певний рівень пізна-

вальної активності суб'єкта, інакше досягнення результату, навіть мінімального, неможливе. У такій класифікації він скоріше використовував «пасивність» як визначення низького рівня активності, переважно репродуктивної діяльності за майже повної відсутності самостійності і творчості.

До цієї класифікації додамо інтерактивне навчання як певний різновид активного, який має свої закономірності і особливості.

Пасивна модель навчання

До відповідних методів навчання належать методи, за яких студенти лише слухають і дивляться (лекція-монолог, читання, пояснення, демонстрація й відтворювальне опитування здобувачів освіти). Студенти, як правило, не спілкуються між собою і не виконують якихось творчих завдань.

Активна модель навчання

Такий тип навчання передбачає застосування методів, які стримують пізнавальну активність і самостійність. Студент виступає «суб'єктом» навчання, виконує творчі завдання, вступає в діалог з викладачем. Основні методи: самостійна робота, проблемні та творчі завдання (часто домашні), запитання, що розвивають творче мислення.

Інтерактивне навчання завжди ставить набагато конкретніші й вужчі завдання, оскільки викладачі розуміють: студенти здатні запам'ятати набагато менше інформації, ніж забути. Засвоєння змісту освіти відбувається за принципом: краще менше, але реально, на доступному рівні компетентності.

Якщо ми застосовуємо навчання в малих групах, як можна уникнути створення груп, які будуть неефективно використовувати навчальний час і не досягнуть необхідних результатів. Особливу увагу викладач повинен приділяти процесу формування груп, провести чіткий інструктаж відносно процедури і завдань групової діяльності, вдало підібрати завдання. За такого підходу реципієнт є співавтором навчального заняття, основна ж стратегія викладача полягає у виявленні індивідуальних здібностей та створенні сприятливих умов для подальшого їх розвитку.

Інтерактивні методи навчання – це спосіб взаємодії усіх учасників освітньо-виховного процесу, під час якого слухачі перестають грати пасивну роль і активно долучаються до роботи.

Інтерактивні технології навчання роблять освітній процес у фаховому передвищому закладі освіти більш цікавим та ефективним.

Вибір методу для певної навчальної дисципліни залежить від тематики конкретного навчального заняття, його завдань, готовності студентів тощо. Лише викладач вирішує, що на часі запропонувати студентам. Наприклад:

- Запропонуйте студентам об'єднатися в групи для наступних вправ: «Акваріум», «Діалог», «Синтез думок», «Коло ідей» тощо. Це популярні інтерактивні методи навчання. З їх допомогою ви розвиватимете навички спілкування, вміння студентів висловлюватися, критично мислити, переконувати, вести дискусію.

- Щоб навчити студентів долати стереотипи, аналізувати матеріал, порівнювати та переконувати, використовуйте технології «Бронівський рух», «Мозковий штурм», «Аналіз ситуацій», «Мозаїка», «Дерево рішень», «Мікрофон».

- Щоб забезпечити максимальну свободу інтелектуальної діяльності та формувати навички співпраці, застосовуйте технології ситуативного моделювання: конференції.

- Використовуючи «Дебати», «Незакінчений ланцюжок», ви сприятимете розвитку критичного мислення студентів та формуватимете навички публічного виступу і дискутування.

- Гра як інтерактивна форма навчання є одним із найдієвіших способів залучити студентів до роботи, розвиваючи їхні пізнавальну й емоційно-особистісну сфери. Ігри на навчальному занятті активізують студентів, адже вони починають швидше розв'язувати завдання, інтенсивніше співпрацюють між собою.

Інтерактивні методи навчання педагогів

Аби налагодити атмосферу взаємодії та співпраці, необхідну для ефективного інтерактивного навчання, педагоги мають:

- вільно оперувати багатьма методами і прийомами навчання

- упевнено модерувати рольові ігри та вправи

- спільно зі студентами розв'язувати проблемні ситуації тощо.

Метод модерації

Метод модерації дає змогу організувати спілкування, структуруючи та спрямовуючи групову роботу.

Об'єднавши учасників групи в команду, модератор підбурює їх діяти в єдиному ключі задля розроблення в найкоротші строки конкретних пропозицій, націлених на розв'язання тієї чи іншої проблеми.

Завдання модератора – спонукати колектив до прийняття професійно грамотного рішення, дотримуючись нейтральної позиції.

Залежно від очікуваного результату, він має змогу скеровувати їхню увагу на такі аспекти:

- співпраця, ознаками якої є кооперація;
- взаємна підтримка;
- розвиток ідей одне одного;
- змагання, коли всі зусилля мобілізуються на перемогу, що значно підвищує продуктивність колективу.

Метод кейсів

Метод кейсів називають ще методом аналізування конкретних ситуацій. Адже кейс (англ. case – випадок, справа, прецедент) – це докладний опис реальної ситуації. Розрізняють кілька видів ситуацій:

- проблема, яку необхідно розв'язати чи діяти висновку, що це неможливо
- оцінка, коли потрібно здійснити критичний аналіз прийнятого рішення, надати мотивований висновок щодо представленої ситуації та способів її розв'язання
- ілюстрація представляє ситуацію і пояснює причини її виникнення, описує процедуру розв'язання, яку необхідно обґрунтовано прийняти або ж відхилити
- випередження описує порядок застосування прийнятого рішення, який використовують для тренування, вправляючись у застосуванні набутих теоретичних знань.

У діловій грі відтворюють предметний і соціальний зміст очікуваної моделі професійної діяльності. З огляду на це, метод ділової гри дає змогу розвивати мислення. Адже ціллю ділової гри є нове рішення, знайдене завдяки професійному досвіду її учасників [3].

Використовуйте ці форми навчання у вищій школі, адаптувавши їх для занять зі студентами.

Ознайомившись із принципами, умовами та особливостями інтерактивного навчання, ви зможете впевнено використовувати відповідні методи на заняттях. Це дасть можливість зробити співпрацю цікавою, ефективною та сучасною.

Розглянуті методи інтерактивного навчання допомагають реалізувати низку цифрових технологій.

Цифрові технології – це заснована на методах кодування і передачі інформації дискретна система, що дозволяє здійснювати безліч різноманітних завдань за найкоротші проміжки часу. Саме швидкодію і універсальність цієї схеми зробили ІТ настільки затребуваними [5].

Quizizz – сервіс, для створення вікторин та флеш-карток (<https://quizizz.com/>). Дуже зручний сервіс та простий у використанні, безкоштовний, студенти можуть користуватись сервісом як в навчальному закладі, так і вдома, не обов'язково їм реєструвати акаунт та реєструватись для того, щоб пройти вікторину (рисунком 1). Крім цього, викладачі можуть використовувати вікторини, створені іншими, та користуватись ними [4].

Quizlet – чудовий безкоштовний онлайн-сервіс для створення дидактичних флеш карток як для очного, так і дистанційного навчання (<https://quizlet.com/>). У відповідні поля вводиться потрібна інформація (терміни, їх пояснення або пропущені слова в термінах, рівняння і їх розв'язки,

вирази та їх значення тощо) і автоматично викладач отримує крім самого набору карток, які виконують навчальну роль, ще й різні режими роботи з ними: тренувальний, навчальний, контролюючий та ігровий. Картки можна створювати для будь-якої дисципліни (рис. 2).

Рис. 1-8

Генератор «Кросворд»

Кросворд – це гра-головоломка, яка чудово тренує увагу та пам'ять, допомагає виховати інтелектуала. Цей генератор допоможе створити кросворди на будь-яку тематику різного рівня складності. Завдання може бути використане для перевірки знань з конкретного предмету чи теми, а ігровий характер виконання завдання допоможе знизити рівень тривожності, подарувати позитивні емоції. Щоб скласти авторський кросворд, треба записати у відповідних полях генератора слова кросворда та подати їх опис. Кількість слів у кожному кросворді не має бути більше 20. Завдання сприятиме збагаченню словникового запасу, актуалізації набутих знань.

Генератор «Ребус»

До вашої уваги унікальна розробка україномовного генератора ребусів. Задайте будь-яке слово або фразу, і програма миттєво згенерує по вашому запиту ребус [1]!

Генератор «Анаграми»

Анаграма – це прийом переставлення окремих букв чи складів у слові, внаслідок чого утворюються нові слова з іншим значенням. За допомогою такого генератора можна створювати анаграми зі слів будь-якої складності.

Квест – це захоплива сюжетна гра, головний сенс якої полягає у послідовному вирішенні різноманітних головоломок. Ця інтелектуальна забавка з кожним роком стає все більш популярною.

Генератор головоломки «Знайди слова»

Філворд – це різновид головоломки. Він має вигляд сітки, заповненої літерами. Щоб розгадати філворд, треба знайти і закреслити або обвести всі слова, які пропонуються у завданні. Такий генератор дає можливість створити авторський філворд, наповнюючи сітку будь-якими словами, або словами на задану тему.

Список
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ

ІНФОРМАЦІЙНО-РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Юлія Кісеєва,
викладач Олександрійського
педагогічного фахового
коледжу імені В.О. Сухомлинського

Анотація. У статті розкрито практичне значення сервісу Canva, розглянуто особливості роботи з ним на заняттях гуманітарного циклу; подано приклади використання шаблонів портфоліо та блок-схем цього сервісу, які можна використовувати на заняттях із української мови та літератури в ЗЗСО та фаховій передвищій освіти.

Abstract: The article reveals the practical significance of the Canva service, examines the features of working with it in humanitarian cycle classes; examples of the use of portfolio templates and block diagrams of this service are given, which can be used in classes on Ukrainian language and literature in institutions of general secondary education and professional pre-higher education.

Розвиток людського суспільства та цивілізації висуває перед освітою принципово нові проблеми. Тому останнім часом активно розглядається питання про використання електронних освітніх ресурсів у процесі викладання гуманітарних дисциплін. І якщо суспільство дбає про своє майбутнє, то має усвідомити величезні можливості, надані електронними освітніми ресурсами, та навчитися грамотно застосовувати їх. У першу чергу в освіті.

Напевно, вам давно хотілося створити таку ж неймовірну презентацію з української мови, як у колеги? А ще інфографіку, анімацію та плакат! Така наочність точно стане у пригоді для роботи зі студентами на заняттях з методики. Гадаєте, це під силу лише дизайнеру? Аж ніяк! Усе це можна зробити за допомогою простого та неймовірно функціонального сервісу Canva [1].

Сервіс Canva – це унікальний інструмент для візуалізації інформації, який до того ж має зручний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Сервіс має безкоштовну версію та адаптований україн-

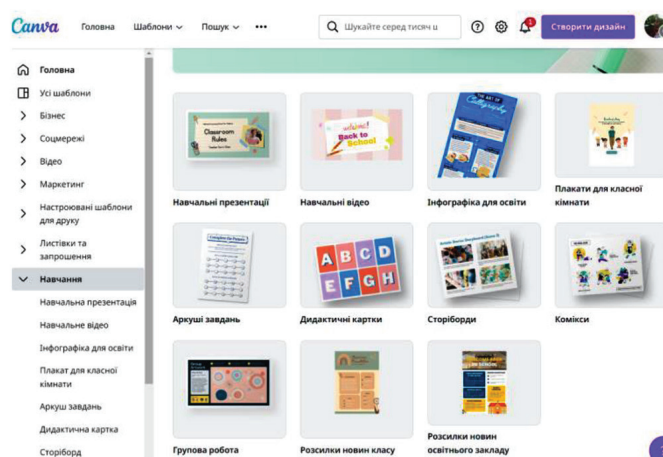

Рис.1. Шаблони сервісу Canva

ською мовою. А ще – це чудова можливість для створення нових інтерактивних матеріалів для будь-якого формату навчання! Ось деякі з них:

1. Спільна презентація. Canva надає доступ до сотень чудових макетів презентації на будь-яку тему гуманітарного спрямування. Для

створення презентації оберіть тип дизайну «Презентація», додайте необхідну інформацію та надайте доступ для редагування учням. Таке завдання сприятиме розвитку творчого мислення, навичок пошукової діяльності та роботи в команді, а також покращить емоційний фон навчання!

2. Робочі аркуші. Напевно, кожен викладач намагався зробити робочий зошит у текстовому редакторі. Але ж це так незручно та довго! Сервіс Canva має безліч творчих шаблонів за навчальними предметами, які легко та швидко редагувати. Для цього слід знайти шаблон Worksheet, видалити чи додати необхідні поля, змінити колір та зображення. Робочі аркуші – це чудові ідеї для занять, які вразять студентів. До речі, їх можна роздрукувати та використовувати під час звичного формату навчання.

3. Квест-кімнати. Студентам не вистачає мотивації? Запросіть їх до справжньої квест-кімнати! Для створення квест-кімнати слід обрати шаблон Virtual Classroom та створити завдання: завантажити файл чи надати групам доступ до файлу. Позитивну атмосферу гарантовано! А ще такі завдання розвивають творче мислення та навички роботи в команді.

4. Бінго. Гра, знайома нам із дитинства. А у віртуальному світі вона ще цікавіша! Щоб її створити, оберіть шаблон Bingo та попросіть студентів накреслити на аркуші таку ж таблицю, як на вашому екрані. Ви називаєте слова, а студенти ставлять хрестик у відповідній комірці. Хто перший усе закреслить, той і переміг! Це чудове завдання для підвищення мотивації, розвитку логіки, уваги та пам'яті, яке буде доречним на уроках біології, історії та мови.

5. Морський бій. Ну хто з нас не грав у цю захопливу гру, яка чудово тренує увагу, логіку, допомагає розвивати тактичні та стратегічні навички? Чи зіграти в неї з учнями! Тим паче, що у сервісі Canva вона не менш захоплива! Для її створення слід обрати шаблон Bingo та заховати відповіді (це і будуть ваші «кораблі»). Якщо студент поцілів у такий «корабель», викладач відкриває прихований елемент.

6. Сторітеллінг. Створіть початок історії, додайте цікаві елементи, анімацію, аудіозапис та запропонуйте дітям продовжити. І це продовження може вас здивувати! Це завдання сприятиме розвитку навичок пошукової діяльності, творчого мислення, уяви та вміння працювати в команді.

7. Соціальна сторінка. А ще сервіс пропонує шаблон сторінки соціальної мережі. Запропонуйте учням заповнити соціальну сторінку від імені видатної постаті. Наприклад, Лесі Українки. Хай вони додадуть друзів, світлини та особисті

думки від імені героя. Так завдання сприятиме розвитку навичок пошукової діяльності, творчого мислення та медіаграмотності [1].

Під час ознайомлення з інтерфейсом зверніть особливу увагу на шаблони в рубриках «Для навчання» та «Тенденції», оскільки там можна знайти матеріали, які доречно використовувати для роботи над освітнім контентом.

За допомогою сервісу ви можете створити віртуальний клас, навчальні презентації, інфографіки, таблиці, дидактичні картки та плани уроків. Ще тут є шаблони для створення розкладу занять, шкільних плакатів і аркуші завдань з української мови/літератури, кольорові резюме та багато іншого.

Зверніть увагу: в рубриці «Тенденції» є інтерактивні шаблони, які теж зручно використовувати під час занять гуманітарного циклу. Це значно розширює можливості для підготовки та проведення занять.

Запрошення студентів у Canva

Спосіб №1. На головній сторінці Canva є розділ «Створити клас». Необхідно увійти у нього та натиснути на кнопку «Отримати посилання для запрошення». Його потім можна скопіювати та розіслати учням.

Спосіб №2. Потрібно натиснути на кнопку «Імпортувати дані Google Classroom»: всі дані імпортуються у Canva. Потім необхідно натиснути кнопку «Запросити студентів» – і вони отримають доступ до всіх ваших розробок на платформі.

Особливості роботи із сервісом Canva

Доєднавшись до Canva, студенти отримають можливість виконувати творчі завдання. Наприклад, спільно готувати схему, користуючись готовими дизайнерськими шаблонами.

Викладачу варто звернути увагу на те, що готувати презентації, які ви створили у Canva, можна завантажити на ПК чи мобільний телефон, перетворити на відео (слайди гортаються автоматично) та імпортувати у Google Classroom. На сторінці з презентацією можна створювати відеотрансляції чи скрінкасти (озвучення презентації). На сторінці з розробками є кнопка «Призначити завдання», за допомогою якої можна уточнити суть завдання і надіслати його учням (індивідуальні чи групові або завдання для всього класу). Виконавши завдання, студенти натискають на кнопку «Відправити вчителю». Ефективний інструмент для роботи класу в Canva – виконання завдань на інтерактивних дошках (їх можна знайти, якщо ввести у пошуковику шаблонів «інтерактивна дошка»). Їх можна транслювати у прямому ефірі, в режимі доповідача: наприклад,

Рис. 2. Шаблони портфоліо сервісу Canva

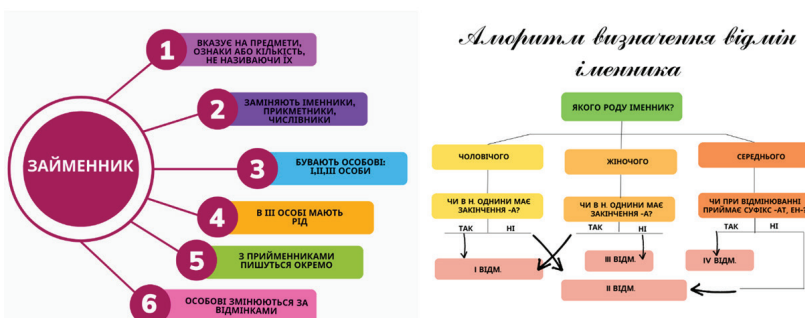

Рис. 3. Шаблони блок-схем сервісу Canva

клас бачить на екрані демонстрацію лише інтерактивної дошки, тоді як у доповідача є віконце для нотаток, які стануть підказками під час виступу [2].

На заняттях з української літератури я використовую онлайн-конструктор для створення студентами портфоліо письменника. Учасники освітнього процесу із задоволенням створюють сучасні портфоліо, використовуючи шаблони цього сервісу.

Також на заняттях гуманітарного циклу можна використати шаблони блок-схеми сервісу Canva.

В умовах сучасного світу перед викладачем постає безліч викликів. Дистанційна освіта, емоційна напруженість, зменшення рівня концентрації середньостатистичного студента – це все суттєво ускладнює роботу викладача, дає усвідомлення, що часу на пояснення матеріалу стає все менше. Такий стан речей змушує шукати нові інформаційні ресурси та методики, аби пояснити складні для засвоєння теми швидко та зрозуміло. За допомогою Canva створіть й персоналізуйте плани

занять, інфографіку, плакати, відео, що відповідають вимогам викладання гуманітарних дисциплін, абсолютно безкоштовно для вчителів та студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власенко М. Можливості сервісу Canva для роботи з дітьми під час дистанційної форми навчання. [Електронний ресурс] / Марини Власенко // Наурок. – 2021. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/mozhливosti-servis-u-canva-dlya-roboti-z-ditmi-pid-chas-distancijno-formi-navchannya>
2. Батура Ю. Canva for education : стильна візуалізація навчального контенту. [Електронний ресурс] / Юлії Батури // Наурок. – 2020. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/canva-for-education-stilna-vizualizaciya-navchalnogo-kontentu>
3. Онлайн-сервіс Canva. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.canva.com/>

ДОДАТКИ WEB 2.0 ДЛЯ ПІДТРИМКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗФПО

Ольга Величкович,
викладач ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди Київського національного університету
технологій та дизайну»

Анотація. У статті описані сервіси web 2.0, які можна використати для змішаного і дистанційного навчання студентів ЗФПО. Подана коротка характеристика та інтернет-адреси цих сервісів, описані варіанти їх використання викладачем для урізноманітнення навчально-методичного забезпечення дисциплін.

Abstract: The article describes web 2.0 services that can be used for mixed and distance learning of students of general vocational education. A brief description and Internet addresses of these services are provided, options for their use by the teacher to diversify the educational and methodological support of the disciplines are described.

Web 2.0 – інформаційні технології, які дозволяють користувачам створювати та поширювати власний контент в інтернеті. Сервіси web 2.0 відкривають нові можливості для діяльності, до якої залучаються користувачі, що не мають спеціальних знань у галузі інформаційних технологій. Це нові форми діяльності, що пов'язані зі створенням і редагуванням власних цифрових об'єктів, з пошуком в інтернеті необхідних даних для наповнення створених вебпродуктів (текстів, фотографій, програм, музичних записів, відеофрагментів тощо). Сучасні сервіси web 2.0 містять багато інструментів, які можуть бути корисними для індивідуальної та спільної діяльності і слугувати платформою для створення різних проєктів або для доповнення особистого середовища навчання.

Інтерактивна онлайн-дошка (стіна) – це інструмент для навчання, завдяки якому можливе поєднання тексту, зображення, відео, аудіо в інтерактивний формат. Одним з найпростіших сервісів для створення онлайн-дошок є Padlet (<https://uk.padlet.com/>).

Це зручний, легкий у роботі сервіс, призначений для збереження, організації та спільної роботи з різним контентом у визначеному віртуальному просторі. На дошку можна додавати текст, зображення з ПК чи інтернету, відео, посилання на сайт тощо. Дошку можуть редагувати одна особа чи група осіб. Створену дошку можна розмістити в соціальних мережах, зберігати у вигляді електронного документа у форматі PDF, вставити у власну сторінку або блог за допомогою html-коду, а також використовувати мобільну версію з QR-кодом.

Сервіс можна застосовувати:

- як майданчик для розміщення і впорядкування навчальної інформації;
- для „мозкового штурму”, на етапі узагальнення та систематизації знань;
- як місце для збирання ідей для проєктів та їх обговорення;
- для спільного або індивідуального виконання домашніх завдань;
- як дошку оголошень при організації виховної роботи зі студентською групою чи для діяльності студентського самоврядування.

Ментальні карти (інтелект карти, карти розуму, карти пам'яті) – це унікальна технологія роботи з інформацією, спосіб зображення процесу загального системного мислення за допомогою схем.

Ментальні карти в навчальній діяльності можна використати для наступних цілей:

- навчання, запам'ятовування навчального матеріалу;
- створення конспектів лекцій;
- вирішення творчих завдань;
- мозковий штурм (генерація нових ідей, вирішення складних завдань);
- презентації;
- планування та розробка проєктів різної складності тощо.

Для створення ментальних карт можна скористатися сервісами Mindomo (<https://www.mindomo.com>), MindMeister (<https://www.mindmeister.com>), Bubbl.us (<https://bubbl.us/>), SpiderScribe (<https://www.spiderscribe.net>) тощо.

Інтерактивний плакат – онлайн-сервіс, який дозволяє наносити на зображення інтерактивні мітки (текст, посилання на інші ресурси, зображення, відео). Це електронний освітній засіб

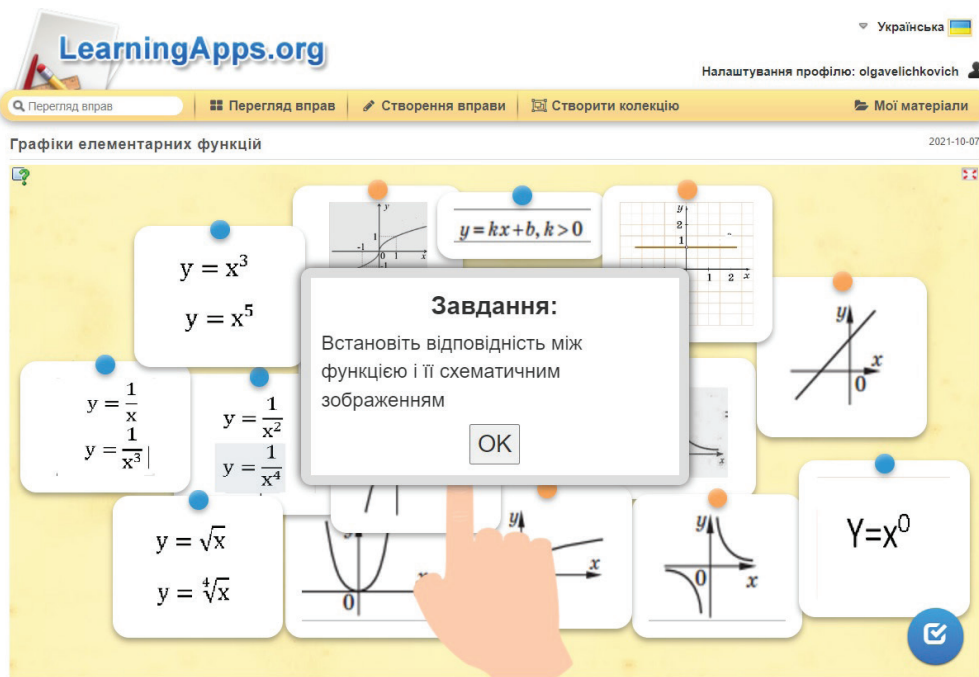
нового типу, який забезпечує високий рівень задіявання інформаційних каналів сприйняття начочності процесу навчання. У цифрових освітніх ресурсах цього типу інформація відображається не відразу, вона розгортається залежно від дій користувача, який керує нею відповідними кнопками.

Сучасні сервіси дозволяють створювати не лише односторінковий інтерактивний плакат, але й інтерактивну презентацію, шкалу часу, інфографіку тощо.

Використання інтерактивного контенту в освітньому процесі сприяє тому, що студенти краще сприймають матеріал, підвищується інтерес до дисципліни, формується уміння самостійно працювати з джерелами інформації. Використання цього засобу дає можливість реалізувати особистісно орієнтований підхід до навчання.

Для створення інтерактивного контенту можна використати інтернет-сервіси: Genially (<https://genial.ly/>), Thinglink (<https://www.thinglink.com/>), Glogster (<https://edu.glogster.com/>), Prezi (<https://prezi.com/>) та інші.

Мультимедійні дидактичні вправи – онлайн конструктори для розробки різноманітних завдань з різних предметних галузей для використання на заняттях чи для самостійного опрацювання матеріалу. Яскравим прикладом такого сервісу є LearningApps (<https://learningapps.org/>), що дозволяє створити інтерактивні вправи різного типу: «знайди пару», «класифікація (поділ заданих об'єктів на класифікаційні групи)», «шкала часу (розміщення карток з інформацією вздовж прямої з датами)», «впорядкування (роз-

міщення карток в певній послідовності)», «пазл» тощо.

За допомогою цих вправ студенти можуть перевірити і закріпити свої знання в нестандартній формі, що сприяє формуванню їх пізнавального інтересу.

Інтерактивні книги – дозволяють здійснити оформлення навчального матеріалу в привабливій формі. Одним з сервісів є Ourboox (<http://www.ourboox.com/>), з допомогою якого можна створити яскраву онлайн книгу, у якій тексти доповнюються картинками, відео, схемами, тематичними анімаціями і перегляд якої супроводжується візуальним ефектом гортання справжніх сторінок. Сервіс викладач може використати не лише для оформлення власного навчально-методичного забезпечення, але й для проєктної діяльності студентів.

Інфографіка – це сукупність зображень, діаграм та мінімального тексту, що дає простий для розуміння огляд теми. Інфографіка чудово підходить для того, щоб зробити складну інформацію легко засвоюваною. Прикладами сервісів для створення інфографіки є Canva (<https://www.canva.com/>), Easelly (<https://www.easel.ly/>), Genially (<https://www.genial.ly/>).

Створену інфографіку можна використати для:

- забезпечення швидкого огляду нової теми, пояснення навчального матеріалу;
- графічного представлення і пояснення складного процесу;
- відображення результатів досліджень або даних опитування;
- підбиття підсумків довгого посту у блозі чи звіті тощо.

Використання технологій web 2.0 у педагогічній діяльності відкриває унікальні можливості активізації процесів пізнання, індивідуальної і колективної діяльності студентів, широкі перспективи у вивченні навчальних дисциплін, зокрема за змішаної та дистанційної форм навчання. Процес навчання для студентів стає більш цікавим, різноманітним, інтенсивним, а викладачів спонукає шукати нові, нетрадиційні форми і методи навчання, стимулюючи їх професійний ріст.

Лінк на зразок інтерактивного плакату:
<https://view.genial.ly/5ff87233bea52a0cee8b7fc9/interactive-image-internet-reklama>

Лінк на зразок електронної книги:
https://www.ourboox.com/?post_type=books&p=390158

СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ДИДАКТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ. ІНФОГРАФІКА

Олена Ленченко,
ВСП «Київський фаховий коледж міського господарства
Таврійського національного університету
імені В.І. Вернадського»

Анотація. Реформування освіти є актуальним питанням сьогодення і вимагає нових підходів та методів навчання, зокрема з використанням сучасних новітніх технологій. Невід'ємною частиною цього процесу є створення електронних освітніх ресурсів навчального призначення та електронних підручників, застосування яких дозволяє зробити освітній процес ближчим до реалій життя, унаочнити та розширити навчальні матеріали.

Метою статті є висвітлення питання щодо створення електронних освітніх ресурсів навчального призначення, поняття інфографіки, використання інтернет-сервісів для її розробки, створення інфографіки на прикладі одного з сервісів.

Abstract: Reforming of education is an urgent issue today and requires new approaches and teaching methods, in particular with the use of the latest modern technologies. An integral part of this process is the creation of electronic educational resources for educational purposes and electronic textbooks, the use of which makes it possible to make the educational process closer to the realities of life, visualize and expand educational materials.

The purpose of the article is to highlight the issue of creating electronic educational resources for educational purposes, the concept of infographics, the use of Internet services for its development, the creation of infographics using the example of one of the services.

З початком дистанційного навчання, зростання обсягу інформації, що вивчається і засвоюється студентами, впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес є однією з найважливіших тенденцій розвитку освіти. Вони збільшують швидкість та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань здобувачами освіти. Дозволяють надавати матеріал у більш зручній, стислій та зрозумілій формі. Процес навчання стає більш мобільним, диференційованим та індивідуальним. При цьому технології не замінюють викладача, а доповнюють його. Таким заняттям властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, часова необмеженість навчання.

Цифрові технології сприяють автоматизації вагомої частини роботи викладача, вивільняючи час на пошук інформації, спілкування, індивідуальну роботу із здобувачами, та дозволяють отримати миттєвий зворотний зв'язок.

На сьогоднішній день набуває популярності

використання інтернет-сервісів для створення цікавих дидактичних матеріалів з будь-якої теми з використанням текстів, зображень, відео- та аудіофайлів, зокрема інтерактивних. Такі сервіси стають зручним та доступним інструментом для створення електронного супроводу заняття або дистанційного курсу, також дозволяють закріпити пройдений матеріал.

Створення та використання інфографіки

Одним із сучасних інструментів, спрямованих на ефективну візуалізацію інформації, є інфографіка. Зазвичай під цим терміном розуміють графічне візуальне подання інформації, даних або знань, призначених для швидкого та чіткого відображення комплексної інформації [2].

Актуальність інфографіки зростає надшвидкими темпами. Адже графічне подання інформації – зручний спосіб акцентувати увагу читача на основному, тим більше, що 80% знань дає саме візуальна комунікація з середовищем. Самі ж інфографіки існують достатньо давно.

Першими з них можна назвати звичайні карти. А швидке зростання кількості програмних засобів, які є простими у використанні, безкоштовними та мобільними, зробили інфографіку доступно для широкого використання. Соціальні мережі, такі як Facebook, Instagram, LinkedIn також дали поштовх для розповсюдження інфографіки серед населення планети.

Інфографіка універсальна щодо сфери застосування – економіка, політика, спорт, освіта, наука, культурне життя. Вона використовується у освітніх закладах різного профілю. Створюються окремі курси, практикуми, які навчають студентів створювати свою власну інфографіку з використанням різних інструментів, можуть заохочувати навчання в класах і сприяти кращому розумінню концепцій, яким відповідає графіка [1].

Основною метою застосування інфографіки в освіті є ефективне подання інформації, що сприяє засвоєнню. Часто інформаційну візуалізацію даних використовують як доповнення до текстової інформації, яка охоплює матеріал в повному обсязі і містить необхідні пояснення.

У сучасності, інфографіка – просте та начне графічне подання інформації про предмети, включаючи складні взаємозв'язки між ними. З'ясувати, чи є робота інфографікою, чи ні, досить елементарно: потрібно видалити з неї весь текст та переглянути, чи передає зображення, що залишилося, повний зміст роботи. Якщо так – це інфографіка. Якщо ж ні – це простий декоративний елемент (тобто звичайний дизайн або ж ілюстрація) [4].

Незважаючи на те, що під інфографікою розуміють незліченну кількість графічних матеріалів і знаків, найпоширенішими інфографіками є:

▼ Інфографіка-порівняння – коли теперішнє значення порівнюється з тим, що було чи буде (прогноз);

▼ Інфографіка-послідовність – коли є певна послідовність дій, ми формуємо лінію, якою ведемо читача від початку до кінця. За візуального рішення це може бути навіть стежка чи річка;

▼ Інфографіка-таймлайн – коли під час візуалізації ми враховуємо відстань між точками: що більший період між подіями, то більший проміжок пропорційно. Це дає змогу візуально побачити різницю між датами;

▼ Карта – коли варто показати зміни географічно. Вона є зручною в плані читання, коли даних небагато. До речі, оптимально показувати один показник на область. Звісно ж, слід враховувати і масштаб. Та якщо даних багато, краще робити кілька карт;

▼ Інфографіка-статистика – під час візуалізації статистичних даних краще не використовувати круглі діаграми, оскільки їхнє завдання – показати співвідношення частин і цілого. У цьому

випадку краще просто візуалізувати числа та відсотки (тобто не обов'язково вдаватись до діаграм);

▼ Інфографіка простих схем, зв'язків та ієрархій [3].

Ефективність інфографіки в тому, що зображення роблять дані більш привабливими для розуміння, сприяють якісному запам'ятовуванню, підвищують резонансність. Інструменти візуальної комунікації, до яких відносять інфографіку, зручно використовувати, коли потрібно компактно і логічно подати велику кількість інформації.

Інфографіка нині активно застосовується у різних галузях – від телебачення і журналістики до науки й освіти, адже вона є досить універсальним засобом для поширення концептуальної інформації.

Під час створення інфографіки необхідно дотримуватися правильної послідовності дій:

1. Виділення конкретного запитання, на яке ми хочемо дати відповідь своїй цільовій аудиторії. Що саме ми хочемо пояснити? Що ключове у темі, яку ми розглядаємо? Виділяємо конкретику та чітко відповідаємо у висновку саме на це запитання.

2. Збір даних. Їх ми шукаємо в мережі чи надсилаємо інформаційні запити. Іноді це просто, а іноді дані доводиться збирати по шматочках. Важливо шукати і якусь додаткову інформацію, бо цифри самі по собі мало що пояснюють. Ця інформація може бути зрозумілою відносно чогось конкретного. Якщо корупціонер вкрав гроші чи отримав мільйонний хабар, це можна порівняти з кілометрами доріг в місті, школами чи лікарнями. Відтак у цьому випадку нам потрібно знати вартість цих доріг.

3. Аналіз. Інфографіка не має містити простого переліку фактів. Всі дані мають бути впорядковані та послідовні. Особливо це стосується чисел: читач не має додавати їх самостійно.

4. Дизайн. Важливо логічно розмістити дані на полотні та правильно виділити головне. А ще – не засмічувати графіки непотрібними ілюстраціями [3].

Виділимо інтернет-сервіси, які можна використовувати для створення інфографіки:

- Canva (онлайн-платформа для створення інфографіки з можливістю використання значної кількості дизайнерських шаблонів та мультимедійним інтерфейсом);

- Crello (онлайн-сервіс від компанії Depositphotos, який надає можливість графічного дизайну для не дизайнерів);

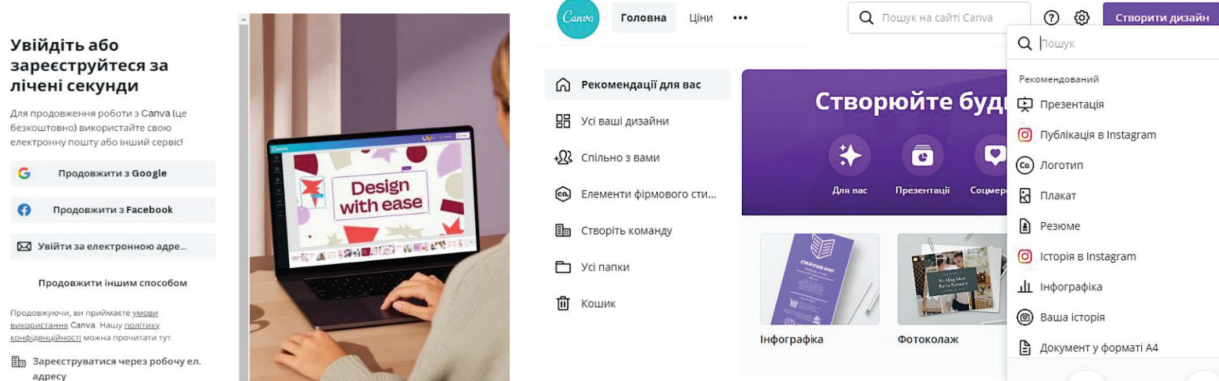
- Easelly (простий у використанні сервіс, який дозволяє візуалізувати будь-яку інформацію);

- Genially (цікавий web-сервіс для створення різноманітного інтерактивного контенту: презент-

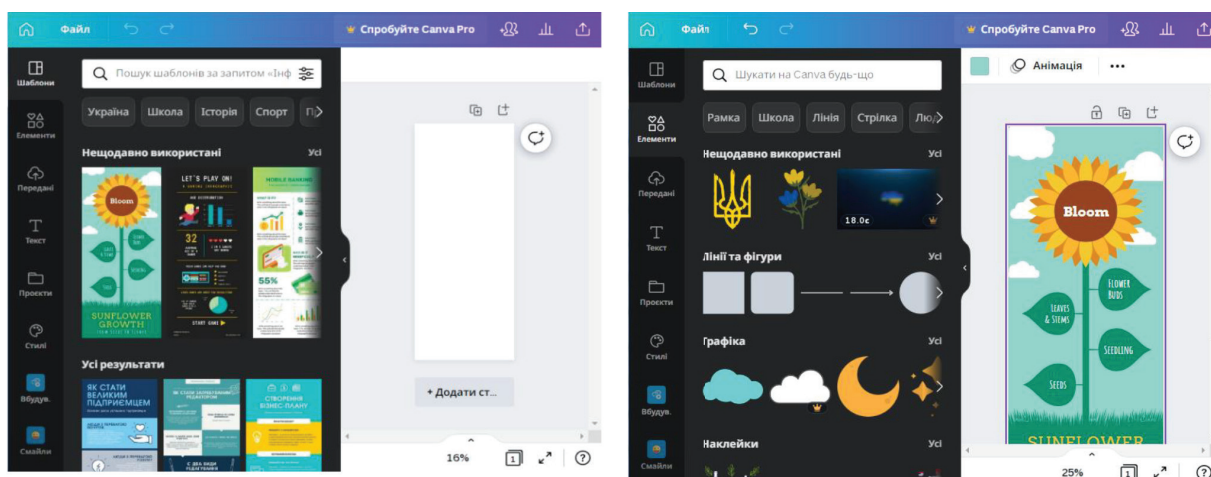
тацій, інтерактивних плакатів, ігор, інфографіки тощо).

Опишемо методику створення інфографіки з допомогою одного з онлайн-сервісів – Canva:

1. Створити обліковий запис (рис. 1)

2. Натиснути на кнопку «Створити дизайн» та знайти у спадному меню «Інфографіка» (рис. 2).

3) Відкриється робоча область онлайн-сервісу, в якій можна розпочати роботу «з нуля» або обрати із великої кількості запропонованих необхідний шаблон (рис. 3).

4) Перелік доступних елементів для створення інфографіки знаходиться на панелі робочої області зліва, а інструменти для редагування і форматування нових та існуючих об'єктів – вгорі (рис. 4).

5) Для представлення даних за допомогою діаграм, потрібно обрати шаблон, що вже містить необхідний тип візуалізації табличних даних (рис. 5).

6) Результати створеної інфографіки можна поширити за допомогою генерованого гіперпосилання або завантажити на комп'ютер файл у форматі PDF, JPG, PNG.

Висновки

Це лише один із багатьох доступних, безкоштовних інтернет-сервісів для відображення навчального матеріалу у зручній, стислій та зрозумілій формі. Адже є ще інтелект-карти – для структурування і аналізу інформації, стрічки часу – для ілюстрації розвитку подій у просторі та часі, електронні книги, інтерактивні плакати тощо.

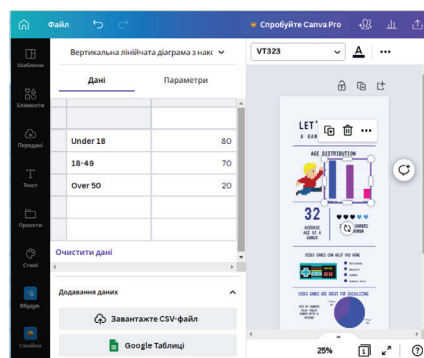

Рис. 5 Робота з діаграмами

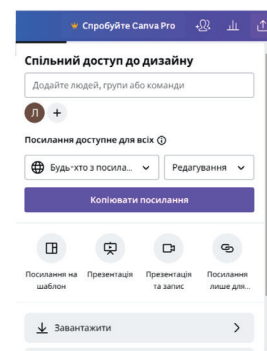

Рис. 5 Поділитися

СПИСОК
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ

ВИКОРИСТАННЯ GOOGLE ВЕБСАЙТУ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Ярослав Помірко,
викладач ВСП "Вишнянський фаховий коледж
Львівського національного університету
природокористування"

Анотація. Інформаційні комп'ютерні технології та інформаційні процеси стали невід'ємною частиною життєдіяльності людини в сучасному світі. Ми живемо у цифровому суспільстві, за його законами та правилами, намагаючись впливати на процес його розвитку зараз і в майбутньому.

Активність навчальної діяльності визначається усвідомленістю та прийняттям мети та завдань навчання, тому важливою складовою цього процесу є наповнення освітнього простору електронними ресурсами.

Важлива роль у складному процесі підготовки майбутніх фахівців належить новітнім технологіям, заснованим на використанні кращих традиційних та інноваційних форм організації навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій і ресурсів.

Abstract: Information computer technologies and information processes have become an integral part of human life in the modern world. We live in a digital society, according to its laws and rules, trying to influence the process of its development, now and in the future. The activity of educational activities is determined by the awareness and acceptance of the goal and tasks of education, therefore, an important component of this process is filling the educational space with electronic resources.

An important role in the complex process of training future specialists belongs to the latest technologies, based on the use of the best traditional and innovative forms of training organization using information and communication technologies and resources.

Сучасне суспільство, в якому ми живемо, набуває все більше рис інформаційного, і це означається в усіх сферах життя. Тому набувають великого значення уміння ефективного використання інформаційних технологій, розвитку інформаційної культури та інформаційної компетентності студентів і викладачів.

Потрібно розуміти, що на сьогодні для навчання у сучасних умовах студент має необмежені джерела інформації, завдячуючи глобальним електронним мережам.

Актуальним на сьогоднішній день є користування ресурсами, що дають можливість отримання додаткової інформації, розширення та поглиблення знань з дисципліни із використанням глобальної мережі, більш повного задоволення особистісно орієнтованих запитів студентів, формування та закріплення навичок, прийомів,

способів, умінь їх застосування, комплексного застосування ІКТ з іншими видами дидактичних засобів.

З метою задоволення потреб і запитів студентів, викликів сучасності та створення альтернативних можливостей для вивчення технічних дисциплін рекомендую освітній вебсайт <https://sites.google.com/> викладача технічних дисциплін Відокремленого структурного підрозділу "Вишнянський фаховий коледж Львівського національного університету природокористування" Помірко Ярослава із наступними розділами «Головна сторінка», «Інформація про сайт», «Каталог файлів», «Каталог статей», «Фотоальбоми», «Гостьова книга», «Зворотний зв'язок», «Каталог сайтів».

Використовуючи сайт, користувачі мають змогу отримати інформацію про навчальні дис-

ципліни «Механізація та автоматизація сільськогосподарського виробництва», «Техніка та устаткування АПК», «Основи охорони праці і безпека життєдіяльності», «Автосправа і безпека руху».

Навчальний матеріал у розділі «Каталог файлів» подано у наступному вигляді: презентації Microsoft Office PowerPoint, лекційний матеріал Portable Document Format (PDF), рекомендації для виконання лабораторно-практичних завдань (PDF), рекомендації для виконання самостійної роботи (PDF), звіти виконання лабораторно-практичних завдань (PDF), звіти виконання самостійної роботи, матеріали для самоконтролю (PDF), Google Форми (Google Forms), дистанційне навчання Google Classroom (укр. Google Клас) із використанням Google Meet.

Доступ до навчальних матеріалів і загалом до усіх сторінок сайту відкритий для усіх, хто має покликання (посилання).

Меню освітнього сайту не має обмежень, за цікавого і змістовного набору матеріалів викладач поряд із навчальними матеріалами може показати напрями науково-пошукової роботи, виховних аспектів освітнього процесу, свої особисті досягнення (портфоліо), профорієнтаційну складову діяльності, різноманітні яскраві моменти з життя студентської молоді чи навіть соціальні мережі.

У викладацькій діяльності, дещо раніше, автором використовувався вебсайт «Освітній вебсайт викладача технічних дисциплін Помірко Ярослава» pomirkoym.at.ua, створений на вебхостингу uCoz.

Якщо порівнювати роботу над обома сайтами і їх використання, роблю висновки, що створення вебсторінки на Google Site має низку переваг: а) сайт створюється на Google-диску, де власне зібрані методичні напрацювання викладача, б) конструктор сайту простий і має багато можливостей щодо розміщення різного роду об'єктів, в) на сайті дуже просто (покликанням) можна показати додатки Google, наприклад, Google

Classroom, Google Forms та інші, які дуже зручні для дистанційної роботи викладача і студента, г) сайт дуже просто можна зв'язати зі сторінками в глобальній мережі, котрі, на думку викладача, корисні для ефективного навчання, д) конфіденційність платформи.

Простір Google-диску – 15 Гб, що обмежує кількість об'єктів та інформації, що вбудовується у вебсторінку. Вихід із такої ситуації – користувачу Google-дискон можна обрати інший комерційний тарифний план.

Користування таким ресурсом допомагає підвищити індивідуалізацію навчальної діяльності студентів, оптимізувати засвоєння технічних дисциплін, урізноманітнити форми подання інформації, створити навчальне середовище, яке забезпечує занурення студента в уявний світ, у певні соціальні ситуації.

Сьогодні, в умовах реалізації нової стратегії сучасної освіти, відбуваються кардинальні суспільні зміни, які супроводжуються глобальними інтеграційними процесами в різних сферах.

У сучасних суспільних запитах і викликах обов'язковим стає впровадження альтернативних форм навчання. Викладач зобов'язаний у своїй навчальній діяльності використовувати інформацію, яка є в інтернеті.

Оцінка роботи викладача – це в першу чергу увага від своїх студентів. Якщо викладач безперервно працює над своєю дисципліною, він змушений знати шляхи, де студенти можуть отримати корисну, пізнавальну і цікаву інформацію. Вихід тільки один – глобальний світовий "розум". Тож починати ніколи не пізно, як кажуть у нас в Україні: "під лежачий камінь – вода не тече". Щоб сайт був цікавим, викладачу потрібно добряче попрацювати, не один раз змінити шаблон, а, можливо, і конструктор сайту, наповнити корисним і зрозумілим навчальним матеріалом.

Висновок може бути тільки один – не відкладати на потім, а починати сьогодні, не соромитись помилок, а відважно робити поступ вперед.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Круглий Д.І. Принципи викладення навчальних матеріалів для платформ дистанційної освіти. *Social Work and Education*. 2020. Vol. 7, No. 4. P. 514-523. URL: <http://dSPACE.tnpu.edu.ua/handle/123456789/24601>
 2. Ніколаєв І.В. Проблеми та перспективи впровадження технологій дистанційної освіти у навчальний процес. *Бізнес Інформ*. – 2015. – № 5. – С. 46–51.
 3. Кислова М.А., Семеріков С.О., Словак К.І. Розвиток мобільного навчального середовища як проблема теорії і методики використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. *Інформаційні технології і засоби навчання*. – 2014. – Т.42. – №4. – С. 1–19.
- Як використовувати Google Сайти. URL: <https://support.google.com/sites/answer/6372878?hl=uk>
 Website of teacher Yaroslav Pomirko URL: <https://sites.google.com/view/websiteyaroslavpomirko>
 Освітній вебсайт викладача технічних дисциплін Помірко Ярослава URL: <https://pomirkoym.at.ua/>
 Як створити Google Сайт URL: <https://www.youtube.com/watch?v=3AAQ4pY8K0c&t=689s>

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ» ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Сергій Косовський,
викладач, голова циклової комісії соціальних дисциплін
КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»

Анотація. В статті розкрито сутність технології «перевернутого навчання», проаналізовано необхідність застосування технології «перевернутого навчання» на заняттях з історії України як способу формування готовності до саморозвитку та продуктивної навчально-пізнавальної і практичної діяльності в освітньому процесі.

Abstract: The article reveals the essence of the "inverted learning" technology, analyzes the necessity of using the "inverted learning" technology in classes on the history of Ukraine as a way of forming readiness for self-development and productive educational, cognitive and practical activities in the educational process.

Сучасне суспільство з його інтенсивним розвитком в будь-якій сфері людської діяльності не може позитивно функціонувати без високоякісної освіти. Якість освіти залежить від інновацій, її відкритості до нового у різних аспектах.

Виникає необхідність формування у студентів сталих мотивацій до навчання, саморозвитку та самореалізації, які в майбутньому допоможуть їм в подальшому самостійному житті.

Новітні інноваційні технології вже інтегровані в освіту і впровадження їх формує розвиток життєвих компетентностей студентів. Формування особистості конкурентоспроможного випускника можливе через активізацію пізнавальної та навчальної діяльності.

Необхідність реалізації цих завдань стало можливим із впровадженням технології «перевернутого навчання».

Технологія «перевернутого навчання» («flipped learning») – це форма змішаного навчання, коли студенти переглядають відеолекції поза аудиторією, вивчаючи контент в інтернеті онлайн, а потім роблять домашнє завдання в аудиторії безпосередньо під керівництвом викладача [6, с. 20].

Ця технологія є інноваційним засобом підвищення якості освіти, оскільки традиційні лекції можна перевести в іншу площину, використовуючи чудовий спосіб організації навчальних занять – «перевернутий клас» чи «перевернуте навчання», тобто зміну напрямку роботи: студенти вивчають певний матеріал самостійно вдома за допомогою перегляду презентацій, відео чи онлайн-лекцій, а навчальні заняття повністю присвячуються застосуванню отриманих знань через виконання різнопланових завдань. Мета технології «перевернутого навчання» – забезпечення комфортних освітніх умов, що сприяють продуктивній навчально-пізнавальній та практичній діяльності учасників освітнього процесу, саморозвитку особистості студента й формуванню їх життєвої компетентності, здатності використовувати отримані знання в повсякденному житті [6, с. 20].

Ідея «перевернутого навчання» з'явилася в США.

Так, технологія «перевернутого навчання» представлена в роботах Т. Басалгіна, В. Бикова, О. Воронкіна, Л. Дідух, С. Литвинової, М. Хомутенко, М. Курвітс, Е. Мазура, О. Ремезова, С. Бейкер, Дж. Бергмана та ін. Засновником такого

відносно нового виду навчання є Салман Хан, основоположник міжнародної освітньої мережі «Академія Хана». У 2006 році він вирішив зняти відео і розмістити його на каналі YouTube. Через рік цю інноваційну ідею підхопили вчителі-хіміки Джонатан Бергман та Аарон Самс, запропонувавши її учням Вудландської школи в штаті Колорадо (США).

Вони відзняли короткі відеолекції для перегляду їх учнями вдома. У класі ж виконувалися практичні та лабораторні роботи та давалися відповіді на запитання учнів. Згодом ними було написано книгу «Перевернуте навчання, або як достукатися до кожного учня на уроці», де розповідається про особливості технології та її можливості. У книзі говориться про те, що записати урок на відео їх спонукало те, що досить багато часу приходилося відводити на те, щоб ще раз пояснювати матеріал учням, які пропустили тему. Згодом виявилось, що ці матеріали переглядають і ті учні, які були присутні на уроці. Дітям подобалося переглядати відео вдома в зручний для них час. В 2010 році у Детройті (США) з'явився перший «перевернутий» освітній заклад, котрий повністю перейшов на технологію перевернутого навчання [3, с. 103].

У 2012 році була видана книга «Flip your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day», у якій американські педагоги виклали історію виникнення та основні принципи роботи при застосуванні описаної технології. Чимало уваги «перевернутому навчанню» присвятили всесвітньо відомі видання The New York Times (Fitzpatrick, 2012); The Chronicle of Higher Education (Berrett, 2012); and Science (Mazur, 2009) [6, с. 21].

Під час застосування названої освітньої технології студенти: самостійно з інтересом здобувають знання, навчаються використовувати одержані знання для розв'язання пізнавальних та практичних завдань, розвивають дослідницькі вміння (уміння виявляти проблеми, збирати інформацію, спостерігати, проводити експерименти, аналізувати, будувати гіпотези, узагальнення), розвивають системне мислення [6, с. 20].

Суть цієї технології зводиться до заміни традиційної схеми навчання.

Основна ідея технології «перевернутого навчання» зводиться до того, що студентам пропонується ознайомитися із матеріалами теми заздалегідь, до початку наступного заняття.

Напередодні викладач під час інструктажу з домашнього завдання повідомляє тему наступного заняття, роздає окремим студентам випереджаючі завдання, виконання яких передбачає представлення ними на наступному завданні

власних напрацювань (досліджень) у формі повідомлень або презентацій як студентів-консультантів, оголошує проблемне питання наступного заняття.

Студенти під час підготовки до наступного заняття виконують випереджаючі завдання, ознайомлюються з матеріалом наступного заняття, добирають аргументацію для знаходження відповіді на проблемне питання завдання.

Виконуючи домашнє завдання та вивчаючи новий теоретичний матеріал, студенти переглядають короткі відеолекції, звертаються до підручника та додаткових ресурсів.

Отримавши початкові знання і сформувавши первинне уявлення про предмет вивчення, студенти, прийшовши на заняття, переходять до активних форм навчання, тобто до аналізу конкретної навчальної ситуації, вирішення проблемних завдань, виконання практичних завдань [1, с. 20].

Закріплення нового матеріалу на занятті проходить із використанням різних методик та інформаційно-комунікаційних технологій. Так, розпочати заняття можна із використання онлайн-сервісу Mentimeter, додатку для створення опитувань і швидкого зворотного зв'язку. Для прикладу, вивчаючи тему «Причини та початок української революції. Утворення Української Центральної ради», викладач може простежити процес та результат опанування знань.

Визначивши рівень підготовки студентів, можна запропонувати дослідницьку або проектну діяльність. Діяльність на занятті може бути різною.

Також можливі дискусії з теми, коли кожен може висловити свою думку.

Для успішного застосування технології «перевернутого навчання» варто звернути особливу увагу на такі позиції:

- матеріал відеолекції потрібно максимально адаптувати та викласти в доступній формі;
- оптимальна тривалість відеолекції складає 5-10 хвилин;
- теоретичний матеріал та завдання, які виконуються в аудиторії, мають бути тісно пов'язані, щоб студенти розуміли модель навчання та були мотивованими для підготовки до занять;
- після лекції варто поставити кілька запитань, які ще раз звернуть увагу студентів на основні для запам'ятовування моменти [6, с. 22].

В.І. Садкіна пропонує кілька правил, дотримання яких допоможе впровадити «перевернуте навчання» в життя:

1. Створення вчительського інформаційного простору, де він зможе спілкуватися з учнями.
2. Створення авторських електронних матеріалів.

3. Встановлення конкретних термінів виконання завдань.

4. Запис електронних матеріалів на портативні носії інформації, щоб учні мали змогу подивитися вдома за відсутності інтернету.

5. Бути готовими до того, що не всі учні виконають вдома завдання.

6. Обов'язкова диференціація навчального матеріалу.

7. Постійне оновлення матеріалів методики.

8. Систематичне підвищення власної кваліфікації [5, с. 115–116].

Основною проблемою, яку повинен вирішити викладач, працюючи з технологією «перевернутого навчання», – це зацікавити студентів самостійно опрацьовувати та вивчати матеріал, що заданий. На жаль, є частина немотивованих студентів, з якими потрібно більше працювати і навчати як займатись самоосвітою. І тут єдиним виходом є те, що матеріал повинен бути цікавим, змістовним, насиченим в поєднанні з сучасними інноваційними технологіями та методиками. Для підготовки до занять повинна бути наявність комп'ютера чи інших гаджетів з підключенням до інтернету.

Сам викладач під час підготовки до заняття зустрічається з певними труднощами. Зокрема створення нових занять вимагає більших зусиль від викладача та займає більше часу. Викладач повинен перебувати в пошуку нових продуктивних методів та прийомів роботи зі студентами на занятті.

Тому цю технологію потрібно застосовувати тоді, коли вивчається великий обсяг матеріалу, а часу на його вивчення недостатньо.

У випадку історії України таким матеріалом можуть бути теми по культурі України з усіх періодів новітньої історії України періоду 1900-2022 рр. (10-11 клас).

Таким чином, технологія «перевернутого навчання» змінює роль викладача, студенти перестають бути пасивними глядачами та учасниками навчального процесу і, як наслідок, виникає співробітництво між викладачем та студентом, яке спрямовує процес навчання в русло практичного застосування отриманих знань.

Щоб підготувати заняття з використанням нових моделей та технологій, йде значно більше часу, ніж до підготовки традиційного заняття. Однак, як показує практика, результати занять з новими технологіями значно вищі.

Якщо студент сам здобуває знання, він і запам'ятовує краще, і зацікавлений більше. Нове завжди цікавіше відкривати самому!

Існують приклади унікальних моделей видів того, як викладач може «перевернути» свій клас

і обрати, яка з цих перевернутих концепцій підійде для конкретного класу. Роздивимось кожну модель:

1. Стандартний «перевернутий» клас (The Standard Inverted Classroom).

Студенти отримують домашнє завдання, яке передбачає перегляд відеолекцій та читання будь-яких матеріалів, що стосуються теми наступного заняття, під час якого на практиці застосовують отримані теоретичні знання, а викладачі мають додатковий час для індивідуальної роботи з кожним студентом.

2. Орієнтований на дискусію «перевернутий» клас (The Discussion-Oriented Flipped Classroom). Студенти отримують завдання переглянути певні відеоролики, або матеріали інтернет-ресурсів, а викладач на занятті організовує обговорення отриманої інформації. Така форма особливо буде корисною при вивченні тем соціально-економічного становища українського населення в різні періоди.

3. Демонстраційний «перевернутий» клас (The Demonstration-Focused Flipped Classroom). Така форма буде ефективною для Історії України, зокрема для тих тем, які вимагають від студентів точного запам'ятовування та відтворення дій. Найкорисніше мати демонстрацію відео у якості домашнього завдання, щоб під час перегляду можна було повернутися назад та вперед для того, щоб у власному темпі – так, як зручно студентам, повністю зрозуміти концепції. У цій моделі викладач використовує програмне забезпечення для запису екрана, щоб продемонструвати діяльність таким чином, що дозволить студентам сприйняти і проаналізувати її, а потім повернутися у клас для видалення сумнівів.

4. Клас зі штучним переворотом або «псевдоперевернутий» клас (The Faux-Flipped Classroom). Ця модель перевернутої класної кімнати пропонує студентам дивитись відео з лекцій у аудиторії, даючи їм можливість переглядати матеріали у власному темпі, щоб викладач міг переходити від студента до студента, щоб запропонувати будь-яку індивідуальну підтримку, хто такої потребує.

Застосування цієї форми буде також доцільним у тому випадку, якщо ви не можете бути впевнені, що ваші студенти точно готуватимуться вдома. Така модель дозволяє дивитися відео на занятті й після цього виконувати відповідні завдання. А викладач може бути впевнений, що всі студенти готові до виконання практичних завдань.

5. Груповий «перевернутий» клас (The Group-Based Flipped Classroom).

Групова модель орієнтується на групове навчання. Після того, як студенти вивчили наданий матеріал, вони разом працюють над завданнями. Ця модель спонукає студентів вчитися один в одного, пояснювати однокласникам відповіді, ефективні способи отримання інформації, проведення навчального дослідження тощо і допомагає студентам не тільки засвоїти правильні відповіді, але і як насправді пояснити однокласникам, чому ці відповіді правильні.

Спосіб використання цієї моделі: перед заняттям студенти мають за власним бажанням, або за рекомендацією викладача об'єднатися в групи, ознайомитися з відповідними матеріалами, а на занятті працювати разом над певною навчальною проблемою. Тут можна використати групову роботу з документами по конкретній темі певного періоду історії України.

6. Віртуальний «перевернутий» клас (The Virtual Flipped Classroom). Ця модель більше підходить для дистанційно навчання. Викладачі діляться відео з лекціями для перегляду студентами, призначають та збирають роботу через онлайн-системи управління навчанням, рекомендуючи студентам відвідувати робочі години чи інший регулярно запланований час для коротких інструкцій один на один, виходячи з потреб цього студента.

7. Зміна ролей 2.0 («Перевернутий» вчитель) (Role-Reversal 2.0 (Flipping The Teacher)). Всі відео, створені для «перевернутого класу», не повинні бути роботою тільки викладача. Студенти також можуть створювати відео для кращої демонстрації своєї майстерності. Призначте студентів до їхніх занять з рольовою діяльністю, щоб показати компетентність, або попросіть кожного з них зняти фільм, представляючи но-

вий предмет, або навичку як засіб «навчити вчителя». Таку форму роботи дуже вдало можна використовувати при вивченні новітньої історії України, особливо тем, які зорієнтовані на місце України в геополітичному просторі.

8. Мікро-«перевернутий» клас (Micro Flipped Classroom). В цьому класі короткі відеолекції поширюються в якості навчального матеріалу поряд з короткими завданнями. Інша частина лекції і завдань проводиться протягом класного часу [2], [7].

Як зазначає Марк Фріденберг з Huffington Post : «Це не модель «одного розміру для всіх». Він зазначає, що кожна аудиторія різна, з різним рівнем доступу до технологій, різним рівнем мотивації з боку студентів і різними технологічними ноу-хау з боку викладачів. Крім того, викладачі повинні заново навчитися діяти в нових незвичних умовах, – а це потребує часу. Однак, коли це відбувається, багато експертів вважають, що переваги «перевернутого» класу варті зусиль [7].

Отже, технологія «перевернутого навчання» активізує освітньо-виховний процес, розвиває ключові компетенції студентів з навчальних дисциплін, істотно покращує показники успішності. В цьому випадку викладач виступає в ролі консультанта, виникає співробітництво між викладачем та студентами, навчальний час використовується продуктивно. Все це сприяє розвитку пізнавальної активності та самостійності.

Вдало застосовані та поєднані моделі «перевернутого навчання» сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, спонукають їх до розвитку умінь досліджувати, аналізувати та використовувати здобутий матеріал для подальшого навчання в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блідар І. М. Посібник для формування нових знань і навичок щодо використання сучасних ІТ - технологій. Перевернуте навчання. 2017.
2. Методичний електронний журнал «На Урок». [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/model-navchannya-perevernutiy-klas-zminyemo-osvitniy-proces>
3. Науковий журнал «Молодий вчений». № 5.2 (69.2), травень, 2019 р.
4. Приходькіна Н.О. Використання технології «переверненого» навчання у професійній діяльності викладачів вищої школи / Н.О. Приходькіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://qoo.by/2Bk>.
5. Садкіна В.І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю. – Харків : Вид. група «Основа», 2018. – 144 с.
6. Слушний О. М. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія, випуск № 48, 2016. – Режим доступу: [file:///C:/Users/20210803/Downloads/Nzvdpu_pp_2016_48_6%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/20210803/Downloads/Nzvdpu_pp_2016_48_6%20(2).pdf)
7. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.panopto.com/blog/7-unique-flipped-classroom-models-right/>

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Наталія Шимчук,
викладач ВСП «Ковельський промислово-
економічний фаховий коледж Луцького
національного технічного університету»

Анотація. У статті порушується питання щодо застосування дидактичних ігор на заняттях історії. Сьогодення вимагає від педагога бути весь час у пошуку, викликає гостру потребу у підвищенні ефективності освітнього процесу, пошуку нових форм, які б допомагали зацікавити студентську молодь, розвивати їх інтелектуальний та творчий потенціал. Зацікавити їх стає все важче. Тому на сучасному етапі розвитку психолого-педагогічних наук дуже гостро стоїть питання вивчення впливу нетрадиційних форм роботи на розумовий розвиток дитини, розвиток її творчості, уяви тощо. Неабияка роль тут відводиться інтерактивним вправам та іграм.

Abstract: The article raises the question of the use of didactic games in history classes. Today requires the teacher to be constantly in search, causes an urgent need to increase the efficiency of the educational process, search for new forms that would help to interest student youth, develop their intellectual and creative potential. It is becoming increasingly difficult to interest them. Therefore, at the current stage of the development of psychological and pedagogical sciences, the question of studying the influence of non-traditional forms of work on the mental development of a child, the development of his creativity, imagination, etc. is very acute. Interactive exercises and games play a significant role here.

“Гра має важливе значення в житті дитини... Якою буде дитина в грі, такою вона буде й в праці, коли виросте. Тому виховання майбутнього діяча відбувається перш за все в грі...” А. С. Макаренко.

На сучасному етапі освітянська спільнота активізує пошук різноманітних форм та методів з метою оволодіння студентською молоддю ґрунтовними знаннями, необхідними вміннями й навичками в коледжі. Актуальним зараз є питання впровадження ігрової педагогіки та урізноманітнення форм проведення ігор. Різні види ігрових технологій дозволяють здобувачам освіти закріплювати та повторювати матеріал, а також готуватися до контрольної роботи. На мою думку, в освітньому процесі необхідно повсякчас застосовувати ігрові технології як форму активного навчання здобувачів освіти та дієвий інструмент

викладача.

Гра є одним зі способів мотивації до навчання. Завдяки азарту, який виникає в процесі гри, можна розкрити творчий потенціал здобувача освіти та спонукати його до індивідуальної діяльності, що в підсумку підвищує інтерес до предмета та відкриває шлях до самовдосконалення. Цінність феномену гри як методу полягає в тому, що в ігровій діяльності освітня, розвивальна й виховна функції діють у тісному взаємозв'язку.

Але найголовніше у впровадженні ігрових технологій – це творчість самого педагога, здатного творити і діяти в сучасному освітньому процесі та використовувати у своїй діяльності різноманітні сучасні інноваційні методи навчання.

Іноколи дуже важко вмістити дидактичну гру в межі навчального заняття, однак окремі ігрові прийоми можуть бути застосовані. Викорис-

тання дидактичних ігор на заняттях історії дає можливість не тільки нейтралізувати зверхність, монотонність оповіді викладача, стимулювати позитивні емоції, але й створити атмосферу здорового змагання, яке змушує здобувача освіти не просто механічно згадувати відоме, а й мобілізувати всі свої знання, думати, добираючи відповідне, зіставляти та оцінювати.

У багатьох іграх в основу покладено принцип змагання, який підсилює емоційний характер заняття. Кращі результати гра приносить тоді, коли змагання відбувається між командами, а мотив змагання сформульовано у назві гри. Саме це у поєднанні з боротьбою та змаганням, захопленням та азартом є, по суті, основним змістом будь-якої гри.

Сучасне заняття неможливо уявити без використання новітніх технологій, які здатні зацікавити сучасного студента, зробити процес навчання різноманітнішим та ефективнішим, що сприяє підвищенню мотивації та пізнавальної активності студентської молоді. Дидактична гра – це гра, яка допомагає викладачу не тільки урізноманітнити навчання, але й організувати процес розумового розвитку здобувача освіти.

Перетворення гри у цілеспрямований засіб навчання та виховання було одним з перших педагогічних досягнень людства. Ігрова методика все більше впроваджується тепер у освітній процес. З впевненістю можна говорити про те, що у будь-якому віці запровадження ігрової системи навчання та виховання дає ефективний результат.

Види ігор можуть бути різноманітними: рольові, пізнавальні, розвивальні, розважальні. Але важливо, щоб їх використання у освітньому процесі давало можливість здобувачам освіти набути навички, необхідні в дорослому житті: здатність мислити, робити висновки, приймати

рішення, виробляти вміння орієнтуватися і адаптуватися в різних умовах, захищати свої і поважати інтереси інших. Від того, наскільки ми зможемо зацікавити студентську молодь, зародити в їх душах повагу і любов до України, її історії і народу, буде залежати подальше формування патріота і громадянина.

На заняттях історії та у тематичних заходах важливо використовувати фрагменти популярних ігрових програм “Поле чудес”, “Найрозумніший”, “Що? Де? Коли?”, “Розумники та розумниці”. Ефективними можуть бути і заочні подорожі, розгадування історичних кросвордів, вікторин, пізнавальних марафонів, мозкових штурмів, дебатів, рольових ігор, турнірів ерудитів, елемент “Чорного ящика”.

На заняттях з історії України у коледжі для вивчення основних термінів і понять я часто застосовую інтелектуальну гру літерами. Розгадування анаграм – один із найефективніших тренажерів уваги та пам’яті. Наприклад: КАСЕ-НІЯ – Анексія, АЦУПКІЯО – Окупація, НАТАТАН – Антанта.

Без розуміння здобувачами освіти ролі особи в історії та зумовленості її діяльності належністю до певної соціальної, національної чи іншої групи повноцінне вивчення історії неможливе. Історія засвоюється студентською молоддю ефективніше через призму особистості конкретної людини. Зображення життя та діяльності історичної постаті, її впливу на окремі події або на історичний процес у цілому сприймається та запам’ятовується з більшою готовністю, ніж оперування історичними фактами, позбавленими яскравих осіб. Тому для вивчення особистості часто застосовую дидактичні ігри. Наприклад: підберіть зображення, які відповідають певній історичній постаті.

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ПОСТУПОВЦІВ (ТУП)

Історичну вікторину "Що? Де? Коли?" часто застосовую для закріплення вивченого матеріалу наприкінці заняття. Ось які запитання були запропоновані здобувачам освіти з теми «Україна в роки Першої світової війни»:

1. Під владою яких держав перебували українські землі напередодні Першої світової війни?
2. Скільки років тривала Перша світова війна?
3. Коли почалася Перша світова війна?
4. Як називалися два військово-політичні блоки Першої світової війни?
5. У якому місті відбувся конфлікт, який призвів до війни?
6. Кого було вбито в Сараєво?
7. До якого військового блоку входила Росія в період Першої світової війни?
8. Які країни входили до Антанти?
9. Назвіть країни, які входили до Троїстого Союзу.
10. Кого було призначено першим командиром Легіону українських січових стрільців?
11. Які українські воєнізовані організації стали основою для формування легіону УСС?
12. Назвіть першу битву Першої світової війни в Україні.
13. Які українські території планувала приєднати Австро-Угорщина?
14. Яка українська територія потрібна була Росії?
15. Яку українську територію називали «Українським П'ємонт»?
16. Яку країну закликав підтримати С. Петлюра на початку Першої світової війни?
17. Яка зброя вперше була застосована в Першій світовій війні?

Щоб урізноманітнити заняття, використовую такі ігрові форми, як ребуси та кросворди. Їх можна використовувати під час вивчення нового матеріалу, на різних етапах заняття як засіб актуалізації опорних знань та як домашнє завдання.

Під час проведення підсумкових занять використовую ігри-змагання, які розвивають вміння працювати в команді, викликають інтерес до предмета через застосування набутих знань в нестандартних ситуаціях.

Отже, сьгоднішні цивілізаційні виклики змушують систему освіти змінюватися, наближаючись до потреб конкретної особистості, яка прагне реалізувати своє право бути життєздатною та конкурентоспроможною в сучасному інформаційному суспільстві. Саме тому завдання історії не можуть обмежуватися сьгоднішнім накопиченням знань про минуле людства та про всі можливі його наукові інтерпретації. Навчаючись історії, студентська молодь має формувати власне ставлення і позицію щодо минулого, опанувати вміння застосовувати досвід минулого для свого буття в соціумі сьгодні й завтра. Конфліктні соціальні практики, втіленням яких і є драматичні (дискусійні, вразливі) історичні події та явища, мають у цьому найбільший освітній потенціал.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні питання компетентісно орієнтованої методики навчання історії та громадянської освіти в ліцеї : методичний посібник [Електронне видання] / Кришмарел В. Ю., Малієнко Ю. Б., Мацейків Т. І., Ремех Т. О. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021.
2. Пометун О. І. Компетентісно орієнтована методика навчання історії в основній школі : методичний посібник / О. І. Пометун, Н. М. Гупан, В. С. Власов. – Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018.
3. Методика розвитку критичного мислення учнів ліцею на уроках історії : методичний посібник [Електронне видання] / Пометун О., Гупан Н. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021.
4. Розвиток творчого потенціалу педагога шляхом упровадження інноваційних освітніх технологій на уроках історії та суспільствознавчих дисциплін : методичний посібник для вчителів історії, правознавства та громадянської освіти / уклад.: Н. Черткова, І. Відіборенко. – Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2021.
5. Яковенко Г.Г. Методика навчання історії : навчально-методичний посібник / Г.Г. Яковенко. – Харків : Видавництво ХНАДУ, 2017.

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Наталя Хмарська,
викладач ВСП «Дружківський
житлово-комунальний фаховий коледж ДонНАБА»

Анотація. Складниками сучасного ефективного навчання, безперечно, є створення вільного освітнього простору та встановлення партнерських стосунків між освітянами та здобувачами освіти. Необхідно, також, вдало поєднувати дві моделі навчання – інформативну та розвивальну, в результаті чого буде набуто емоційно значуще сприйняття об'єкту вивчення студентами чи учнями. Цьому може сприяти та допомагати використання різноманітних активних методів навчання.

Abstract: The components of modern effective education are undoubtedly the creation of a free educational space and the establishment of partnership relations between educators and students of education. It is also necessary to successfully combine two models of learning - informative and developmental, as a result of which students or pupils will acquire an emotionally meaningful perception of the object of study. This can be facilitated and helped by the use of various active learning methods.

Роль активних методів навчання у самостійній роботі студента

Останнім часом викладачами доволі часто використовуються так звані активні методи навчання, які спонукають здобувачів освіти до самостійного пошуку матеріалу для подальшого оволодіння програмою з фахових дисциплін. Це активізує їх пізнавальну діяльність, розвиток мислення, формування практичних вмінь та навичок.

Саме на розв'язання цих задач спрямовані проблемно-пошукові та творчо-відтворювальні методи. Активні методи навчання – це методи, котрі спонукають студентів до активної розумової та практичної діяльності під час засвоєння навчального матеріалу. Активне навчання зумовлює використання такої системи методів, яка спрямована головним чином не на викладання викладачем готових знань, їх запам'ятовування та відтворення студентом, а на самостійне оволодіння студентами теоретичним матеріалом

та вміннями в процесі активної пізнавальної та практичної діяльності.

Для активізації пізнавальної діяльності студентів освітяни використовують традиційні методи навчання з застосуванням таких прийомів, як постановка питання під час викладення матеріалу, додавання до нього окремих практичних вправ, ситуаційних задач, застосування наочності та технічних засобів навчання, спонукання до ведення записів, створення опорних конспектів. Особливостями активних методів навчання є спонукання студентства до практичної та розумової діяльності, без якої відсутній рух вперед під час здобування фахової освіти. Активні методи навчання можуть бути використані на різних етапах освітнього процесу: під час первинного оволодіння знаннями, закріплення та вдосконалення знань, формування вмінь та навичок.

Проблемні та ігрові ситуації під час вивчення теми

Застосування цього методу було застосовано

під час вивчення теми «Поперечний згин» з дисципліни «Опір матеріалів». Для майбутніх фахівців-будівельників знання матеріалу з цієї теми має величезне значення. Практично всі несучі будівельні конструкції працюють на згин, тобто відчувають деформацію прямого згину. Це й фундаментні блоки та балки, плити перекриття та покриття, балки перекриття та ін. Технік-будівельник повинен добре знати та впевнено орієнтуватися в питаннях цієї теми.

Під час вивчення «Будівельного матеріалознавства» студенти вже отримали певні знання фізичних та хімічних властивостей матеріалів. Під час виконання лабораторних випробувань пересвідчилися у здатностях сталі добре працювати на розтяг, а бетону – на стиск. Закріпили теоретичні знання. В розділі «Статика» дисципліни «Теоретична механіка» студенти розв'язували задачі на визначення опорних реакцій балкових конструкцій.

Після вивчення теми «Поперечний згин», студент повинен впевнено визначати внутрішні силові фактори, що виникають в перерізах балкових систем, які працюють на згин. Також будувати епюри (графіки) зміни цих факторів та виконувати розрахунок елементів на міцність, аналізувати та визначати лінійні та кутові переміщення. Успіх набуття цих знань та вмій залежить від рівня знань, які вони отримали, вивчаючи математику та основи інформатики та комп'ютерних технологій.

Вміння виконувати розрахунки на міцність елементів, що працюють на згин, знадобляться студентам в подальшому під час вивчення дисциплін «Будівельна механіка» та «Основи розрахунку будівельних конструкцій», виконання курсового проекту з цієї дисципліни та з дисципліни «Будівельні конструкції», розробки відповідних частин дипломного проекту. Все сказане й пояснює важливість вивчення цієї теми.

Заняття з вивчення нового навчального матеріалу, як правило, проводиться на початку змістового модуля, коли студенти ще не володіють знаннями з дисципліни, а також під час подальшого вивчення складних питань навчальної програми. Проведення заняття такого типу має декілька загальних особливостей. На цьому занятті з усіх ланок навчання реалізуються лише сприйняття, розуміння та осмислення. Перед тим, як

перейти до викладання нового матеріалу, викладач створює необхідний психологічний настрій: підкреслює теоретичну та практичну значущість теми, ставить перед студентами пізнавальні задачі, а якщо дозволяє зміст матеріалу – проблему, повідомляє план викладання навчального матеріалу. Пояснення нового матеріалу доцільно почати з актуалізації опорних знань, відтворити внутрішні та міждисциплінарні зв'язки теми.

Центральна частина заняття спрямована на первинне сприйняття матеріалу.

Під час подання нового матеріалу викладач має суворо дотримуватися логічної послідовності, підготувати достатньо фактів, які розкривають дію того чи іншого закону. Особливо важливо під час пояснення нової теми розкрити взаємозв'язки між підставами та висновками, які з них витікають.

У сприйнятті студентством нового матеріалу заняття велику роль відіграють питання, які викладачі можуть поставити під час викладення. Вони спонукають студентів слідкувати за логікою викладення, відокремлювати головне, висловлювати свої спостереження, здогадки, робити висновки. Для активізації розумової діяльності рекомендується використовувати схеми, креслення, опорні конспекти.

Успішність засвоєння основного змісту навчального матеріалу необхідно виявити під час цього ж заняття, проаналізувавши відповіді на питання, переказ матеріалу.

Заняття цього типу має великі реальні можливості для розвитку та виховання студентів, особливо якщо воно побудовано як проблемне.

Заняття вдосконалення знань, напрацювання вмій та навичок з теми «Поперечний згин» необхідно проводити після вивчення теоретичного

матеріалу з цієї теми. Головні дидактичні напрями в цьому випадку – повторення, узагальнення, систематизація знань.

Метою застосування методики проведення заняття, використовуючи ділову гру, було прагнення вдосконалення знань, напрацювання вмінь та навичок. Ділова гра має вигляд управлінської імітаційної гри, під час якої учасники, імітуючи діяльність тієї чи іншої особи, на підставі поданої ситуації приймають рішення. Під час гри розвивається творче мислення, а якщо її організувати у вигляді змагання між командами всередині однієї академічної групи, то можна застосувати принципи корпоративної етики, як, наприклад, відповідальність за прийняте рішення перед командою.

Для такого заняття можна застосувати різноманітні форми завдань: це й перехресне опитування, відеозагадки, кросворди, елементи гри «Крокодил» тощо. Все це зробить заняття більш цікавим для студентів, матеріал узагальнюється в ігровій формі, носить змагальний характер.

До початку заняття необхідно укомплектувати 2 або 3 команди (залежить від кількості студентів в групі). Ті, хто не ввійшли до складу команд, автоматично стають вболівальниками тієї чи іншої команди. Учасники команд обирають назву, капітана, вирішують яким чином представляти команду, готують по одному питанню кожній команді та по два – капітанам. Студенти мають викреслити (формат А4) карти експертів для обліку та оцінювання знань та вивісити їх на видному місці, щоб студенти зразу могли бачити результати своєї команди. Це необхідно для підтримання духу змагання, дружби та суперництва.

Заняття починається з того, що викладач проводить перевірку домашнього завдання: капітан кожної команди відрекомендує себе, свою команду. Потім від кожної команди обирається по одній або по дві особи в експерти, які будуть оцінювати роботу команд. Експерти з викладачем складають журі з 3 або 5 осіб. Потім викладач нагадує тему заняття та мету, створює навчальну мотивацію пізнавальної діяльності студентів: «Сьогодні ми проводимо заняття-конкурс між командами (наприклад «Розумники» та «Практики»). Він буде складатися з наступних етапів:

- перевірка конспектів з попередньої теми (домашнє завдання);
- усні відповіді на питання викладача та на одне питання команди-суперниці;
- розв'язання задач;
- відгадування ребусів;
- конкурс капітанів.

Завданням студентів є активна участь у всіх етапах конкурсу, щоб отримати високий бал та не підвести команду. Підсумкове оцінювання буде залежати від кількості набраних балів, які експерти будуть проставляти в своїх картах. Пропонований варіант: якщо кількість балів буде 10, оцінка «3»; 14 – «4»; 17 – «5».

Як будуть проставлятися бали конкретно буде сказано на кожному етапі, але при цьому будуть враховуватися: якість відповідей, доповнення, рецензії на відповідь. Оцінки отримають всі, і експерти також. Команді, яка набрала більшу кількість балів, присвоюється звання команди-переможниці, а студенту, який набрав більшу кількість балів, – звання «Знаток». Якщо виникнуть питання щодо організації заняття-конкурсу, необхідно їх прояснити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інноваційні технології навчання : навч. посіб. для студ. вищих технічних навчальних закладів / [Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш.; наук. ред. Арістова А.В.; упорядн. словника Волобуєва С.В.]. – Київ : НТУ, 2017. – 172 с.
2. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі : колективна монографія / За заг. редакцією Г.Л. Єфремової. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. – 444 с.
3. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України / Ю.В. Бистрова // Право та інноваційне суспільство. – 2015. – №1 (4). – С. 27–33.
4. Берестова А. Інноваційні технології та методи навчання у професійній освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nadoest.com/innovacijni-tehnologiyi-ta-metodi-navchannya-u-profesijnij-osv>
5. Шестопалюк О.В. Інноваційні моделі навчання в діяльності вищих навчальних закладів / О.В. Шестопалюк // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2013. – №3. – С. 118–124.

СУЧАСНА НАОЧНІСТЬ ТА ТВОРЧІ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Оксана Новікова,
викладач-методист
Олександрійського педагогічного фахового коледжу
імені В.О. Сухомлинського

Анотація. У статті розкрито важливу роль наочності у навчанні, вимоги до неї, функції, види; доведено необхідність використання сучасного унаочнення під час вивчення зарубіжної літератури в ЗЗСО та коледжах; наведено приклади творчих робіт студентів Олександрійського педагогічного фахового коледжу імені В.О. Сухомлинського.

Abstract: The article reveals the important role of visualization in education, its requirements, functions, types; the necessity of using modern visualization during the study of foreign literature in secondary schools and colleges has been proven; examples of creative works of students of the Alexandria Pedagogical College named after V.O. Sukhomlinskyi.

Виклики часу зумовили необхідність модернізації не тільки змісту освіти, а й методики вивчення того чи іншого предмета. Особливу роль сьогодні в освітньому процесі відіграють його гуманізація, особистісний підхід, розвиток здібностей здобувачів освіти, створення навчально-предметного середовища, що в сукупності забезпечують психологічний комфорт і сприяють вияву творчості учнів і студентів.

Зарубіжна література як навчальна дисципліна є дієвим засобом різнобічного розвитку особистості здобувачів освіти, формування духовного світу особистості, її високої моралі, ціннісних орієнтацій; вона сприяє розвитку творчих здібностей, культури спілкування, критичного мислення; формування етичних уявлень та естетичних смаків, розширенню культурно-пізнавальних інтересів особистості. Крім того, словесник навчає учня читати, працювати з додатковою літературою, мислити, говорити, аргументувати, висловлювати думки з приводу побаченого та почутого.

Завдання, що окреслюють для предмета нормативні документи, вимагають від викладачів нових підходів до вивчення зарубіжної літератури.

Серед новітніх стратегій навчання, на мою думку, особливе місце посідають нові, сучасні засоби унаочнення.

Принцип наочності – це дидактичний принцип, який, на думку багатьох педагогів, посідає одне з провідних місць в освітньому процесі. Його необхідність обґрунтовується діалектикою переходу від чуттєвого сприйняття до абстрактного мислення у процесі пізнання. Принцип наочності, який стверджує, що ефективність навчання залежить від доцільного залучення органів почуттів до сприйняття і переробки навчального матеріалу, визначає характер процесу навчання.

Актуальність статті зумовлена тим, що, не зважаючи на найцінніші переваги наочності, несучасна, недоцільна візуалізація, невміле її використання може підмінити навчальну мету яскравим засобом, стати перешкодою на шляху до глибокого оволодіння знаннями, пізнання істотних зв'язків і закономірностей, не сприяти реалізації основних завдань заняття зарубіжної літератури. Наочність у навчанні може забезпечити успіх лише тоді, коли вона диктується логікою навчального процесу, коли наочні образи на уроках і заняттях відповідають запитам та інтер-

есам сучасних здобувачів освіти.

В освітньому процесі важливо розвивати в учнів і студентів інтерес до навчання, спиратися на чуттєве сприйняття навчальної інформації, включати всі органи чуття під час сприйняття навчального матеріалу. Що різноманітніше чуттєве сприйняття знань, то міцніше вони засвоюються. Це досягається за широкого використання наочних засобів на усіх етапах навчання. Сучасний учитель повинен чітко розуміти зміст понять «наочність», «сучасна наочність», знати і застосувати у своїй педагогічній діяльності різні види наочності залежно від навчальної мети, обирати найефективніші сучасні засоби візуалізації та спонукати дітей до творчості.

1. НАОЧНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ДИДАКТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Поняття наочності у навчанні, вимоги до неї, функції, види

У «Педагогічному словнику» зазначено: «Наочність у навчанні – один з основних принципів дидактики, відповідно до якого навчання будується на конкретних образах, що безпосередньо сприймаються учнями» [2, с. 224].

Наочність – універсальний засіб навчання і виховання, який відображає різноманіття конкретних явищ, предметів навколишнього світу; організує сприйняття і спостереження здобувачами освіти реальної дійсності; значно впливає на сенсорну сферу учня, розвиває його спостережливість, мислення, уяву; стимулює пізнавальну і творчу активність, допомагає розвитку інтересу до навчання; сприяє узагальненню; підвищує якість засвоєння.

Наукове обґрунтування принципу наочності, а точніше, спроба його формулювання належить основоположнику наукової педагогіки, великому чеському педагогу Я. Коменському. Цей принцип він сформулював у вигляді правила, яке ним же було назване золотим, а пізніше стало відоме як «золоте правило дидактики»: «Тому нехай буде для учнів золотим правилом: усе, що тільки можна, пропонувати для сприймання відчуттями, а саме: видиме – для сприймання зором, чути – слухом, запахи – нюхом, що підлягає смаку – смаком, доступне дотику – дотиком. Якщо які-небудь предмети відразу можна сприйняти декількома відчуттями, нехай вони відразу охоплюються декількома відчуттями» [5, с. 97].

Проблемі використання принципу наочності приділяли значну увагу такі педагоги, як: В. Болтянський, І. Бурдак, А. Брушлинський, С. Гончаренко, Я. Коменський, І. Малафійк, Г. Песталоцці, Ж. Руссо, К. Ушинський, Л. Фрідман, І. Осмоловська, С. Шемедюк та ін. У їхніх працях розглядалась роль та значення наочності в утворенні, формуванні понять та продуктивній навчальній

діяльності здобувачів освіти.

К. Ушинський запропонував декілька способів та прийомів роботи з наочними посібниками для активізації розумової діяльності здобувачів освіти та формування у них чуттєвого образу. Саме чуттєвий образ предмету навчання, сформований на основі наочного посібника, є, на думку педагога, найголовнішим в навчанні, а не сам наочний посібник. Учений розумів, що наочне навчання сприяє правильному переходу думки студента від конкретного об'єкта до абстрактного. Наочність, на думку К. Ушинського, збагачує коло уявлень тих, хто навчається, про реальний світ, робить навчання більш доступним, конкретним та цікавим, розвиває спостережливість та мислення [6].

До наочних засобів, що використовуються в процесі навчання, зокрема під час вивчення зарубіжної літератури, ставляться певні вимоги: 1) точна відповідність реальному об'єкту або явищу; 2) чітке усвідомлення викладачем мети, часу і місця введення наочності; 3) естетичне оформлення наочного засобу; 4) адекватність об'єкта або його зображення навчальному завданню; 5) врахування рівня розвитку і навченості здобувачів освіти; 6) міра у використанні наочного засобу на одному занятті; при використанні декількох наочних засобів на одному уроці чи занятті вони повинні пред'являтися в міру необхідності, будучи закритими для сприйняття до моменту використання; 7) наочний об'єкт не повинен містити нічого зайвого, щоб не створювати побічних асоціацій у здобувачів освіти [4, с. 311].

У дидактиці існує чимало класифікацій наочності. Залежно від дидактичних функцій розрізняють такі види наочності: предметна, модельна, знакова, віртуальна.

Предметна наочність – природні реальні предмети, явища, процеси, факти, картини, муляжі, копії. Її функція – знайомство здобувачів освіти з реальними об'єктами, у ході спостережень, ознайомлення з фактами, предметами, явищами через їх відображення.

Знакова наочність – формули, графіки, діаграми, схеми. Її функція – знайомство з умовно узагальненим, символічним відображенням реального світу.

Модельна наочність – матеріальні моделі, образні і знакові моделі, моделі мислення. Її функція – розвиток абстрактного мислення, сприяє створенню в учнів образу відображення певного поняття, явища, мисленних уявлень.

Віртуальна наочність – віртуальний експеримент, віртуальний навчально-контролюючий комплекс, віртуальна презентація, віртуальна енциклопедія (словник), віртуальний музей (віртуальний путівник), віртуальна навчальна гра, віртуальна анімована карта тощо. Її функція –

відтворення найбільш повного реального відображення дійсності засобами ІКТ [6].

На основі використання наочності може відбуватися формування та розвиток будь-якої із предметних компетентностей здобувачів освіти, зокрема й під час вивчення зарубіжної літератури.

Функції наочності в системі пізнавальних завдань, що вимагають застосування методів пізнання, визначаються тим, що: 1) наочність є особливим джерелом інформації, повноцінне одержання якої можливе лише внаслідок активних розумових дій; 2) використання наочності під час створення проблемних пізнавальних завдань дозволить адаптувати методи до вікових особливостей мислення здобувачів освіти; 3) розкриття змісту інформації, закладеної в наочність, змусить здобувачів освіти діяти творчо, виявляти винахідливість та ініціативу, розуміти значущість нових знань і вмінь для пошуку ефективних розв'язань проблемних ситуацій; 4) завдання, створені з використанням наочності, дозволять врахувати особливості сприйняття та опрацювання інформації здобувачами освіти з візуальним стилем навчання [1, с. 20].

Дидактичні функції є зовнішнім проявом властивостей наочності, які використовуються в освітньому процесі для реалізації поставлених цілей.

Усім видам наочності характерні також такі ж функції, як і процесу навчання: навчальна, виховна, розвивальна.

Навчальна функція включає в себе інформативну, управлінську та мотиваційну функції.

Використання наочності має нести техніко-технологічний, політехнічний, психолого-педагогічний, культурологічний зміст, що сприяє ефективнішому навчанню.

Виховна функція – використання різних видів наочності стимулює пізнавальну активність, самостійність, вироблення активної життєвої позиції.

Розвивальна функція – використання засобів наочності розвиває спеціальну пам'ять, увагу, спостережливість, креативне мислення, які є необхідними у процесі навчання. Використання засобів наочності розвиває здібності оперувати просторовими образами, аналізувати об'єкти та їх зображення, порівнювати їх між собою, виділяти в них загальні конструктивні особливості.

Інформативна функція – засоби наочності є безпосередніми джерелами знання, тобто носіями навчальної інформації, представлені різними формами, що сприяє кращому розумінню сутності явища, його структури, зв'язків тощо.

Управлінська функція – спрямована на організацію і управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів та передбачає їх підготовку до

виконання завдань, організацію їх виконання, отримання зворотного зв'язку і корекцію процесів сприйняття і засвоєння даних; передбачає забезпечення засобами навчально-пізнавальної роботи в процесі засвоєння знань і оволодіння прийомами розумової і практичної діяльності [6].

Залежно від виду наочності можна виділити і особливі функції: компенсаторну, адаптивну, інструментальну, інтерактивну.

Компенсаторна функція – наочність полегшує процес навчання, сприяє досягненню цілей навчання з найменшими витратами сил, здоров'я і часу учня.

Адаптивна функція – орієнтована на підтримку сприятливих умов протікання процесу навчання, відповідність його віковим і індивідуальним особливостям учнів.

Інструментальна функція – використання наочності дає можливість організувати певні види діяльності, досягти поставленої дидактичної мети.

Інтерактивна функція – забезпечує взаємодію викладача зі здобувачами освіти та дозволяє здійснювати оперативний зворотний зв'язок [6].

Сучасна наочність на уроках зарубіжної літератури

Сучасність вносить активні зміни в освітній процес. У час інформаційних технологій викладачі зарубіжної літератури повинні модернізувати методи навчання, щоб зацікавити учнів і студентів як самим освітнім процесом, так і творчістю окремих митців.

На сучасному етапі вивчення зарубіжної літератури, на мою думку, релевантними є такі наочні засоби:

1. Інтелект-карти – це наочний освітній інструмент, який допомагає максимально запам'ятовувати інформацію завдяки синтезу інформації: візуалізації, систематизації, класифікації, асоціації. Існують синонімічні назви цього освітнього тренду. На уроках зарубіжної літератури їх застосовують, наприклад, для складання системи образів творів, відображення сюжетних ліній тощо (рис.1.2.1).

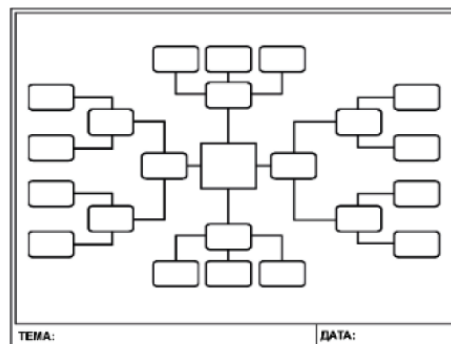

Рис. 1.2.1

2. **Кластер** – це графічна форма організації інформації, коли виділяються основні смислові одиниці, які фіксуються у вигляді схеми з позначенням всіх зв'язків між ними. Це зображення, що сприяє систематизації та узагальненню навчального матеріалу (рис.1.2.2).

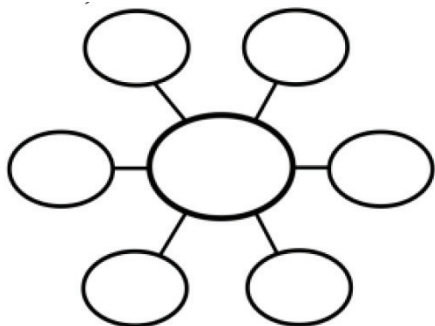

Рис.1.2.2

3. **Кроссенс**. Найчастіше в інтернеті можна знайти таке визначення: кроссенс – головоломка нового покоління, побудована на асоціаціях. Слово «кроссенс» означає «перетин смислів» і створено авторами за аналогією зі словом «кросворд». Дев'ять зображень розташовані в ньому таким чином, що кожен малюнок має зв'язок із попереднім і наступним, а центральний об'єднує за змістом відразу декілька (рис.1.2.3).

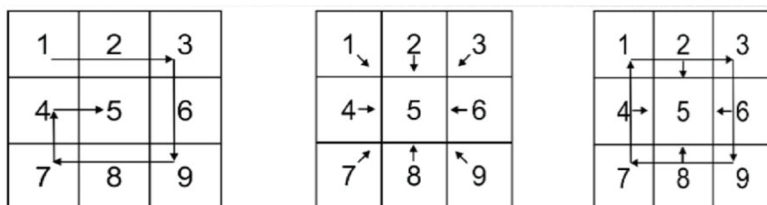

Рис.1.2.3

4. Креолізовані тексти

Опис методики використання креолізованих текстів на уроках літератури знаходимо в Олені Ісаєвої.

Креолізований текст – це складне текстове утворення, у якому поєднуються вербальні (тобто словесні) та невербальні (що належать до інших знакових систем) елементи. Вони створюють певну візуальну смислову єдність, що комплексно впливає на реципієнта. Тобто це структура змішаного типу, у якому з метою створити якомога кращі вимоги для розуміння тексту представлені вербальні та візуальні засоби передачі інформації [3].

Серед видів креолізованих текстів, що можна запропонувати учням під час вивчення зарубіжної літератури, О. Ісаєва пропонує такі: комікси; бук-

трейлер; мотиватор на літературну тему; постер на літературну тему; буклет або брошура; фотоколажі; логотипи; афіша; «дудл» (заставка для ГУГЛа); скрапбукінг; кардмейкінг; «хмари» слів («хмари» тегів); створення сторінки автора або героя в соціальній мережі. Розглянемо їх детальніше:

1) Комікси – це жанр, що об'єднує літературу та образотворче мистецтво, історія в малюнках. Комікси користуються популярністю у школярів різного віку. За допомогою такого креолізованого тексту, що є синтезом як образотворчого мистецтва, так і літературного явища, представлено різноманітні твори художньої літератури (пригоди і романтика, фантастика і твори на історичну тематику).

2) Буктрейлер – відеоролик рекламного характеру про книгу, метою якого є популяризація певного твору.

3) Мотиватор на літературну тему – зображення позитивного змісту, спрямоване на створення мотивації у прочитанні певного художнього твору.

4) Постер на літературну тему – художньо оформлений плакат, що рекламує певний твір чи письменника.

5) Буклет або брошура, що містить текстову та графічну інформацію про певну книгу або творчість письменника.

6) Фотоколаж на літературну тему з метою популяризації конкретного художнього твору або творчості певного письменника.

7) Логотип – оригінальне графічне зображення, що пов'язується з конкретною темою або явищем на літературну тему.

8) «Дудл» (заставка для ГУГЛа), присвячена художньому твору або письменнику.

9) Скрапбукінг (від англ. scraps – дрібні папірчики, записочки, білетики та book – книжка) – це оформлення фотографій, різноманітних вирізок у сторінки та альбоми. Як відомо, укладання таких альбомів на різноманітні теми притаманне багатьом сучасним дівчатам-підліткам. А отже, це може використати і учитель літератури, запропонувавши школярам створити скрапбукінг, присвячений якомусь літературному твору або творчості письменника.

10) Кардмейкінг (від англ. card – листівка та making – робити) – це створення листівок ручної роботи. Останнім часом цей вид творчої діяльності дизайнерського характеру став хобі достатньо великої кількості молодих людей (переважно дівчат). Тематика таких листівок може бути різноманітною, зокрема і літературною [3].

11) Хмари слів (хмари тегів)

Хмара слів (хмара тегів, або зважений список) – це візуальне відтворення списку слів, категорій, міток чи ярликів на єдиному спільному зображенні. За допомогою хмар слів можна візуалізувати термінологію з певної теми у більш наочний спосіб. Це сприяє швидкому запам'ятовуванню інформації.

Можливості використання хмари слів на уроці зарубіжної літератури:

- в «хмару» можна "зашифрувати" тему уроку, яку учні повинні визначити; «хмара» може слугувати в якості опорного конспекту для подачі нового матеріалу чи його узагальнення; можна запропонувати дітям прочитати в «хмарі» головне питання, на яке необхідно знайти відповідь протягом уроку;
- скласти речення або розповідь, використовуючи якомога більше слів з «хмари»; впізнати твір за текстом; написати зашифровану листівку героєві твору чи письменнику; зробити "хмарку" підказок до художнього твору чи оглядової теми; скласти «хмару» за ключовими подіями в житті письменника; дібрати для «хмари» слова, що характеризують героя твору; повторити основні поняття теми, що вивчається та ін.

12) Створення профілю автора або героя в соціальній мережі

5. Печворк

Печворк – клаптеве шиття, клаптева техніка, клаптева мозаїка, текстильна мозаїка (також печворк, від англ. patchwork – «ковдра, покривало, виріб із різнокольорових клаптиків») – вид декоративно-ужиткового мистецтва, коли за принципом мозаїки зшивають цілісний виріб зі шматочків тканини (клаптиків).

Твір, що вивчається, слід уявити «ковдрою», яка зшита з різних клаптиків тканини (умінь, знань і навичок). Кожен клаптик – це окрема тема. Можна робити печворк твору, образів, творчості письменника тощо. Печворк можна робити на комп'ютері, але набагато цікавіше, якщо учні самі зроблять кожен клаптик. Потім з'єднуються всі клаптики разом і виходить "ковдра", якою можна «вкрити» весь твір (рис. 1.2.4).

6. Інфографіка

Один із цікавих методів сучасної наочності на уроках зарубіжної літератури – інфографіка (у перекладі з латини – інформування, роз'яснення, виклад + пишу) – спосіб подання інформації, даних і знань графічними зображеннями. У широкому сенсі інфографіка – це візуальне

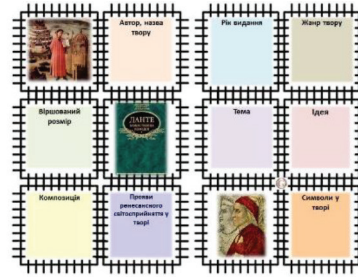

Рис. 1.2.4

подання інформації, поєднання тексту та графіки, створене з метою повідомити певну інформацію, особливо у великому обсязі.

7. Лепбук

Лепбук – це саморобна інтерактивна папка чи зошит, де збираються і яскраво оформлюються різноманітні пізнавальні матеріали з певної теми, що вивчається. Головна перевага лепбука в тому, що він створюється власноруч і оформлюється за власним смаком – із додаванням різноманітних рухливих деталей, кишеньок, конвертиків, міні-книжечок чи інших елементів. Це дозволяє структурувати інформацію, активно долучатися до навчального процесу і виявляти творчі здібності школярів. Завдяки цьому процес пізнання стає дійсно захопливим! Що, в свою чергу, сприяє поглибленню, закріпленню та систематизації отриманої інформації.

Отже, сучасна методика викладання зарубіжної літератури пропонує чимало інноваційних наочних засобів, що сприяють не тільки вирішенню освітніх завдань програми з предмету, але й підвищенню рівня засвоєння навчального матеріалу, інтересу до вивчення літератури країн світу, розвиткові критичного, логічного, креативного мислення тих, хто навчається. Використання сучасного унаочнення на уроках зарубіжної літератури є потребою часу й відповідає запитам та інтересам здобувачів освіти XXI століття.

2. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНОЇ НАОЧНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В КОЛЕДЖІ. ТВОРЧІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Викладаючи зарубіжну літературу в Олександрійському педагогічному фаховому коледжі імені В.О. Сухомлинського, я використовую поряд із класичною (традиційною) наочною й сучасні засоби візуалізації. До створення інноваційних видів унаочнення залучаються й студенти.

1. Кроссенси

Наводжу приклад використання кроссенсу при вивченні творчості О. Вайльда (рис. 2.1).

2. «Хмари» слів (філологічні хмаринки)

Як приклад подаю «хмаринки» до теми «В. Шекспір. Трагедія «Гамлет»» (рис. 2.2, 2.3, 2.4)

Студенти теж виготовляють «хмари». Наприклад, за творчістю Данте.

Рис. 2.1

ною комедією» Д. Аліґ'єрі (рис. 2.9, 2.10).

Рис. 2.9, 2.10

Творчі роботи студентів розміщуються в кабінеті зарубіжної літератури на стенді «Творчі роботи студентів».

Рис. 2.2, 2.3, 2.4

3. Дудли за мотивами творів

Серед інноваційної наочності хоча відзначити дудли – заставки для ГУГЛа. Студентка 12 групи відділення спеціальності 013 Початкова освіта Красільникова Наталя створила дудли за творчістю Гомера, Данте, В.Шекспіра, Ф. Достоевського (рис. 2.5, 2.6, 2.7, 2.8)

Рис. 2.5, 2.6, 2.7, 2.8

Роботи студентки були опубліковані в журналі «Всесвітня література в сучасній школі» (№2, 2019 р.) і взяли участь у Всеукраїнському конкурсі «Творчий учитель – обдаровані діти» (у номінації «Малюнки за мотивами літературних творів»), виворивши почесне II місце.

4. Буклети за творчістю письменників

Під час опрацювання тем програми використовую буклети, які створюють переважно студенти. Наприклад, буклети за життєписом і «Божествен-

5. Афіши творів

З метою зацікавлення здобувачів освіти творами програмових письменників, використовую афіши, які, як правило, малюють студенти (рис. 2.11, 2.12).

Рис. 2.11, 2.12

6. Профіль автора або героя в соціальній мережі

7. Кластери

Вважаю, що ефективним видом сучасної наочності на уроках зарубіжної літератури є кластери. Наводжу приклад використання кластера під час вивчення творчості Ш. Бодлера (рис. 2.13)

Рис. 2.13

8. Ілюстрації до творів

Ілюстрування творів пропону студентам виконувати у стилі триптиху, особливо тоді, коли твір складається з 3-х частин.

Триптих (від грец. τριπτῖχος – складений втричі) – витвір мистецтва, який складається з трьох картин, барельєфів та інших художніх творів, об'єднаних спільною ідеєю.

Робота студентки 13 групи відділення спеціальності 013 Фізична культура і спорт Семенової Вікторії – триптих до поеми Данте «Божественна комедія» (рис. 2.14).

Робота студентки 12 групи відділення спеціальності 013 Початкова освіта Красільникової Наталі – триптих до новели Ф. Кафки «Перевтілення» (рис. 2.15).

Рис. 2.14

Рис. 2.15

ВИСНОВКИ

Думки науковців, методистів, колег-учителів, власна практична педагогічна діяльність дозволяють зробити такі висновки:

1) принцип наочності сьогодні є одним із провідних під час вивчення зарубіжної літератури в закладах освіти;

2) опрацювання наочності в процесі вивчення художніх творів є особливим видом пізнавальної діяльності, яка дозволяє учням отримувати конкретні та повні уявлення про літературні процеси, напрямки, факти з життєпису письменників, творів, що вивчаються на уроці;

3) у сучасних умовах навчання наочність му- сить виконувати роль додаткового засобу під час засвоєння учнями узагальнених понятійних знань, служити основою формування образного мислен- ня, відігравати функцію матеріалу, на основі якого здійснюється формування умінь та навичок учнів, бути засобом управління пізнавальною діяльні- стю учнів, пробуджувати інтерес та стимулювати пізнавальну активність учнів, виступати джере- лом навчальних проблем і основою створення проблемних ситуацій в процесі навчання;

4) засоби наочності доцільно використовувати на всіх етапах процесу вивчення зарубіжної

літератури: пояснення нового матеріалу, закрі- плення знань, формування умінь і навичок, ви- конання домашніх завдань і перевірка засвоєного навчального матеріалу;

5) сучасна наочність з літератури повинна від- повідати запитам та інтересам здобувачів освіти, сприяти формуванню ключових компетентнос- тей, розвитку критичного мислення, вихованню інтересу до вивчення кращих зразків світового письменства;

6) завдяки сучасній наочності вчитель фор- мує читацький інтерес та розвиває такі вміння: визначати порушені проблеми, самостійно та кри- тично їх аналізувати; працювати з текстом, доби- рати факти, художні деталі, асоціації, аналізувати їх, робити висновки та узагальнення, порівнюва- ти з іншими героями/творами чи видами мисте- цтва; колективно працювати над розв'язанням проблем; користуватися знаннями, одержаними поза школою (телебачення, інтернет); правильно, логічно, аргументовано викладати власні думки; творчо підходити до виконання завдань, знахо- дити нестандартні рішення, проводити паралелі з сучасністю, виражати емоційну оцінку, проєктува- ти життя героя в сучасному світі, перевірявати- ся, знаходити пояснення вчинкам персонажа, да- вати поради; добирати мовно-виражальні засоби відповідно до мети і ситуації спілкування. Розви- ток цих умінь формує соціальну та громадянську компетентність, спілкування рідною мовою, ініці- ативність і підприємливість, математичну компе- тентність, вміння вчитися впродовж життя, а сам змістовий матеріал – ще і компетентності у сфері культури. Суто предметні літературні компетент- ності формуються шляхом усвідомлення зарубіж- ної літератури як складової частини світової куль- тури, міжпредметні зв'язки розширюють знання про світ. Уміння переказувати, виразно читати, декламувати вірші напам'ять, оперувати поняття- ми теорії літератури, вміння вільно висловлювати свою думку формують комунікативну компетент- ність;

7) можливість «по-сучасному» працювати на уроці літератури мотивує учнів до самостійного читання, мислення, розвитку творчих можливос- тей та розуміння необхідності навчання для по- дальшого життя. А це і є основним завданням Но- вої української школи.

Матеріали роботи можуть бути використані вчителями закладів загальної середньої освіти, викладачами закладів професійної (професій- но-технічної) освіти, закладів передвищої фахової освіти під час проведення уроків, занять і заходів із зарубіжної літератури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Галина Гресь,
Тамара Радченко,
КЗ "Ніжинський фаховий медичний коледж"
Чернігівської обласної ради

Анотація. У статті описано досвід використання інтерактивних методів навчання та їх значення для формування фахових компетентностей у студентів-медиків.

Abstract: The article describes the usage of the interactive methods and their importance for the formation of the professional competences of the medical students.

Основне завдання медичної освіти – підготовка висококваліфікованого спеціаліста, впровадження та застосування в процес навчання новітніх технологій, медичних практик, передового досвіду, розвиток мотивації до самоосвіти та саморозвитку.

Законодавчою базою для перебудови медичної освіти є Закон України «Про вищу освіту», положення Конституції України, Концепція розвитку охорони здоров'я населення України, Концепція державної політики інформатизації охорони здоров'я України, відповідно до яких кваліфікований спеціаліст повинен бути конкурентоспроможним фахівцем на національному, європейському та світовому ринках праці.

Саме компетентнісний підхід став основним засобом змін у медичній освіті, який «орієнтується на професійну компетентність як якість особистості майбутнього фахівця, що характеризує рівень його інтеграції у середовище професійної діяльності, як і в різні соціальні середовища, входження в які виявляє необхідність виконувати різні соціальні ролі» [1].

Лексичне значення поняття «компетентність» – (від лат. *competes*, від *compete* – належний, здатний), означає «той, що володіє знаннями,

знаючий, поінформований у певній галузі, той, що має право на основі своїх знань або повноважень робити чи вирішувати що-небудь, судити про що-небудь» [1].

Компетентність також визначається як набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається із знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці [1].

Компетентність виступає як можливість виконувати поставлені завдання, включаючи поняття якісних характеристик особистості.

Отже, фахова компетентність медичного працівника – це сукупність особистісних якостей, знань, умінь, навичок, що формують високий ступінь професіоналізму [3].

У комунальному закладі «Ніжинський фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради підготовка майбутніх медичних спеціалістів спрямована на формування професійних знань, навичок, умінь, здійснюється на основі компетентнісного підходу та пов'язана з розвитком пізнавальної активності, творчого потенціалу, загальної культури студентів.

Комплексний підхід до формування фахової компетентності майбутніх медиків визначений

обсягом знань, який отримує студент у процесі навчання та його індивідуальними рисами. Особливе значення у процесі навчання відіграють характеристики пізнавальних процесів: сприйняття, увага, пам'ять, мислення. Важливим є взаємодія викладачів і студентів під час навчання, створення почуття психологічного комфорту, позитивного емоційного стану, доброзичливого клімату у студентському колективі.

Саме використання інтерактивних методів та прийомів навчання дозволяє формувати та розвивати фахові компетентності майбутніх медиків.

Пригадаємо значення поняття «інтерактивне навчання» – це навчання, яке відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і студент, і викладач є рівноправними суб'єктами освітнього процесу, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють здійснювати. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання різноманітних життєвих ситуацій, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації, використання рольових ігор [2].

Ефективність засвоєння знань залежить від тісної співпраці усіх учасників процесу навчання. Студенти не тільки сприймають навчальний матеріал, а й можуть аналізувати, пояснити та застосувати отримані знання.

Інтерактивні форми та методи навчання змінюють ставлення студентів до навчальної дисципліни, реалізують основний закон засвоєння знань: сприйняття – осмислення – запам'ятовування – практичне застосування. Бо саме практичне застосування знань дозволяє формувати компетентного фахівця, що володіє поглибленими знаннями, вміннями, здійснює професійну діяльність, вибудовує комунікативний зв'язок з пацієнтами, постійно дбає про свій особистий розвиток [4].

Отже, інтерактивні прийоми та методи є потужним засобом формування фахових компетентностей. Тому хочеться ще раз нагадати слова Конфуція: «Не навчайте дітей так, як навчали Вас, – вони народилися в інші часи», що стали епіграфом до нашої статті та по суті розкривають наше педагогічне кредо.

З досвіду роботи можна зазначити, що використання інтерактивних методів, прийомів під

час навчальних занять розвиває пізнавальний інтерес, сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

Під час вивчення природничих дисциплін ефективним є використання методів: «Робота в парах», «Робота в малих групах», «Мікрофон», «Незакінчені речення», «Мозковий штурм», «Аналіз ситуації».

Варто відзначити вплив інтерактивних прийомів на розвиток інтелектуальних здібностей

студентів: «Третій зайвий», «Виправ помилку», «Уявний експеримент», «Аукціон», «Чорна скринька», «Поштова скринька».

Для реалізації елементів критичного мислення у студентів медиків застосовують методи: «Навчаючи – вчуся», «Мозковий штурм», «Асоціативний куц», «Уяви себе», «Рефлексія».

Під час проведення лекційних та практичних занять використовується комбінування різних методів і прийомів на всіх етапах заняття.

На підготовчому етапі ефективно спрацьовують методи: «Інтелектуальна розминка», «Прес», «Проблемні питання», «Дерево очікувань», «Снігова куля», «Асоціативний куц», «Ланцюжок», «Мікрофон», «Незакінчене речення», «Так – ні», «Вірю – не вірю», «Мозковий штурм», «Ромашка Блума» (яка передбачає постановку різних типів питань: прості, уточнюючі, інтерпретуючі, оцінювальні, творчі, практичного застосування), прийом «Зацікав».

Під час проведення практичних занять з мікробіології на основному етапі використовуються методи кооперативно-групової форми: «Робота в парах», «Робота малими групами», «Ротаційні трійки», «Карусель», «Аналіз ситуації», «Рольові та імітаційні ігри», «Дискусія», «Дебати», «Навчаючи – вчуся», «Асоціативний куц». На заключному етапі: «Мозковий штурм», «Ланцюжок», «Мікрофон», «Незакінчене речення», «Так – ні», «Вірю – не вірю», «Складання сенкану», «Рефлексія», «Оцінювання».

Приклади застосування інтерактивних методів на заняттях з мікробіології

Лекція на тему «Патогенні коки».

На початковому етапі заняття метод «Асоціативний куц» розкриває зміст теми та мету:

А на основному етапі заняття цей метод дозволяє оцінити властивості збудників, що обумовлюють патогенну дію на організм людини:

На заключному етапі метод «Сенкан» дозволяє у віршованій формі узагальнити інформацію та вносити елементи рефлексії:

Не навчайте дітей так, як навчали Вас, – вони народилися в інші часи.

Конфуцій

Мікроби

Округлі, овальні
Живуть, розмножуються, вбивають
Спричиняють багато інфекцій
Патогенні коки

Лекція на тему «Збудники ОНІ», методом «Мозковий штурм» на початковому етапі здійснюється постановка проблемних питань, а на заключному їх аналіз:

1. Чому представники різних родів, видів об'єднані в одну групу «Збудники особливо небезпечних інфекцій»?

2. Які властивості збудників ОНІ обумовлюють летальний перебіг захворювань?

Практичне заняття на тему «Патогенні коки», метод «Незакінчене речення» в поєднанні з методом «Ланцюжок» на початковому етапі заняття дозволяє перевірити вихідний рівень знань.

- Бактерії це – ...
- До групи патогенних коків належать...
- Стафілококи мають вигляд ...
- Стрептококи мають вигляд ...

Під час основного етапу заняття використаня методів «Робота парами», «Взаємоперевірка» дозволяє здійснити практичний тренінг практичних навичок.

Застосування методів «Робота малими гру-

пами», метод «Карусель» у поєднанні з методом «Аналіз навчальних ситуацій» на заключному етапі, дозволяють оцінити засвоєння знань студентів.

Завдання для 1 групи. «В інфекційному відділенні перебуває хворий К. з клінічним діагнозом бактеріальна пневмонія. Після посіву мокроти на живильне середовище виростили мікробні колонії у вигляді кратеру вулкана. Вкажіть вид збудника, його морфологічні характеристики. Поясніть, як підтвердити наявність факторів патогенності цих мікроорганізмів».

Лекція на тему «Патогенні клостридії», метод «мозковий штурм»: «Чому застосування сироваток є основним методом лікування та профілактики інфекцій, спричинених патогенними клостридіями?»

Практичне заняття на тему «Морфологія мікроорганізмів». Використання інтерактивного методу «Робота в парах», «Взаємоперевірка» під час виконання письмових індивідуальних завдань на картках за варіантами, а також метод «Поштова скринька».

Для підбиття підсумків заняття метод «Ланцюжок» дозволяє узагальнити отримані знання шляхом аналізу відеозапитань.

Приклади застосування інтерактивних методів на заняттях з хімії

З метою розвитку творчих рис особистості студента на заняттях під час вивчення розділу «Хімія і прогрес людства» використовується «метод проєктів». Під час роботи над темою проєкту студенти вчать збирати та аналізувати інформацію, стисло її відтворювати, використовувати інформаційні технології для підготовки презентацій та більш наочного подання результатів своєї роботи.

На етапі актуалізації опорних знань студентів або на етапі закріплення вивченого матеріалу використовується метод «Мікрофон». Саме цей метод дозволяє кожному студенту по черзі висловити свою думку щодо питання, яке було поставлене викладачем. Наприклад, під час вивчення теми «Вуглеводні» студентам ставиться питання: «Як ви вважаєте, насичені вуглеводні будуть хімічно активними чи ні? Відповідь об-

ґрунтуйте».

Під час вивчення теми «Вуглеводи», розглядаючи будову молекули глюкози, студенти прогнозують її здатність вступати в реакції залежно від наявних функціональних груп.

На різних етапах заняття використовується метод «Мозковий штурм», який дозволяє швидко відтворити здобуті на попередніх заняттях знання, бо вимагає від студентів чіткої, швидкої відповіді без обговорення. А саме:

- 1) Які вуглеводні називають алкенами?
- 2) У чому різниця між алкенами та алкінами?
- 3) Які зв'язки називають кратними?
- 4) Як експериментально можна виявити ненасичені вуглеводні?

З метою перевірки знань, отриманих на попередніх заняттях або на етапі «Узагальнення та систематизації знань», застосовується метод «Незакінчені речення». Наприклад, тема «Нітрогеновмісні органічні сполуки»:

- 1) Аміни – це...
- 2) Типовими представниками ароматичних амінів є ...

3) Якісною реакцією на амін є...

4) Найбільш поширеними у природі є...

5) Завдяки наявності двох функціональних груп амінокислот виявляють...

6) Незмінними амінокислотами називають...

7) Пептиди – це...

8) Білки – це...

Студенти можуть дати правильні відповіді тільки тоді, коли були уважними на занятті або належним чином підготувались до нього.

Для перевірки знань класифікації неорганічних сполук і вміння правильно писати формули використовується метод «Третій зайвий»: підкреслити формули речовин, які є зайві у рядку. Пояснити:

- 1) Na_2O , CuO , SO_2
- 2) HNO_3 , H_2S , H_2SO_4
- 3) KOH , $\text{Ba}(\text{OH})_2$, CuCl_2

Або метод «Знайди помилку» – коли студенти у наведених формулах знаходять і виправляють помилки, одночасно пояснюючи іншим, чому саме так має бути:

- 1) BaCl (BaCl_2), BaNO_3 ($\text{Ba}(\text{NO}_3)_2$), Ba_2SO_4 (BaSO_4)
- 2) Al_3Cl (AlCl_3), AlSO_4 ($\text{Al}_2(\text{SO}_4)_3$), AlNO_3 ($\text{Al}(\text{NO}_3)_3$)
- 3) H_2NO_3 (HNO_3), H_2PO_4 (H_3PO_4), H_2Cl_2 (HCl)

Отже, інтерактивні методи забезпечують розвиток особистості, яка є носієм фахових компетентностей, що визначають готовність майбутніх спеціалістів до професії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вознюк О.В. Сучасні наукові підходи як методологічні засади компетентнісного підходу в освіті. Професійна педагогічна освіта : компетентнісний підхід : монографія. – Житомир : Видавництво ЖДУ ім. І.Франка, 2011.
2. Пометун О.І., Пироженко А.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науко-метод. посіб. – Київ, 2004. – 136 с.
3. Бабич М.Я. Формування професійних якостей майбутнього молодшого медичного спеціаліста як психологічна проблема. Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки фахівців за соціономічним профілем : матеріали наук.-практ. конф. – Хмельницький : ХНУ, 2011. – С. 102–103.
4. Наволокова Н.П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. – 2-ге вид. – Харків : Основа, 2014. – 176 с.

КОПІРАЙТИНГ ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Ольга Бодак,
викладач Івано-Франківського фахового коледжу
Львівського національного університету
природокористування

Анотація. Сучасна освіта має розвиватися та вдосконалюватися щодня. Впровадження онлайн-навчання дало поштовх для розвитку навчання в соціальних мережах, таких як Instagram та Facebook. Щоб привернути увагу сучасного студента та зацікавити його актуальною інформацією, необхідно використовувати написання копірайтингових текстів. Копірайтингові тексти покликані зацікавити потенційного читача і «продати» інформацію, викладену в пості. Таким чином можна виявити найбільш актуальні питання, пов'язані з тією чи іншою спеціальністю, і переконати потенційного абітурієнта обрати той напрям, який потрібен освітньому закладу.

Abstract: Modern education has to develop and improve every day. The introduction of online learning gave impetus to the development of learning in social networks such as Instagram and Facebook. In order to draw the attention of a modern student and get interested him in relevant information, it is necessary to use the writing of copywriting texts. Copywriting texts are intended to interest the potential reader and "sell" the information presented in the post. In such a way, it is possible to reveal the most relevant issues related to one or another specialty and persuade a potential applicant to choose the direction that the educational institution needs.

Сучасний світ диктує свої умови. Розвиток інноваційних технологій дає поштовх до розвитку сучасних сфер та спрямувань у кожній галузі. Смартфони, соцмережі стали невід'ємною частиною життя сучасної людини. Задумайтеся, скільки разів на день ви вмикаєте свій гаджет і заходите перевірити інформацію, яка на нього надходить? Мабуть, що молодше покоління, то актуальнішим для нього є поглинання вільного часу соціальним спілкуванням в інтернеті. Саме тому сучасна освіта повинна переходити в ту систему, де її чекає потенційний студент, для того, щоб розвинути свій потенціал на цій актуальній на сьогоднішній день ниві спілкування.

Немалий поштовх до розвитку освіти онлайн дало і введення дистанційного навчання – спочатку через пандемію коронавірусу, а зараз через воєнний стан в країні. Спочатку більшість викладачів, особливо старшого покоління, з не-

довірою звернулися за допомогою до сучасних гаджетів, але зараз ми повинні усвідомити, що онлайн-навчання стало однією з ключових галузей розвитку майбутнього покоління студентів. Тому вдосконалювати цю систему потрібно тут і зараз.

Для цього ми повинні звернутися по допомогу до людей, які розуміють розвиток соцмережі як ніхто інший, таких як SMM спеціалісти, копірайтери, project manager, адже їхня робота давно вийшла за грані суто соціальних мереж і зараз посідає провідну галузь у розвитку сучасного суспільства.

Яким ж чином можна застосувати знання у галузі копірайтингу до сучасної освіти, та як поєднати ці дві галузі в єдину систему, яка існуватиме як єдине ціле на ринку освітніх послуг? Для початку розглянемо, хто такий копірайтер і що таке копірайтинг.

Копірайтинг (англ. copywriting – це сполучення слів «copy» – рукопис, текстовий матеріал та «writing» – написання) – професійна діяльність, написання рекламних і презентаційних текстів (реклама (пряма або прихована) товару, компанії, послуги тощо) [1].

Спеціаліста, який професійно займається копірайтингом, називають копірайтером. Копірайтер має володіти низкою навичок. Найголовніше – абсолютна грамотність. Жоден текст не спрацює, якщо в ньому будуть помилки. Та й не тільки рекламний [4].

Начитаність та широкий кругозір. Адже писати потрібно на різноманітні теми.

Вміння швидко знаходити інформацію. В інтернеті, книгах тощо, адже знати все неможливо, а у статтях переконливіше звучить все ж таки експертна думка.

Навички швидкого друку. Щоб писати багато, треба писати швидко [3].

Яким ж чином можна застосувати ці знання в освіті? Саме копірайтинг і написання копірайтерських текстів дасть великий поштовх у розвитку освітньої системи. Сучасний студент проводить більшу частину свого часу саме у соцмережах і щоб його зацікавити, потрібно писати якісні тексти, які зможуть змусити звернути увагу на сторінку освітнього закладу чи тему, яка подається в пості. Це може стосуватися як актуальної теми з навчальної дисципліни, так і просування закладу у царині профорієнтаційної роботи.

Копірайтерські тексти мають на меті зацікавити потенційного читача та «продати» інформацію, яка подається в пості. Таким чином можна розкрити найактуальніші питання, які стосуються тієї чи іншої спеціальності і змусити потенційного абітурієнта обрати саме потрібний освітньому закладу напрям.

Багато закладів освіти зараз активно розвиває свої сторінки в соцмережах, таких як Instagram та Facebook. І щоб не загубитися у потоці безперервної інформації, яку подають ці мережі, заклад повинен створювати якісний кон-

тент, зокрема й копірайтерські тексти. Чітко подана інформація з якісним контентом «піднімає» освітній заклад в очах майбутнього студента та дає стимул до навчання теперішнім.

Копірайтинг можна застосувати і для подачі матеріалу з навчальної дисципліни профільного напрямку, створивши групу з конкретної дисципліни та подавши в ній найактуальніші теми, що дасть студентам можливість самостійно освоїти важливі питання з найбільш цікавої для них точки зору.

Основним у копірайтерському тексті, який повинен привернути увагу, є заголовок як основна частина, що зупинить погляд і змусить прочитати статтю далі. Заголовок повинен розкривати основну мету майбутнього тексту і давати загальну інформацію про те, що студент прочитає в статті.

Важливим у роботі копірайтера є таке поняття, як визначення цільової аудиторії та її основних проблем і потреб. Для галузі освіти основною цільовою аудиторією є студент, який більшість свого вільного часу проводить в соцмережах, на має бажання читати велику кількість тексту, а хоче отримати потрібну йому інформацію швидко та якісно. Сучасний студент може звернути увагу тільки на інформацію, яка є для нього актуальною і яка допоможе вирішити його питання та проблеми.

Саме такий підхід можна застосувати під час підготовки до семінарського заняття, подавши основні питання за допомогою копірайтерського стилю написання текстів. Кожен викладач має бути свого роду копірайтером, коли складає лекції чи практичні завдання, для того, щоб зацікавити своїх студентів та подати тему заняття так, щоб з першого ж речення захопити увагу своїх учнів.

Сучасна освіта змінюється і розвивається з кожним днем і повинна «йти в ногу з часом», щоб бути не тільки потрібною, а й цікавою для студента. І саме застосування копірайтингу є однією із провідних галузей у розвитку освіти на просторах соціальних мереж.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Падалка Стаська. В очікуванні копірайтера / Стаська Падалка. – Київ : Rabulum, 2017. – 160 с.
2. Партико З.В. Основи редагування : підручник / З. В. Партико. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 332 с.
3. Трухімович С. Реклама. Конспекти копірайтера : практичний посібник / С. Трухімович. – Київ : Вид-во Києво-Могилянської академії, 2016. – 148 с.
4. Blynova N., & Kyrylova O. (2018). Копірайтинг як діяльність зі створення онлайн-контенту. *Communications and Communicative Technologies*, (18), 13-21. <https://doi.org/10.15421/291802>.

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В МОВНІЙ ОСВІТІ

Валентина Мірошникова,
викладач ВСП «Київський фаховий коледж морського
і річкового флоту та транспортних технологій Держав-
ного університету інфраструктури та технологій»

Анотація. У статті підкреслено, що головна умова існування нації – це її мова. Ні високі паркани, ні військо муштроване, ні сучасне обладнання – ніщо матеріальне не здатне так міцно та надійно захистити кордони України, як її Мова, рідне Слово, піднесений дух націоналізму. Ось чому головне завдання освітян – сприяти розвитку духовності як основи людської моралі, виховувати таку особистість, що прагне до істини, любові, досконало володіє мовою предків, плекає любов до України, береже рідний край і довкілля, шанує людську працю, примножує та зберігає традиції рідного народу. І одним із способів формування такої особистості є Книга Книг – духовна основа нашого життя.

Abstract: The article emphasizes that the main condition for the existence of a nation is its language. Neither higher fences, nor a well-drilled army, nor modern equipment – nothing material is able to protect the borders of Ukraine as firmly and reliably as its Language, native Word, sublime spirit of nationalism. That is why the main task of educators is to promote the development of spirituality as the basis of human morality, to bring up such a person who strives for truth and love, perfectly speaks the language of his ancestors, cherishes love for Ukraine, protects his native land and the environment, respects human labor, multiplies and preserves his native traditions people. And one of the ways to form such a personality is the Book of Books – the spiritual basis of our life.

Українська мова сьогодні – це головна умова життя нашої нації. Ось чому навчання рідної мови – це пріоритетне завдання освіти, що сприяє і збереженню нації, і формуванню духовної особистості молодого покоління.

Українську мову вважають своєю рідною 78% українців, про це свідчить опитування «День української писемності та мови-21: чи стає державної мови більше у публічному просторі?», проведене спільно з соціологічною службою Центру Разумкова з 29 липня по 4 серпня 2021 року в усіх регіонах України, за винятком Автономної Республіки Крим та окупованих територій Донецької та Луганської областей. Результати оприлюднено на сайті фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (<http://www.radiosvoboda.org>).

Те, що мова – явище суспільне і вона є не-

віддільною ознакою нації, важливим показником її життєдайності і духовності, відомо кожному. З мови людство черпає уявлення про навколишній світ, намагається розпізнати, що є добро, а що – зло. І ці істини незаперечні. Але що конкретно треба зробити для того, щоб ця насінинка життєдайності і духовності запала в серце кожного українця і зародила в ньому бажання користуватися мовою предків?

Досі актуальними є слова Лесі Українки, що писала, звертаючись до мови: «Може, в руках невідомих братів станеш ти кращим мечем на катів» [4]. І одна із відповідей криється у переможній ході ЗСУ, бо наших українських воїнів пізнають не тільки по військовій формі, а по тому, як дзвінко лунає вітання: «Слава Україні! Слава нації!» І немає, мабуть, куточка України, де б не

відповіли українською: «Героям слава! Смерть ворогам!» А як радісно, гордо і досконало співають наші діти «Червону калину»! І по всіх світах звучить така впізнавана тепер мелодія українського гімну. І ті, хто досі не знав української, бажає вивчити хоча б декілька слів, щоб бути схожим на українців, бо мова – це зброя «іскриста», це «кордон, дім і фортеця, шлях з минулого в майбутнє – в безсмертя», що об'єднала сьогодні весь народ у боротьбі за свою свободу. Отже, збуваються слова Тараса Шевченка: «Знає, од Бога і голос той, і ті слова ідуть між люди!» [11].

Наступною відповіддю має бути діяльність держави, що має створити належні умови для виховання молодого покоління, для вивчення українцями рідної мови та історії. У Довженковій кіноповісті «Україна в огні» устами німецького полковника Ернста фон Крауза говорить сам автор, даючи характеристику українцям: «Їх життєздатність і зневага до смерті безмежні... Так не підкоряться і так умирати, як умирають українці, можуть лише люди високої марки. Коли я дивлюся на їхню смерть, я завжди тремчу од жаху... У цього народу є ахіллесова п'ята. ...Вони не вивчають історії. Від слова «нація» у них залишився тільки прикметник» [2]. Зазначимо, що кіноповість написано Довженком у 1943 році, а надруковано її вперше було через десять років по смерті автора, у 1966 р., але, як виявилось, актуальна вона і досі.

Зараз триває найстрашніша з часів Другої світової, російсько-українська війна. І вже озвучена одна з її причин – неналежним чином вирішене в Україні питання мови. В одній із своїх програм «Ген нації» («Убиті за мову») Ірина Дмитрівна Фаріон, відома українська політична і громадська діячка, доктор філологічних наук, членкиня Всеукраїнського об'єднання «Свобода», зазначала, що сьогодні маємо ворога там, де не було необхідною мірою приділено уваги рідній мові, і це території Криму та Донбасу. Отже, «мову треба боронити більше, ніж свої території, бо ті, що можуть захистити мову, території ніколи не втраять» [10]. І тут важко не погодитися.

Пріоритетом мовної політики в Україні є утвердження і розвиток української мови – головної ознаки ідентичності української нації, яка історично проживає на території України, становить абсолютну більшість її населення, дала офіційну назву державі [13].

Простежимо, як зреалізовано мовну політику держави у навчальній програмі з української мови для закладів освіти, які здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти [7]. Мета курсу полягає

у формуванні компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатого мовної особистості. Пріоритетні завдання пов'язані з вихованням у студентів почуття національної свідомості; формуванням комунікативної, мовної, мовленнєвої, предметної, прагматичної, соціокультурної компетентностей; корекцією орфографічної та пунктуаційної грамотності; підготовкою студентів до використання мовних ресурсів в усіх ланках виробничої та невиробничої сфери; формуванням у них духовного світу, цілісних світоглядних уявлень, загальнолюдських ціннісних орієнтирів, прилученням їх через мову до культурних надбань українського народу і людства в цілому; формуванням мовленнєвої культури; розвитком логічного, критичного та образного мислення. Окреслено можливості предмета «Українська мова» у формуванні десяти ключових компетентностей, з-поміж яких найперша – спілкування державною мовою – передбачає готовність (здатність) студентів користуватися засобами української мови, успішно взаємодіяти у процесі розв'язання типових для їхнього віку життєвих проблем; мати сформоване ціннісне ставлення до мови свого народу, мати досвід послуговування державною мовою.

У мовленнєвій лінії подано перелік рекомендованих видів роботи, які дають змогу студентам реалізувати здобуті знання на практиці. Соціокультурний компонент програми спрямований на формування загальної культури студентів, що допоможе їм у майбутньому орієнтуватися у виборі стратегій пізнання й спілкування в різних соціокультурних ситуаціях. Наскрізні змістові лінії є засобом інтегрування освітнього змісту, вони корелюються з окремими ключовими компетентностями і сприяють формуванню ціннісних і світоглядних орієнтацій студента, що визначають його поведінку в життєвих ситуаціях [7].

Що означає «духовна особистість»? Відомий американський філософ і психолог, один із засновників прагматизму і функціоналізму Вільям Джеймс зазначав, що складові елементи особистості можуть бути поділені на три класи: фізичну особистість, соціальну особистість і духовну особистість. Під духовною особистістю, оскільки вона пов'язана з емпіричною, ми не розуміємо того чи іншого окремого минушого стану свідомості. Скоріше ми розуміємо під духовною особистістю повне об'єднання окремих станів свідомості, конкретно взятих духовних здібностей і властивостей» [8].

Сучасному психологу М. Савчину належить наступне тлумачення духовності: «Духовність як основа людської моралі представлена любов'ю,

релігійністю, прагненням людини до істини, добра, художньо-естетичним ставленням до навколишнього світу. Тут систему духовних цінностей поповнюють громадянські (почуття патріотизму, ідентичності з національною спільнотою, відповідальність за долю нації), естетичні, екологічні, світоглядні цінності» [9].

Придивімося, що найбільше зацікавило автора. Це поєднання в людині «мудрості та блага», «пізнання і добродетельності», «думки та гідності», а також пропагування тісного взаємозв'язку духовності й освіти.

З цією думкою погодився б сам Ян Амос Коменський, який наголошував, аби в освіті був присутній Бог і Його Слово. Без цього освіта втрачає, на його думку, свою основну місію – знайомити дітей з Богом, Його творінням і Його законами, перетворюється на викладання предметів, позбавлених кінцевого цілісного сенсу. Уся система освіти, зокрема шкільна, повинна бути підпорядкована єдиній меті – пам'ятати, що земне життя – це є лише підготовка до вічного [3]. Педагог довів, що всі найкращі якості закладені в людині Богом, тому їх упродовж навчання і життя треба активно розвивати.

Своєрідним продовженням думки Коменського є стаття «Біблійні мотиви та образи в українській літературі, поема «Мойсей» І. Франка» викладачів-методистів В. Молчанової та В. Мірошникової, опубліковані в журналі «Дивослово» [6]. Методисти наголошують, що нині звернення до Книги Книг – це повернення до духовних основ. Релігійні заповіді привчають людей до вироблення і прийняття людських цінностей. Шлях поступу нашого народу митці, науковці, громадські діячі вбачали в просвіті науковій і християнській.

Так, взірцем нецерковного апостольського служіння Господові був мислитель Григорій Сковорода, що твердив: «Людина є знаряддя, яке легко і вільно підкорює себе волі Божій, дії або любові Божій, тобто життю, або гніву Божому, тобто суду добра чи зла, світла чи п'яни». Цю ж думку він висловив у пісні «12» зі збірки «Сад божественних пісень»:

Не бажаю наук нових, крім здорового ума,

Крім розумностей Христових, бо солодкість там сама.

Уважне і неупереджене прочитання творів Г. Сковороди неминує підводити нас до розу-

міння того, що український філософ був великим знавцем і справжнім, як він сам зізнався, «любителем священної Біблії». А от що заповідав Тарас Шевченко рідному народові:

Псалом новий Господеві

І нову славу

Воспоєм честним собором,

Серцем нелукавим;

Во Псалтирі і тимпані

Воспоєм благаю,

Яко бог кара неправих,

Правим помагає.

Нагадаю, що за повний переклад Святого Письма брався 1860 року П. Куліш, але цей рукопис було втрачено. Вдруге він розпочав його з І. Полюєм, який виконав переклад Псалтиря. До цієї праці долучився й І. Нечуй-Левицький, якому належать переклади окремих книг Старого Заповіту. Це видання побачило світ у 1904 р.

За мотивами біблійних сюжетів І. Франко створив геніальну поему «Мойсей». Леся Українка у драматичній поемі «Одержима» змалювала образ Месії-Спасителя.

Сучасні поети також осмислюють світ крізь призму християнських моральних і філософських цінностей (Д. Павличко «Покаянні псалми», В. Сосюра «Христос», Є Маланюк «Чистий четвер», І. Драч «Чорнобильська мадонна») [6].

І знову рвуться з уст Шевченкові слова: «І на оновленій землі врага не буде, супостата, а буде син, і буде мати, і будуть люди на землі» [12].

Отже, письменники викривали світ насильства і пророкували народові світле майбутнє. Використовуючи Святе Письмо, довели, що все на світі минає і змінюється, окрім Бога і світу духовного. Тому Слово, Мова і посідають особливе місце в житті нашому. Саме через них покоління долучається до духовних цінностей, усвідомлює значущість власної та інших культур, усю свою відповідальність перед світом [5].

**Список
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ**

ШЛЯХ ЧЕРЕЗ ДЕСЯТИЛІТТЯ

Віктор Сударь, директор, доцент ХНАДУ,
Наталія Гармай, заступник директора з виховної роботи,
Олександр Черновол, заступник директора з навчально-
виробничої роботи
Харківського автотранспортного фахового коледжу

Анотація. Харківський автотранспортний фаховий коледж – це сучасний спеціалізований освітній і науковий центр, один з провідних українських освітніх закладів з підготовки висококваліфікованих фахівців – перлина освітнього центру Слобожанщини. Система освіти коледжу використовує практичні принципи навчання, а всі викладачі – практикуючі фахівці, а не теоретики, що значно підвищує ефективність отриманих знань. Високий рівень підготовки викладацького складу, сучасні підходи до навчання, креативна організація освітньо-виховного процесу, підтримка інноваційної освітньої парадигми, яка прагне подолати існуючий дисбаланс між необхідним і фактичним рівнем професійної освіти з метою успішної інтеграції в європейський освітній простір – це те, що є в арсеналі ХАФК.

Abstract: Kharkiv Motor Vehicle College is a modern specialized educational and scientific center, one of the leading Ukrainian educational institutions for the training of highly qualified specialists – the pearl of the educational center of the Slobozhan region. The college's education system uses practical principles of learning, and all teachers are practicing specialists, not theorists, which significantly increases the effectiveness of the acquired knowledge. A high level of training of the teaching staff, modern approaches to learning, creative organization of the educational process, support of an innovative educational paradigm that strives to overcome the existing imbalance between the required and actual level of professional education in order to successfully integrate into the European educational space – this is what is in arsenal of KMTVC.

Славна 95-літня історія Харківського автотранспортного фахового коледжу веде свій відлік від 1927 року. З одного боку – великий проміжок часу, з іншого – це маленька частинка історії нашої держави. Адже разом з нею ми жили, працювали, намагались долати перепони та труднощі, святкували великі та малі перемоги. Рік за роком змінювався наш навчальний заклад, вдосконалювалась його навчально-матеріальна база, примножувались традиції. За свій чималий вік навчальний заклад пройшов непростий шлях становлення й розвитку, але головне завдання – підготовка усебічно розвиненої, духовно багатой особистості, яка є патріотом і свідомим громадянином України; висококваліфікованого фахівця транспортної галузі – залишилося незмінним.

А розпочиналося усе з першої у Харкові автотракторної школи, де готували техніків-механіків автомобілів та тракторів. Згодом на базі школи організували технікум промислового транспорту.

Друга світова війна наклала свій відбиток – до відновлення навчального закладу були задіяні усі – і викладачі, і студенти. До технікуму прийшли молоді кадри, які все трудове життя віддали автотранспортному. Зі здобуттям незалежності українська система освіти зазнала суттєвих перетворень. Педагогічний колектив коледжу не залишається осторонь – високий статус матеріально-освітньої бази, викладацького складу, актуальна практикоорієнтованість, вмотивованість і залучення студентів до навчально-виховного процесу, отримання нових знань і навичок сприяли зручним умовам навчання. Протягом періоду свого існування коледж змінював назву чотири рази, й сьогодні – це Харківський автотранспортний фаховий коледж, наказ Міністерства освіти і науки України від 13.01.2022 року № 27. Багато різних подій відбувалось за роки існування коледжу, але кожен рік – це крок до зростання, досягнення нових вершин, розвитку матеріально-

технічної бази.

Харківський автотранспортний фаховий коледж – це сучасний спеціалізований освітній і науковий центр, один з провідних українських освітніх закладів з підготовки висококваліфікованих фахівців – перлина освітнього центру Слобожанщини. Система освіти коледжу використовує практичні принципи навчання, а всі викладачі – практикуючі фахівці, а не теоретики, що значно підвищує ефективність отриманих знань. Високий рівень підготовки викладацького складу, сучасні підходи до навчання, креативна організація навчально-виховного процесу, підтримка інноваційної освітньої парадигми, яка прагне подолати існуючий дисбаланс між необхідним і фактичним рівнем професійної освіти з метою успішної інтеграції в європейський освітній простір – це те, що є в арсеналі ХАФК.

Свою історію варто пам'ятати та збагачувати не лише із ввічливості, а й для переконливості в тому, що наше сьогодні є результатом десятилітніх традицій, натхненної і напруженої праці кількох поколінь викладачів та працівників.

Першим директором коледжу був І.М. Кравченко, який очолював колектив з 1933 по 1959 рр. Саме ця людина заклала освітній фундамент нашого навчального закладу. На його долю випало відновлювати зруйноване війною матеріальне забезпечення навчального закладу – це були тяжкі роки становлення, бракувало найнеобхіднішого, проте коледж функціонував.

З 1959 по 1979 рр. технікум очолював В.С. Бойко – удосконалив систему підготовки спеціалістів-автомобілістів, зміцнив навчально-виробничу базу.

В 1979 році його змінив Б.І. Жулинський. За його ініціативи була збільшена матеріально-технічна база коледжу.

З 1991 по 2014 рр. керманічем став В.П. Водолажський, саме за його керівництва відбувається модернізація матеріальної бази, оновлення й удосконалення кабінетного та лабораторного фондів.

У 2014 році коледж очолив В.П. Сударь талановитий, творчий педагог, завжди відкритий до інновацій. Багато уваги приділяє розвитку новітніх інформаційних технологій, забезпеченню здобувачів освіти сучасним матеріально-технічним оснащенням. Для нього імідж коледжу – понад усе.

Сьогодні коледж – це сучасний освітній заклад, у якому функціонує 90 сучасно обладнаних кабінетів та лабораторій, спортивна та актові зали, медичний пункт, їдальня та студентський гуртожиток. У коледжі функціонує локальна та глобальна мережа інтернет. Понад 30 років коледж є обласним базовим навчальним закладом, при якому діє 25 методичних об'єднань, саме тут викладачі технікумів, коледжів, училищ з різних куточків Харківщини обмінюються методичним

досвідом.

Формування внутрішньої політики закладу освіти стосовно поліпшення якості практичної підготовки та підвищення рівня працевлаштування визначається розробленням заходів із пошуку більш широкого кола замовників – потенційних роботодавців з підприємств різних форм власності, а також створення позитивного іміджу навчального закладу.

Навчальні практики проводяться переважно на базі коледжу. Для цього в коледжі обладнано слюсарну та верстатну майстерні, дві майстерні для демонтажно-монтажної практики, пункт технічного обслуговування автомобілів (ПТО). Демонтажно-монтажна майстерня оснащена вузлами й агрегатами сучасних легкових і вантажних автомобілів.

В ПТО проводиться обслуговування власних транспортних засобів, а також навчання студентів роботам з ТО автомобілів. Для цього пункт обладнаний оглядовою канавою, двостійковим підйомником, стендами для шиномонтажних та балансувальних робіт, стендом промивки інжекторів, діагностичним обладнанням, а також необхідним оснащенням й інструментом.

Коледж має ліцензію на підготовку кваліфікованих робітників, що дає студентам змогу отримати робочу професію водія транспортних засобів категорій В та С. При підготовці водіїв задіяно 7 легкових та 3 вантажні автомобілі.

Виробничі практики (навчальні спеціалізовані, технологічні, переддипломні) проводяться на виробничих потужностях підприємств автомобільної галузі, автосервісу, дорожнього господарства.

До переліку основних баз практики відносяться:

- автотранспортні підприємства: ВАТ «АТП 16329», ВАТ «АТП 16355», ПАТ «АТП 16361», ОАО «АТП 16363», ОАО «АТП 16365», ТОВ «Авто-ОВІ», ПП «Мерефянське АТП», ТОВ «Експрес», КП «Тролейбусне депо №2» та інші;
- авторемонтні підприємства, заводи та автомайстерні: ДП «Харківський автомобільний завод (ХАРЗ-126)», ДП «Харківський завод спеціальних машин» (ХАРЗ-110), ДП «Завод ім. Малишева», ПП «Механіка», Харківський центр «ПроМотор»;
- автосервісні підприємства та комплекси: мережа СТО «АТЛ», мережа СТО ПАТ «Харків-Авто», структурні підрозділи концерну «Майстерсервіс», автосервіси «Баварія Моторс», «Артсіті (Тойота)», та інші.

Значну допомогу в організації співпраці з виробничими підприємствами надає Харківська обласна організація профспілки працівників автотранспорту та дорожнього господарства.

З метою реалізації вказаних вище аспектів та підготовки конкурентоспроможного фахівця підрозділами ХАФК розроблено методику й ор-

ганізовано проведення комплексу заходів різних форм і засобів впливу щодо професійного самовизначення молоді, зокрема:

- ◆ конкурси фахової майстерності;
- ◆ зустрічі-семінари з представниками установ і підприємств-роботодавців;
- ◆ проведення комплексного заходу ярмарку вакансій – «День кар'єри».

Майже кожна фахова циклова комісія щороку проводить як внутрішні, так і в межах обласного методичного об'єднання змагання серед студентів, які складаються з теоретично-інформаційних питань, а також містять практичні завдання. Водночас залучається виробнича база профільних підприємств, що дає змогу ознайомитись із конкретними робочими місцями та відповідним обладнанням.

Зустрічі-семінари мають вигляд як індивідуальних, так і комплексних зустрічей з представниками профільних державних установ, громадських та комерційних організацій. Неодноразово проводились зустрічі-семінари на тему «Ринок праці в Україні. Вимоги до молодого фахівця». Мета заходу інформування випускників і студентів ХАФК про вимоги до молодого фахівця, ознайомлення їх із сучасним ринком праці та його перспективами. Водночас відбувається «живе» спілкування молоді з представниками підприємств, студенти отримують корисну інформацію безпосередньо від учасників виробництва та бізнес-структур.

З 2015 року в коледжі започатковано щорічний комплексний захід «День кар'єри», який полягає в стендовій роботі підприємств-роботодавців різних форм власності та працівників служб зайнятості, які надають консультації, проводять співбесіди, тестування.

Цей захід дає змогу студентам і випускникам коледжу зустрітись з представниками підприємств і установ, ознайомитись з переліком поточних вакансій, умовами роботи, вимогами до здобувачів посад.

Під час проведення цього заходу студенти молодших курсів мають змогу також ознайомитись з підприємствами, можуть підібрати на власний розсуд майбутнє місце практики чи знайти місце тимчасового підробітку.

Протягом 6 років у заході щорічно беруть участь більше 35 підприємств, організацій і установ різних форм власності, які відповідають напрямкам підготовки фахівців коледжем: підприємства автосервісу, транспорту, дорожньої інфраструктури та машинобудування. Під час заходу проводиться анкетування представників підприємств про наявні вакансії, шляхи вдосконалення співпраці між виробництвом і закладом освіти.

До участі в проведенні ярмарку вакансій запрошуються студенти і працівники інших закладів освіти, які готують фахівців споріднених

спеціальностей, що сприяє поширенню досвіду нашого коледжу в межах області. До організації проведення заходу залучаються самі студенти (члени сектору інформації та сприяння працевлаштуванню студентської ради ХАФК), що дає їм змогу реально проявити свої організаційні здібності. З метою підвищення активності учасників застосовуються неформальні форми у вигляді ігрового квесту та тематичних вікторин, що дозволяє перевірити рівень знань та ерудиції студентів, а також підвищити презентабельність підприємств-учасників.

Протягом проведення ярмарку вакансій його встигають відвідати 350-400 студентів, проводиться ознайомлення із заходом заходу у паперовому та електронному вигляді шляхом випуску стіннівок, буклетів та розміщення інформації на сайті коледжу, а також подія висвітлюється в засобах масової інформації. Окрім опису заходу, за результатами анкетування підприємств-роботодавців, складається перелік поточних вакансій та вимоги до кандидатів на посаду, що дає змогу іншим зацікавленим особам отримати корисну інформацію.

В рамках забезпечення ступеневої освіти ведеться плідна співпраця з профільними вищими закладами освіти, в яких випускники ХАФК мають можливість отримати вищу освіту за скороченою формою навчання, а також брати участь в різних конкурсах і програмах.

Активна робота ведеться в рамках міжнародного співробітництва, яка полягає в організації співпраці з іноземними спорідненими закладами освіти – проведення обміну досвідом та організація практики на спеціалізованих підприємствах. Так, в рамках співробітництва з Познаньським Комплексом автомобільних шкіл ім. Т. Таньського студенти коледжу мали змогу пройти практику в м. Познань (Польща) на базі підприємства «KPI Retail» (фірмовий сервіс автоконцерну VW).

Протягом всього періоду існування закладу освіти здійснено підготовку понад 50 тисяч фахівців, які успішно працюють на підприємствах і в організаціях різних форм власності та господарювання. За роки своєї діяльності коледж став одним з провідних закладів освіти України з підготовки фахівців автомобільної галузі.

Стратегічною метою розвитку Харківського автотранспортного фахового коледжу є збереження репутації лідера серед закладів освіти та утримання позиції сучасного конкурентоздатного рейтингового освітнього центру надання послуг шляхом подальшого, послідовного підвищення якості освіти та управління.

Історія коледжу – предмет гордості усіх, хто в ньому працює і навчається, данина глибокої подяки всім, хто збагачував його славу і честь, створював традиції та закладав фундамент на майбутнє.

ХАРКІВСЬКИЙ АВТОТРАНСПОРТНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ 95

**ВІКТОР СУДАРЬ,
директор коледжу**

МОЛОДИЙ І БЕЗ РОБОТИ? УНІВЕРСИТЕТ ДОПОМАГАЄ НЕ ЗАВЖДИ

Анотація. В останні 20 років у всьому світі людей з університетським дипломом стає дедалі більше. Швейцарія не є винятком. Історично склалося так, що в європейському порівнянні альпійська республіка помітно відстає за кількістю людей з вищою освітою, випереджаючи багато країн у тому, що стосується популярності суто робочої кар'єри. Але саме ця обставина і стала запорукою рекордно низького молодіжного безробіття у Швейцарії.

Abstract: In the last 20 years, there are more and more people with a university degree all over the world. Switzerland is no exception. Historically, in European comparison, the Alpine republic lags significantly behind in terms of the number of people with higher education, ahead of many countries in terms of the popularity of a purely working career. But this very circumstance became the guarantee of record low youth unemployment in Switzerland.

Робити життя з кого? Ким працювати? Чим займатися? Ці питання хвилюють усіх молодих людей шкільного віку у всьому світі. В останні 20 років у всьому світі людей з університетським дипломом стає дедалі більше. Швейцарія не є винятком. Історично склалося так, що в європейському порівнянні альпійська республіка помітно відстає за кількістю людей з вищою освітою, випереджаючи багато країн у тому, що стосується популярності суто робочої кар'єри. Але саме ця обставина і стала запорукою рекордно низького молодіжного безробіття у Швейцарії.

Система освіти у Швейцарії

Вона може бути поділена на три ступені.

I. Ступінь до закінчення початкової середньої школи. У Швейцарії вона дуже умовно охоплює період, приблизно еквівалентний колишній восьмиріччю.

II. Період після початкової середньої школи, приблизно еквівалентний навчанню у 8–10 класах у віці 15–17 років. На цьому етапі школяр у Швейцарії робить вибір або на користь професійної середньої спеціальної освіти з можливістю здобути і середню освіту та професію, або на користь гімназичної освіти з прицілом на університет або спеціалізований виш. У цьому й полягає дуальність (двоїстість) системи швейцарської освіти і запорука її успіху. У царській Росії, до речі, існуюча система багато в чому була та-

кою ж, з поділом на реальні училища та гімназії.

III. Нарешті йдеться про вищу спеціальну або академічну освіту в університеті або в іншому спеціалізованому виші. Вища освіта стала нині фактично стандартним пунктом у резюме кожного, хто хоче зробити хорошу кар'єру. Частка дорослих людей з університетським дипломом у країнах-членах ОЕСР у період з 2000 по 2011 роки зросла на 10%. Майже всі розвинені країни формують свою політику в галузі освіти, виходячи з постулату про те, що між рівнем освіти, кар'єрою, заробітком та мірою індивідуального добробуту існує пряма взаємозалежність. Думка про те, що в сучасному суспільстві неможливо досягти особистого процвітання, не маючи університетського диплому, стала фактично аксіомою. Зважаючи на це, багато країн в останні роки робили гігантські зусилля для того, щоб підвищити доступність вищої освіти для якомога ширших верств населення. Збільшувалося фінансування вишів та університетів, спрощувалися та уніфікувалися міжнародні правила взаємного визнання дипломів та наукових ступенів. Прикладом такого проекту уніфікації є відома Болонська реформа в Європі. Підстави для такого курсу загалом виглядають досить переконливо. Справді, у 2001 році в країнах ОЕСР безробіття серед людей з вищою освітою було на рівні 4,8%. Цей же показник серед тих, хто мав лише «кірку» про здобуття

середньої освіти, перебував на позначці 12,6%. Щодо рівня доходів, то тут різниця між людьми з низьким рівнем освіти та тими, хто закінчив виш, виглядає ще більш вражаюче: у державах ОЕСР станом на 2008 рік розрив у доходах між цими категоріями громадян міг досягати 75%.

Де знаходяться межі зростання?

Але якщо інвестиції у вищу освіту такі вигідні і суспільству, і державі, і окремій людині, тоді виникає питання: а чи існує десь межа здорового глузду в тому, що стосується частки людей з вищою освітою? Адже не секрет, що на певному етапі (він може бути різним залежно від країни) ринок праці насичується і стає не в змозі інтегрувати всіх молодих людей з дипломом про вищу освіту. У результаті вони змушені або сидіти без роботи, або «забивати цвяхи мікроскопом», тобто погоджуватися на діяльність, для якої вони мають надто високу кваліфікацію. За даними Міжнародної організації праці у розвинутих країнах станом на 2010 рік частка таких «надто розумних», які працюють «не на відповідному місці», досягала 10,1%, що становить приріст у 1,6% порівняно з 2008 роком. Слід додати ще один аспект. Зростання попиту на освітні послуги веде до паралельного зростання витрат на них, результатом чого стає відносно збільшення частки приватних джерел фінансування навчання у вишах та університетах. Тобто те, що спочатку вважалося «суспільним благом», поступово зазнає процесу об'єктивної приватизації. У результаті багатьом молодим людям, які навіть завершили навчання у виші, загрожує перспектива залишитися з купою боргів і без якихось фінансових переваг, принаймні на перший після випуску час. Ця проблематика стає ще актуальнішою, якщо подивитися на те, як зростання кількості випускників вишів корелює зі збільшенням відсотка молодіжного безробіття. А таку хвилю ми всі спостерігали ще зовсім недавно, у період європейської та світової фінансової та промислової кризи, що почалася у 2008 році. Найбільш тривожні цифри молодіжного безробіття – в Іспанії та Греції, де цей показник у свій час зашкалював за 50%. Якщо подивитись на ситуацію з молодіжним безробіттям загалом, то ми побачимо цілком чіткий алгоритм. Найгостріше ця проблема стоїть у країнах південної Європи, Греції, Іспанії та Португалії. А ось у країнах центру та півночі старого світу безробіття серед молодих людей винятково низьке. Така ситуація у Німеччині, Швейцарії та Австрії. Історик міг би відзначити тут, що найменш благополучними є країни, де ніколи не панувала протестантська етика господарювання. Однак такі міркування завели б

нас надто далеко. Тому особливу увагу в цьому випадку варто звернути на сухі дані статистики і на структурні особливості економіки. Зазначимо, що саме Іспанію, Грецію та Португалію криза зачепила найбільшою мірою. Не дивно, начебто, що й молодіжне безробіття там одне з найвищих. Проте останніми місяцями економіка Європи, зокрема й цих країн, знову почала зростати. Але безпосередньо на молодіжне безробіття це не впливає. На півдні Європи вона, як і раніше, залишається високою. Мабуть тільки промислове зростання впоратися з цим завданням не в змозі. В чому причина? І ось тут слід подивитися на те, як у найуспішніших з погляду молодіжної зайнятості країнах – Німеччині, Швейцарії та Австрії – влаштовано систему освіти. Перший погляд на ці три країни змушує нас зробити цікавий висновок: там скрізь університетська стежка не є єдиним способом кар'єрного зростання. У всіх цих країнах робоча кар'єра «біля верстата» не тільки має високий престиж, а й реально здатна забезпечити людині гідне і заможне життя.

Співвідношення рівнів освіти та безробіття

Якщо ми порівнюватимемо різні країни Європи з погляду особливостей розвитку системи освіти, то які результати отримаємо? Чи скрізь вища освіта є гарантією успішної кар'єри? Виходить, що ні, бо інакше в країнах з найбільшою кількістю випускників вишів молодіжне безробіття було б найменшим. Але це не так. Навпаки, ситуація виглядає прямо протилежним чином: найнижче молодіжне безробіття спостерігається у країнах із найменшою часткою випускників вишів у загальній структурі молодіжного сегменту суспільства. Чи означає це, що професійна освіта та підвищення престижу кар'єри «біля верстата» і є тим самою чарівною відповіддю Німеччини, Швейцарії та Австрії, та й інших країн зі схожими акцентами в системі освіти, на проблему молодіжного безробіття, що регулярно загострюється? Схоже, так воно й є. Уважно проаналізувавши, можна, щоправда, дійти висновку, що сама наявність середньої освіти, що дозволяє потім або здобути професію, або піти далі до вишу, слабо корелює з рівнем молодіжного безробіття. В Австрії, Німеччині та Швейцарії щонайменше половина молодих людей мають освіту на цьому рівні. З іншого боку, кількість таких молодих людей в Італії чи Греції практично аналогічна, а ось молодіжне безробіття в цих країнах набагато вище. За даними ОЕСР, у Швейцарії та Австрії дві третини молодих людей, які закінчили початкову середню школу, зробили потім вибір саме на користь робочої кар'єри. Від поглибле-

ної освіти гімназичного профілю, що дозволяє піти потім навчатися до університету, вони відмовилися. У Греції кількість таких молодих людей обмежується 30%, а в США таких практично немає, а все тому, що в цих країнах навчання в умовному ПТУ і подальша кар'єра на виробництві не є престижною. На відміну від Австрії, Німеччини чи Швейцарії, молоді люди, які вибрали такий шлях, вважаються в американському суспільстві «лузерами». А ось між часткою молодих людей, які не зуміли здобути початкову середню освіту, і рівнем молодіжного безробіття зв'язок існує, причому досить очевидний. Швейцарія, Німеччина та Австрія і тут є «особливим випадком», оскільки в цих країнах кількість молодих людей, які мають знання на рівні неповної середньої освіти, є в європейському заліку мінімальною. З усього вищевикладеного, можна дійти невтінного висновку, що у боротьбі проти молодіжного безробіття вирішальне значення мають два чинники. По-перше, йдеться про можливість для молодих людей здобувати додаткову освіту, яка виходить за рамки звичайної шкільної програми, тобто йдеться про якомога ширше поширення не університетської, а саме середньої спеціальної освіти. Нехай останніми роками університетська освіта стала обов'язковим елементом «джентльменського набору» людини, яка має намір зробити успішну кар'єру, все одно середня спеціальна освіта дає – принаймні у Швейцарії, а також Німеччині та Австрії – не менші шанси на гідну кар'єру та забезпечене життя. І, очевидно, останнім часом у багатьох державах нарешті зрозуміли це, вживаючи відповідних заходів. Не залишається осторонь і Європейський Союз, який нещодавно запустив цілу низку проектів та програм, спрямованих на боротьбу з молодіжним безробіттям саме за допомогою зміцнення системи професійної середньої спеціальної освіти. Особлива увага звертається на структурну реформу сфери освіти в країнах ЄС, а також на розширення рамок міждержавної професійно-освітньої мобільності. З цим згоден і Світовий банк, який в одній зі своїх доповідей зазначає, що «найменший рівень молодіжного безробіття відзначається саме в тих країнах, де – як, наприклад, в Австрії, Данії, Німеччині чи Швейцарії – система освіти побудована на так званому «дуальному» принципі, тобто на базі паралельного існування для школярів як професійно-виробничої, так і академічно-університетської освітніх перспектив. Світовий банк вказує і

на інший фактор, що має вирішальне значення у боротьбі з молодіжним безробіттям, а саме, що в цих країнах «загальна ситуація з безробіттям загалом набагато краща, ніж у середньому у решті країн-членів ОЕСР». У перекладі нормальною мовою це означає, що ці країни відрізняються здоровою, ліберальною структурою економіки. Здоров'я та лібералізм у цьому сенсі означають наявність у країні сильного середнього класу, а також нижчу, ніж у середньому, квоту державної участі в економіці. Швейцарія тут може вважатися світовим лідером. Головним хребтом її економіки є малі та середні підприємства (від 5 до 50 зайнятих працівників), загальна частка яких у національній промисловості перебуває на позначці 95–98%. Саме така економіка з упором на самозайнятість населення і може вважатися по-справжньому ліберальною, і тільки така економіка, якій гостро потрібні фахівці середнього рівня, і надає сенсу всій дуальній системі освіти, інтегруючи випускників умовних швейцарських профтехучилищ. Одна система без іншого сенсу немає, і існувати вони одна без одної неспроможні. Щоправда і Швейцарія сьогодні теж уже не може похвалитися повним імунітетом проти «університетського вірусу». Інші країни уважно вивчають зараз досвід швейцарської дуальної освітньої системи, а ось у самій Швейцарії робоча кар'єра останнім часом трохи втратила свою колишню популярність. Принаймні, починаючи з 1986 року, відсоток молодих людей, які свідомо обрали у Швейцарії кар'єру «на виробництві», залишається на тому самому рівні.

Методологічні примітки

Проблема молодіжного безробіття і рівня освіти молодих людей вивчалася з орієнтуванням на різні вікові групи. Частка молодих людей, які здобули освіту на одному з трьох ступенів системи освіти, згодом змінюється дуже незначно. Для більшої точності аналізу можна було б додати інших членів ОЕСР. Спочатку це і було зроблено, але якісних змін точності даних досягнуто не було. Тому з метою читабельності було вирішено відмовитись від обліку цих додаткових країн. Незважаючи на те, що практично у всіх країнах системи освіти діляться на аналогічні три ступені, кількісні та якісні вимоги та показники, що визначають змістове наповнення цих ступенів, можуть сильно відрізнятися, насамперед, у галузі організації професійно-технічної освіти.

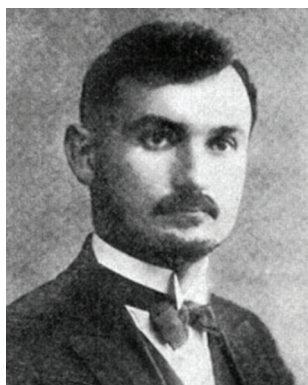
За матеріалом <https://www.swissinfo.ch>.

АРСЕН РІЧИНСЬКИЙ: ЛІКАР, ПЕДАГОГ, ПРОСВІТИТЕЛЬ

Петро Мазур,
канд. мед. наук, директор Кременецького медичного
фахового коледжу імені Арсена Річинського

Анотація. 17 грудня 2021 року Верховна Рада України прийняла Постанову за №1982-IX «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2022-2023 роках», якою передбачено урочисте відзначення в червні 2022 року 130-річчя із дня народження Арсена Річинського – громадського і політичного діяча, релігієзнавця, лікаря, композитора, фотографа, краєзнавця. Ім'я просвітителя носить Кременецький медичний фаховий коледж.

Abstract: On December 17, 2021, the Verkhovna Rada of Ukraine adopted Resolution No. 1982-IX "On the celebration of commemorative dates and anniversaries in 2022-2023", which provides for the solemn celebration in June 2022 of the 130th anniversary of the birth of Arsen Richynskiy, a public and political figure activist, religious scholar, doctor, composer, photographer, local historian. Kremenets Medical College is named after the educator.

Арсен Васильович Річинський народився 12 червня (25 червня за новим стилем) 1892 року в с. Тетильківці Кременецького повіту Волинської губернії (тепер Тернопільська область) в сім'ї священнослужителя. Навчався в сільській церковно-парафіяльній школі, Кременецькій гімназії,

Клеванському та Кременецькому духовних училищах, Волинській духовній семінарії у Житомирі. У 1911 році поступив на медичний факультет Варшавського університету, у 1914 році перевівся до Імператорського університету Святого Володимира у Києві. Диплом лікаря отримав у 1918 році.

Лікар. Перед отриманням диплома працював дільничним лікарем в с. Хролин на Хмельниччині, а після переїзду в евакуацію – в селах Саратовської, Курської, Полтавської губернії (тепер це навчання в інтернаті). З 31 травня 1917 року по 9 квітня 1920 року працював лікарем Ізяславської повітової лікарні. Рятуючись від більшовиків, виїхав у 1920 році в с. Тростянець Ківерцівського району Волинської області. З квітня 1922 року працював головним лікарем Володимир-Волинської лікарні. Перебуваючи з 1942 по 1956 рр. у

таборах та спецпоселенні у Казахстані, займався лікарською роботою.

Педагог. Після закінчення духовної семінарії А. Річинський став не священником, а вчителем церковно-парафіяльної школи села Сіднярки Луцького повіту. І хоча вчителював він недовго, та любов до школи, любов до дітей зберіг на все життя. Навчаючись в Університеті Святого Володимира, працював викладачем у фельдшерській школі.

Найбільш талант А. Річинського як педагога розкрився під час роботи лікарем в Ізяславі. В цей період Української Народної Республіки організація українських шкіл стримувалася браком кадрів, оскільки більшість народних учителів погано знали українську мову, літературу, історію. Відповідно до програми Міністерства освіти УНР А. Річинський доклався до створення на базі Острозької гімназії графині Блудової курсів «українізації», де сам читав лекції з історії України, на які, за словами очевидців, збиралось народу до 400 слухачів.

На цей період припадає написання А. Річинським великого педагогічного підручника. Викладаючи гігієну в Ізяславській вищій початковій школі, він стикнувся з проблемою відсутності підручників українською мовою. Тому він написав і в 1919 році видав підручник «Курс гігієни (науки про здоров'я)», який складався з двох частин і був розроблений відповідно до програми 7–8 класів гімназії, ухваленою Міністерством народної освіти 18 вересня 1906 року.

Другу педагогічну працю, уже виховного характеру, А. Річинський написав уже працюючи у Володимирі в 1930 році. Йдеться про брошуру «До щастя, слави і свободи», в якій він розмірковує на значенні пластових організацій, ділиться досвідом відвідин таборів Пласту, зосереджує увагу на міжнародному значенні пластового руху як трибуни, з якої можна пропагувати у світі ймення українства і Україну.

Громадський діяч. В Ізяславі А. Річинський брав активну участь у громадському житті міста: працював в шкільному відділі Ізяславської повітової ради, головою Ізяславського повітового земства, організовував концерти, став редактором новоствореного часопису, займався видавничою діяльністю, був одним із найактивніших діячів Ізяславської «Просвіти», організував вчительський хор.

Не припиняв він свою громадську діяльність і після переїзду у Володимир у 1920 році, де він брав участь у діяльності низки українських громадських і політичних організацій та в кооперативному русі.

Проте найголовнішою ділянкою громадської роботи А. Річинського була боротьба за українізацію української церкви. У 1927 році за його ініціативою був організований у Луцьку з'їзд православних мирян, який виступив за українізацію православ'я. На з'їзді А. Річинського було обрано головою церковного комітету.

Етнолог релігії. В 1929 році А. Річинський розпочав, а в 1933 році закінчив роботу над своєю книгою «Проблеми української релігійної свідомості». Це глибокий релігієзнавчий і водночас блискучий культурологічний твір, в якому автор пропонував свій варіант релігійно-національної ідеології для українців. В той же час він випускає сім брошур на тему церковно-релігійного життя.

Композитор. А. Річинський – автор збірок «Всенародні співи в українській церкві», «Скорбна мати» (збірник українських церковно-народних пісень), «Українські колядки на мішаний хор», «Українська відправа вечірня і рання».

Фотограф. У Володимирі А. Річинський займався фотографією. Його знімки того періоду відображені у виданнях: «Альбом культури в образах», праці О. Цинкаловського «Княжий город Володимир», альбомі «Українське січове стрілецтво». У Нововолинському народному музеї зберігаються фотоальбоми сім'ї Річинських, виготовлені власноруч А. Річинським.

Покарання. Проукраїнська позиція Арсена Річинського не могла залишитись не поміченою церковною і світською владами. Святий Синод Православної церкви у Польщі 15 квітня 1929 року прийняв постанову «Про відлучення від церкви і оголошення анафема лікарю Арсену Річинсько-

му за ворожу для Православної Церкви в Польщі діяльність», яку за рішенням суду відмінив 22 березня 1930 року. Арсен Річинський двічі у 1936 та 1939 роках перебував в ув'язненні в польському концтаборі Береза-Картузька. 20 жовтня 1939 року його заарештувало НКВД, в 1942 році засудили на 10 років позбавлення волі, покарання А. Річинський відбував в Уктлазі. Після звільнення додому повернутись не дали. В 1956 році А. Річинський помер у Казахстані.

Повернення на Батьківщину імені Арсена Річинського розпочалося 22 квітня 1998 року. У цей день у м. Кременці відбулися перші Річинські читання, присвячені 65-річчю виходу у світ книги «Проблеми української релігійної свідомості». Відбулося уже 11 читань, які проходили у Кременці, Тернополі, Володимирі, Києві, Ізяславі. За результатами їх видано вісім збірників наукових праць. На перших Річинських читаннях Тернопільські кінематографісти відзняли документальний фільм «Арсен Річинський – ідеолог українського православ'я».

Перевидані праці Річинського. В 2000 році вийшло друком друге видання книги А. Річинського «Проблеми української релігійної свідомості», яка у 2002 році була повторно перевидана. В 2009 році вийшло повне, доцензурне видання цієї книги.

У книзі «Інтелігенція Волині: погляд крізь призму часу» опублікована праця А. Річинського «Старий город Волинь». У матеріалах VIII Річинських читань було опубліковано віднайдені праці А. Річинського «На Манівцях» та «До щастя слави і свободи». Крім того, його книга «Курс гігієни (науки про здоров'я)», оцифрована і розміщена на сайті Харківської Державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка.

24 травня 1999 року Постановою №683 Кабінет Міністрів України присвоїв Кременецькому медичному училищу ім'я Арсена Річинського. На стіні навчального корпусу коледжу та будинку, який побудував А. Річинський (м. Володимир), на фасаді хірургічного відділення Ізяславської районної лікарні і в селі Тетильківці Кременецького району, де він народився, відкриті меморіальні дошки А. Річинському. На території коледжу відкритий пам'ятний знак на честь А. Річинського. В коледжі функціонує музей його імені. Ім'я Арсена Річинського носять вулиці в містах Ізяславі, Володимирі та Кременці.

Останки просвітителя були перевезені із Казахстану на Батьківщину 14 жовтня 2006 року. 26 серпня 2009 року Богословська комісія з канонізації святих Української Автокефальної Православної Церкви причислила Арсена Річинського до лику святих сповідників Українського православ'я.

МОРАЛЬНИЙ ВИГЛЯД ВИКЛАДАЧА

Олена Стичинська,
викладач-методист
ВСП «Київський транспортно-економічний
фаховий коледж
Національного транспортного університету»

Анотація. Питання щодо морального вигляду викладача є предметом обговорення ще з часів зародження педагогічної діяльності. Час не послабив його актуальність, і сьогодні проблема моральної культури викладача, етика педагогічного середовища набувають, на мій погляд, значення першорядної важливості в освітній системі.

Abstract: The issue of the teacher's moral character has been a subject of discussion since the beginning of pedagogical activity. Time has not weakened its relevance, and today the problem of the teacher's moral culture, the ethics of the pedagogical environment acquire, in my opinion, the importance of primary importance in the educational system.

**Студенти не пам'ятають,
чого ви намагаєтесь їх навчити.
Вони запам'ятовують, хто ви є.**

Джим Хенсон

Викладач – носій високої етичної культури. Професійно значущі якості особистості викладача – це товариськість, терпимість, самовладання, оптимізм, вимогливість, але справедливість, повага до студентів. Професія педагога – одна із тих, до якої суспільство пред'являє підвищені моральні вимоги, бо крім передачі знань, викладач має сприяти збагаченню духовності студентів. Трудова діяльність викладача не піддається попередній регламентації, не вміщається в рамках посадових інструкцій. Вона, по суті, на моє переконання, є творчою. Діяльність педагога дуже відповідальна і має велику цінність в суспільстві, бо від неї залежить доля та життя практично кожної людини. Викладач – це людина, яка всією своєю поведінкою вчить не тільки своєму предмету, а й високій моральності, високому почуттю товариськості. Викладач – це свого роду святий, але не в релігійному значенні, а в просвітницькому, в моральному вигляді... Це людина-брила, на яку завжди можна і потрібно рівнятися.

Зрозуміло, навіть найкращий викладач – жива людина, і в неї можуть бути помилки, промахи,

прикрі зриви, проте з будь-якої ситуації він знаходить воістину людський вихід, вчиняє безкорисливо, справедливо та доброзичливо, ніколи не виявляючи утилітарного розрахунку, зарозумілості та мстивості. Справжній викладач, хоч як затерто це звучить, вчить добру, причому робить це як словесно, так і особистим прикладом. Іноді спалахують скандали з приводу негідної поведінки деяких викладачів... Викладач – це особа публічна, особливо якщо живе недалеко від студентів. Він постійно в полі зору і це накладає певні обмеження... Викладач займається навчанням та вихованням студентів, вчить тому, як треба жити, яким потрібно бути і, природно, що він повинен підкріплювати це своєю власною поведінкою. Якщо я роблю зауваження студенту через те, що він нецензурно виражається в коледжі, наприклад, то значить я сама не маю права так поводитися. Якщо я розповідаю студентам правила дорожнього руху, про те, як важливо переходити дорогу пішохідним переходом, значить я сама повинна дотримуватися цих правил. Тому що, якщо порушуєш правила, то зазвичай не один раз... І це колись обов'язково помітить хтось із студентів. І тоді поставить цілком закономірне питання: "Якщо ви самі правил не дотримуетесь, то чого ж від нас вимагаєте?..." Тому у викладачів є своя професійна етика, свої норми та рамки поведінки, яких варто дотримуватись.

Але все має міру... Є поняття доречності. Коли студенти нецензурно виражаються при мені у коледжі, я з ними говорю про те, що доречно, а що ні... Розумну людину відрізняє те, що вона розуміє, коли можна щось зробити, а коли не варто. Ми всі маємо уявлення, що у громадських місцях це точно недоречно. Наприклад, коли в транспорті людина нецензурно виражається, то оточуючі розуміють, що вона не дуже вихована і не дуже розумна. Можливо, прийнята така манера спілкування в сім'ї?.. Але в громадському місці потрібно обов'язково дотримуватись правил пристойності, які в ньому прийняті, і поводитися доречно до ситуації. Те саме і про поведінку викладачів... Під час роботи викладач повинен поводитися відповідно до ситуації. Але викладач, як і будь-яка інша людина, не працює цілодобово і свій вільний час може проводити так, як йому хочеться в рамках закону. Нормально, наприклад, у спекотну погоду гуляти в шортах та футболці. Ненормально в такому вигляді приходити на роботу – в навчальний заклад на заняття. Нормально проводити вечори з друзями вдома з келихом сухого вина, але ненормально, наприклад, приходити на заняття з похмілля чи в нетверезому стані. Є певні правила та вимоги, яких потрібно дотримуватися під час роботи.

На мою думку, на викладача покладено відповідальну місію: не лише навчати (розвивати інтелектуальні здібності, закладати певні знання), а й виховувати нове покоління. Викладач бере участь у процесі відтворення моральної свідомості особистості не лише індивідуально, а й через педагогічний та студентський колективи. Він постає як концентрований носій суспільної моралі. Розкрити студенту красу людських вчинків, навчити відрізняти добро від потурання, гордість від пихи може тільки той викладач, чії моральні установки бездоганні.

Педагогічна етика повинна звернути особливу увагу на сутність та специфіку індивідуальної моральної свідомості викладача. В.О.Сухомлинський підкреслював, що «педагог стає вихователем, лише оволодівши найтоншим інструментом виховання – наукою про моральність, етикою». Педагогічна етика розглядає сутність основних категорій педагогічної моралі та моральних цінностей. Серед цих категорій: професійний педагогічний обов'язок, педагогічна справедливість, педагогічна честь, педагогічний авторитет та педагогічний такт. Професійний педагогічний обов'язок – сукупність вимог та моральних розпоряджень, які

пред'являються суспільством до особистості викладача, до виконання професійних обов'язків. Справедливість – це моральна якість викладача та оцінка заходів його впливу на студентів, що відповідає їх реальним заслугам перед колективом. Педагогічна справедливість є своєрідним мірилом об'єктивності викладача, рівня його моральної вихованості. Професійна честь – це поняття, що виражає як усвідомлення викладачем своєї значимості, так і суспільне визнання, повагу суспільства до його моральних заслуг і якостей. Педагогічний авторитет викладача – це його моральний статус у колективі студентів та колег, це своєрідна форма дисципліни, за допомогою якої авторитетний викладач, якого поважають, регулює поведінку студентів, впливає на їх переконання. Доброзичливість та щирість – невід'ємні риси авторитетного викладача. Не бажаючи працювати над собою, деякі викладачі прагнуть завоювати авторитет хибним шляхом і набувають того чи іншого виду хибного авторитету: авторитет придушення – завойовується шляхом систематичної демонстрації переваги викладача у своїх правах та можливості тримати студентів у страху перед покаранням чи висміюванням за невдалу відповідь. Грубий окрик, неповага особистості студента властиві такому викладачеві; авторитет педантизму – у такого викладача існує система дріб'язкових, нікому не потрібних умовностей. Систематичні причіпки викладача до студентів не узгоджуються зі здоровим глуздом. Студенти втрачають впевненість у своїх силах, можуть грубо порушувати дисципліну; авторитет резонансу – викладач, намагаючись здобути авторитет у студентів, обирає шлях повчань, нескінченних нотацій, вважаючи, що це єдина можливість виховати. На промовистість такого викладача студенти швидко перестають звертати увагу; авторитет уявної доброти – проявляється частіше у викла-

дачів-початківців через відсутність педагогічного досвіду. Потурання, всепрощення призводять до ігнорування всіх вказівок викладача, з його прохань студенти найчастіше насміхаються. Педагогічний такт є формою реалізації педагогічної моралі в діяльності викладача, в якій збігаються думка і дія. Педагогічний такт – це почуття міри у поведінці та діях викладача, що включає високу гуманність, повагу до гідності студента, справедливість, витримку та самовладання у відносинах зі студентами, їхніми батьками, колегами по праці.

Етичні заповіді сучасного викладача, якими, я вважаю, необхідно користуватися у процесі спілкування (що допоможе нам найефективніше здійснювати найголовніший фактор в освітньо-виховному процесі – фактор людський) – це: сердечність, розуміння викладачем стану своїх студентів (біль, радість, горе, смуток тощо); вміння говорити про помилки та недоліки інших без глузування, зарозумілості та повчальності; педагогічна врівноваженість, спостережливість, вміння дотримуватись дистанції, не допускати фамільярності та поважати думку співрозмовника, зокрема і свого студента; терпимість до недоліків, яких студент намагається позбутися; принципова вимогливість, заснована на справедливості та взаємному розумінні та повазі; вміння стримувати прояви почуттів обурення з урахуванням конкретної ситуації; вміння не демонструвати своєї неприязні до одних студентів та не виявляти надмірної симпатії до інших; вміння не допускати надмірної цікавості до тих справ студентів та колег, які становлять їхню особисту таємницю – це є порушенням норм моралі; намагатися не розголошувати те, що стало відомо вам про незручне становище, в якому опинився студент, або про його випадкову помилку; підтримувати принижених та скривджених, не виставляючи це напоказ; не виставляти своїх заслуг та не демонструвати переваги у знаннях, життєвому досвіді перед молодими колегами, студентами та їхніми батьками; потрібно мати почуття міри в іронії, жарті і знати при цьому індивідуальні особливості психіки кожного студента; ніколи не слід нагадувати студентам про їхні фізичні недоліки; не слід часто говорити і про набуті студентами погані звички, якщо вони ними усвідомлюються і якщо згадка про них болюча; потрібно забороняти собі таїти зло стосовно тих студентів, які завдають неприємностей.

Професія викладача, на мій погляд, схожа на професію актора, але завдання, що стоять перед ним, незмірно більш відповідальні, а умови, в які він поставлений, значно складніші. Професія ви-

кладача вимагає постійної втрати внутрішньої енергії, емоцій, кохання. Для залучення студента до моральності викладач сам має стати носієм найвищої моралі... Приклад має значення у моральному розвитку та вихованні особистості. Приклад дає конкретні зразки для наслідування, формує свідомість, почуття, переконання, активізує діяльність. Основою прикладу служить наслідування. Студенти наслідують тих, хто справляє на них найбільше враження. Їхню симпатію викликають люди сміливі, винахідливі, з приємною манерою спілкуватися тощо. Для студентів слова викладача, вчинки, цінності та оцінки мають моральне значення. Саме викладач не лише словами, а й усією своєю поведінкою, своєю особистістю формує стійкі уявлення студента про справедливість, людяність, моральність, про стосунки між людьми. Необхідно забезпечити наповнення життя студента безліччю прикладів моральної поведінки педагога, які представлені в історії, літературі тощо, як з минулого, так і з реального життя. При виборі моральних прикладів слід домагатися, щоб носії добрих начал були приємні та симпатичні, а носії вад викликали неприязнь. Викладач через особистий приклад має вводити студента у світ високої моралі. Я вважаю, що подібне виховується подібним.

Необхідний арсенал якостей особистості викладача, на моє переконання: відповідальність, сумлінність, працьовитість, педагогічна справедливість. Викладачеві необхідні: терпіння, витримка, наполегливість, оптимізм, гуманістична спрямованість (людяність, доброта, чуйність, повага до людей). Дуже бажаною для викладача є така якість, як наявність почуття гумору. Додаткові можливості впливу на студентів отримує викладач, який має здібності й уміння в таких сферах, як: техніка, спорт, музика, живопис тощо. Високий моральний вигляд – необхідна якість особистості викладача, оскільки викладач щодня дає уроки моральності своїм студентам. Викладач – просвітитель, наставник, духовник та друг.

Необхідно завжди пам'ятати, що поряд з нами знаходиться молоде підрастаюче покоління з світоглядом, що ще не повністю сформувався, з неусталеними нормами моралі. Зі свого боку ми маємо виявляти посилену увагу до особистості кожного студента, спрямовувати свою діяльність на формування громадянина з високими інтелектуальними та моральними якостями. Вирішити проблему високої моральності, високого гуманізму освіти можна за умови, якщо викладач, передусім, буде не тільки визнавати високі моральні принципи, а й керуватися ними.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОЛОДІ ЯК ФАКТОР СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ

Валентина Шалар,
викладач-методист
ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий
коледж Уманського національного університету
садівництва»

Анотація. В статті проаналізовано сутність та структуру інтелектуального потенціалу молоді і визначено шляхи його використання в умовах сучасної України.

Abstract: The article analyzes the essence and structure of the intellectual potential of young people and defines the ways of its use in the conditions of modern Ukraine.

Творчості, як і будь-якій іншій діяльності, можна навчитися.

Г. Альтшулер

Інтелектуальний потенціал – це система, яка використовує знання, уміння, навички, компетенції та інтелектуальні ресурси з метою досягнення високих кінцевих результатів.

В наш час в Україні значна частина молодих людей здобуває професійну освіту відповідно до інтересів та здібностей. Освіта має значний вплив на формування інтелектуального потенціалу молоді, а розвиток інтелектуального потенціалу особистості є одним із актуальних завдань сучасного суспільства. Саме тому якість фахової передвищої освіти має велике значення. Молоді потрібні не тільки знання, але й високий інтелектуальний потенціал, сформованість особистісних якостей, компетентність, які допоможуть знайти своє місце в житті, стати активним членом суспільства і щасливою, упевненою у власних силах людиною. Тому поряд із традиційними завданнями постають завдання і інтелектуального розвитку особистості.

Підвищення ефективності професійного навчання у закладах фахової передвищої освіти та інтелектуальний розвиток майбутніх фахівців стає сьогодні найактуальнішим завданням.

Творчість – це найфундаментальніша характеристика людської природи, це потенціал, який притаманний кожній людині від народження. Саме цей фактор стимулює молоде покоління до

розвитку якостей особистості, таких як ініціативність, організованість, відповідальність, нестандартність мислення, самостійність. Саме творчість дає потужний поштовх до відкриття нових змістів сучасного розвитку світу. Тому у закладах фахової передвищої освіти розвиток творчого (інтелектуального) потенціалу стає важливою умовою виховання загальнолюдських цінностей та ідеалів студентської молоді, що забезпечує їх перехід в особистісно-визнану суб'єктивну систему.

Метою цієї роботи є обґрунтування особливостей формування та розвитку творчого потенціалу студентів.

Сьогодні головним завданням є здатність викладача бути організатором пізнавальної діяльності студента, його соціального і духовного розвитку. Для того, щоб цього досягти та якість освітньо-виховного процесу була на високому рівні, насамперед необхідно, щоб заклади освіти були забезпечені висококваліфікованим персоналом, який буде створювати відповідні умови для розвитку, зростання, навчання, самостійності, задоволення пізнавальних запитів і потреб та виховання студентів відповідно до сучасних вимог.

Особливості оптимізації розвитку творчого потенціалу студента Відокремленого структурного підрозділу «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж Уманського університету садівництва» спрямований на формування такої діяльності, що базується на потребі особистос-

ті у навчанні і вдосконаленні протягом життя. Адже майбутні фахівці мають бути налаштовані на постійне оновлення своїх знань, професійних умінь і навичок, збагачення досвіду пізнавальної та практичної діяльності, що підкріплюється відповідними ціннісними орієнтаціями, а також спрямовується на досягнення студентом професіоналізму у своїй діяльності.

Так, ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж УНУС» взяв на себе серйозну відповідальність за підвищення якості підготовки фахівців. Педагогічні працівники коледжу особливу увагу приділяють проблемам розвитку особистості, зокрема творчого потенціалу студента в умовах стандартизації освіти. Адже розвиток творчого потенціалу передбачає зростання, становлення професійно значущих особистісних якостей і здібностей, знань та вмінь, а також активне та якісне перетворення особистістю свого внутрішнього світу. Все це приводить до принципової перебудови і способу життєдіяльності, творчої самореалізації у професії. А професійний розвиток тісно пов'язаний з особистісним. В свою чергу, особистісні якості, перебуваючи під впливом професійної діяльності, забезпечують спрямованість особистості на самовдосконалення.

Останнім часом з'явилось багато публікацій, присвячених проблемам та перспективам розвитку освіти під час війни в Україні. Так, Уманським національним університетом садівництва проводяться міжнародні науково-методичні конференції з проблем євроінтеграції системи вищої освіти України, які спрямовані на формування готовності до навчання і вдосконалення протягом всього життя.

Сучасна освіта людини має будуватись на принципі «Освіта впродовж життя». Це змінює місію, роль і поле діяльності як освітніх закладів, так і викладачів. Змінюється система відносин між тими, хто навчає, і тими, хто навчається. Викладач, залишаючись головною дієвою особою, набуває ролі «навігатора», інтерпретатора нових знань для тих, хто навчається, формуючи їхні індивідуальні освітні траєкторії. Педагогічні працівники нашого закладу солідарні з думкою фахівців щодо ключової ролі викладача у побудові нової креативної системи освіти. Саме такі викладачі вже сьогодні беруть участь у реформуванні освіти. На практиці зараз значна частина викладачів будує систему взаємодії зі студентами за методами дистанційного навчання, радикально вирішує проблеми, які мають психологічне підґрунтя (адаптація першокурсників до навчання, професійна ідентифікація, налагодження міжособистісних стосунків, контактів зі студентами, мотивування студентів, долання різноманітних педагогічних негараздів тощо). Ви-

кладач і студент є однаково відповідальними за результат спільної роботи та розвиток творчого потенціалу кожного.

Традиційна система навчання у навчальних закладах України розвивалась у особистісно орієнтованому напрямі. Умовно теоретично можна виділити три моделі особистісно орієнтованої системи освіти:

- ▼ соціально-педагогічна,
- ▼ предметно-дидактична,
- ▼ психологічна.

Соціально-педагогічна модель формує соціальне замовлення: виховати особистість з наперед заданими властивостями. Предметно-дидактична модель забезпечує індивідуальний підхід у навчанні на основі предметної диференціації за рівнем складності та обсягу навчального матеріалу. Психологічна модель особистісно орієнтованої педагогіки спрямована на розвиток і самореалізацію індивідуальних якостей особистості студента – як найбільш обдарованого, так і пересічного. Студент виступає в ній суб'єктом навчання, розвитку і виховання. Однак за наявності багатьох психологічних теоретичних розробок сьогодні недостатньо практичних результатів її реалізації, адже мала була задіяна розвивальна функція цієї моделі. Однією з причин, на мій погляд, є відсутність необхідної психологічної підготовки більшості студентів і системи психологічної підтримки розвитку особистості студента (в ідеалі – психологічної служби).

Тому у ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж УНУС», починаючи з 2005 року, щорічно працюють семінари молодих викладачів з підвищення психолого-педагогічної майстерності викладача ЗВО. Для цієї роботи запрошуються фахівці (психологи, педагоги, методисти). У стінах нашого коледжу працюють «круглі столи», семінари, розповсюджується просвітницька література, ведеться постійна рубрика в педагогічній пресі... Аналіз набутого досвіду дозволяє викладачам розкривати творчий потенціал студентів, спонукає їх до індивідуалізації навчання: перетворення його з об'єкта у суб'єкт освітньо-виховного процесу, націлює на підвищення особистісної відповідальності. Це, у свою чергу, змінює роль викладача у цьому процесі. Викладачі не тільки виконують складну підготовчу методичну роботу, володіють сучасними інформаційними технологіями, а й є психологічно й педагогічно компетентними у керуванні розвитком професійно-особистісного ресурсу кожного студента, створенні у нього відповідної мотивації творчої самореалізації упродовж усього життя, прищеплюють смак творчості і самостійності. При цьому враховують вікові закономірності розвитку як пізнавальних творчих здібностей, так й особистості молодого людини в цілому.

За допомогою викладачів студенти мають змогу оптимально структурувати свої зусилля, зорганізуватись у часі. Чітко визначена мета забезпечує молодій людині необхідний простір для прийняття творчих рішень, свободи вибору змісту і способів діяльності. Підвищується відповідальність студента за результати своєї роботи, він спонукає себе до самоусвідомлення як активну перетворювальну силу. Тобто студент знаходить сенс самореалізації як суб'єкта активності. Є можливість самостійно, за власним бажанням визначити темп навчальної діяльності, залежно від власного інтелектуального потенціалу організувати зусилля і час для роботи.

У тісній взаємодії викладача зі студентом переважає навчальна активна діяльність студентів, орієнтована на досягнення обов'язкового результату навчання. Це допомагає обмінюватися інформацією між педагогом і студентом, сприяє знаходженню особистісного сенсу вивчення матеріалу, підвищує цінність інтелектуальної праці за умови, що викладач може керувати пізнавальними процесами студента, знає закономірності їх перебігу, спеціальні прийоми підвищення ефективності їхньої діяльності. Тільки такий викладач готовий об'єднати наукову і навчальну діяльність сучасних студентів й забезпечити розвивальний та виховний ефекти співпраці з ними.

Психологи [2] вказують, що оволодіння засобами пізнавальної та творчої діяльності є основним шляхом розвитку відповідних здібностей. Зрозуміло, що ці засоби визначає мета вивчення, але через аналіз засобів діяльності студента можна говорити про якісну характеристику пізнавальних творчих здібностей. Саме у засобах пізнавальної діяльності активуються пам'ять, увага, мислення, уява студента, відображається особистісне значення для студента навчального матеріалу, ставлення до його засвоєння, виявляється характер самоорганізації, самоконтролю та самореалізації студента як суб'єкта. Тобто спеціальна робота викладачів, психологів з вивчення студентами та подальшого розвитку раціональних, неординарних, ефективних способів творчої діяльності, самоконтролю, самооцінювання та вчасної корекції помилок запускає особистісні механізми саморозвитку студента. Важливо, щоб у творчій групі студентів під керівництвом викладача відбувався обмін набутими способами інтелектуальної діяльності.

Підтримка педагога полягає ще й у тому, щоб активізувати продуктивні пізнавальні процеси: логічну пам'ять, самостійність мислення, творчу уяву тощо; підсилити особистісне значення

набутих знань для студента, враховуючи типові вікові та психологічні особливості студентів різних курсів; зберігати та розвивати позитивну концепцію студента; включати у зміст завдань опис раціональних способів їх виконання, спонукати до самостійних пошуків індивідуальних способів отримання результату з гарантією обов'язкового підвищення рейтингової оцінки. Це лише деякі складові підтримки студентів.

Співпраця викладача і студентів із способами інтелектуальної творчої діяльності має бути в основі особистісно орієнтованого навчання. Досвід впровадження рейтингової системи оцінювання під час викладання дисциплін у ВСР дозволяє визначити можливості розвитку творчого потенціалу молоді. Студенти з креативними здібностями отримують найвищі бали за творчі завдання, створюється внутрішня мотивація самореалізації обдарованого студента, в очах одногрупників стверджується цінність його інтелектуальної праці. У свою чергу це підвищує відповідальність студента за результати навчальної діяльності, допомагає структурувати власні зусилля в роботі, спонукає до розвитку самоорганізації і самоконтролю. При цьому процес навчання набуває особистісного значення та зміщує акценти на співпрацю, співтворчість викладача зі студентами.

Творча особистість для самореалізації потребує творчого середовища. Тому можна зробити висновки що:

- рейтингова система організації освітнього процесу підвищує цінність інтелектуальної праці, надає особистісного значення результатам навчання. В умовах такої системи активізується співпраця викладача і студента, оптимізується зворотний зв'язок, індивідуалізується навчання. Створюється мотивація самореалізації;
- для досягнення розвивальної мети навчання провідну роль відіграє творча особистість викладача, його педагогічна компетентність;
- розвиток творчих здібностей студентів ефективно реалізується у спільному продукуванні викладачем і студентами способів інтелектуальної діяльності, нестандартного вирішення неординарних ситуацій;
- умовою оптимізації розвитку творчого потенціалу випускника ЗВО є наявність у нього цілісної позитивної концепції.

**СПИСОК
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ**

АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ – ВАЖЛИВИЙ ЕТАП У СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Наталія Вдовенко,
методист Лубенського медичного фахового
коледжу

Анотація. Адаптація – (лат. adapto – пристосовую) – це процес пристосування людини до нових, мінливих умов середовища.

Автор статті проводить дослідження процесу адаптації першокурсників, виділяє головні труднощі, а також наводить фактори, які є сукупністю умов чи обставин, що і визначають рівень, темпи, а також стійкість і результат адаптації. Стаття розрахована на педагогів, вихователів, а також на широке коло читачів.

Abstract: Adaptation – (lat. adapto – I adapt) is the process of adapting a person to new, changing environmental conditions.

The author of the article conducts a study of the process of adaptation of first-year students, highlights the main difficulties, and also cites factors that are a set of conditions or circumstances that determine the level, pace, as well as stability and result of adaptation. The article is intended for teachers, educators, as well as for a wide range of readers.

Адаптація – (лат. adapto – пристосовую) – це процес пристосування людини до нових, мінливих умов середовища. Пристосування до принципово інших умов завжди супроводжується низкою негативних явищ. Це, зокрема: невпевненість у своїх силах, психічне перенапруження, зміна референтної групи, умов середовища, підвищення рівня тривожності та ін.

Пристосування студентів-першокурсників є досить важливим питанням, оскільки від цього процесу залежить подальше навчання. Актуальність цієї проблеми є досить високою, адже студент, приходячи до освітнього закладу, досить гостро відчуває невпевненість у собі, хвилювання, тривогу за створення нових контактів, які і є складовими процесу адаптації. Також процес адаптації супроводжується звиканням до нових умов, новим соціальним статусом, іншим ритмом навчання, здобуттям вмінь і навичок, досвіду, формуванням особистісних якостей.

На студентський вік припадає процес активного формування соціальної зрілості, яка полягає у здатності кожної молодої людини опанувати сукупність соціальних ролей. Цей період збігається з періодом юності і відрізняється складністю становлення особистісних рис.

Ускладнює процес адаптації багатьох студентів і той факт, що досить часто вибір професії визначається не власними перевагами, а настановами батьків, що в свою чергу підсилює почуття невдоволення собою та ситуацією.

Адаптація містить у собі складні, багатогранні взаємини молодої людини з довкіллям.

Розвиваються такі якості особистості, як цілеспрямованість, рішучість, наполегливість, самостійність, ініціативність, уміння володіти собою. Підвищується інтерес до моральних проблем – сенс буття, життєві цілі, спосіб життя, любов, вірність тощо.

Однак у 14–18 років, коли відбуваються пошуки власного духовного простору, коли загострюється потреба смисложиттєвого самовизначення, взаємодія з „іншим”, „новим” може породжувати конфлікти, протистояння, викликати неадекватні реакції та оцінки.

Маємо констатувати, що адаптація студентів-першокурсників в умовах нового середовища, в умовах нової системи освіти не завжди проходить успішно. Слід зауважити, що не останню роль у цьому відіграє і дистанційне навчання.

Дослідження процесу адаптації першокурсників дозволяє виділити наступні головні труднощі:

- переживання, пов'язані з перехідним періодом: від шкільного до дорослого життя;
- недостатня психологічна підготовка до самостійного життя, необхідності приймати рішення, брати на себе відповідальність за власні дії і вчинки;
- невміння здійснювати психологічну саморегуляцію поведінки і діяльності, що підсилюється відсутністю звичного повсякденного контролю педагогів та батьків;
- нові умови діяльності студента у освітньому закладі – це якісно інша система співвідношення відповідальності і залежності, де на перший план виступає необхідність самостійної регуляції своєї поведінки;
- пошук оптимального режиму праці і відпочинку в нових умовах;
- відсутність навичок самостійної роботи та ін.

Знання індивідуальних особливостей студента, на основі яких будується система включення його в нові види діяльності і нове коло спілкування, дає можливість уникнути дезадаптаційного синдрому, зробити процес адаптації психологічно комфортним.

На думку В. А. Петрук, основною метою створення умов адаптації є визнання самооцінки особистості кожної людини, її права на розвиток і прояв індивідуальності. Виявлення труднощів, які виникають перед студентами на першому курсі, і визначення шляхів їх подолання дозволить підвищити активність студентів у набутті якісних знань, вмінь та навичок, що сприятиме уникненню відрахування студентів на першому курсі.

Індивідуальний підхід до кожного – це основний принцип роботи викладачів та керівників груп, які працюють з ними. Вони мають знайти спільну мову з кожним, поговорити відверто, дати пораду або рекомендації як до вивчення дисциплін, так і організації їхнього дозвілля, розвинути об'єктивне оцінювання своїх знань і можливостей.

На процес адаптації впливають відповідні фактори, які є сукупністю умов чи обставин, що і визначають рівень, темпи, а також стійкість і результат адаптації. Знання і аналіз цих факторів є неодмінною умовою і передумовою керування адаптаційними процесами.

Фактори професійної адаптації:

- ставлення студентів до обраної професії і бажання працювати в певній галузі знань; прагнення поглибити знання про особливості професії, стати фахівцем в обраній спеціальності;
- рівень підготовки абітурієнта до навчання у фаховому освітньому закладі: відповідність обсягу і рівню знань, умінь і навичок абітурієнтів вимогам освітнього процесу; потреба абітурієнта в навчальній діяльності;
- усвідомлення необхідності засвоєння визна-

ченого обсягу знань для одержання професійної освіти;

- стійкий інтерес до предметів спеціального і загального циклу;
- набуття навичок самостійності в навчальній і науковій праці;
- потреба самоосвіти;
- уміння застосовувати знання на практиці;
- структура та організація освітнього процесу;
- індивідуальний підхід до студента, незалежно від показників успішності.

Фактори соціальної адаптації:

- рівень розвитку духовності індивіда;
- рівень соціальної і моральної зрілості;
- рівень психологічної культури;
- рівень культури поведінки;
- рівень правової культури;
- рівень мовленнєвої культури;
- індивідуально-особистісні особливості розвитку психічних процесів;
- бажання брати участь у суспільному житті навчального закладу;
- комунікативні властивості індивіда;
- вироблення особистісного стилю поведінки, здатність до її кореляції.

Фактори біологічної адаптації:

- загальний стан здоров'я і тип організації нервової діяльності;
- санітарно-гігієнічні умови навчання;
- організація побуту, харчування, відпочинку студентів.

Важливим аспектом системи адаптації студентів в умовах освітнього закладу є визначення критеріїв адаптації. Теоретичні і практичні пошуки засвідчують складність цієї проблеми і потребують подальших наукових досліджень.

Визначені як внутрішні, так і зовнішні критерії процесу та результату соціально-психологічної адаптації:

Внутрішні критерії:

- адекватність самооцінки;
- почуття власної гідності;
- розвиток внутрішньої свободи;
- здатність відстоювати свої переконання;
- здатність будувати конструктивні взаємини;
- здатність керувати своїм емоційним станом;
- розвинені комунікативні здібності;
- розвинені механізми саморефлексії;
- усвідомлення потреби самоосвіти;
- конструктивне ставлення до критики інших;
- відкритість;
- бажання брати участь у суспільному житті;
- стан здоров'я людини та ін.

Зовнішні критерії:

- виконання студентами правил і вимог освітнього процесу;
- пристосування до характеру, змісту, умов і організації освітнього процесу;
- навички самостійності в навчальній і науковій сферах; реалізація завдань самоосвіти;

- уміння застосовувати знання на практиці;
- участь у суспільному житті освітнього закладу;

- міжособистісні взаємини студента у студентському середовищі (групі);
- безконфліктна поведінка;
- комунікативна компетентність;
- вироблення власного стилю поведінки та ін.

Вступ до освітнього закладу у значної частини студентів супроводжується дезадаптацією, відсутністю референтної групи, підвищеними вимогами з боку викладацького складу, напруженістю та жорстким режимом навчання, збільшенням обсягу самостійної роботи і самовідповідальності загалом. Усе це вимагає від першокурсника значної мобілізації своїх можливостей для успішного входження в нове оточення та якісно інший ритм життєдіяльності.

Комплексне знання сукупності факторів соціально-психологічної адаптації, орієнтація на певні критерії, що характеризують результативність процесів адаптації, можуть стати методичним підґрунтям для роботи керівника групи, який не тільки здійснює моніторинг, але і контролює процеси адаптації першокурсників. На основі запропонованого структурного аналізу будуються як загальна адаптаційна модель для всієї групи, так і індивідуальні моделі з урахуванням особистісних характеристик і потреб кожного студента.

Керівнику групи не завадило б провести серед першокурсників анкетування.

Зразок анкети

1. Що вплинуло на вибір Вами спеціальності?

- 1 – сімейна традиція
- 2 – порада батьків, родичів, знайомих
- 3 – порада або приклад друзів
- 4 – коледж розміщений близько від дому
- 5 – небажання продовжувати навчання в школі
- 6 – подобається професія медпрацівника

2. Наскільки Ви зараз задоволені тим, що здобуваєте обрану професію?

- 1 – задоволені повністю
- 2 – майже задоволені
- 3 – не знаю

3. Скільки часу Ви витрачаєте на підготовку до занять?

- 1 – до 1 години
- 2 – 1–2 години
- 3 – 2–3 години
- 4 – більше 3-х годин

4. Що заважає Вам навчатися краще?

- 1 – не встигаю готувати дома завдання
- 2 – не розумію пояснень викладача на заняттях
- 3 – не бажаю навчатись
- 4 – лінь
- 5 – не знаю
- 6 – нічого не заважає

5. Що має для Вас сьогодні найбільшу цінність?

- 1 – матеріальна забезпеченість
- 2 – цікава робота
- 3 – сімейне щастя
- 4 – любов
- 5 – щастя близьких
- 6 – друзі, спілкування з ними
- 7 – не знаю
- 8 – інше

6. Скільки разів на тиждень відвідуєте бібліотеку?

- 1 – 1 раз
- 2 – не відвідую
- 3 – 2 рази
- 4 – 3 рази і більше

7. Чим цікавитесь в бібліотеці?

- 1 – підручниками
- 2 – художньою літературою
- 3 – газетами, журналами
- 4 – додатковою літературою (для написання рефератів та ін.)

- 5 – іншим

8. Який мікроклімат склався в групі?

- 1 – сприятливий
- 2 – поганий
- 3 – не можу сказати

9. Мікроклімат в групі склався завдяки ...

- 1 – керівнику групи
- 2 – старості
- 3 – активу групи
- 4 – всіх студентів групи
- 5 – не знаю

10. Як працює староста групи?

- 1 – добре
- 2 – задовільно
- 3 – незадовільно

11. Ваші оцінки в коледжі:

- 1 – майже такі, як у школі
- 2 – вищі від шкільних
- 3 – нижчі від шкільних

Аналіз проведеного анонімного анкетування допоможе керівнику групи дати оцінку мікроклімату у групі, звернути увагу на проблеми. Отже, адаптація студентів в умовах освітнього закладу є складним, багатоаспектним, синтетичним, динамічним процесом. Це вимагає вдумливого підходу до дослідження проблеми, поєднання зусиль філософії, психології, педагогіки, фізіології та інших наук. Особливо важливим є питання розробки і реалізації психолого-педагогічних моделей роботи керівників груп щодо адаптації першокурсників.

**Список
Використаних
джерел**

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ КЕРІВНИКА ГРУПИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Людмила Мелешук,
викладач ВСП «Ковельський промислово-економічний
фаховий коледж Луцького національного технічного
університету»

Анотація. У статті розкрито важливе значення виховної діяльності в освітньому процесі, розглянуто широкий спектр дій керівника групи в організації виховної роботи у закладах фахової передвищої освіти. Наголошується на тому, що виховання патріотизму, загальнолюдських цінностей, усвідомлення своєї причетності до історії, культури рідного народу, формування у здобувачів освіти ціннісного ставлення до себе, інших людей, до Батьківщини є пріоритетними завданнями сучасної освіти.

Abstract: The article reveals the great importance of educational activity in the educational process, considers a wide range of actions of the group leader in the organization of educational work in institutions of vocational pre-higher education. It is emphasized that the education of patriotism, universal human values, awareness of one's involvement in the history and culture of one's people, the formation of a valuable attitude in students of education towards themselves, other people, and the Motherland are the priority tasks of modern education.

*Учитель, який передає дитині лише
знання – це ремісник;
той, хто виховує характер, – справжній
митець у своїй справі.
Софія Русова*

Політичні та соціальні процеси, що відбуваються в Україні і спрямовані на утвердження незалежності Української держави, демократичних засад її розвитку, а також глобальні перетворення в освітній галузі вимагають модернізації виховної роботи у закладі фахової передвищої освіти, її організаційної інфраструктури з метою виховання свідомих громадян України, творців гармонійних відносин у всіх сферах суспільного життя.

Виховна робота у Відокремленому структурному підрозділі «Ковельський промислово-економічний фаховий коледж ЛНТУ» здійснюється на засадах демократизму, використання виховного потенціалу студентського самоврядування і спрямовується на якісну підготовку, забезпечення гармонійного, цілісного розвитку особистості, здатної до самостійного мислення, суспільного вибору та життєдіяльності в самостійному житті.

Завдання виховання в закладі освіти реалізуються як у процесі навчання, праці, так і в цілеспрямованому впливі на вихованців у позанавчальний час. Щоб усвідомити суть процесу виховання, треба розуміти його не як випадковий набір "педагогічних дій", а як певну систему.

Виховна робота – це один із пріоритетних напрямів усього освітнього процесу, що поєднує в собі цілий комплекс заходів, спрямованих на виховання особистості, громадянина, патріота своєї держави, людини всебічно розвиненої, інтелектуальної, інтелігентної, вихованої.

У нашому закладі освіти першочергова увага приділяється національному і патріотичному вихованню, формуванню свідомого і відповідального ставлення до життя, поведінки, власного здоров'я, здоров'я близьких людей, збереження довкілля, активної життєвої позиції, утвердження найкращих моральних, духовних якостей, виховання здорових смаків і значення свого місця у суспільстві.

У вихованні студентської молоді потрібно надати кожному здобувачу освіти можливість життєвого вибору, навчати молодь рухатись у просторі пошуків, сприяти виробленню ціннісних

поглядів на світ. В умовах освітнього процесу в закладі освіти виховання розглядається як формування і розвиток соціалізованого інтелекту. Саме виховання спрямовує здобувача освіти на засвоєння духовно-моральних і соціально-культурних цінностей.

Центральною фігурою виховної роботи, безперечно, є керівник групи, який в якості педагога здійснює функції організатора студентського життя в закладі освіти. Він має бути людиною, яка фанатично віддана своїй праці та має високий рівень авторитету і поваги серед студентської молоді, людиною винахідливою і цікавою. Лише такі якості дають можливість бути лідером у групі і ефективно проводити виховні заходи щодо формування високих моральних якостей у здобувачів освіти, чіткої життєвої позиції, правильного світогляду.

Основна специфіка професії керівника групи в тому, що він забезпечує досягнення своїх цілей не за допомогою занять, а за допомогою широкого спектру особливих форм діяльності, які називаються формами виховної роботи. У виховній роботі зі студентською молоддю варто використовувати різні форми та підходи, що допомагають реалізувати програму людської особистості здобувача освіти, так звану, позитивну програму характеру. Саме на початковому етапі спілкування необхідно ретельно контролювати освітній процес, а також формувати культуру відпочинку здобувача освіти. Це, зокрема, урочисті збори, мітинги, походи, зустрічі з цікавими людьми, фронтальні бесіди, анкетування здобувачів освіти, батьківські збори, диспути, дискусії, трудові акції, перегляди з подальшим обговоренням фільмів і театральних постановок, заходи-бенефіси, фестивалі, різного роду змагання

і конкурси, ігри, підготовка концертів, дискотек, балів, участь у виставках і конкурсах, екскурсії, походи, зльоти, експедиції, створення клубів за інтересами, музеїв, підліткових і молодіжних об'єднань, КВК, КТС (ключові творчі справи).

Для успішного розв'язання проблем виховання сьогодення вимагає принципово нових підходів до організації виховної роботи, у яких слід використовувати новітні технології. З цією метою у Відокремленому структурному підрозділі «Ковельський промислово-економічний фаховий коледж Луцького національного

технічного університету» постійно відбуваються різноманітні заходи, завдяки яким розвивається духовність, художньо-естетична культура, реалізуються творчі можливості студентів.

В умовах становлення нової парадигми освіти формування особистості в її національній визначеності неможливе без прилучення до культурної спадщини рідного народу. У зв'язку із цим постає питання внесення коректив у зміст освітнього процесу, який має орієнтуватися на формування у молодого покоління високих моральних цінностей, виховання патріотизму та національної свідомості, популяризацію українського мистецтва, пісенного багатства нашого народу. З цією метою у коледжі був проведений захід-бенефіс української жінки «Наша квітка». Варто відзначити, що це був не просто захід про творчість американської співачки українського походження Квітки Цісик – це був бенефіс жінки, яка популяризувала українську пісню у світі. Розвиток духовності та національної самосвідомості неможливо уявити без відчуття себе як частки свого народу, своєї культури. Національна музика особливо діє на всі сторони свідомості та самосвідомості особистості, вона є важливим засобом виховання особистості людини, формування домінуючих показників, які становлять основи духовної та національної культури майбутнього професіонала.

На базі нашого коледжу проводиться підготовка фахівців за спеціальністю «Комп'ютерна наука». Ця галузь вже змінила світ і продовжує відігравати провідну роль в його подальшій зміні. Без комп'ютерів нам вже не обійтися, і фахівці, які на них знаються, стають VIP-персонами. Відповідно неухильно зростає потреба у професіоналах. З метою підвищення інтересу здобувачів

освіти до вивчення програмування та інформаційних технологій, розвитку уміння відстоювати свою точку зору, аналізувати формування вмій і навичок, які носять в сучасних умовах загальноінтелектуальний, загальнонауковий характер був проведений захід «Дивовижний світ програмістів».

Орієнтація коледжу на гуманізацію процесу освіти і різнобічний розвиток особистості здобувача освіти передбачає, зокрема, необхідність гармонійного поєднання власне навчальної діяльності, в рамках якої формуються базові знання, уміння і навички, з діяльністю творчою, пов'язаною з розвитком індивідуальних задатків здобувачів освіти, їх пізнавальної активності, здатності самостійно вирішувати нестандартні завдання, відчувати прекрасне, вірити в добро і тому подібне. Активне введення в традиційний освітній процес різноманітних нетрадиційних розвивальних занять, спрямованих на розвиток особистісно-мотиваційної та аналітико-синтетичної сфер здобувачів освіти, пам'яті, уваги, просторової уяви і низки інших важливих психічних функцій, є, в зв'язку з цим, одним із найважливіших завдань педагогічного колективу. З метою дати можливість здобувачам освіти проявити свої розумові та творчі здібності, повторити й закріпити основний матеріал у нестандартній формі, розширити знання про зв'язки інформатики, математики та фізики з іншими дисциплінами, виховувати повагу до суперника, стійкість, волю до перемоги, спритність

був проведений захід в ігровій формі «Інтелектуальне інформ-кафе».

На мою думку, педагог має володіти значним спектром методів виховання, глибоко розуміти психолого-педагогічні засади кожного з методів і виявляти педагогічну мудрість та майстерність, застосовуючи той чи інший метод щодо конкретної особистості з огляду на реальні обставини.

Тому слушною залишається думка А.С. Макаренка: «...Ніякого засобу не можна розглядати відокремлено від системи. Ніякого засобу взагалі, хоч би який ви взяли, не можна визнати ні добрим, ні поганим, якщо ми розглядатимемо його окремо від інших засобів, від цілої системи, від цілого комплексу впливів».

Щире побажання Вам, шановні педагоги: шукайте, пробуйте і будете Ви нагороджені за свою працю любов'ю та визнанням своїх студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. І. А. Зязюн, Л.В. Крамущенко. Педагогічна майстерність : підручник / За ред. І.А. Зязюна. – 2-ге вид., допов і переробл. – Київ : Вища школа. – 422 с.
2. Макаренко А. С. Мої педагогічні погляди. Твори: У 7-ми т. – Т. 4.
3. Сухомлинський В. О. Сто порад вчителю. Вибр. твори: У 5-ти т. – Т. 2.
4. Супрун М. О. Педагогіка : підручник для духовних і світських закладів освіти / М. О. Супрун. – Київ : КДА, 2018.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

ВИМОГА як метод виховання – педагогічний вплив на свідомість виховання з метою викликати, стимулювати чи загальмувати окремі види його діяльності. **В.** має бути доцільною, чітко сформульованою, зрозумілою й посиленою для дітей. **В.** реалізується в особистому спілкуванні педагога з дітьми. Висунення **В.** передбачає контроль за її виконанням. Найзагальнішим засобом організації **В.** є режим дня для дітей і підлітків, побудований на певних педагогічних і гігієнічних вимогах. Існують різні форми **В.**, які педагог обирає залежно від конкретної педагогічної ситуації. **В.** може бути у формі поради чи переконання, у формі довіри чи невіри, прохання, натяку, схвалення чи застудження, погрози тощо.

Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – Київ, 1997.

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ

Світлана Рубанова,
викладач ВСП "Краматорський фаховий коледж
промисловості, інформаційних технологій та бізнесу
Донбаської державної машинобудівної академії"

Анотація. У статті представлені форми та засоби роботи студентського самоврядування як фактору формування лідерської та управлінської компетенції студентів і визначена роль студентського самоврядування в процесі управління Відокремленим структурним підрозділом «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії».

Abstract: The article presents the forms and means of work of student self-government as a factor in the formation of leadership and managerial competence of students and defines the role of student self-government in the process of managing the Separate structural unit "Kramatorsk Vocational College of Industry, Information Technologies and Business of the Donbas State Machine-Building Academy".

Студентське самоврядування в освітньому закладі діє на підставі Положення про організацію студентського самоврядування у Відокремленому структурному підрозділі «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії» та на підставі Положення про студентську Раду Відокремленого структурного підрозділу «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії».

Самоврядування сприяє вихованню в студентів почуття причетності та відповідальності за те, що відбувається навколо них, показує реальний шлях змін на краще, допомагає виявляти і виховувати лідерів, дає їм перші навички управлінської діяльності. Таким чином, система виховної роботи у формі студентського самоврядування сприяє досягненню мети – вихованню й розвитку студентів через особистісно орієнтований підхід.

Студентське самоврядування в коледжі функціонує з метою забезпечення виконання студентами своїх обов'язків та захисту їх прав, формування організаційних навичок, вміння співвідносити власні інтереси з бажаннями ін-

ших студентів, виховує прагнення працювати в колективі та сприяє гармонійному розвитку особистості.

В коледжі створена модель системи самоврядування – студентська адміністрація, суть якої полягає у включенні студентських лідерів у динамічну систему ролей, яку виконує адміністрація коледжу і які є своєрідним тренажером, де практично виробляються і закріплюються навички організатора, керівника. Дублюючи основні функції адміністрації, в її учасників формуються вміння планувати, обирати головні напрями в роботі, чітко налагодити контроль і перевірку виконання, правильно розподіляти обов'язки і забезпечити координацію дій.

Досвід існування в коледжі студентської адміністрації засвідчує, що з кожним роком вдосконалювалась її організаційна структура, наповнювалась новим змістом, розширялась сфера її впливу, ставала чіткішою та прагматичнішою її концепція, але незмінним залишалось гасло: «Через інтереси студентів, силами самих студентів!».

Студентська адміністрація є лідером студентського колективу і об'єднує навколо себе творчі неординарні особистості, виступає ініціатором

всіх цікавих корисних справ та дозвіллевих заходів. Це проведення тижнів академічних груп; Тижня спеціальності "Фінанси, банківська справа та страхування", на якому проводилися: конкурс проєктів-презентацій «Найвідоміші підприємці та компанії світу», інформаційні п'ятихвилинки «Цікаві економічні факти...», відкрита виховна година «Що означають гроші в нашому житті?», екскурсія студентів до АТ КБ «ПриватБанк»; Днів студентського самоврядування, під час яких на робочих місцях здійснює прийом студентська адміністрація, заняття проводять дублери викладачів, підсумки яких підсумовує студентська педрада; конкурсу студентської творчості «Дебют першокурсників», Міжнародного фестивалю студентської творчості «СтудДія», мітингу до Дня гідності та свободи, фестивалю української пісні, всеукраїнської акції «Молодь проти насилля!», міського конкурсу до Дня Святого Валентина «Битва закоханих».

Становлення студентської адміністрації в коледжі проходить на демократичній основі. Форма діяльності кожної структури та функціональні обов'язки її лідерів визначаються Положенням про Раду студентського самоврядування в коледжі. Слід зауважити, що крім студентської адміністрації, до структури студентського самоврядування входять загальні збори студентів, старостат, студентська Рада гуртожитку та збори академгрупи. Це дає змогу послідовно впроваджувати рішення студентської адміністрації у життя академічних груп, а також забезпечує організаційну цілісність колективу, налагодження спільної діяльності його членів, регулювання особистих стосунків, які виникають між студентами.

Структура студентської адміністрації коледжу передбачає кропітку щоденну роботу заступників (секторів) – навчального, дисциплінарного, дозвіллевого, спортивного, екскурсійно-туристичного, інформаційного, прес-центру та студентської відеостудії. Беручи участь у вирішенні різних проблемних ситуацій, учасники студентської адміністрації розвивають практичні навички управління громадськими справами, засвоюють систему знань і навичок для виконання організаторських та дозвіллевих функцій майбутніх фахівців.

Самоврядування дає можливість студентам коледжу систематично сприймати й аналізувати результати власних і чужих вчинків, що допома-

гає усвідомлювати та дотримуватись морально-етичних норм поведінки. Так, на засіданнях студентської адміністрації розглядаються питання негативної поведінки студентів коледжу, заслуховуються невстигаючі студенти та порушники правил внутрішнього розпорядку. Студентська адміністрація ініціює впровадження здорового способу життя через низку заходів превентивного характеру спільно з організаційно-виховною Радою та Радою з профілактики правопорушень.

Розгорнута система студентського самоврядування дає можливість розвивати у студентів такі якості, як впевненість, відповідальність, толерантність, ініціативність, здатність висловлювати власні думки та вміння приймати рішення. На заняттях, які проводяться у вигляді тренінгів, дискусій, ділових ігор, розглядаються питання іміджу студентського лідера, взаємин студентів з викладачами, мовного етикету, культури спілкування, поведінки в конфліктних ситуаціях.

Важливою ознакою розвитку студентського самоврядування в коледжі є те, що студенти мають право висловлювати свою думку і бути «почутими», брати участь у прийнятті рішень, що стосуються їх життя. Так, представники студентської адміністрації здійснюють вплив на рішення педагогічної та адміністративної рад, стипендіальної комісії та Ради трудового колективу.

Багаторічний досвід засвідчує, що самоврядування в коледжі є дієвим виховним засобом і слугує базою передового досвіду для закладів вищої освіти ФОРП. На базі коледжу неодноразово проводились обласні семінари, науково-практичні конференції з питань організації студентського самоврядування, узагальнювався досвід його діяльності та організації дозвілля студентської молоді, що сприяє формуванню позитивного іміджу коледжу.

Студентське самоврядування – це спосіб, принцип організації студентського колективу, що забезпечує комплексний виховний вплив на студентів, залучаючи їх до усвідомленої, систематичної участі в справах академічної групи та коледжу. Дієвий інструмент, який поліпшує соціально-психологічний клімат у студентському середовищі.

Розвиток студентського самоврядування, стимулювання громадської активності студентів – важливе завдання вищих навчальних закладів ФОРП.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про загальнодержавну програму підтримки молоді на 2004-2008 роки» від 18 листопада 2003 р. № 1281-IV. К., 2003. 14 с.
2. Кон Н. С. НТР и проблемы социализации молодёжи. – М.: Знание, 1998. – 64 с.
3. Лукашевич М.П. Соціологія. Загальний курс : підручник / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков. – Київ: Каравела, 2004. – 456 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТА КОРЕКЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВОКАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ

Марина Скарубська,
викладач КЗ ЛОР «Бродівський фаховий
педагогічний коледж ім. М. Шашкевича»

Анотація. У статті досліджено ефективність здоров'язбережувальних та корекційних технологій у вокальному вихованні виконавців різних вікових категорій. Розглянута наступність виконання вправ різних технологій з метою формування навичок вокальної майстерності, артистичної свободи, сценічної впевненості.

Abstract: The article examines the effectiveness of health-preserving and corrective technologies in the vocal education of performers of various age categories. The sequence of performing exercises of various technologies with the aim of forming the skills of vocal mastery, artistic freedom, and stage confidence is considered.

Модернізація мистецької освіти на сучасному етапі розвитку суспільства актуалізується під впливом соціального замовлення, яке орієнтує педагогічну освіту в цілому і вокально-педагогічну освіту як складову частину цієї освіти на виконання завдань підготовки фахівців нової формації з високим рівнем фахової підготовки. Головним завданням української вокальної педагогіки стає наближення її до світових вокально-освітніх стандартів, які відповідають цінностям і вимогам сучасної вищої вокальної освіти. Таким чином, фахова вокальна освіта спрямовується на підготовку педагогів – професіоналів високого рівня. За таких умов головною проблемою є створення інноваційного простору вокально-фахової підготовки в системі сучасного інноваційного суспільства, щоб наблизити результати навчання до потреб економічних і демократичних інститутів європейського типу. Аналіз наукових досліджень і публікацій з означеної проблеми показав, що різні аспекти розвитку вокально-фахової підготовки студентів знайшли відображення у наукових працях М. Агінян, Л. Беземчук, Вальборг Вербек-Свердстрем, С. Ковальової, Рудницької, Ю. Юцевича та інших. Проте питання організації процесу вокальної підготовки майбутнього фахівця музичної освіти на

інноваційних засадах в контексті здоров'язбережувальних та корекційних технологій ще не знайшло належного наукового обґрунтування, що й визначило завдання цього дослідження. Мета і завдання статті – науково обґрунтувати необхідність розвитку вокальної підготовки майбутнього фахівця педагогічної освіти на основі сучасних інноваційних напрямів у розвитку вокального мистецтва.

Спів як мистецтво підпорядкований змінам музичних стилів. І вокальна педагогіка має готувати фахівців музично-педагогічних спеціалізацій до того, щоб розкривати себе як виконавця в стилі свого часу. Цей принцип діяв у європейській вокальній науці ще з XIX ст. Усі методи і прийоми формування вокального голосу спирались на старий авторитарний стиль керівництва, без пояснень суті завдання, тільки на внутрішньому відчутті педагога, що подекуди призводило до розладу вокального апарату учня. Інноваційним у процесі роботи викладача вокалу на сучасному етапі є не тільки створення демократично-комунікативного стилю навчання, науково-якісного викладання навчального матеріалу, не тільки показ студенту, що треба зробити, щоб досягти поставленої мети (так зробив ти, так треба зробити, а для цього треба використати такі

методи і прийоми). При цьому треба намагатися не використовувати примусові методи впливу на індивідуальність студента, погоджуючись із його інтерпретацією виконуваного твору що, безумовно, призводить до розвитку внутрішньої свободи студента та розвитку його творчого потенціалу.

Пропонуємо алгоритм використання інноваційних технологій в контексті роботи над вокальними здібностями. Метою є охорона співочого голосу, розвиток артикуляційно-дикційного апарату засобами коригувальних технологій.

Артикуляційна гімнастика – система вправ для органів, що сприяє розвитку удосконалення роботи м'яких резонаторів акустичної системи організму. Артикуляційна гімнастика допомагає збільшити м'язову амплітуду артикуляційного апарату, виробити точність і диференціацію артикуляційних поз. Мета артикуляційної гімнастики – розвиток рухливості органів мовного апарату, відпрацювання правильних, повноцінних рухів артикуляційних органів, необхідних для правильної вимови звуків. Основними засобами артикуляційної гімнастики є вправи лицьового фітнесу, скоромовки і вправи з дрібними предметами у роті. Скоромовки – давній винахід людства, відомий у багатьох мовах світу.

Дихальна гімнастика Стрельникової О.М.

Свою дихальну гімнастику педагог-вокаліст Олександра Миколаївна Стрельникова розробила з метою постановки голосу у оперних співаків. Але несподівано виявилось, що дихальні вправи не тільки зміцнюють голосові зв'язки, а й лікують найрізноманітніші захворювання. Дихальні вправи посилюють обмінні процеси, сприяють зміцненню імунітету, розвитку гнучкості та пластичності голосу, допомагають усунути порушення постави та в цілому оптимізують роботу організму. Вдих обов'язково повинен бути уривчастим і коротким, тільки носом. Видих шумним.

Вправи: «Долоньки», «Погончики», «Насос», «Кішки», «Обійми плечі», «Великий маятник», «Вушка», «Повороти голови», «Малий маятник», «Рок-н-рол».

Ще однією інноваційною технологією у вокальній роботі є використання фонопедичного методу розвитку голосу Ємельянова В.В.

Цей фонопедичний метод розвитку голосу заснований на критеріях фізіологічної доцільності, енергетичної економічності та акустичної ефективності голосового апарату в співі. Метою фонопедичних вправ є рішення координаційних і тренажних завдань роботи над голосом. Ці вправи є підготовчими і допоміжними у вокальній роботі. Фонопедичні вправи стимулюють м'язи, що беруть участь в голосоутворенні. З існуючих

рівнів голосової активності (домовний, мовний та співочий), співочий заснований на сигналах домовної комунікації, адже голосовий апарат – саморегулююча система, в якій можна управляти тільки артикуляційною мускулатурою, а на всі інші компоненти можна впливати лише побічно, через створення оптимальних умов для дії механізму саморегуляції.

Фонопедичні вправи сприяють розширенню діапазону, значному збільшенню сили звучання голосу, його тембральному забарвленню, легкості звучання, утворенню вібрато, наспівності, свободі та розкутості співочого звучання.

Фонопедичні вправи стимулюють м'язи, що беруть участь у звукоутворенні.

Вправи поділяють на кілька груп залежно від поставлених завдань:

- ◆ голосові сигнали домовної комунікації: шип, сипіння, скрип, хрип, свист тощо;
- ◆ керування артикуляційною мускулатурою;
- ◆ довільне керування регістрами («малювання жирафа голосом» із показом руками);
- ◆ вироблення співочого вібрато;
- ◆ формування механізму прикриття звуку.

Вправи такого плану виконують роль творчих завдань, розвивають загальну моторику організму і, що найголовніше, роблять процес вокальної роботи цікавим, захоплюючим, образним.

Наступною інноваційною технологією, що досить часто використовується у сучасній вокальній роботі, є мнемотехніка. Це система прийомів і методів для запам'ятовування інформації. Мнемотехніка (або як її ще називають мнемоніка) використовує для запам'ятовування уявне упорядкування (розташування) інформації, що запам'ятовується, і зв'язування її між собою за допомогою асоціацій, образного мислення, уяви та уваги.

Найчастіше використовуються наступні прийоми мнемотехніки, що за формою нагадують букви, чи цифри:

- **пиктограми** – абстрактну, або образну інформацію зображують спрощеними малюнками, що за формою нагадують букви чи цифри;

- **стенографіст** – текстову інформацію записують за допомогою окремих ключових букв, особливих знаків і скорочень;

- **опорний план-конспект** – текстову інформацію зображують групами інформаційних одиниць за змістом навколо одного опорного образу, щоб логічно-образно зафіксувати і відтворити ідеї, значення, поняття як взаємопов'язані елементи.

У вокальній роботі ефективним є використання логоритмічних вправ з метою удосконалення

вокально-координаційної поведінки. Логоритміка – це система рухових вправ, в яких різні рухи поєднуються з проголошенням спеціального мовного матеріалу. Це форма активної терапії, розвитку і корекції немовних і мовних психічних функцій і в кінцевому підсумку адаптація до умов зовнішнього і внутрішнього середовища. Зміцнюється кістково-м'язовий апарат, розвивається дихання, моторні, сенсорні функції, відчуття рівноваги, правильна постава, хода, грація рухів. Що вище рухова активність організму, то краще розвиваються можливості артикуляційного апарату. З іншого боку, формування рухів відбувається за участю мови і співу. Спів є одним з основних елементів у вокально- рухово-просторових вправах. Ритмічне виконання пісень із залученням логоритмічних вправ, а саме підкидання тенісних м'ячків у відповідній метроритміці, сприяє розвитку координації, загальної і тонкої моторики. За допомогою вокальних ритмічних вправ (розспівок, вокалізів, поспівок) виробляється забарвлений тембр голосу, ритм дихання, розвиваються вокальний слух, вокальна пам'ять.

У процесі занять з вокалу студент повинен вміти корегувати:

- ▼ мімічну моторику – якість та об'єм рухів м'язів лоба, очей, щік (підняти брови – «Здивування», примружити – «Яскраве сонце», щільно зімкнути повіки – «Стало темно»);

- ▼ мовленнєву моторику – силу, точність, об'єм, переключення рухів губ, язика, щік (відкрити, закрити; поперемінно надути щоки; висунути «широкий», «вузький язик»; покусати кінчик язика; підняти язик угору; облизати верхню губу – «смачне повидло»);

- ▼ загальну моторику – статичну і динамічну координацію, одночасність, чіткість рухів (стояти рівно протягом 15 с із заплющеними очима; торкнутися почергово вказівними пальцями до кінчика носа; міцно та слабо стискати руку товаришу; влучати м'ячем у ціль; марширувати у будь-якому темпі зі співом);

- ▼ дрібну моторику – пальцями рук (стиснути пальці в кулак «Пальчики ховаються» із співом поспівок; поєднати пальці однієї руки із пальцями другої – «Пальчики вітаються» із співом поспівок);

- ▼ ритмічну точність (плескати ритм пісні і співати);

- ▼ виразне артикулювання.

Музикотерапія та її види. Музикопсихотерапія своїм основним завданням ставить нормалізацію психоемоційного стану пацієнта. Одним із прикладів технологій рецептивної музикотерапії (PMT) є рецептивна методика Guides Imagery

And Musik, розроблена в США Хелен Бонні. Вказана модель PMT включає фантазійну подорож в музику як проєктивний засіб і, як рецептивна психотерапія за допомогою музики, працює з техніками «сну наяву» та сприяє виникненню змінених станів свідомості.

Музикорефлексотерапія – метод корекції психофізіологічного стану організму через акупунктурні мікросистеми, зокрема використовуючи прямі контактні акустичні впливи на точки акупунктури, наприклад, за допомогою мікронавушників. Музикобальнеотерапія – комплексна методика, що поєднує вплив музики з водолікуванням. Музикофармакотерапія – застосування музики проводиться на основі фармакотерапії.

Нейромузичне програмування – технологія спрямованого моделювання настрою особистості та психокорекції за допомогою впливу спеціальними музично-акустичними формулами. Нейромузичне програмування є особливо ефективним з погляду синергетичних підходів до управління організмом. Синергетика показала, що для складних систем існують малі, але ефективні організуючі та управляючі впливи. Головний мозок, як і багато інших систем організму, працює в хаотичному режимі, і синергетична теорія управління хаосом розкриває неосяжні нові можливості в сфері можливостей управління організмом людини, зокрема за допомогою звуків.

Вокалотерапія – метод підвищення резервних можливостей організму та активації захисно-приспосувальних реакцій за допомогою вокалу. Ігрова вокалотерапія – передбачає активний спів учасників процесу у поєднанні з музичними архетипами та рольовими іграми (Н.І. Єрьоміна, 2009). Аналітична музикотерапія за М. Priestley – припускає можливість дослідження несвідомого за допомогою психоаналізу «звукового самовираження» пацієнта, що відбувається в процесі спільного музикування. Застосовується перш за все при неврозах і функціональних порушеннях. Метод Р. Nordoff – С. Robbins акцентує увагу на унікальності ролі «живої» музики як засобу комунікації. Основою методу є музична імпровізація як одна з найефективніших форм психотерапевтичного впливу в атмосфері спонтанної співтворчості терапевта і пацієнта.

Онтопсихологічна МТ. Методика А. Менегетті апелює до фундаментальних законів біологічного існування та ґрунтується на активному залученні тілесності в процес лікування музикою. Завдання терапевта полягає в тому, щоб використовуючи засоби музичної виразності, насамперед звучання ударних інструментів, викликати в учасників групи тілесне відчуття радості буття.

Ритмопластика – це спеціальне комплексне заняття, на якому засобами музики і спеціальних рухових вправ відбувається розвиток рухових функцій, розвиваються особистісні якості, саморегуляція та довільність рухів і поведінки. Ритмопластика сприяє розвитку особистості засобами танцювально-ігрової гімнастики, виправляє стомлення певних м'язових груп, що тягне за собою порушення постави, викривлення хребта, плоскостопість, затримку вікового розвитку основних фізичних якостей: швидкості, спритності, координації рухів. Це не тільки можливість для дитини добре провести час і виплеснути накопичену енергію, але й освоєння життєво необхідних умінь та навичок. Це закладка фундаменту майбутнього фізичного та психічного здоров'я, а також створення передумов свідомого ведення здорового способу життя. Специфічною особливістю такої методики є органічний зв'язок пластичних рухів та співу з мелодійністю музики, співвіднесення пластичних засобів виразності з музичними. В перспективі навички з ритмопластики сприятимуть розвитку навичок жестикуляції та емоційності під час художнього виконання пісень.

Під час роботи над художнім образом вокальних творів також можна застосувати сучасний метод сугестопедії, яку розробив Г. К. Лозанов. Цей метод базується на трьох принципах:

- задоволення релаксації й зосередженої психорелаксації;
- єдності свідомого і позасвідомого;
- забезпечення обов'язкового зворотного зв'язку між педагогом і учнями з метою контролю повноти їхнього засвоєння навчальної грамоти.

В основі системи сугестопедії лежить принцип перцепції і апперцепції.

Перцепція – чуттєве сприйняття зовнішніх предметів людиною; просте безпосереднє уявлення про зовнішній світ (за Г.В. Лейбніцем).

Апперцепція – залежність сприймання від попереднього досвіду особистості; вища форма пізнавальної діяльності, пов'язана з самосвідомістю.

Нерідко під час художнього виконання вокальних творів присутнє хвилювання. На допомогу можуть прийти інноваційні психотерапевтичні техніки, а саме прописання рукою афермацій з метою заміни негативних програми підсвідомості на позитивні. Також можна використати НЛП-техніки (нейро-лінгвістичного програмування) з метою створення найкращої версії самого себе (прописування своїх досягнень; ведення щоденника вдячності). Сучасними авторами, які акцентують увагу на позитивному мисленні та роковують сутність інноваційних методів впливу на перезавантаження підсвідомості, є американські коучі Браян Трейсі, Луїза Хей, Девід Кемерон Джаканді, Байрон Кейті. Їх методики сприяють формуванню та реалізації внутрішньої гармонії, виключно позитивного світосприйняття та творчого самовираження особистості.

Одними з найуспішніших НЛП-тренерів сьогодні є Алуніка Добровольська, Наталія Грейс та Іцхак Пінтусевич. Основною ідеєю їх тренінгів є метод самопрограмування на успіх і досягнення поставлених цілей. Саме це може стати запорукою успішного артистичного виконання вокальних творів.

Отже, спираючись на ці інноваційні висновки щодо формування співацького голосу сучасних європейських фахівців вокалу, завдання щодо підготовки фахівців у сфері музичного мистецтва у вокальному класі вирішуються шляхом комплексного використання різних методів, які відбираються з урахуванням індивідуальних можливостей. Цей процес має бути свідомим – студент має знати причину вибору певного методу, механізм його дії на голосовий апарат, прогнозовані результати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козир А. В. Інноваційні тенденції акмеологічного становлення викладачів мистецьких дисциплін // Академія педагогічних наук : зб. 618 Професійна мистецька освіта і художня культура : виклики XXI століття матеріалів VI мистецько-педагогічних читань пам'яті професора О. П. Рудницької. – Чернівці : Зелена Буковина. – 2010. – С. 77.
2. Макарова Е. В. Застосування інтерактивних методів та прийомів навчання в процесі підготовки педагога-музиканта на заняттях з постановки голосу // Академія педагогічних наук : зб. матеріалів науково-педагогічного семінару. – Чернівці : Зелена Буковина. – 2008. – С. 4.
3. Макарова Е. В., Яковенко В. Г. Інноваційні напрями процесу вокальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Професійна мистецька освіта і художня культура : виклики XXI століття». – Київ, 2016. – 720 с.
4. Олексюк О.М. Інноваційні підходи у вищій мистецькій освіті // Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Инновационные технологии в образовании». – Ялта, 2012. – 354 с.

«ТУРФЕСТ». СПОРТИВНІ ТРАДИЦІЇ КОЛЕДЖУ

Світлана Ющук, Руслан Ющук,
керівники фізичного виховання
ВСП «Ковельський
промислово-економічний
фаховий коледж ЛНТУ»

Анотація. В статті висвітлено теоретичні аспекти туризму. Проаналізовано етапи проведення туристичних змагань у коледжі. Запропоновані види змагань, які можна застосовувати для здобувачів ФПО під час турфестів.

Abstract: The article highlights the theoretical aspects of tourism. The stages of holding tourist competitions in the college are analyzed. Suggested types of competitions that can be used for FPO winners during tourfests.

Іноді один день, проведений в інших місцях, дає більше, ніж десять років життя вдома.

А. Франс

Розиток інтелектуальних та фізичних якостей, патріотизму та сили духу студентів – першочергове завдання нашої коледжівської родини. Україна – це ми!

У нас в коледжі все починається з ідеї. Звичайно, що День туризму – ідея не нова. Але, зважаючи на воєнний стан, ми вирішили і цьогогоріч провести це свято. Всесвітній день туризму – міжнародне свято, засноване Генеральною асамблеєю Всесвітньої туристичної організації 27 вересня 1979 року в місті Торремолінос (Іспанія). Це головна Міжнародна міжурядова організація у сфері подорожей і туризму, а також виконавчий орган ООН щодо активізації та розвитку туризму, розробки та впровадженням світової туристичної політики. Україна на підтримку ініціативи Державного комітету України з туризму та згідно з Указом Президента України «Про День туризму» від 21 вересня 1998 року № 1047/98 у жовтні 1997 року стала дійсним членом Всесвітньої туристичної організації.

День туризму – це свято кожного, хто хоч раз наважувався лишити стіни своєї домівки, відчув себе мандрівником, вибрався з щоденної метуш-

ні на узбережжя річки, в ліс на лоно природи, у чудові місцини, якими так славиться наша Волинь.

У цей день фахівці з фізичної культури та виховання ВСП «Ковельський промислово-економічний фаховий коледж ЛНТУ» привертають увагу до проблем взаємозв'язку між людиною та природою, або необхідність пізнання світу у безпосередньому неформальному спілкуванні, через краєзнавство, вивчення історії, географії, у подорожах тощо, про доцільність занять туризмом як найкращого способу оздоровлення, боротьби та профілактики алкоголізму, наркоманії, правопорушень серед молоді, зміцнення сімейних та товариських стосунків.

Але, зважаючи на воєнний стан, ми вирішили спортивну зустріч однодумців провести на стадіоні коледжу. Нам дуже хотілося живого людського спілкування, ми прагнули об'єднати нашу родину під синьо-жовтими прапорами, побачити усмішки на обличчях дітей, батьків, наших колег. Змагання, що проводилися під назвою «ТУРФЕСТ», продемонстрували новий інноваційний підхід викладачів до проведення спортивних змагань з використанням інтегрованого підходу, об'єднання знань студентів з туризму і прояв їх фізичних можливостей.

Мета змагань:

- пропаганда та популяризація виду спор-

ту серед студентської молоді як потужного засобу зміцнення здоров'я і виховання патріотизму, формування свідомості про здоровий спосіб життя;

- підвищення туристської майстерності учасників змагань та безпеки проведення туристських спортивних походів;
- визначення рівня технічної та тактичної підготовки учасників змагань;
- зміцнення дружніх стосунків у студентському осередку коледжу;
- визначення найсильніших команд серед студентів навчальних груп.

До святкування Всесвітнього дня туризму активно долучається студентський осередок та колектив викладачів коледжу. На святі присутні студенти всіх навчальних груп, представники батьківського комітету, керівники груп, адміністрація коледжу та інші небайдужі особи.

Змагання розпочинаються урочистим відкриттям. Традиційно піднімається Державний пра-

пор, під звуки Державного Гімну, під синьо-жовтими прапорами усі вишикувалися, адміністрація коледжу вітає усіх присутніх.

До зазначеного місця, де проводяться змагання, вирушають організованою колоною, що сприяє робочому ритму та дисциплінує всіх учасників. А далі, у місці дислокації, – переклик команд гаслами і ціла низка конкурсів, які команди долають один за одним.

Для участі у змаганнях і конкурсах кожна студентська команда мала групове та особисте спорядження. Групове: харчі для приготування туристської страви, медичну аптечку; особисте: вода, посуд, спортивний одяг, речі особистої гігієни, а головне – позитивний настрій, товариський дух, почуття гумору та бажання перемоги.

Особлива увага звертається на дотримання безпеки (передбачивши в разі потреби засоби страхівки, обмеження руху учасників на небезпечних ділянках тощо). Інженером з охорони праці проведено усі необхідні інструктажі з техніки безпеки.

Програма змагань до святкування Всесвітнього дня туризму складалася з спортивної та конкурсної складових.

Спортивна програма змагань:

- туристична естафета містить наступні етапи: перешкода «перелаз», подолання перешкоди «павутина», подолання перешкоди (рову) з використанням мотузки способом «маятник», переправа «паралельні мотузки», стрибки «купинами», подолання заболочення по «жердинах». Склад команди – 6 осіб від навчальної групи.

Інструкція щодо проходження етапів: дистанції обладнуються місцями старту, фінішу, етапами з відповідним облаштуванням і суддівською страховкою, коридорами руху з відповідною розміткою.

Подолання перешкоди «павутина». На висоті до 50 см від землі натягнуті мотузки «павутиною», учаснику потрібно подолати свій етап, не торкаючись мотузок.

Стрибки по купинах. Подолання 8–10 купин,

розташованих на відстані 1–1,5 м одна від одної з обов'язковою зміною ноги. Дозволяється відновлення статичної рівноваги на кожній купині.

Долання рову з використанням мотузки «маятником». Контрольними лініями позначають початок і кінець етапу. Учасник, схопившись за мотузку, має подолати певну відстань, не торкаючись ногами землі.

Переправа «Паралельні мотузки». Технічно найскладніший етап. Він демонструє силу і спритність. Довжина етапу – 10–20 м. Точки старту і фінішу знаходяться 1–2 м від землі. Переправа здійснюється на одному карабіні з використанням «грудної обв'язки». Учасник стає на нижню мотузку, закріпивши карабін за верхню, долає переправу приставними кроками.

Перешкода «перелаз». Дистанція обладнана шістьма перешкодами, учаснику необхідно подолати перешкоди, не торкаючись їх.

Подолання заболочення по жердинах. Подолання 3–4 жердин. Після долання етапу жердину необхідно перенести за контрольну лінію.

За порушення правил подолання етапів естафети передбачена система штрафів. Штрафом на етапах вважається: заступ за контрольну лінію, втрата спорядження, падіння, одна помилка при відповіді на запитання тесту – штрафні 10 секунд, неспортивна поведінка студента на етапі – штрафні 30 секунд.

Переможцем стає команда, яка подолати естафету за найменший час.

Найбільший інтерес, спортивний азарт та цікавість у учасників туристичних змагань викликало подолання туристичної естафети. Маршрут естафети був розміщений на компактній обмеженій ділянці, яка добре проглядалась і була зручною для глядачів.

Перед початком естафети, після установчої

наради суддів та секретарів, де визначили обов'язки відповідальних за кожен етап, умови проходження, спосіб оцінювання дій учасників (за часом подолання, отриманими та штрафними балами тощо), систему штрафів за порушення, форми протоколів, було проведено демонстраційно-показове проходження етапів естафети для капітанів команд та усіх учасників. Проте підвищена складність та значні труднощі під час подолання етапів естафети не дозволила багатьом командам потрапити у кращу п'ятірку учас-

ників.

Змагання щодо розгортання туристичного намету були наступним етапом спортивних змагань. Встановити намет необхідно було швидко та якісно, за чим стежили судді – викладачі фізичного виховання. Саме час визначав переможців цього конкурсу і додавав суму балів до загального заліку.

Інструкція щодо встановлення намету: склад команди від навчальної групи у змаганнях з розгортання намету – 4 особи. Витягнувши із чохла та розгорнувши намет, знайти низ намету і розтягнути його на землі; вбити кілочки в петлі по краях, поставити альпеншток й напнути головні натяжки. Слід пам'ятати: кутові відтяжки треба забивати так, щоб канати були продовженням діагоналей прямокутників скатів даху. Після того, як буде забито всі кілочки, необхідно відрегулювати довжину відтяжок, щоб на полотнищах даху не було складок.

Крім того, необхідно слідкувати, щоб сила натягування канатів не розірвала тканини палатки (перекіс, обвисання стінок і скатів – штраф 10 секунд). За командою судді учасники встановлюють намет. Завершенням встановлення намету вважається час, коли вся команда вишикується перед наметом, руки вільні. За однакового часу пріоритет віддається команді, яка встановила намет без штрафу. Переможцем є команда, яка показала найменший час.

Останнім етапом «Турфесту» були змагання «Колодязь» – з колод потрібно сформувати тип вогнища «колодязь», але висота його до 2 метрів. Склад команди – 4 особи. Колоди кладуть паралельно на відстані одна від одної, поперек них – ще, і так далі. Така конструкція зовнішнім виглядом нагадує колодязь. Переможцем є команда, яка показала найменший час.

Завершальним етапом була конкурсна програма – «Частування» (приготування туристичних страв). Звичайно, «на туризмі» у лісі, кожна група разом зі своїми наставниками готувала козацьку страву на вогнищі. Цього разу умови воєнного стану не дозволяли розкласти багаття. Тому вирішили просто зробити канапки (кожна команда готує за власним рецептом), естетично і акуратно оформити стіл. Кількість учасників необмежена. Команди продемонстрували свої таланти, фантазію, командний дух та бадьорий настрій. Рекордсменами у запальному конкурсі щодо приготування туристської їжі були усі. Кращою в конкурсній програмі вважається команда, яка проявить уміння та творчість, оригінальність під час приготування страви.

Спортивно-масовий захід, який став ще й масштабною культурною подією, закінчився врученням нагород. Переможців кожного етапу було нагороджено грамотами та подарунками, але ще довго представники команд не хотіли розходитися: обмінювалися думками, спілкувалися, ділилися враженнями, смакували канапки та насолоджувалися грою на гітарі.

Отже, проведення та участь у таких змаганнях студентської молоді і викладачів дозволяють набути нових незабутніх позитивних вражень та практичного життєвого досвіду, адже сприяють згуртуванню колективу, пропагують здоровий спосіб життя, прищеплюють почуття людяності, відповідальності та впевненості у собі.

Популяризація здорового способу життя та активного відпочинку залишається пріоритетним завданням ВСП «Ковельський промислово-економічний фаховий коледж ЛНТУ» та є головним стрижнем цього напрямку серед студентської молоді.

Це був інтелектуальний та спортивний захід, що об'єднав студентів і викладачів, які дружньо вболівали і підтримували учасників змагань.

Ми, українці, волелюбна та непереможна нація! Завдяки невтомній клопіткій праці колективу коледжу нам вдалося зробити важливу справу – ми побачили усмішки дітей, наших колег, ми зуміли трохи порадіти, ми зміцнили свою віру, ми ствердили свою впевненість у Перемозі! Усе буде Україна!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Серба Т.Б. Спортивний туризм. – Тернопіль-Харків : Видавництво «Ранок», 2010. – 128 с.
2. Правила техніки безпеки при проведенні туристсько-спортивних масових заходів.
3. Правила змагань зі спортивного туризму. – 2008.
4. Настанови щодо проведення змагань з пішохідного туризму та пішохідних туристських походів. Затверджені рішенням Федерації спортивного туризму України 25 квітня 2009 року (Протокол № 4/2009).

ПРОВЕДЕННЯ СПОРТИВНО-МИСТЕЦЬКОГО СВЯТА "КОЗАЦЬКІ ЗАБАВИ" В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Ігор Вінтоняк,
керівник фізичного виховання
Коломийського педагогічного фахового коледжу
Івано-Франківської обласної ради

Анотація. Спортивно-виховні заходи на зразок «КОЗАЦЬКИХ ЗАБАВ» – вагомий елемент у ланці освітньо-виховного процесу Коломийського педагогічного фахового коледжу Івано-Франківської обласної ради, адже сприяють розвитку та вихованню фізичних і духовних якостей студентів, формують патріотично свідому особистість.

Abstract: Sports and educational events such as "COSSACK FUN" are an important element in the chain of educational process of the Kolomyia Pedagogical College of the Ivano-Frankivsk Regional Council, because they contribute to the development and education of physical and spiritual qualities of students, form a patriotically conscious personality.

Фізична культура в Україні своїм корінням сягає в далекі праукраїнські часи.

Поклоніння силам природи, божествам, уславлення їх піснями, танцями та іграми мало під собою практичну основу – прагнення задобрити навколишню природу і таким чином забезпечити собі достаток і благополуччя. Ігри присвячувалися матері-Землі, богу Сонця – Ярилу, богу війни Перуну. Масові ігри слов'ян відбувалися на весіллях, в місцях обміну товарів, на похоронах та після судів (незалежно від результатів). Ігрища склалися з танців, пісень, різноманітних ігор та фізичних вправ, що мали змагальний характер. На ігрищах молодь прагнула показати своє вміння в стрільбі з лука, киданні каменів в ціль і на відстань, верховій їзді тощо [3]

Живучи серед войовничих народів, стародавні слов'яни особливу увагу зосереджували на військово-фізичному вихованні молоді.

Традиційні засоби і форми фізичної культури українців отримали свій подальший розвиток в часи існування Київської Русі. Поступово починає складатися досить чітка система фізичного та психофізичного виховання дітей і молоді. Дітей з семи років навчали стрільбі з лука, володінню списом і арканом, їзді верхи, а з 12 років

– справжньому військовому мистецтву. За своїм соціальним значенням система військово-фізичного виховання в Київській Русі була не менш, а може, й більш прогресивна, ніж, наприклад, рицарські системи на Заході. Пояснюється це історичними особливостями розвитку українського народу і, зокрема, відповідальністю батьків за виховання своїх дітей [3].

Вершиною українського тіловиховання стала система фізичної культури запорозьких козаків. Ця система, що увібрала в себе весь багатівковий народний досвід, стала однією з найдосконаліших систем підготовки воїнів тодішньої Європи. Основу козацького тіловиховання склали: початковий відбір молоді, підготовка їх в січових школах та школах джур, самостійні заняття фізичними вправами, різноманітні змагання. Козаки вчилися досконало володіти зброєю, керувати човном, оволодівати козацькими єдинборствами (гопак, гойдок, спас) та козацьким характерництвом. Важко переоцінити те велике освітнє і практичне значення системи фізичного загартування запорозьких козаків, що було частиною комплексної і цілісної системи ідейного, морального, естетичного та військового виховання. Але, на жаль, чимало компонентів цієї

системи на сьогодні загублено і забуто. Тому вивчення цих вправ, динаміки і структури їх рухів дасть можливість заповнити невідомі ланки козацької гімнастики і, таким чином, відтворити цілісну систему фізичної культури запорожців. Крім цього, в наш час робляться перші кроки у створенні української системи фізичної культури, і врахування історичного досвіду стане надійним фундаментом її розбудови [1-2].

Потрібно відзначити, що фізичне виховання дітей і молоді того часу спиралось на багатівікові традиції, що передавалися з покоління в покоління. Серед них – відповідальність за виховання своїх дітей. Батько розвивав у сина силу, спритність, витривалість, загартовував його тіло, виховував мужній характер і моральні якості. За словами Павла Апелського, в Україні люди від дитини вчатьс я їздити верхи, стріляти з рушниць і луків та бути відважними. Коли юнак досягав повноліття "...батько садовив його на коня, давав йому в руки лук і стріли", наказуючи синові при цьому: "віднині здобувай собі харч цим знаряддям як знаєш" [2].

Другий напрям розвитку фізичної культури в Україні полягав в оздоровчому, рекреаційному спрямуванні. Тяжка щоденна праця чергувалась з radoщами в свята. Як твердять літописи, за часів козацтва були розповсюджені різноманітні рухливі ігри та фізичні вправи, що поширювалися серед усіх верств населення. Молодіжні ігри та забави, які тісно пов'язані з календарними обрядами, в основному носять жартівливий, розважальний характер [1].

У той час дуже великого поширення набули дитячі рухливі ігри. Завдяки їм формувалися такі якості, як стриманість, кмітливість, наполегливість, організованість, розвивалися сила, спритність, швидкість, витривалість та гнучкість. Поставлена мета досягалась через різноманітні рухи, ходьбу, стрибання, біг, кидання чи перенесення предметів. Самобутність українських ігор полягає в тому, що добра половина їх супроводжується піснями, примовками та приказками. Ігри-пісні вчать дитину вправно володіти словом, додержуватись етичних норм поведінки, пробувають хист до художнього слова, танцю й театрального мистецтва [3].

Дослідники, які вивчають особливості рухливих ігор в Україні, як правило, поділяють їх на весняні, літні, зимові, підкреслюючи, що фізичне виховання дітей було цілорічним. У школах, які

були поширені за часів козацької доби при кожній українській церкві, існувала велика кількість звичаїв та обрядів, що фізично та духовно формували особистість школяра. Потрібно відзначити, що майже всі свята супроводжувалися дитячими забавами та рухливими іграми. Таким чином, незважаючи на усілякі утиски та поневіряння, український народ зумів зберегти і примножити вікові традиції та обряди в галузі фізичного виховання дітей та молоді, тим самим створити певну систему фізичної культури в Україні, що служило вихованню здорового і міцного покоління, яке поповнювало лави запорозьких козаків. Одним з найефективніших засобів ознайомлення дітей та молоді з джерелами національної історії та культури є козацькі забави. Вони сприяють патріотичному вихованню, осмисленню себе, своєї особистості як частини великого українського народу, пробуджують національну самосвідомість, морально і фізично загартовують їх [3].

Мають місце козацькі забави і в навчально-виховній практиці нашого коледжу.

Ось уже протягом майже 30 років у нашому закладі щорічно організовується спортивно-фольклорне свято «КОЗАЦЬКІ ЗАБАВИ». Змагання проводяться на міському стадіоні. Складається сценарій свята. У святі беруть участь всі студенти коледжу. Кожна група має емблему, назву куреня та девіз, які оголошуються в ході свята. Спочатку проводяться конкурси на краще виконання пісні, стройовий крок та зовнішній вигляд. Потім переходимо до спортивних конкурсів: біг у мішку, метання спису (або тенісного м'яча), стрільба з лука, бій на бочках подушками, піднімання гирі, чия рука найсильніша, штовхання ковбана на дальність, перетягування канату, різноманітні естафети. Конкурси кожного року змінюються. Закінчуються змагання товариською зустріччю з футболу або волейболу збірних команд викладачів та студентів. Після оголошення результатів змагань переможцям вручають грамоти та подарунки. Із козацьким маршем учасники свята залишають місце проведення змагань.

Отже, таким чином, спортивно-виховні заходи на зразок «КОЗАЦЬКИХ ЗАБАВ» – вагомий елемент у ланці освітньо-виховного процесу Коломийського педагогічного фахового коледжу Івано-Франківської обласної ради, адже сприяють розвитку та вихованню фізичних і духовних якостей студентів, формують патріотично свідому особистість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Завацький В. І. Козацькі забави / В. І. Завацький, А. В. Цьось, О. І. Бичук, Л. І. Пономаренко. – Луцьк : Настир'я, 1994. – С. 108.
2. Лисова В. Я. Спортивні свята та розваги / В.Я. Лисова, Т. С. Яковлева. – М., 2000. – С. 3–4.
3. Цьось А. В. Історія фізичного виховання на теренах України з найдавніших часів до початку XIX ст. / А. В. Цьось, Н. А. Деделюк. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – 456 с.

НАРКОТИКИ – ТВАРИНИ – ЛЮДИНА

Валентина Шевченко,
викладач-методист
Нікопольського фахового медичного коледжу

Анотація. Тема наркотиків, їх дії, застосування та залежності від них, така ж стара, як наш світ. У статті намагалась розвинути думку про біохімічну зумовленість наркоманії, яка висловлювалась багатьма дослідниками, зокрема і Р. Уільямсом, та підтвердити думку, що всі знання виходять із спостережень та досвіду. Провести своєрідну аналогію порівняння ставлення до прийому наркотичних речовин у людей та тварин. Також розкрити задачі, які вирішує людина та тварини за використання ними наркотичних та близьких до них сполук.

Abstract: The subject of drugs, their action, use and addiction is as old as our world. The article tried to develop the opinion about the biochemical conditioning of drug addiction, which was expressed by many researchers, including R. Williams, and to confirm the opinion that all knowledge comes from observations and experience. To conduct a kind of analogy comparing the attitude to the intake of narcotic substances in humans and animals. Also to reveal the problems that humans and animals solve when they use narcotic drugs and compounds close to them....

**Не можна розв'язати вузол,
не знаючи, як він зав'язаний.**

Аристотель

Наркоманія в плані індивідуальному, як і в соціальному, з наростаючою силою охопила весь сучасний світ. Проблема наркотиків не є питанням, яке стосується тільки одного континенту або однієї цивілізації.

Думка про біохімічну зумовленість наркоманії висловлювалась дуже давно. Р.Уільямс висунув генетотропний принцип, згідно з яким багато захворювань, що передаються спадково, пов'язані з тим, що певний організм, на відміну від інших організмів того ж виду, повністю або частково позбавлений здатності утворювати якусь необхідну для подальшого життя сполуку і внаслідок цього відчуває потребу в надходженні цієї сполуки ззовні.

«Голуби вели себе як заправські наркомани.

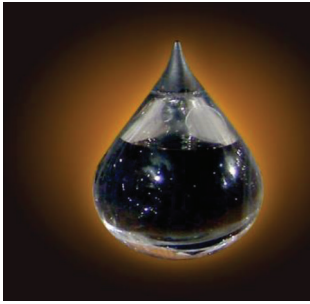
В якомусь незвичайному збудженні перелітали вони від куща до куща, щось клювали, а потім, піднявшись в повітря, робили неймовірні перекиди. Прослідкувавши за польотом голубів, було знайдено густі зарослі коноплі серед трав...»

Не тільки Том Соєр пригощав кішку валеріаною, до цього заняття прибігають і наукові співробітники. Що ж знаходиться в корінні? Було встановлено, що валеріана – статевий збуджувач. «Для кішок валеріана грає роль наркотика, – писав В.Л. Леві, – і вони ведуть себе по відношенню до неї як наркомани».

У мурашниках живуть жучки-ламехузи. Буває, мурашки підбігають до ламехузи і починають торкатись жовтих щітинок на животі, по ним стікає рідина, яку вони жадібно вживають, відштовхуючи один одного. Вчені вважають, що це натуральна нар-

команія, тому що ця пристрасть пагубна для му-

рашок...

Нафта – свого роду наркотик для морських мешканців. Помічено, що деякі риби, «хльобнувши» одного разу нафту, не прагнуть покинути забруднену згубну зону.

Ведмеді дуже охочі до меду. Але існує мед, про який згадував М. Горький в одному із своїх творів. «В дуплах старих буків і лип, – писав він, – можна знайти «п'яний мед», який в давнину ледве не згубив солдатів Помпея Великого своєю п'яною отруйною солодкістю, зваливши з ніг цілий легіон залізних римлян». Роблять його із квітів лавра і азалії.

Цитварне насіння. Восени косулі та сибірські козероги, перемістившись в пустинні степи, поїдають там різні види полину, тим самим позбавляючись від глистів. Але!

Абсент – полиний настій – викликає сп'яніння та галюцинації. Пригадайте, які очі у жінки на знаменитій картині Гогена «Любителька абсенту».

На ведмедів інколи полюють в сирих місцях, мохових болотах, де росте шпажник з корінням солодкуватого смаку, а також калган. Той самий калган, який використовують для приготування настоек. Під час його вживання, як вважають мисливці, ведмеді дуріють, стаючи менш уважними.

Марали поїдають левзею, це своєрідний допінг перед настанням шлюбних боїв.

Сайгаки поїдають ягоди ефедрини, яка містить ефедрин.

Собаки та багато інших тварин дуже реагують на запах, що складається з продуктів гниття білка. Ось витяг з твору «Доміно» Сетон-Томпсона, де описується реакція лисиці на запах приманки, що складалась з продуктів гниття білка: «Тепер всю її охопив екстаз і дивні рухи тіла показували, що вона, напевно, втрачає контроль над собою. Вона жадала, прагнула наблизитись наскільки можливо, торкнутись, умитись цим ароматом, втягнути в себе його сутність, вона бажала б, щоб він обволік її всю, і, передчуваючи насолоду, вона повернула голову вбік і, припавши своєю шиєю до плями з запахом, вимазувала своє хутро в грязюці, каталась на спині і воркувала, ворочаючись в землі, що пропахла

падаллю».

Можна наводити багато прикладів. Зазвичай, перераховуючи внутрішні стимули, які керують поведінкою тварин, забувають про інстинкт задоволення. Кожному необхідна своя доля радощів та насолоди. Коли виникає дефіцит, починаються пошуки заміників.

Чи легко бути молодим?

Відсутність досвіду в житті, невпевненість у своїх силах, негаразди у навчанні, коханні, спілкуванні з однолітками, незадоволення зовнішністю, фінансовою забезпеченістю, самореалізацією дуже часто ведуть до того, що юнацькі роки стають найважчими у житті. Спочатку цікавість, а потім відчуття компанії, змоги відійти від проблем життя, прагнення компенсувати недолік радості нерідко призводять молоду людину до чарки або шприца.

Хворі люди, намагаючись позбутись болю, стресу також легко стають наркоманами. Наркотики в народі називають сатанинським зіллям. Вони мають безмежну владу. Більшість наркотичних засобів має рослинне походження, або створено за зразком, розробленим природою. Три кита, на яких стоїть наркоманія, – опіати, какаїн, кокаїн.

Чингіз Айтматов вустами герою роману «Плаха» говорить: «О Боже! Якщо б природа мала мислення, яким важким тягарем вини ліг би на неї цей чудернацький взаємозв'язок між дикоростучою флорою та моральною деградацією людини».

Коріння більшості темних людських інстинктів, пристрастей, емоцій, хвороб та недугів ми знаходимо у тварин.

В них вона виникає більшою мірою лише на короткий час за збігу обставин, для лікування, їжі, знеболення.

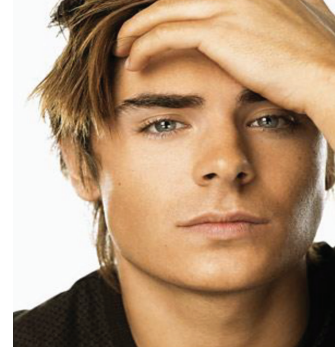
Кажуть, що нове – це добре забуте старе. Покопавшись в літературі, можна знайти предтечу будь-якої нової ідеї.

Цар Соломон в Книзі Екклесіаст писав: «Що було, те і буде, і що творилося, те й твориться, і нема нічого нового під сонцем».

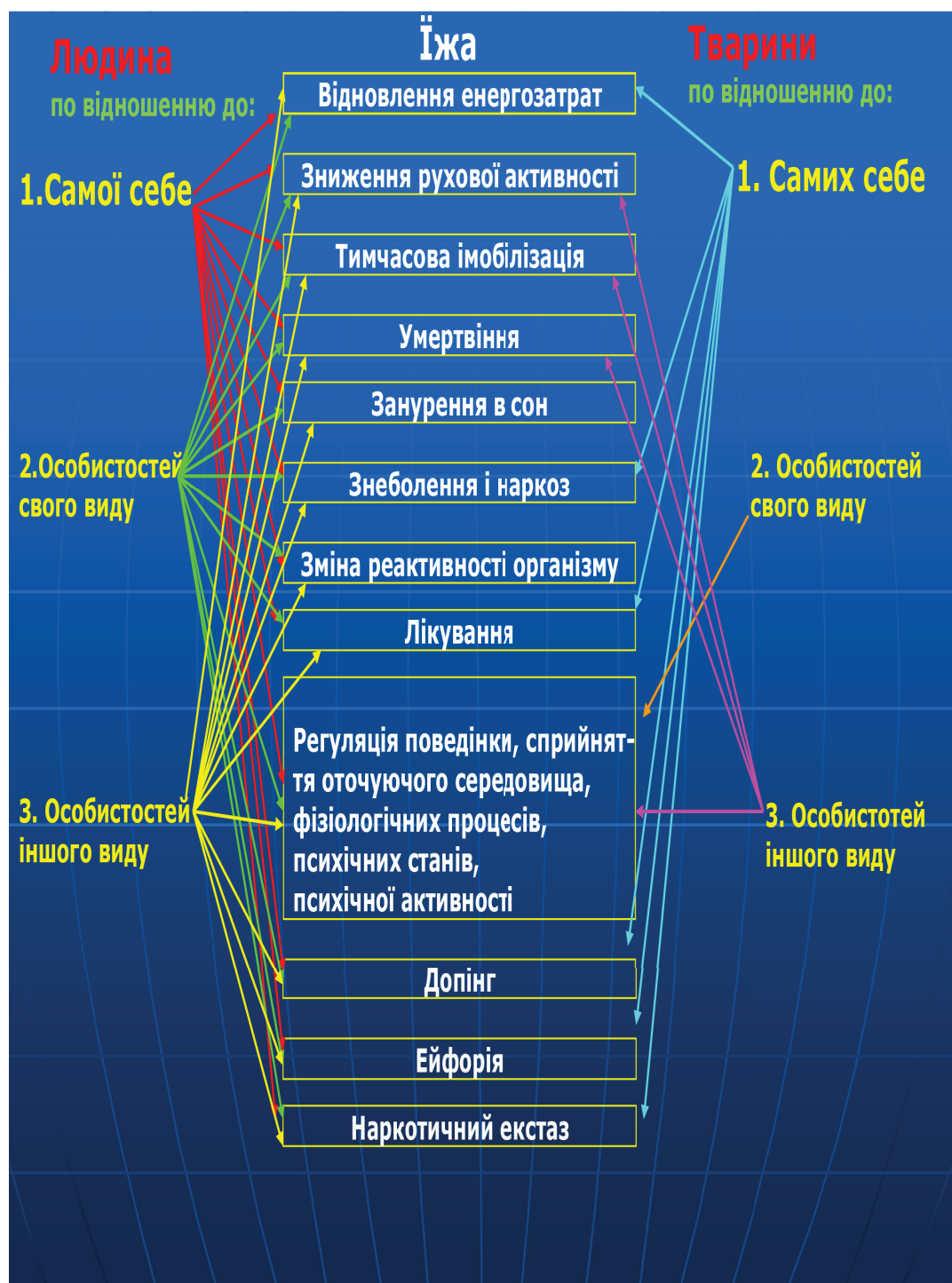
Але щоб ідея оволоділа умами, повинні дозріти певні умови.

Теперішнє є закономірним проявом минулого.

В.І. Вернадський

Задачі, які вирішуються людиною та тваринами за використання ними наркотичних та близьких до них сполук:

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Котляров, А. В. Інші наркотики, або НОМО ADDICTUS Людина залежна / А. В. Котляров. – М. : Психотерапія, 2006. – 469 с. – (Психологія успіху).
2. «Доміно» Ернест Сетон Томпсон (оригінальна назва The Biography of a Silver-Fox, or Domino Reynard of Goldur Town) – 2019. – 96 с.

РОЗВАЖАЛЬНЕ ШОУ «КРУЇЗ БЕЗ ВІЗ»

Олена Тарасенко,
викладач Олександрійського педагогічного фахового
коледжу імені В.О. Сухомлинського

Мета: формувати комунікативну компетентність студентів, творчі здібності, навички діалогічного мовлення, пов'язаного з ознайомленням із культурою та традиціями народів, уміння спілкуватися через активізацію понять, пов'язаних із подорожуванням до країн Європи; залучати студентів до діалогу культур; виховувати комунікативно-мовний етикет, підвищувати загальнокультурний рівень студентів.

Перебіг заходу

Лунає музика.

Відео «Аеропорт».

Вихід ведучих студентів на сцену.

Блок «Франція – Париж»

Голос за кадром: Attention! Dear passengers! Flight 225 «Boryspil-Paris» is announced. Please, register and take your seats.

На мультимедійній дошці на сцені з'являється відео відльоту та прильоту літака.

Звучить французька музика.

Ведучий 1. Країна моди. Яка краса!

Назустріч до подорожуючих виходить студент француз.

(На екрані Ейфелева вежа)

(Вітається французькою)

Ведучий 2. Мабуть, вона привіталася? Доброго дня.

Ведучий 1. Good morning! Do you speak English?

Француз. Yes. I do.

Ведучий 1. We want to know about the sightseeings of France and its capital.

Француз. With great pleasure.

(Відеоролик про Париж та його презентація – розповідь студента)

I think that only song can show all the beauty of

this country

Француз. We want to give you some presents from Paris.

Звучить пісня («Je veux», Zaz), виконується французький танок.

Блок «Іспанія – Мадрид»

Голос за кадром: Attention! Dear passengers! Flight 181 «Paris-Madryd» is announced. Please, register and take your seats.

На мультимедійній дошці на сцені з'являється відео відльоту та прильоту літака.

Звучить іспанська музика.

Назустріч до подорожуючих виходить іспанський гід.

Гід - Buenos dies!

Ведучий 1. Доброго дня!

Ведучий 2. Good morning! Do you speak English?

- Would you like to give us some information about the interesting places of Spain?

Гід - Of course, I'll do it ...

(Відеоролик про Мадрид та його презентація – розповідь студента)

Гід - And now let's deep into the atmosphere of sunny and hot Spain.

Виконується танок «Іспанський» (Колектив «Усмішка», керівник Черкаська В.Г.)

Блок «Молдова – Кишинів»

Голос за кадром: Attention! Dear passengers! Flight 247 «Madryd-Kyshyniv» is announced. Please, register and take your seats.

На мультимедійній дошці на сцені з'являється відео відльоту та прильоту літака.

Звучить молдавська музика.

Ведучий 1. Я все сам знаю про Молдову.

Ведучий 2. Звідки?

Ведучий 1. Бо мої батьки родом із Молдови, і я там відпочиваю і насолоджуюсь їхніми дарами

природи кожного літа. Це один із найпрацелюбніших, цілеспрямованих, гостинних народів. Вони ніколи не сумують. Теплий клімат, сонце і родючий ґрунт сприяють вирощуванню таких культур, як гречки, цукрового буряка, сої, яблук та винограду.

(Відеоролик про Молдову та його презентація – розповідь студента)

Ведучий 2. Ось бачиш, це те, про що я тобі розповідав.

Виконується танок «Молдавський» (Колектив «Каприз», керівник Труш Н.М.)

Блок «Англія – Лондон»

Голос за кадром: Attention! Dear passengers! Flight 328 «Kyshyniv-London» is announced. Please, register and take your seats.

На мультимедійній дошці на сцені з'являється відео відльоту та прильоту літака.

Звучить англійська музика.

Назустріч до подорожуючих виходить гід.

Ведучий 1. Good morning! We are the students from Ukraine.

Ведучий 2. We study at Olexandriya Teacher's Training College.

Ведучий 1. We travel around world's countries according to the programme «Student's Exchange».

Гід - You are lucky. I'll tell you about London.

(Відеоролик про Лондон та його презентація – розповідь студента)

Гід - As Englishmen have such tradition as English 5-o'clock tea, we want to present you English tea.

Звучить пісня у виконанні студента «Share Of My Heart».

Блок «Єгипет – Каїр»

Голос за кадром: Attention! Dear passengers! Flight 425 «London-Cairo» is announced. Please, register and take your seats.

На мультимедійній дошці на сцені з'являється відео відльоту та прильоту літака.

Звучить східна музика.

Ведучий 1. Нарешті! Я так мріяла хоча б на декілька секунд опинитися у країні, де все – «all inclusive».

Назустріч до подорожуючих виходить гід. (Вітається англійською)

Ведучий 2. Tell me, please, why do the tourists all over the world want to visit Egypt?

Ведучий 1. What interesting facts can we know about Egypt?

(Відеоролик про Каїр та його презентація – розповідь студента)

Виконується танок «Фараони» (Колектив «Усмішка», керівник Черкаська В.Г.)

Блок «Німеччина – Берлін»

Голос за кадром: Attention! Dear passengers! Flight 128 «Cairo-Berlin» is announced. Please, register and take your seats.

На мультимедійній дошці на сцені з'являється відео відльоту та прильоту літака.

Звучить німецька музика.

Ведучий 1. Боже, яка краса.

Ведучий 2. Ніколи не був у Німеччині.

Ведучий 1. Як тут чисто!

Назустріч до подорожуючих виходить гід. (Вітаються німецькою)

Ведучий 1. Guten Tag!

Ведучий 2. Guten Tag!

Гід- Ich möchte sehr über die Sehenswürdigkeiten Deutschlands erzählen.

Ведучий 1. Mit grosser Freude werden wir Ihnen zuhören.

(Відеоролик про Німеччину та його презентація – розповідь студента)

Звучить пісня у виконанні студентів «Ich lieb Dich immer noch so sehr».

Блок «Україна – Київ»

Голос за кадром: Attention! Dear passengers! Flight 345 «Berlin-Kyiv» is announced. Please, register and take your seats.

Звучить українська музика.

На мультимедійній дошці на сцені з'являється відео відльоту та прильоту літака.

Ведучий 1. Нарешті ми вдома!

Ведучий 2. Як кажуть в народі, де б не були...

Ведучий 1. А вдома краще!

Пісня – танок «Українці – ми єдина сім'я» .

Ведучий 1:

Гостей шановних ми вітаємо щиро,
Від серця до серця хай пісня летить,
Любов'ю і ніжністю, щастям і миром,
Обійме весь простір і неба блакить.

Ведучий 2. Із хлібом і сіллю, як завжди ведеться,

Ми зичим достатку усім і добра.

Хай сонце всміхнеться, життя удається,

І доля завжди щоб привітна була.

Танок «Гуцульський» (Колектив «Усмішка», керівник Черкаська В.Г.)